

Veden vai metropolipolitiikan ehdoilla?

Petri Juuti & Riikka Rajala

“Valitettavasti kysymys ei ole hiekkalaatikosta vaan maan tärkeimmästä talousalueesta. Sen keskeisten elintoimintojen vallanjako tapahtuu hyvin, hyvin ontin perustein.” (HS)

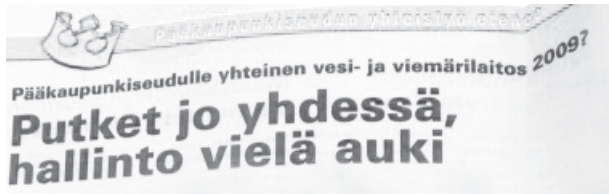
Veden vai metropolipolitiikan ehdoilla?

HSY Veden syntyprosessi ja sen taustat

Petri Juuti & Riikka Rajala
Tampereen Yliopisto
2011

Seutuyhteistyö kulkee putkessa

(HS 27.11.2008)

(HSY lehtiarkisto, Helsingin Henki)

*Maksajat herättää kamppailuun
oman vesihuoltoon puolesta*

(Helsingin Uutiset 23.5.2008)

© Kirjoittajat & HSY Vesi

ISBN 978-951-44-8663-0

ISBN 978-952-03-0369-3 (pdf)

Kansi ja taitto: Riikka Rajala

Paino: Multiprint Oy Tampere 2011

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	4
Virstanpylväät	6
1. Kunnallisen vesihuollonyhteistyöhankkeehistoriassa.....	8
2. Case Hämeenlinna.....	43
3. PARAS-hanke käynnistää pk-seudun vesilaitosten yhdistämisen	66
4. Pääkaupunkiseudun vesihuollon visio murskataan: VVR-työryhmän esitys sivuutetaan	80
5. Lopullinen päätös.....	123
6. Toteutuksen suunnittelu, jonka aikana YTV malli muuttui kuntayhtymäksi	129
7. HSY Vedenkäynnistyminen 1.1.2010.....	170
8. Yhteenvedo	183
9. Lähteet.....	188

Johdanto

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä (lyh. HSY, ruots. Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster, HRM) on Suomen suurin vesi- ja ympäristöalan toimija. Kuntayhtymä on tarjonnut vuoden 2010 alusta alkaen vesi- ja jätehuoltopalveluita yhteensä yli miljoonalle Helsingin seudun asukkaalle.

Ylikunnallista yhteistyötä vesihuollon alalla on Suomessa harjoitettu jo pitkään. Sekä sopimus pohjaisen yhteistyön että alueellisten vesihuoltolaitosten määrä on lisääntynyt tasaisesti viime vuosikymmenten aikana ja näyttää siltä, että yhteistyö lisääntyy myös tulevaisuudessa. Vesihuoltolaitokset ovat tehneet yhteistyötä yli kuntarajan jo 1950-luvulta lähtien. Ensimmäinen vedenhankinnan kuntayhtymä perustettiin jo vuonna 1954 Raisio- Naantaliin ja vuonna 1965 perustettiin Siikajokilaaksoon vanhin Suomessa toiminut alueellinen vesihuolto-yhtiö Paavolan Vesi Oy. Ensimmäinen tukkumyyntiä harjoittava ylikunnallinen vesiyhtiö Vesikolmio Oy on perustettu vuonna 1968.¹

Ylikunnallisen vesihuolto-yhteistyön juuret pääkaupunkiseudulla ulottuvat 1900-luvun puoliväliin asti. Esimerkiksi Espoon puolella Tapiolassa käytettiin Helsingin vesilaitoksen vettä vuodesta 1951 ja Otaniemessä vuodesta 1953.² Näistä vuosista alkoi kehittyä asteittain vesilaitosten välinen, ylikunnallinen yhteistyö eri muodoissaan. Ensimmäinen veden myyntiä koskeva kuntien välinen sopimus solmittiin vuonna 1959 Espoon ja Kauniaisten välille.³

Pääkaupunkiseudulla on pitkät perinteet yhteistyöstä myös jätevesipuolella. Esimerkiksi Vantaan jätevedet on puhdistamojen rakentamisesta alkaen eli vuodesta 1961 johdettu puhdistettaviksi Helsinkiin ja myöhemmin Espooseen. Sopimus pohjainen yhteistyö onkin vesihuollon ylikunnallisista yhteistyömuodoista käytetyin sekä yksi vanhimmista.

Huomionarvoista pitkässä yhteistyöhistoriassa on se, että sitä on tehty aina vapaaehtoisesti, ei pakon edessä. Vasta 2000-luku toi yhteistyöhön uusia sävyjä, kun valtion ja kaupunkien poliitikkojen suunnitelmat ohittivat vesihuoltosektorin omista tarpeista lähteneet yhteistyöehdotukset. Pääkaupunkiseudun neljä vesihuoltolaitosta yhdistettiin yhteiseen organisaatioon 1.1.2010 lähtien.

1 Kurki 2010.

2 Lehtonen & Virtanen 1999, 6-7.

3 Pietilä, Katko & Kurki 2010, 39.

Vesihuoltopalvelun lisäksi HSY tuottaa myös seutu- ja ympäristötietoa muun muassa ilmanlaadusta ja asumisesta. Se on HSL:n (Helsingin seudun liikenteen) sisaryhtymä. Kuntayhtymän jäsenet ovat perustamisvaiheessa Espoo, Helsinki, Kauniainen ja Vantaa (sekä jäte- että vesihuollon palvelut). HSL:n jäsenistä Kerava ja Kirkkonummi eivät ole vielä toistaiseksi HSY:n jäsenenä, mutta HSY huolehtii Kirkkonummen kunnallisesta jätehuollosta sopimusperusteisesti. Uudessa kuntayhtymässä yhdistyivät YTV:n jätehuolto ja seutu- ja ympäristötieto sekä Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan vesilaitokset. Henkilöstöä uudessa organisaatiossa on noin 800, joista vesihuollon ammattilaisia on 570 (yli 70 prosenttia).

Vesihuolto on kaikilla mittareilla mitaten ylivoimaisesti suurin HSY:n toimiala. Miten tähän vesihuollon kannalta uuteen yhteistyömuotoon päädyttiin? Millaisia olivat aikaisemmat vaiheet ja yritykset yhdistää näiden kaupunkien vesilaitokset? Mitkä olivat näiden toteutumattomien hankkeiden vaiheet ja motivaatiot? Entä mitkä olivat vuoden 2010 ratkaisun taustat ja motivaatiot? Mihin lopulta päädyttiinkään? Sujuiko yhdistyminen suunnitelmien mukaan? Miten henkilöstö koki muutoksen? Onko yhdyskuntien terveyden ja turvallisuuden kannalta olennaisin palvelu, vesihuolto, edelleen selkeästi profiloitunut ja itsenäinen toimiala kuten ennen liitosta vai häviääkö se uudessa tilanteessa muiden toimialojen joukkoon, kuten esimerkiksi Jyväskylän kaupungin vesilaitokselle on käynyt? Kaupunkien vesilaitokset, Espoon Vesi, Helsingin Vesi, Vantaan Vesi ja Kauniaisten vesihuoltolaitos olivat hyvin tunnettuja ja näkyviä toimijoita alueillaan. Mikä on tilanne nyt? Mitkä ovat keskeisimmät HSY Veden tulevaisuudenhaasteet?

Tämä tutkimus keskittyy pääkaupunkiseudun (PKS) vesilaitosten väliseen yhteistyöhön ja erityisesti näiden vesilaitosten yhdistämiseen liittyvien vaiheiden kuvaamiseen vesihuoltolaitosten näkökulmasta.⁴ Täysin aukotonta tutkimusta oli mahdoton tehdä, koska kaikista vaiheista ei löydy dokumentointia. Osa mukana olleista henkilöistä ei ollut myöskään halukas haastateluun, koska he kokivat tapahtumat niin traumaattisiksi, etteivät halunneet niihin palata. Erityisesti syksyn 2009 tapahtumat olivat tällaisia.

---

4 Jätevesien puhdistuksen yhteistyövaiheita on kuvattu julkaisussa Juuti & Rajala 2008 sekä Juuti, Rajala & Katko 2010.

Virstanpylväät

Pääkaupunkisedulla vesilaitokset perustetaan ja ne toimivat oman kuntansa alueella seuraavasti: Helsinki (vuodesta 1876), Espoo (vuodesta 1957), Vantaa (vuodesta 1957) ja Kauniainen (vuodesta 1952). Kaikki toimivat vuoden 2009 loppuun asti.

1953: Helsinki alkaa toimittaa vettä Tapiolaan.

1950-60 –luvulta alkaen yhteistyötä tehdään vesihuollon ehdoilla: vettä myydään yli rajojen ja jätevedenpuhdistus keskittyy Helsinkiin ja Espooseen. Yhteistyö perustuu keskinäisiin sopimuksiin.

1965: Ensimmäinen alueellinen vesihuolto-yhtiö Paavolan Vesi Oy perustettiin Siikajokilaaksoon.

Kolmisopimustoimikunnan ehdotus ja mietintö pääkaupunkiseudun vesilaitosten yhdistämisestä:

1988: ensimmäinen esitys 18.11.1988.

1991: toinen esitys 9.1.1991.

1993: uusi kolmisopimus puhdasvesipuolelle 1993, voimassa toistaiseksi.

2001: HS-Vesi perustetaan Hämeenlinnan seudulle.

2005: PARAS-hanke.

2007: PARAS hankkeeseen liittyvän VVR-työryhmän yhdistymisselvitys valmistui 23.11.2007. Ehdotus kunnallisesta liikelaitoksesta tai osakeyhtiöstä huolehtimaan alueen vesihuollosta. Helsinki valmis heti yhdistymiseen, mutta Espoo, Vantaa ja Kauniainen halusivat lisäselvityksiä, joiden kesto 3-5 vuotta.

2008: uutena suuntana YTV.

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan koordinaatioryhmä 18.1.2008 ja Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta 12.2.2008 hyväksyivät kaupunginjohtajien tekemän ratkaisuehdotuksen jatkovalmistelun pohjaksi: vesi- ja viemärlaitokset halutaan YTV:n alle. Tavoite 1.1.2010.

PKS kaupunginhallitukset (Helsinki 25.2.2008, Espoo, Vantaa ja Kauniainen 3.3.2008) päättävät, että PKS:n vesi- ja viemärilaitos-toiminnot yhdistetään nykyisen YTV:n pohjalta toimivaan organisaatioon, johon liitetään myös olemassa olevat YTV:n jätehuolto-, ilmanlaadun tarkkailu- ym. tehtävät (työnimi Ympäristöpalvelut).

Maaliskuussa 2008 perustettiin PKS-ympäristöpalvelut-työryhmä, joka alkoi valmistella vesilaitosten yhdistämistä. Työsuunnitelma valmis 22.5.2008. Ympäristöpalvelut-työryhmä jätti asian päätettäväksi marraskuussa 2008 ja samalla se myös päätti että kaikkien työryhmien työ päättyy lukuun ottamatta henkilöstöryhmää. Valmisteluvastuu siirtyi yksiselitteisesti kaupungeilta YTV:lle.

15.12.2008 Espoon KV jätti yhdistämisen pöydälle äänin 37-30. Muut kaupungit hyväksyivät.

2009: Hämeenlinnan kaupunkiin liitettiin Hauho, Kalvola, Lammi, Renko ja Tuulos.

Espoon KV päätti yhdistymisestä 19.1.2009.

13.2.2009 ensimmäinen YTV:n asiasta järjestämä avausseminaari YTV:n ja vesilaitosten johdon kesken.

Lakiesitys 15.3.2009 pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoja ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta: Kuntien, YTV:n, VVM:n ja LVM:n edustajista koottu työryhmä valmisteli lakiesityksen, jolla lakkautetaan YTV ja perustetaan mm. HSY.

Kuntayhtymän perussopimuksen valmistelu ja hyväksyminen 3/2009 – 6/2009

Täytäntöönpanon työsuunnitelma 3/2009 – 12/2009

YTV:n taival päättyi vuoden 2009 lopussa ja sen tehtävät siirrettiin kahdelle uudelle kuntayhtymälle: Helsingin seudun liikenne (HSL) ja Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY).

2010: HSY alkoi toimia 1.1.2010.

1. Kunnallisen vesihuollon yhteistyöhankkeet historiassa

Vuonna 2010 toteutunut pääkaupunkiseudun vesilaitosten yhdistyminen ei ollut ensimmäinen yritys laittaa vesilaitoksia yhteen. Asia oli ollut esillä jo useamman kerran aikaisemminkin. Erilaisia vaihtoehtoja oli pohdittu ja mietitty, mutta ne olivat jääneet toteutumatta. Suunniteltuja yhteistyön muotoja on myös tullut esille useita. Sopivinta yhteistyön muotoa ei ole aina helppo löytää.

1.1. Määritelmät

Vesihuollon yhteistyöllä on kuntasektorilla ollut monia eri muotoja Suomessa, ensimmäinen vedenhankinnan kuntayhtymä (kuntainliitto) perustettiin Raisio-Naantaliin vuonna 1954 ja ensimmäinen tukkumyyntiä harjoittava ylikunnallinen vesiyhtiö Vesikolmio oy perustettiin 1968.⁵ Vuonna 2005 yleisimmät yhteistyömuodot Suomessa olivat sopimus pohjainen yhteistyö, tukkuyhtiö ja kuntayhtymä. Vuonna 1965 perustettiin Siikajokilaaksoon vanhin Suomessa toiminut alueellinen vesihuolto-yhtiö Paavolan Vesi Oy. Vastaavat useamman kunnan yhteinen vesihuolto-osake yhtiö perustettiin Hämeenlinnan seudulle vuonna 2001 sekä Kymenlaaksoon vuonna 2007. Myös muita hankkeita on ollut ja on vireillä.

Sopimus pohjainen yhteistyö

Yhteistyöstä sovittu molempien osapuolten hyväksymällä sopimuksella. Yleensä toinen tarjoaa palvelun tai tuotteen, toinen maksaa tuottajalle saamastaan palvelusta tai tuotteesta.

”Sopimus pohjainen yhteistyö voi olla veden myyntiä ja ostoa tai jäteveden johtamista ja vastaanottoa. Tällainen yhteistyö on kahden kunnan välistä, mutta samalla kunnalla voi olla sopimuksia usean eri kunnan kanssa. Sopimukset voivat koskea veden tai jäteveden toimittamista tai vastaanottoa jatkuvasti tai tarvittaessa. Myös kriisitilanteiden veden-toimituksesta on sovittu erikseen, jolloin verkostot on yhdistetty poikkeustilanteita varten. Sopimus pohjainen yhteistyö on laajaa erityisesti suurempien laitosten ja niiden naapurikuntien välillä. Yleensä kunnat, joilla on paljon hyvälaatuista vettä myyvät sitä naapureilleen. Myös alueilleisillä tukkuyhtiöillä voi olla toimitussopimuksia kuntien kanssa.”⁶

5 Katko 1993.

6 Juhola 1995 teoksessa Salonen, Seppälä & Katko 2003.

Kuntayhtymä

”Kuntayhtymät perustetaan kuntien keskinäisellä perussopimuksella (kuntalaki 78 §). Siinä sovitaan, miten jäsenkunnat järjestävät kuntayhtymän päätöksenteon. Kuntalain mukaan kuntayhtymä on jäsenkunnista erillinen, itsenäinen oikeushenkilö. Oikeushenkilönä kuntayhtymä on oikeustoimikelpoinen eli se voi hankkia oikeuksia ja tehdä sitoumuksia sekä käyttää puhevaltaa tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa.

Tehtävän siirtyessä kuntayhtymälle yksittäinen kunta luopuu kuntayhtymän toimialaan kuuluvissa asioissa päätösvallastaan ja voi vaikuttaa asiaan kuntayhtymään valittujen yhtymäkokousedustajien tai muiden luottamushenkilöiden kautta.”⁷

Kuntainliitto

”Lakiin kunnallislain muuttamisesta (979/92) perustuva vuoden 1993 kuntayhtymä uudistus merkitsi paitsi kuntainliitto-nimen vaihtumista kuntayhtymä-nimeksi myös kuntayhtymien toiminnan perusteen muuttamista jäsenkuntien yhteiseksi sopimukseksi, perussopimukseksi. Uudistus on mahdollistanut suurempia vapauksia kuntayhtymähallinnon järjestämisessä ja toimielinten asettamisessa.”⁸

Tukkuyhtiö

”Tukkuyhtiössä kunnat eivät voi suoraan puuttua yhtiön toimintaan, vaan kuntien edustajat tekevät yhtiökokouksessa ehdotuksia yhtiölain suomissa puitteissa. Kustannukset jaetaan toimitetun veden mukaisesti. Kuntaraja on yleisesti kustannusten jakoperuste, mutta hinta on sama kaikille. Jätevesipuolella on myös aiheuttamisperiaatteen mukaisesti jaettu kustannuksia. Investoinnit rahoitetaan vesimaksuilla, omistajien ei tarvitse rahoittaa.”⁹

Tukkuyhtiölle ei uuden vesihuoltolain mukaan tarvitse määritellä varsinaista toiminta-alueita.¹⁰

Alueellinen vesihuolto-yhtiö

”Kuntien omistamassa yhtiössä hallituksen valitsevat kunnat. Hallituksen kautta kunnat voivat siis vaikuttaa toimintaan. Hinnoittelu on yhtenäistä koko toiminta-alueella ja toiminta on muutenkin kokonaisvaltaista, otetaan huomioon vesihuollolliset tavoitteet, eikä kunnallisia

7 http://www.kunnat.net/k_peruslistasivu.asp?path=1;55264;55275;117031;117102
 8 http://www.kunnat.net/k_perussivu.asp?path=1;29;348;29462;31507;42743;42802
 9 Salonen, Seppälä & Katko 2003.
 10 Tuusulan kunta. Vesihuollon kehittämissuunnitelma. Tekninen toimi 24.11.2003 (www.tuusula.fi/liitetiedostot/materiaali_edit/1675.pdf).

tavoitteita. Omistajakunnat takaavat alueellaan tarvittavien investointien lainat, muuten toimitaan tulorahoituksella.”¹¹

Sopivin yhteistyömuoto riippuu oleellisesti paikallisista olosuhteista, se mikä sopii toisaalle, ei välttämättä ole paras vaihtoehto toisaalla. Jokainen tapaus olisikin punnittava ja ratkaistava erikseen paikalliset lähtökohdat huomioiden: maantiede, saatavilla olevat vesilähteet, pohjavesivarat, etäisyydet, purkuvesistöt ja purkujärjestelyt, rahoitusmahdollisuudet, tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus, turhan byrokratian välttäminen ja kitkattoman yhteistyön mahdollisuus naapurikuntien/kaupunkien kanssa.¹²

Yhteistyöhön on yleensä ollut syynä konkreettinen tarve, kuten hyvälaatuisen juomaveden puute omalla alueella ts. pintavedet eivät ole olleet riittävän hyviä raakavedeksi ja pohjavesivarat ovat olleet riittämättömiä. Jätevedenpuhdistuksessa yhteistyöhön on selkeästi ajanut puhdistusvaatimusten kiristyminen, jolloin omalla laitoksella vaaditut investoinnit olisivat olleet niin mittavat, että naapurin kanssa on arvioitu päästävän edullisempaan ratkaisuun. Myös jätevesimäärien kasvu ja purkuvesistön tilan parantaminen ovat olleet syitä yhteistyön aloittamiselle. Vahvoilla poliittisilla päätöksentekijöillä on usein ollut ratkaiseva rooli yhteistyön aloittamiseen tai sen kaatumiseen. Ääritapauksessa yhteistyö on syntynyt tai kaatunut yhden vaikutusvaltaisen poliitikon tahdosta.¹³ Viimeaikojen kehitys on etenkin Paras-hankkeen aikana kulkenut siihen suuntaan, että vesihuollon uudelleenjärjestelyhankkeita on tehty vesihuollon ulkopuolisista syistä.

11 Salonen, Seppälä & Katko 2003.

12 Katko 1996, Juuti & Rajala 2008, Hahto 2005, Ryyänen 2005.

13 Pietilä, Katko & Kurki 2010. Vesi kuntayhteistyön voiteluaineena. Kunnallissalan kehittämissäätö. Sastamala.; YKY-projektin haastattelut 2008.

Taulukko: Toteutuneita tai varmoja vesihuoltoliitoksia 26.10.2007.¹⁴

Alue/Seutu	Kuntien lkm	1000 as.	Aloitus	Malli
Hämeenlinna	7	73	2001	Kunta-oy -> kuntaliitos 2009
Haapavesi	1	8	2003	Jätevedenpuhdistamon ulkoistus
Askola	1	5	2006	Teknisen sektorin ulkoistus
Jyväskylä	1+1	90	2006	Fuusio energiayhtiöön, kuntaliitos 2009
Kotka	3	68	2007	Kunta-oy
Loviisa	5	18	2007	Kunta-oy
Inkoo	1	5	2008	Teknisen sektorin ulkoistus
Lapinlahti	1	8	2008	Jätevedenpuhdistamon ulkoistus

Taulukko: Suunniteltuja, varmoja vain osa kuntaliitoksista 26.10.2007.¹⁵

Alue/Seutu	Kuntien lkm	1000 as.	Aloitus?	Malli
Alahärmä	4	18	2008-9	Fuusio puhdistamo-oy:öön, kuntaliitos
Lahti	5	155	2009	Operointi-oy:tä esitetty
Lappeenranta	2	70	2009	Kuntaliitos, kunta-oy selvitetty 6 kunnalle
Kouvola	6	80	2009	Kuntaliitos, kunta-oy operointiin selvitetty
Seinäjoki	3	55	2009	Kuntaliitos, fuusio tukku-yhtiöön selvitetään
Salo	11	63	2009	Kuntaliitos
Vammala	4	27	2009	Kuntaliitos
Länsi-Uusimaa	7	85	2009	Kuntaomisteinen operointi-oy
Keski-Uusimaa	4	130	2009	Kunta-oy tai llky
Pääkaupunkiseutu	4	990	2009	?

14 ja 15 Vesi- ja viemärilaitostojen yhdistämislaitos. Yhteenveto. Kooste VVR-työryhmän työstä, johtopäätöksistä ja jatkotoimenpiteistä. Esitys. (VVR loppuraportti 26.10.2007)

1.2. Yhteistyö pääkaupunkiseudulla

Espoon ja Kauniaisten yhteistyön alkuvaiheita

Espoon vesihuollon huonoa tilaa parantamaan perustettiin vuonna 1957 Espoon Vesihuolto Oy, jonka suurin omistaja oli kunta. Espoon kunta sai osakeenemmistön Espoossa ja Kauniaisissa toimivasta Vesihuolto Oy:stä vuonna 1959.¹⁶ Espoon vesihuollon yhtiökokouksen valitsemassa hallintoneuvostossa oli toimikausina 1961–1963 yhteensä 15 jäsentä, joista Espoon kunnalla kymmenen, Kauniaisten kauppalalla kolme ja yksityisillä osakkeenomistajilla kaksi paikkaa. Huhtikuussa 1963 pidetyn yhtiökokouksen asettamassa hallintoneuvostossa oli sen 16 jäsenestä Espoon kauppalalla 14 ja Kauniaisten kauppalalla kaksi edustajaa. Espoon Vesihuolto Oy:n palveluksessa oli vuonna 1963 toimitusjohtajan lisäksi 51 vakinaista työntekijää. Näiden lisäksi yhtiön palveluksessa oli neljä autonkuljettajaa, neljä autonapumiestä, viisi mittamiestä, 10–15 putkimiestä sekä työnjohtajan palkkaamia kaivuutyömiehiä työllisyystilanteen mukaan 20 – 300.¹⁷

Keskustelu Espoon Vesihuolto Oy:n kunnallistamisesta alkoi jo vuonna 1959 ja lopullinen päätös asiasta tehtiin syksyllä 1964. Tällöin kauppala lunasti yhtiöltä kaikki sen omistamat laitteet ja rakenteet. Yhtiön toiminta päättyi käytännössä vuoden 1964 lopussa, mutta kirjanpidollinen toiminta jatkui vielä 1970-luvun alkupuolelle. Henkilökunta siirtyi toimitusjohtajaa ja kirjanpitäjää lukuun ottamatta Espoon kauppalan palvelukseen. Vuosikertomus vuodelta 1965 toteaa tehtävien siirron sujuneen kitkattomasti.¹⁸ Yhtiön taloudellisia epäselvyyksiä ruodittiin oikeudessa kuitenkin useita vuosia tämän jälkeen.

PKS-yhteistyö alkaa jäsenyää 1960-luvulla

Tapiolan verkosto siirtyi maaliskuun 1966 alusta Espoon kauppalan vesilaitoksen hallintaan. Helsingihän oli toimittanut vettä Tapiolaan jo vuodesta 1953. Siirto lisäsi veden ostoa Helsingiltä runsaasti Tapiolaan ja Mäkkylään. Vuonna 1966 vettä ostettiin noin 15 prosenttia kauppalan veden tarpeesta. Otaniemen korkeakoulualue oli edelleen Helsingin kaupungin vesilaitoksen verkostoaluetta.¹⁹

16 KK 1959.

17 EKA, Selvitys kauppalan hallitukselle, Johansson, Jatkola ja Ala-Kurhila 31.10.1963.

18 EKA, Espoon Vesihuolto Oy, vuosikertomus vuodelta 1965.

19 VL VK 1965; VL VK 1966.

Tapiolassa asumismukavuus oli modernilla tasolla ja alueella myös viihdyttiin hyvin. Viihtyisyyden perustana oli mm. hyvin toimiva vesihuolto. Helsingin kaupungin valtuusto perusteli vesijohtoverkon rakentamista 1950-luvun alussa Espoon puolelle Munkkiniemestä Otaniemeen ja edelleen Tapiolaan sillä, että kyseiset alueet tultaisiin myöhemmin liittämään Helsinkiin. Toisin kuitenkin kävi.

Tyystin toisenlaisessa Espoon kolkassa, Otaniemessä, vesitornin suunnittelu alkoi Rakennushallituksen toimesta vuonna 1967 ja rakentamaan päästiin vuonna 1969. Espoon kauppala osallistui vesitornin kustannuksiin varaamansa osuuden mukaisesti.²⁰ Vesitorni valmistui vuoden 1971 puolella, mutta se otettiin käyttöön seuraavana vuonna. Puolet säiliötilavuudesta oli varattu Otaniemen valtioalueen ja puolet Espoon käyttöön. Tornin tehollinen tilavuus oli yhteensä 6000 kuutiometriä.²¹

Espoon itäosa sai veden Helsingin kaupungilta keskinäisen sopimuksen perusteella, mutta veden jakelualue oli rajattu. Vedentarpeen nopeasti lisääntyessä ryhdyttiin suunnittelemaan Espoon kunnan ja Kauniaisten kauppalan omavaraista vedenhankintaa. Pohjavesiesiintymiä ei kunnassa sanottavasti ollut ja useat 1960-luvun asutuksen läheiset järvet olivat laadultaan ja määrältäänkin riittämättömiä, joten päädyttiin tutkimaan Bodomjärveä. Järven sijainti oli Espoon kehitystä silmällä pitäen hyvä ja sen vesi hyvänlaatuista.²²

Bodomin vedenkäsittelylaitos otettiin käyttöön keväällä 1961. Tällä laitoksella ei ollut tarkoitus yksin vastata yhä kasvavaan vedentarpeeseen, eikä sillä olisi siihen pystyttykään. Kun Tapiolan alueella alkoi olla kerrostalojen ylimmissä kerroksissa pysyvästi vedestä pulaa huippukulutusaikoina, yhdistettiin Bodomilta tulevat vesijohdot Tapiolassa olevaan Helsingin kaupungin verkostoon. Heti tuli selväksi, että Bodomin vedenottamo oli laajennettava. Laajennussuunnitelmien valmistuttua päästiin työt aloittamaan nopeasti jo syyskuussa vuonna 1962. Työt valmistuivat vuoden 1963 puolella. Laajennustyöt teki Insinööritoimisto Vesto, joka oli rakentanut myös vedenkäsittelylaitoksen ensimmäisen vaiheen.²³

Yhteistyötä vesitutkimuksissa

Laajennuksen valmistuttua Bodomin vesilaitoksen teho nousi kolminkertaiseksi alkuperäiseen verrattuna eli 150 litraan sekunnissa, millä voitiin turvata 50 000 asukkaan vedentarve. Bodomin vedenottamon laajentamisen ohella Espoon Vesihuolto Oy rakensi vuonna 1962 Bolarskogin alueelle pohjave-

20 VL VK 1966 – 1968.

21 VL VK 1970 – 1971.

22 Vuorinen 1960.

23 Espoon Sanomat 3.5.1963.

denottamon, jolla voitiin turvata paikallinen vedentarve, kunnes päävesijohdot alueelle valmistuisivat. Tämän jälkeen se jäisi varaottamoksi. Toinen vastaava pohjavedenottamo siirtyi yhtiölle Westendissä, jonka vesihuolto siirtyi samalla kokonaan yhtiön vastuulle. Aikaisemmista pohjavedenottamoista olivat erillisine vesijohtoverkostoineen käytössä Kauklahten ja Niittylän pohjavedenottamot. Vihervaaran pohjavedenottamo oli vuonna 1963 varaviesilähteenä, jolla turvattiin veden saanti paikallisesti parin päävesijohdossa tapahtuneen katkeamisen aikana.²⁴

Espoon vesilaitoksen tutkimusyksikön päällikkö, limnologi Martti Hämäläinen aloitti vesilaitoksen palveluksessa 16.11.1966. Hämäläinen joutui kokeilemaan monenlaisia keinoja vesistön ongelmien ratkaisemiseksi.²⁵ Haju- ja makuhäiriöiden poistamiseksi vuonna 1966 syötettiin vedenottoputken läheisyyteen kuparisulfaattia, mutta ilman todettavaa vaikutusta. Vastaavasti raakavesikaivoon syötettiin kaliumpermangaattia ja aktiivihiltä. Tämäkään ei auttanut. Aktiivihiltä ei toiveista huolimatta pienentänyt hajun ja maun kynnysarvoja. Permanganaatilla tuli hieman parempi tulos, muttei ratkaisevaa parannusta. Tutkimuksia tehtiin häiriön aikana oman vesilaboratorion lisäksi Helsingin vesilaitoksen ja yksityisten insinööritoimistojen toimesta.²⁶

Rehevöityminen kuitenkin jatkui ja 1960–70-lukujen vaihteessa voimakkaat leväkukinnat ja alusveden happivajaus olivat jokavuotisia ilmiöitä, joihin kiinnitettiin huomiota myös paikallisessa sanomalehdessä.²⁷ *Espoon Sanomat* uutisoi mm. toukokuussa 1972 otsikolla ”*Bodominjärven rehevöitymiskehitys pysäytettävä*”.²⁸

Myös näistä syistä Päijänne-tunnelin vettä tarvittiin kipeästi. Bodomin vesilaitoksen käyttö päättyi 13. maaliskuuta 1998. Kulutuksen kasvu tyydytettiin hankkimalla vettä seudullisena yhteistyönä - 1980-luvun alkuvuosista lähtien lähinnä Päijänteestä. Veden ominaiskulutus laski 1970-luvulta lähtien mm. jätevesimaksulain ja vettä säästävän tekniikan laajenemisen myötä. Seudullisen yhteistyön myötä Espoossa alettiin myydä vettä ensin Kirkkonummelle vuodesta 1977 ja Vantaan länsiosiin vuodesta 1982 alkaen.

Vettä Helsingistä Espooseen ja yhteistyötä Dämmanilla

Espoossa etsittiin ratkaisuja kasvavaan veden tarpeeseen ja Dämmanin pintavesilaitoksen suunnittelu käynnistyi 1960-luvun puolivälissä. Laitos on edelleen käytössä kirjoitushetkellä vuonna 2011. Dämmanin vedenkäsittely-

24 Espoon Sanomat 3.5.1963.

25 Hämäläinen 10.1.2006.

26 VL VK 1966.

27 Espoon Sanomat 4.5.1971.

28 Espoon Sanomat 5.5.1972.

laitos valmistui ja aloitti toimintansa kesäkuun 1. päivänä vuonna 1967. Laitoksen nimellisteho oli 300 litraa sekunnissa eli noin 26 000 kuutiometriä vuorokaudessa. Laitos oli teholtaan kaksinkertainen verrattuna Bodomin vedenkäsittelylaitokseen. Uuden laitoksen myötä vuonna 1967 Espoon oma vedenpumppaus lisääntyi edelliseen vuoteen verrattuna peräti 36 prosenttia (1 153 082 kuutiometriä enemmän) ja veden osto Helsingistä pieneni jopa 43 prosenttia (338 844 kuutiometriä vähemmän). Espoon ja Kauniaisten alueella Otaniemi mukaan luettuna veden pumppaus lisääntyi edellisvuoteen verrattuna viidenneksen.²⁹

Vesilaitoksen laboratorio sijaitsi Bodomin laitoksella. Keväällä 1967 vesilaboratorio siirrettiin Bodomilta Dämmanin laitokselle. Laboratorioon hankittiin uusia tutkimusvälineitä, jotka mahdollistivat monipuolisempaa tutkimusta. Vuonna 1967 tehtiin yhteensä 1921 näytteestä kaikkiaan noin 18 800 vesianalyysiä. Lisäksi erityisesti rakennettavien vesi- ja viemäriinjojen varrella olleita kaivoja tarkkailtiin mahdollisten korvausvaatimusten varalta.³⁰ Alussa Dämmanin laitokselle aiheutti vaikeuksia säännöstelyn puuttumisesta johtuva vähäinen virtaus Gumbölejoesta, mikä osaltaan aiheutti happikatoa sekä raudan ja mangaanin pelkistymistä. Tämä huononsi vedenlaatua.³¹

Laitoksen vihkiäiset pidettiin 10.11.1967, ja juhlapuheen piti apulaiskauppalanjohtaja L. Honkanen. Hän totesi puheessaan Espoon vesikysymyksen tulleen nyt ratkaistuksi. Honkanen taustoitti puheessaan vesikysymyksen syntyä ja totesi, että Espoon kauppalan voimakkaan väestön lisäyksen ja verkostoalueen laajentumisen seurauksena on vedenkulutus kasvanut poikkeuksellisen paljon. Kulutuksen kasvu oli jopa nelinkertainen väestönkasvuun verrattuna.³² Honkanen lisäsi vielä, että tämä kasvu aiheutti ”*raskaita rakennusvelvoitteita vesilaitoksen toimialueella*”. Kaikesta rakentamisesta huolimatta vasta hieman alle puolet kauppalan asukkaista oli tuossa vaiheessa pystytty liittämään kunnalliseen vesijohtoverkoston. Hänen käsityksensä mukaan Dämmanin valmistuminen oli ”*samalla eräs ratkaiseva vaihe vesilaitoksen kehityksessä*”. Yhdessä Bodomin laitoksen kanssa uudella laitoksella saatiin käyttöön sellaisia pintavesivarjoja, joista voitiin valmistaa laadullisesti tyydyttävää vesijohtovettä. Samalla se merkitsi myös omiin raakavesivaroihin perustuvan ”vedenpuhdistustoiminnan” eli vedenkäsittelyn päätepidettäväksi. Oli nimittäin selvillä, että Dämmanin ja Bodomin yhteenlaskettu kapasiteetti riittäisi ennusteiden mukaan korkeintaan 1970-luvun alkuvuosiin saakka.³³ Honkanen toteaa:

29 VL VK 1967.

30 VL VK 1967.

31 VL VK 1967.

32 Espoon Sanomat, 17.11.1967.

33 Espoon Sanomat, 17.11.1967.

Vedenkulutuksen voimakas kasvu ja Helsingin seudun vesivarojen riittämättömyys sekä laadulliset näkökohdat ovatkin pakottaneet kuntia yhteistoimintaan ja uusien vesivarojen hankintaan. Tästä on ollut seurauksena mm. kolmisopimus Helsingin kaupungin ja Maalaiskunnan sekä Espoon kauppalan välillä ja kuntien aloitteen perustuva ja TVH:n kehittelemä Päijänne-suunnitelma, jolla on tarkoitus ratkaista lopullisesti vesikysymys ainakin vuosituhannen vaihtumiseen asti.³⁴

Näin myös myöhemmin kävi. Honkanen totesi puheessaan, että vaikka nyt tehdyt investoinnit olivat raskaita, ne olivat kuitenkin vaatimattomia verrattuna 1970-luvulla tarvittavaan pääomaan.³⁵ Myös tässä arviossaan hän oli oikeassa.

Tervettä kilpailuhenkeä – otsonointi Pitkäkoscalle ja Dämmanille 1979

Dämmanin vedellä tehtiin otsonointikokeita Helsingin kaupungin koeotsonaattorilla vuonna 1975. Tämän lisäksi otsonointia kokeiltiin myös laitoksella. Saadut kokemukset puolsivat otsonin käyttöä haju- ja makuvirheiden poistamiseksi. Veden kovuuden eli alkaliniteetin nostamiseksi kokeiltiin hiili-dioksidia (CO₂) laitosmittakaavassa. Myös tämä antoi positiivisia tuloksia.³⁶

Dämmanin otsonointilaitoksen vastaanottotarkastus pidettiin toukokuussa 1979. Laitoksen oman henkilökunnan tekemät laitteistoasennukset valmistuivat kesäkuun puoliväliin mennessä ja otsonointi aloitettiin kesäkuun viimeisellä viikolla vuonna 1979. Otsonilaitoksen alakerrassa sijainneet uudet klooritilat ja korjaamo otettiin myös käyttöön vuoden 1979 puolella. Jälkikemikaliointitilojen ja uuden puhdasvesialtaan osalta rakennustyöt oli aloitettu tammikuussa ja ne valmistuivat vuoden 1980 puolella. Helsingin Pitkäkösken otsonointilaitos valmistui myös vuonna 1979 ja kulutukseen toimitettiin otsonoitua vettä 4.7.1979 alkaen.³⁷

Dämman 2000-luvulla

Dämmanin laitoksen kapasiteetti on kirjoitushetkellä vuonna 2011 noin 0,3 m³/s. Järvestä otetun raakaveden humus saostetaan vedestä ferrisulfaatilla. Näin syntynyt sakka poistetaan vedestä flotaation avulla. Flotaatiossa veteen johdetaan pieniä ilmakuplia, jotka nostavat vedessä olevan humussakan altaan pintaan. Altaan pohjalta selkeytynyt vesi johdetaan hiekkasuodattimille, joissa oleva metrin paksuinen hiekkakerros poistaa pienet hiukkaset.

34 Espoon Sanomat, 17.11.1967.

35 Espoon Sanomat, 17.11.1967.

36 VL VK 1975.

37 VL VK 1979.

Veden pH säädetään kalkkivedellä putkistokorroosion estämiseksi tasolle 8,4. Korroosiota pienennetään myös lisäämällä alkaliteettia ja nostamalla kovuutta arvoon 4° dH. Vesi myös desinfioidaan UV-valon avulla ja sen mikrobiologisen laadun säilyminen jakeluverkostossa varmistetaan kloramiinilla.

HSY Veden investointistrategian mukaisesti Dämmanin vedenpuhdistuslaitoksen toiminta lakkautetaan vuoden 2015 loppuun mennessä. Lakkauttamisen edellytyksenä on vedenjakelukapasiteetin varmistaminen Dämmanin jakelualueelle Pitkänkosken ja Vanhankaupungin laitoksilta.

1.3. Pitkän aikavälin ylikunnallinen suunnitelma: Päijänne-tunneli

Helsingin vesilaitostoiminnan kehittäminen sai vauhtia vuonna 1959 koetusta Vantaanjoen leväongelmasta. Välittömien parannusten lisäksi alettiin suunnitella myös keskipitkän ja pitkän aikavälin veden hankintaa. Alkuna Päijänne-hankkeen suunnittelulle voidaan pitää vuoden 1963 lopussa valtioneuvostolle jätettyä kirjelmää, joka koski Etelä- ja Lounais-Suomen käyttöveden hankinnan yleissuunnitelman laadintaa. Varsin samaan aikaan Helsingin vedenhankinnan tarpeiden kanssa nousi myös Helsingin naapurikunnissa tarve saada lisää vettä. Vedenkäytön kasvuennusteet näyttivät 1960-luvulla ja vielä aivan 1970-luvun alussakin voimakasta kasvua, jonka aiheuttamaa vedentarpeen lisääystä ei paikallisista raakavedenlähteistä pystytty tyydyttämään. Piti siis keksiä jokin aivan uusi ratkaisu. Ylikunnallinen yhteistyö ja kaukovedenhankinta nousivat koko pääkaupunkiseudun vedenhankinnan tulevaisuudenratkaisuina esille.

Helsingin vesilaitostoiminta alkoi kehittyä vuonna 1959, kun Vantaanjoessa oli esiintynyt paha leväongelma. Välittömien parannusten lisäksi alettiin suunnitella keskipitkän ja pitkän aikavälin veden hankintaa.³⁸ Alkuna Päijänne-hankkeen suunnittelulle on pidetty vuoden 1963 lopussa valtioneuvostolle jätettyä kirjelmää, joka koski Etelä- ja Lounais-Suomen käyttöveden hankinnan yleissuunnitelman laadintaa. Kirjelmän lähettäjinä olivat Maalaiskuntien Liitto, Helsingin seutukaavaliitto, Espoon kauppa, Helsingin maalaiskunta, Suomen Kaupunkiliitto, Lounais-Suomen seutukaavaliitto sekä Helsingin ja Turun kaupungit. Etelä-Suomen vesihuollon ongelmat oli tiedostettu ja vedenhankinnan turvaaminen seudulla katsottiin valtakunnalliseksi kysymykseksi. Kirjelmässä tuotiin esille alueen riittämättömät vesivarat väestönmäärään nähden. Laadittujen ennusteiden mukaan vesijohtoveden ominaiskuulus tulisi edelleen kasvamaan. Etelä- ja Lounais-Suomen vedenhankinnan kokonaisvaltainen ratkaisu oli niin laaja asia, etteivät yksittäiset kunnat tai

kuntien yhteenliittymät voineet sitä tehdä. Kysymyksen valtakunnallisen luonteen vuoksi sen hoitaminen katsottiin kuuluvan tie- ja vesirakennushallitukselle, jonka valtioneuvosto määräsikin vuoden 1964 alussa laatimaan Etelä-Suomen käyttöveden hankinnan yleissuunnitelmaa yhteistyössä kuntien ja teollisuuden kanssa.³⁹

Tie- ja vesirakennushallitus esitti vuonna 1968 raakaveden siirtoa tunnelissa koko Päijänteeltä Helsinkiin ulottuvalla matkalla. Tunnelin rinnalle tulisi varajärjestelmä, jossa vettä voitaisiin siirtää jokia ja muita avouomia pitkin. Tunnelin purkukohtaksi oli valittu Silvolan tekoaltaan tienoot. Lyhin reitti Silvolasta Päijänteelle oli 115 kilometriä pitkä, mutta kyseistä reittiä ei pidetty parhaana vaihtoehtona. Riihimäen - Hyvinkään seudun väestönkasvu ja teollistuminen huomioon ottaen linjaus siirrettiin länteen päin Hyvinkään seudulle ja vasta sieltä kohti Päijännettä. Linjauksen siirto oli tarpeellista myös siksi, ettei tunnelia voitu käytetyllä lousintatekniikalla rakentaa Vesijärven alle.⁴⁰

Päijänne-tunneli puhutti Espoossa suunnitelman alkuvaiheesta alkaen ja hankkeen vaiheita uutisoitiin *Espoon Sanomissa* ahkerasti. Toukokuussa 1968 lehti uutisoi asiaa otsikolla ”*Helsingin ja Uudenmaan vedenhankinta*” pitkässä artikkelissaan, joka jatkui seuraavissakin numeroissa. Lehti perusteli hanketta ja siteerasi tekniikan tohtori Eero Kajosaaren puhetta Uudenmaan Maakuntaliiton kokouksessa. Puheessa todettiin mm. seuraavaa:

*Veden laatu eräissä Päijänteen osissa sekä koko järven suojaamismahdollisuudet jättävät tosin melko lailla toivomisen varaa, mutta vedenhankintasuunnitelmat on silti perustettu tähän järveen eräin varauksin. Järven suojaamistoimenpiteet ovat melko lailla tehostettavissa nykyisestäään ja parhaimman takeen veden laadun säilymisestä vesilaitostarkoituksiin sopivana antaa Päijänteen suuri vesitilavuus ja järven kautta virtaavan veden suuri määrä, mitkä seikat yhdessä antavat järvelle varsin suuren puhdistumiskyvyn. Keskeisenä periaatteena suunnitellussa teknillisessä järjestelyssä on, että kaikki yleisten vesilaitosten tarvitsema vesi Helsingin vesihuoltoalueella tuodaan Päijänteestä tunnelilla koko matkan täysin suojattuna.*⁴¹

Tunnelisuunnitelma loi myös merkittävää poliittista painetta Päijänteen suojeleun järven rantamilla.

39 Erkola et al. 1982, 18-19.

40 Herranen 2001, 167.

41 Ks. Espoon sanomat 3.5.1968, 7.5.1968.

1.4. PKS Vesivarat eivät riitä – kohti entistä tiiviimpää ylikunnallista yhteistyötä kolmisopimuksella

Pääkaupunkiseudun vesivarat kävivät väkimäärän kasvaessa yhä riittämättömimmiksi 1960-luvulla. Pääkaupunkiseutu on Suomessa sijaitseva noin miljoonan asukkaan kasvukeskus, jonne edelleenkin muuttaa 8000–10 000 uutta asukasta vuosittain. Pääkaupunkiseutu koostuu neljästä kunnasta, jotka ovat Helsinki, Vantaa, Espoo ja Kauniainen. Toisinaan siihen lasketaan mukaan myös Kerava, Kirkkonummi ja Vihti. Helsingin seutu taas käsittää laajemman alueen, ks. oheinen kartta. Väkiluvun kasvu oli rajua toisen maailmansodan jälkeen ja se jatkui edelleen 1960-luvulla.

Taulukko: Pääkaupunkiseudun väkiluvun kehitys 1940-luvulta 2010-luvulle.

Vuosi	Asukasluku	Väkiluvun muutos
1940	307 000	-
1950	408 000	101 000
1960	543 000	135 000
1970	693 000	150 000
1980	755 000	60 000
1990	822 000	67 000
2000	949 000	127 000
2010	1 036 000	87 000

Kuva: Helsingin seudun kartta pääkaupunkiseutu tummennettuna.

Espoossa katsottiin 1960-luvulla, että kauppalan omat vesivarat, joilla tarkoitettiin Bodomjärven ja Nuuksion Pitkäjärven sekä pohjavedenottamoiden vesivaroja, eivät tulisi riittämään vedentarpeeseen 1970-luvulla. Tämän vuoksi Espoon kauppalta yhdessä Helsingin maalaiskunnan⁴² kanssa liittyi Helsingin kaupungin raakavesiohjelman toteuttamiseen. Kesällä 1965 allekirjoitettiin ns. kolmisopimus, jonka katsottiin takaavan Espoolle riittävät vesivarat aina 1980-luvulle asti. Tämä oli ns. lähiohjelma ja tarkoitti Hiidenvedestä tapahtuvaa raakavedenottoa. Kauko-ohjelman puitteissa kolmisopimuskunnat huolehtisivat myös pitkän tähtäimen vedenhankinnasta eli ryhtyisivät valmistelemaan raakaveden kaukosiiirtoa Päijänteestä. Käytettävissä olevat vesivarat tuli jakaa siten, että vettä riittäisi kaikille kolmelle kunnalle.⁴³ Lisäksi Helsingin kaupungin kanssa tehtiin sopimus vesijohtoveden ostamisesta.⁴⁴

Lokakuussa 1965 perustettu kolmisopimustoimikunta ehdotti vuonna 1969, että vesijohtoveden ns. rajamyynnistä siirryttäisiin laitosmyyntiin, jolloin veden hintaan ei enää sisältyisi siirtokustannuksia. Siirtokustannuksista päätäisiin, kun Helsingin naapurikunnat kustantaisivat Pitkäkoskelta omille alueilleen ulottuvat johdot.⁴⁵

Kolmisopimuskuntien (Helsinki, Helsingin maalaiskunta ja Espoo) yhteistoimintasopimus allekirjoitettiin 22.1.1970. Vesilaitoksen toimintakertomuksen mukaan sopimus oli tuolloin Suomen laajin vesihuoltoalan yhteistoimintasopimus. Siihen liittyi mm. Päijänne-tunnelin, yhteislaitoksen ja yhteisen syöttöjohdon rakentaminen sekä paikallisten vesivarojen yhteiskäyttö siten, että jokaisen kolmisopimuskunnan vedentarve pystyttäisiin tyydyttämään 1970-luvulla ja tarvittaessa kauemminkin. Yhteisiä paikallisia vesivaroja olivat Vantaanjoki Hiidenvesi-tunneleinen, Espoon järvisäännöstelyt sekä paikalliset pohjavedenottamot.⁴⁶ Sopimus velvoitti Espoota rakentamaan pääsyöttöjohdon Pitkäkösken vesilaitokselta Espooseen (eli veden myynnissä siirryttiin laitosmyyntiin) ja investoimaan kolmasosan Silvolan alueelle vuosien 1974 – 1976 aikana rakennettavaksi kaavaillun kolmen kunnan yhteisesti omistamasta vedenkäsittelylaitoksesta. Vuonna 1971 rakentamisajankohtaa arvioitiin voitavan siirtää ainakin vuosille 1979 – 1981.⁴⁷ Tarpeettomaksi ajatus todettiin kuitenkin jo vuonna 1974. Uuden laitoksen korvasi Helsingin jo toimivien vedenkäsittelylaitosten kapasiteetin lisäys. Kun lisäkapasiteettia ei tarvittu Helsingin omaan käyttöön, voitiin vesijohtovettä toimittaa aiempaa enemmän Vantaan ja Espoon käyttöön.⁴⁸

42 Myöhemmin Vantaa - Vantaan kauppalta 1972 ja Vantaan kaupunki 1974.

43 VL VK 1965; Herranen 2001, 171.

44 KK 1965.

45 Herranen 2001, 171.

46 VL VK 1970.

47 VL VK 1969.

48 Herranen 2001, 171.

Vuoden 1970 alkupuolella Päijänne-hankkeen rahoitusta ja organisaatiota tutkinut neljän eri ministeriön toimikunta päätyi siihen, ettei valtio rakentaisi Päijänteen ja Helsingin seudun välistä raakavesitunnelia. Valtiovallan irtisanouduttua Päijänne-tunnelin rakentamisesta sovittiin, että tie- ja vesirakennushallitus luovutti Päijänne-hankkeen suunnittelussa kertyneet valmiit ja keskeneräiset suunnitelmat kolmisopimuskunnille kesäkuun 1970 loppuun mennessä. Suunnittelutyö jatkui heinäkuun alusta kolmisopimuskuntien toimesta Helsingin kaupungin vesilaitokselle perustetun erillisen Päijänne-toimiston puitteissa. Kunnanhallitukset hyväksyivät suunnittelun ja tutkimusten kustannusten jaoksi: Helsinki 60 prosenttia, Espoon kauppala ja Helsingin maalaiskunta kumpikin 20 prosenttia.⁴⁹

Helsingin seudun lopullinen vedenhankinta tähtäsi Päijänne-ohjelman toteuttamiseen, mitä tarkoitti myös kolmisopimuksen mukainen kauko-ohjelma. Päijänne-hankkeen organisaatiomuoto päätettiin vuonna 1972. Kolmisopimuskuntien valmistelemista ehdotuksista antoi Pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunta suosituksensa osakeyhtiömuotoisen organisaation perustamiseksi. Osakaskuntien valtuustot hyväksyivät osakeyhtiömuotoisen organisaation ja kauppa- ja teollisuusministeriö puolestaan hyväksyi ”Pääkaupunkiseudun Vesi Oy – Huvudstadsregionens Vatten Ab” nimisen osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen 20.10.1972. Yhtiöön liittyivät alkuvaiheessa Helsingin, Espoon, Kauniaisten ja Hyvinkään kaupungit, Vantaan kauppala, Sipoon ja Nurmijärven kunnat, Porvoon maalaiskunta, Tuusulan seudun vesilaitoskuntainliitto (Tuusula, Järvenpää, Kerava) sekä Oy Alko Ab. Kirkkonummen kunta teki lopullisen liittymispäätöksen vuoden 1973 alussa. Osakkaiden vesivaraukset olivat yhteensä 11,68 kuutiometriä sekunnissa, josta Espoon osuus oli 1,9 kuutiometriä sekunnissa ja noin 16,3 prosenttia osakemäärästä ja vesivarauksesta.⁵⁰

Kun vielä Porvoon maalaiskunta liittyi hankkeeseen ja muiden osakkaiden varauksia hieman tarkistettiin, tunnelin kokonaiskapasiteetiksi saatiin 13 kuutiota sekunnissa.⁵¹ Vuonna 1981 Sipoon kunta ja Tuusulan seudun vesilaitos kuntainliitto sopivat vedenhankinnan yhteistoiminnasta, jolloin Sipoo luovutti osakkeensa kuntainliitolle. Kuntainliiton osakemäärä nousi näin 56:een ja vesivaraaus 0,56 kuutiometriin sekunnissa.⁵² Kuntaliitoksen myötä vuonna 1997 Porvoon maalaiskunnan osakkeet siirtyivät Porvoon kaupungille.⁵³

49 VL VK 1970; Erkola et all. 1982, 45.

50 VL VK 1966; VL VK 1972.

51 Herranen 2001, 175.

52 Herranen 2001, 177.

53 Juuti, Rajala & Katko 2003. Kaikki Päijänne-tunneliin liittyvät kysymykset koskivat hankkeen omistuksen, rahoituksen ja hallinnon järjestämistä. Varsinkin Hyvinkää ja Riihimäki vaativat kustannusten jaossa huomioitavaksi kuntien maantieteellisiä

Päijänne on Suomen toiseksi suurin järvi, mutta 1950- ja 1960-luvulla teollisuuden jätevesipäästöt olivat saastuttaneet sitä pahoin. Lupaehtojen kiristymisen, vesilain uudistuksen vuonna 1962, vedenpuhdistamojen yleistymisen, kansalaisliikehännän ja monien muiden seikkojen yhteisvaikutuksen ansiosta tilanne alkoi kuitenkin hitaasti kääntyä teollisuuden jarrutuksesta huolimatta parempaan suuntaan seuraavalla vuosikymmenellä. Muutos koski paitsi Päijännettä niin myös koko Suomen tilannetta 1970-luvulla.⁵⁴

Päijänne-tunnelin rakennustyöt alkoivat joulukuussa 1973.⁵⁵ Kolmeen vaiheeseen jaettu rakennusurakka kesti lähes kymmenen vuotta. Kokonaisuudessaan tunneli valmistui vuonna 1982, jolloin se otettiin käyttöön. Tunneli tuli maksamaan 530 miljoonaa markkaa vuoden 1981 hintatasossa (noin 190 milj. euroa).⁵⁶ Rakentaminen rahoitettiin pääasiassa osakkaiden vesivarausten suhteessa maksamilla vuosittaisilla liittymismaksuilla.⁵⁷

Päijänne-tunnelin kolmansia ja viimeisiä harjannostajaisia viettettiin 26.8.1980.

Tunneli on maailman pisin yhtenäinen kalliotunneli, joka kulkee 30 – 100 metrin syvyydellä maan pinnasta. Sen pituus on 120 kilometriä.⁵⁸ Pentti Sipi (Espoon Veden johtaja vuosina 1995-2003) muistelee Päijänne-veteen liittävää tapausta:

Muistan silloin ihan alkuvuosina kun meille tuli tänne Perkaalle ja Tapiolaan Päijänne-vettä Pitkäkoskelta, niin tänne soitti yksi rouva joka sanoi muuttaneensa Perkaalle ja asuneensa ennen Helsingissä ja että siellä oli niin kauheaa fenolivettä, ja kysyi mistä Perkaalle tulee vesi kun se on niin hyvää. Minun oli pakko sanoa että rouva hyvä, tämä vesi tulee Helsingistä Pitkäkoskelta. [...] Oltiin sitten Vantaan kanssa kolmisopimuksen mukaisesti maksamassa Helsingin parannuksia ja sitä kautta sieltä on saatu hyvälaatuista vettä.⁵⁹

Kaukovedenhankinnan tultua ratkaistuksi laadittiin vuonna 1972 uusi kolmisopimus. Kolmisopimuskuntien yhteishankkeena jatkettiin Vaajakoskella

---

sijainteja – näin lähellä tunnelin keskiväliä sijaitsevat osakkaat eivät joutuisi maksumiehiksi koko tunnelin pituudelta. Periaatteesta ei päästy sopuun, joten mm. Riihimäki ilmoitti marraskuussa 1971 selviävänsä ilman Päijänteen vettä. Herranen 2001, 175.

54 Ks. esim. Nuuja & Laamanen 2003; Hokkanen 1998; Katko, Luonsi & Juuti 2005; Kansalaisliikehännästä ks. esim. Solla & Maaranto 1992.

55 VL VK 1973.

56 Pääkaupunkiseudun Vesi Oy 2006.

57 Herranen 2001, 177.

58 Pääkaupunkiseudun Vesi Oy 2006.

59 Sipi 31.3.2006.

laitosmittakaavaisia käsittelykokeita Päijänteen vedellä. Helsingin vesilaitos aloitti kesällä 1972 Pitkäkoski – Konala yhteisjohdon rakennustyöt. Syöttöjohdon kustannusten ositus perustui tehtyihin vesivarauksiin. Espoon osuus kyseisestä yhteisjohdosta oli noin 52 prosenttia eli noin 2,4 miljoonaa markkaa. Tavoitteena oli johdon valmistuminen huhtikuuhun 1974 mennessä. Tätä ennen Espoon piti rakentaa jatkoyhteys Konala – Leppävaara sekä väli Leppävaara – Otaniemi.⁶⁰ Pitkäkoski – Konala yhteys valmistui jo vuoden 1973 puolella, käyttöönotto jäi vuoden 1974 puolelle.⁶¹ Espoo ryhtyi helmikuussa 1974 ostamaan vettä em. putken kautta laitosostona erikoistariffilla.⁶²

Pääkaupunkiseudun yhteistyötoimikunnan joulukuussa 1973 antaman suosituksen mukaisesti allekirjoitettiin 19.6.1974 vesijohtoveden valmistusta ja myyntiä sekä syöttöjohtojen rakentamista koskeva muutettu yhteistoimintasopimus. Tämä sopimus korvasi tammikuussa 1970 allekirjoitetun yhteistoimintasopimuksen.⁶³ Muutostarve johtui lähinnä siitä, ettei yhteistä vedenkäsittelylaitosta rakennettu vaan se korvattiin nostamalla vedenkäsittelykapasiteettia Helsingin vesilaitoksilla. Yhteislaitoksen, jonka tehoksi oli suunniteltu 1 200 litraa sekunnissa, piti olla käytössä vuonna 1976. Laitos olisi käsittänyt vain prosessiosan ja muilta osin sen toiminta olisi liittynyt Pitkäkosken käsittelylaitokseen. Helsingin laitospäätöksen nosto 1970-luvulla johtui pelkästään Espoon ja Vantaan vedenkäytön tarpeista. Tarvittava lisäteho oli 1 000 litraa sekunnissa, josta Espoo varasi itselleen 420 litraa sekunnissa.⁶⁴

Toukokuun kolmantena päivänä vuonna 1982 aloitettiin raakavedenotto Päijänteestä Helsingin Pitkäkosken pintavedenkäsittelylaitokselle.⁶⁵ Tämä Pitkäkosken laitos oli aloittanut toimintansa vuonna 1958 ja ennen Päijännetunnelia siellä hyödynnettiin Vantaanjoen vettä. Silvolan tekoallas puolestaan täytettiin ensi kertaa toukokuussa 1962.⁶⁶

Päijänne-tunnelia rakennettiin 10 vuoden ajan vuosina 1973–1982. Tuolloin tunnelista lujitettiin vain noin 20 prosenttia sen pituudesta Päijänne-tunneli toimi moitteettomasti 15 vuoden ajan. Marraskuussa 1997 tunnelissa havaittiin painehäviö, joka paikannettiin Hämeenkoskelle 150 metrin tunneliosuudelle. Tukkeuman oli aiheuttanut kallion rapautuma, joka puolestaan aiheutti ahtauman tunneliin. Tilanne korjattiin rakentamalla ohitustunneli vuoden 1999 tammi-helmikuussa.⁶⁷

60 VL VK 1966; VL VK 1971; VL VK 1972.

61 VL VK 1973.

62 KV 8.5.1975.

63 VL VK 1974.

64 KV 8.5.1975.

65 VL VK 1982.

66 Herranen 2001, 105 ja 112.

67 Herranen 2001, 191–192.

Tunnelin pohjoisosa peruskorjattiin vuonna 2001, kun siinä havaittiin alkavia sortumia. Tunnelin eteläosaa vahvistettiin sortumien välttämiseksi vuonna 2008, jolloin tunneli oli pois käytöstä peruskorjauksen ajan huhtikuusta joulukuuhun. Tunneli tyhjennettiin korjaustöiden ajaksi noin 56 kilometrin osuudelta. Päijänne-tunnelin eteläosan peruskorjaus valmistui vesitunnelin osalta 18.12.2008 tunnelin täytyessä Päijänteen vedellä ja vedentoimituksen vesilaitoksille jälleen alkaessa. Päijänne-tunnelin lujittamisella haetaan pitkäaikaiskestävyyttä.⁶⁸

1.5. Uudelleenorganisointeja ja liikelaitos – poliittista painetta vesihuollon suuntaan

Julkiseen sektoriin on monessa historian vaiheessa kohdistunut voimakkaita muutospaineita. Vesihuolto osana julkista sektoria oli näiden muutospainoiden kohteena 1970-luvulla. Espoon vesilaitos ja viemärlaitos yhdistyivät vuonna 1974 teknisen viraston uudelleenorganisoinnin yhteydessä. Laitoksen henkilökunnan näkökulmasta muutos ei vaikuttanut kovin mullistavalta. Asiallisesti se oli kuitenkin varsin merkittävä uudelleenjärjestely. Sujuvan vesihuollon kannalta on pitkällä tähtäimellä eduksi, jos sama, kiinteä organisaatio huolehtii vedestä koko sen taipaleen, ns. putken päästä päähän. Seuraava suuri hallinnollinen muutos koettiin 1990-luvun lamavuosien jälkimainingeissa, kun vesilaitos liikelaitostettiin. Tähän aikaan liittyi myös kovia poliittisia paineita vesilaitoksen suuntaan, mutta laitos säilyi itsenäisenä. Kaupungin monien toimintojen yksityistäminen oli puheena usein ja myös vesilaitoksen yhdistämistä energialaitokseen suunniteltiin. Myöhemmin, aivan 1980-luvun lopussa ja 1990-luvun alussa suunniteltiin myös, että koko pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitostoimintaa hoitamaan perustettaisiin kunnallinen osakeyhtiö.

Näihin hallinnollisiin muutoksiin liittyi laajempi kansainvälinen virtaus. Kansainvälisesti julkisen sektorin uudistamisalta alkoi jo 1980-luvulla. Ilmiöstä käytetään yleisesti nimitystä uusi julkisjohtaminen eli New Public Management (NPM). NPM korostaa ajatusta pienentää julkisen sektorin kokoa sekä ottaa julkisessa organisaatiossa käyttöön yksityissektorin johtamisperiaatteita ja –käytäntöjä. Suomessa NPM-reformia alettiin toteuttaa juuri 1990-luvun alussa, laman jälkimainingeissa, joihin moni Suomen vesilaitoskin sitten joutui. Vinnarin (2008) mukaan liiketoiminnan jonkinasteinen taloudellinen valvonta tai muun tyyppinen ohjaus näyttäisi olevan tarpeen olosuhteissa, joissa

68 <http://www.helsinginvesi.fi/paijanne/urakkatilanne>, luettu 2.10.2008; <http://www.helsinginvesi.fi/paijanne/index.asp>, luettu 2.10.2008; <http://www.psv-hrv.fi/uutiset.phtml?lang=fi&ID=10>, luettu 5.3.2009.

liikelyijäämää tuottava toiminta on sallittu. Erityisen tähdellisenä voidaan pitää käyttöomaisuuden pitkäaikaiseen hallintaan liittyvää ohjeistusta.⁶⁹

Otaniemi liitettiin osaksi Espoon verkostoa 4. kesäkuuta 1975. Siihen asti se oli ollut osa Helsingin kaupungin verkostoaluetta.⁷⁰ Talvella 1975–1976 jouduttiin Helsingin vettä johtamaan Karakallion ja Westendin väliselle alueelle noin 35 000 asukkaalle.⁷¹ Verkostoyhteys eri kuntiin kuuluvien alueiden välillä pelasti hankalalta tilanteelta.

Valtakarin (1991) mukaan Espoon omatoiminen pitkän tähtäyksen vaihtoehto olisi ollut jatkaa Päijänne-tunnelia Bodomin eteläpuolelle ja rakentaa ns. Oittaaan laitos.⁷² Sipi suunnitteli Päijänteen tunnelille jatkotunnelia Helsingin Silvolasta Kauklahteen, jonne olisi rakennettu vedenkäsittelylaitos. Asian tiimoilta teetettiin diplomityö. Nämä suunnitelmat eivät kuitenkaan toteutuneet, vaan asia ratkaistiin tiivistämällä pääkaupunkiseudun vesiyhteistyötä.⁷³

1.6. Kunnallinen osakeyhtiö hoitamaan pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitostoimintaa? 1980–90-vaihteen yritys

Ylikunnallisen vesihuolto-organisaation synnyttämistä ryhdyttiin pohtimaan vuonna 1988. Pääkaupunkiseudun vesilaitosalan yhteistoimintaa seuraava ja koordinoiva kolmisopimustoimikunta, jonka kunnanhallitukset asettivat jo vuonna 1965, antoi otsikolla ”Vesi- ja viemärlaitostoiminnan yhteistyön kehittäminen pääkaupunkiseudulla. Kolmisopimustoimikunnan ehdotus ja mietintö” esityksensä 18.11.1988.⁷⁴

Päävaihtoehdot ja tausta

Päävaihtoehdot yhteistoiminnalle Helsingin, Espoon ja Vantaan vesihuollossa olivat joko toiminnan keskittäminen yhteistoimintaorganisaatioon tai sopimus pohjainen yhteistyö vanhalta pohjalta. Yhteistoimintaorganisaatiovaihtoehtoina selvitettiin:

- a) kuntainliitto
- b) YTV (Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta) ja
- c) osakeyhtiö.⁷⁵

69 Vinnari 2008.

70 VL VK 1975.

71 VL VK 1975.

72 Valtakari 1991.

73 Länsiväylä 6.4.2003.

74 Vesi- ja viemärlaitostoiminnan yhteistyön kehittäminen pääkaupunkiseudulla. Kolmisopimustoimikunnan ehdotus ja mietintö, 18.11.1988.

75 Ibid.

Kolmisopimustoimikunta oli selvittänyt uutta sopimus pohjaa vuodesta 1983 alkaen. Sopimus pohjaisen yhteistoiminnan vaikeutena oli löytää kaikkia osapuolia tyydyttävä ratkaisu ja mietinnössä todettiin, että voimassa olevalta sopimus pohjalta ei löytyisi ratkaisua.

Myös virkamiestasolla oli katsottu, ettei riittävän pitkällä aikavälillä toimivaa sopimus pohjaa ollut löydettävissä. Sopiva aikaväli olisi ollut esim. 20 vuotta.⁷⁶

Mietinnön mukaan yhteistoimintaorganisaatiolla päästäisiin suurempiin kustannussäästöihin kuin sopimus pohjaisella toiminnalla. Esitetyistä vaihtoehdoista vesi- ja viemäri laitostoimintaan parhaaksi katsottiin osakeyhtiö. Vesihuollon luonne todettiin kuntarajoista riippumattomaksi. Vesihuolto on seudullista sekä vesiensuojelun että käyttö- ja kriisivalmiuden näkökulmista:

*Vesi- ja viemäri laitostoiminnassa ei normaalisti tehdä sellaisia strategisia päätöksiä, joilla olisi yleistä seutupoliittista merkitystä ja joiden takia vähemmän liikelaitosluonnetta omaava kuntainliitto tai YTV olisi sopivampi organisaatiovaihtoehto.*⁷⁷

Yhteistoimintaorganisaatio toimisi osakaskunnille palvelua myyvänä käyttöyhtiönä, joka vuokraisi osakaskunnilta vesi- ja viemäri laitosten käyttöomaisuuden. Kunnille jäisi sananvalta taksapolitiikassa sekä alueellisten vesijohdot- ja viemäriverkkojen rakentamisessa. Tämä toteutuisi parhaiten esitetyssä osakeyhtiömallissa.⁷⁸

Mietinnössä

*kolmisopimustoimikunta ehdottaa yksimielisesti, että Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungit päättäisivät perustaa yhteisen osakeyhtiön mietinnössä esitetyn toimintamallin mukaisesti hoitamaan vesi- ja viemäri laitostoimintaa alueellaan.*⁷⁹

Toimikunnan käsityksen mukaan Oy voisi aloittaa toimintansa jo 1990, jolloin vesi- ja viemäri laitosalan yhteistyö ja tulevaisuudenkehitys olisi varmistettu ”hyvissä ajoin ennen vuoden 1993 loppua, jolloin nykyisen vesilaitosso-
pimuksen voimassaoloaika päättyy.”⁸⁰

Valmistelutyöryhmän sihteerinä toiminut Rainer Lindberg Helsingin Vedestä kertoi vuoden 2008 huhtikuussa omat taustansa asiassa:

*Olen ollut Helsingin Vedessä yli 30 vuotta. Aluksi tehtävät oli yleis-
suunnittelua ja jo siihen kuului kuntien välisten yhteistyöasioiden*

76 Ibid.

77-80 Ibid.

valmistelu. Minusta tuli yleissuunnitteluosaston päällikkö -88 tai - 87 [...]. Siihen tuli lisäksi kolmi-sopimustoimikunnan sihteerin tehtävät. Se tarkoitti Espoon, Helsingin ja Vantaan yhteistyöelintä, johon kuului [vesi-]laitosten johtajat. Se on toiminut jo -60-luvulta lähtien, jolloin yhteistyö käynnistyi. Sen sihteerinä olin kaiken maailman työryhmien sihteerinä, mitkä näitä yhteisiä hankkeita on puuhannut.⁸¹

Lindberg kertoo asian taustoista laajemmin, sekä kiteytti erot myöhempiin yhdistymishankkeisiin siihen seikkaan, että tässä ensimmäisessä vaiheessa Kauniainen ei vielä ollut mukana:

Yhteistyö perustui alun perin erilaisiin sopimuksiin [...] vesilaitospuolella oli tehty niin sanottu vesialanyhteistyösopimus vuonna -74 [...], se oli 20 vuotta voimassa. Siitä johtuen tuossa -80-luvun loppupuolella, -88 -87 tuli puheeksi, että se sopimus pitää uusia tai tietysti toisena vaihtoehtona on yhdistää laitokset, jolloin ei tarvita mitään sopimuksia. Yhdistämistä tutkittiin. Siinä oli vaihtoehtona osakeyhtiö ja kuntayhtymä. [...] Sitä on vaikea sanoa, kuka sen aloitteen teki vuonna 1988.⁸²

Vuonna -88 tehtiin konkreettinen ehdotus. Mutta se ei edennyt mihinkään, vaan asia palautui tarkempia selvityksiä varten ja siihen otettiin Kauniainenkin mukaan. Vuonna -91 tehtiin toinen esitys asiasta, jossa oli tosiaan Kauniainenkin mukana. Tämä oli jo vähän pidemmälle viety, esityksessä oli jopa perustamiseen liittyvää sopimusluonnosta.⁸³

Länsiväylässä alkuvuodesta 1989 oli PK-seudun vesilaitosten yhdistämishankkeista useampikin kirjoitus. Esimerkiksi *Areena*-palstalla oli 26.2.1989 Mauri Kekkonen veronmaksajan ominaisuudessa kirjoittama mielipide asiasta. Hän oli töissä Espoon vesilaitoksella ja huolestunut Helsingin, Espoon ja Vantaan vesilaitosten mahdollisesta yhteensulauttamisesta ja niiden seurauksista. Huolena oli myös mahdollinen osakeyhtiö, joka hoitaisi näiden kuntien vesihuollon. Kekkonen kertoi lokakuussa vuonna 2008, että henkilöstö oli yhdistymistä vastaan ja myös lausui mielipiteensä asiasta. Henkilöstö pelkäsi mm. omien etujensa merkittävää huonontumista eikä nähnyt muutenkaan positiivisia puolia yhdistymishankkeessa.⁸⁴

81 Lindberg 24.4.2008.

82 Lindberg 24.4.2008.

83 Lindberg 24.4.2008.

84 Kekkonen 7.10.2008.

Länsiväylä 5.3.1989 kertoi laajasti kerran vesihuollon yhdistämishankkeesta PK-seudulla otsikolla ”*Vesihuollon yhteisyritys ei uhkaa kunnan oikeuksia*”. Artikkelissa todettiin, että PK-seudun yhteistyö ulottuu joukkoliikenteen ja jätehuollon lisäksi käytännössä myös vesihuoltoon, sillä Espoolla, Helsingillä ja Vantaalla oli kirjoitushetkellä voimassa 20–30 yhteistyösopimusta. Lehti kertoi, että oli tutkittu näiden kuntien muodostaman vesihuolto-osakeyhtiön perustamista ”*jotta yhteistyö voitaisiin hoitaa nykyistä tehokkaammin*.”⁸⁵

Lehti jatkoi:

*Osakeyhtiökeskustelu on herättänyt kunnissa pelkoa kunnallisen demokratian ja itsemääräämisoikeuden kaventumisesta. Myös työpaikkojen menettämistä pelätään. Espoon vesi- ja viemärlaitoksen johtaja Juha Valtakari pitää pelkoja aiheettomina ja toteaa, että kysymyksessä on organisaation selkiyttäminen yhteisissä hankkeissa, mutta kunnille jäisi päätösvaltaa esimerkiksi taksoista ja alueellisten verkostojen rakentamisesta.*⁸⁶

Artikkeli kertoi myös, että kukin osakaskunta määräisi omat edustajansa osakeyhtiön hallintoon asukasmääränsä, vedenkäyttönsä ja valtuuston poliittisten voimasuhteiden mukaisesti kuten silloin muutenkin oli asian laita pääkaupunkiseudun yhteistyössä.⁸⁷

Espoon vesilaitoksen johtaja Valtakari kertoi artikkelissa, että vesihuollon yhteisorganisaatio on julkishallinnon kehittämistä. Kolmisopimustoimikunta oli yksimielisesti esittänyt asiaa kaupunginhallituksille. Kolmisopimustoimikuntaan kuului Helsingin, Espoon ja Vantaan vesi- ja viemärlaitosten johtajat sekä YTV:n edustaja. Toimikunta oli heti työnsä aluksi asettanut yhteistoiminnan laajentamisen reunaehdoiksi muun muassa, että alueellisten verkostojen rakentamisesta päättäminen ja rakentaminen ja taksapolitiikasta päättäminen jäisi edelleen kunnille. Uusi yhtiö sen sijaan olisi vastannut muiden pääyhteyksien sekä saneerausten toteutuksesta, laitoksista sekä rahoituksesta. Yhtiö olisi toiminut omakustannushintaperiaatteen mukaisesti ja tulouttaisi kunnille kaupunginvaltuuston päättämän vesitaksan ja omakustannehinnan välisen erotuksen.⁸⁸

Lehden mukaan yhtiön toimintaa suunniteltiin sellaiseksi, että jokaisessa kunnassa kuntalaisten palvelutason tulisi parantua. Tavoitteena kerrottiin myös se, että toiminnan tuli olla kaikille osapuolille taloudellisesti edullisem-

85   *Länsiväylä* 5.3.1989.

86   *Länsiväylä* 5.3.1989.

87   *Länsiväylä* 5.3.1989.

88   *Länsiväylä* 5.3.1989.

paa ja tehokkaampaa kuin kuntakohtaisissa, olemassa olevissa erillisorganisaatioissa. Myös henkilöstölle tuli taata entiset edut.⁸⁹

Valtakari kertoi lehdelle, että tuotantolaitosten lopettamisesta ja rationalisoinnista tuleva henkilöstön pieneneminen tulisi tapahtumaan luonnollisen poistuman ja kaupunkien sisäisten siirtojen puitteissa.⁹⁰

Osakeyhtiömuotoinen yhteistyöorganisaatio pienentäisi Valtakarin mukaan pääyhteyksien seudullista investointitarvetta sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Lisäksi toimintavarmuus olisi parempi, sillä laitokset, verkostot ja vedenhankintalähteet olisivat kaikki joko käytössä tai yhteisen varajärjestelmän osia. Myös ammatillinen tietämys, seuranta sekä hyödyntäminen olisivat hänen mukaansa joustavampaa ja tehokkaampaa. Palkkapolitiikka olisi henkilöstön osalta joustavampaa ja tuloshakuisempaa kuin ennen.⁹¹

Tästä suunnitelmasta ja Valtakarin puheesta on selvästi havaittavissa uuden julkisjohtamisen eli New Public Management (NPM) ajatuksia. NPM:n mukaan julkisen sektorin kokoa tuli pienentää sekä ottaa julkisessa organisaatiossa käyttöön yksityissektorin johtamisperiaatteita ja – käytäntöjä. Suomessa NPM-reformia alettiin toteuttaa juuri tänä ajankohtana, 1980–90-luvun taitteessa etenkin laman vaikutusten takia. Tähän liittyi myös laajemmat kunnallishallinnon reformit. NPM:n hengessä oli muun muassa Suomen hallituksen raportin (1994) taholta todettu, että perinteinen hyvinvointivaltiomalli valtion säätelemästä kuntien palvelutuotannosta oli saavuttanut rajansa ja tarvitsi kipeästi uudistusta. Kunnallishallinnon reformi Suomessa tähtäsikin näin lisäämään joustavuutta ja kuntien autonomiaa palvelujen tuotannossa hylkäämättä hyvinvointivaltion perusajatuksia.⁹²

Vinnarin mukaan tämä lähestymistapa tarkoitti muun muassa sitä, että kunnilla säilyi yhä vastuu keskeisten palvelujen, kuten vesihuollon, tarjoamisesta kuntalaisille, mutta varsinainen palveluntuotanto oli sallittua delegoida toiselle julkiselle tai jopa yksityiselle taholle tai yhtiölle. Kuntien sallittiin myös ottaa käyttöön yksityisen sektorin taloushallinnon ja liikekirjanpidon malleja ja valmistaa pidemmän tähtäimen taloudellisia suunnitelmia ja budjetteja. Erityisesti vesihuollossa reformiin kuului entisten vesi- ja viemärilaitososastojen, laitosten tai yksikköjen uudelleenorganisointi itsenäisimmiksi yksiköiksi ja näiden uusien yksiköiden eriyttäminen kunnan kirjanpidosta.⁹³ Näin tapahtui myös Espoossa, vaikka Valtakarin kuvailemaa uutta, ylikunnallista yhtiötä ei syntynyt.

89 Länsiväylä 5.3.1989.

90 Länsiväylä 5.3.1989.

91 Länsiväylä 5.3.1989.

92 Vinnari 2008.

93 Vinnari 2008.

Uudet lainsäädännölliset vaatimukset otettiin käyttöön vesisektorilla muun muassa asiakasmaksujen täydessä kustannusvastaavuudessa. Tähän liittyi oleellisesti niin sanottu kohtuullinen tuotto investoidulle pääomalle, mutta toisin kuin energiasektorilla, vesisektorilla ei perustettu erillistä valvontamekanismia tarkkailemaan vesimaksuja ja investoidun omaisuuden tuoton tulottamisastetta.⁹⁴

Edellä esitellyn *Länsiväylän* kirjoituksen mukaan vesihuollon kuntienvälisellä yhteistyöllä oli pitkä perinne ja kaikille osapuolille oli edullisempaa toimia yhteistyössä kuin yksin. Verrattuna muihin toimialoihin vesihuollon yhteistyö oli ollut jopa esimerkillistä. Artikkelin mukaan Valtakari korosti, että esitys tehostaisi julkista toimintaa ja vastaisi ajan vaatimuksia. Asian toteutuminen edellyttäisi kuitenkin yhteneväisiä ratkaisuja ja päätöksiä Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla.⁹⁵

Syyskuussa 1989 *Länsiväylä* kertoi, että Espoon tekninen lautakunta ei puoltanut kolmisopimustoimikunnan mietintöä, joka esitti PK-seudun kuntien keskinäistä vesi- ja viemärilaitosyhtiötä.⁹⁶

Länsiväylä kertoi uutisessaan 24.9.1989 otsikolla ”Yhteistyötä voi kehittää muutenkin. Tekninen lautakunta ei tue kuntien vesiyhtiötä”, että lautakunnan päätös asiassa oli yksimielinen. Lautakunta päätti esittää kaupunginhallitukselle, että jatkossakin yhteistyötä tulee hoitaa kuntien välisellä yhteistyöllä. Lautakunnan mukaan osakeyhtiömuoto, jota oli esitetty, ei toisi mukanaan uutta infrastruktuuria, koska olennainen vesihuollon osalta on jo rakennettu ja viittasi tässä vielä erikseen Päijänne-tunneliin, Viikin puhdistamoon ja meriviemäriin. Lautakunta korosti, että Espoon vesi- ja viemärilaitos oli kunnalle taloudellisesti merkittävä ja tuottava yksikkö. Lautakunta ei myöskään ollut tyytyväinen yhtiön hallinnon vahvaan helsinkiläispainotukseen, sillä esityksen mukaan hallituksessa olisi 15 henkilöä, joista Helsingistä 10, Espoosta kolme ja Vantaalta kaksi. Lindberg toteaa asian valmistelusta seuraavasti:

*Vuoden 1988 vaihe ja -91 vaihe olivat jatkumoa toisilleen. [...] Ei sanottu missään vaiheessa, että tämä on nyt ohi [...], mutta tämä vuoden 1988 esitys ei mennyt mihinkään. Virallisesti tästä ei kaupunginhallituksessa tehty mitään päätöksiä vaan se ilmeisesti kaupunginjohtajat tai teknisen toimen apulaiskaupunginjohtajat päätyivät siihen, että tätä on selvitettävä tarkemmin.*⁹⁷

94 Vinnari 2008.

95 *Länsiväylä* 5.3.1989.

96 *Länsiväylä* 24.9.1989.

97 Lindberg 24.4.2008.

Lindberg kertoo, että asia ei juuri herättänyt reaktioita julkisuudessa:

Tätä ei hirveästi julkisuudessa käsitelty. Yleensäkin nämä vesi-huoltoasiat ei ainakaan aiemmin kiinnostaneet, nythän asia on muuttunut [...]. Hyvin harva tietää näistä yhtään mitään, kerrostaloasukkaillahan ei ole harmainta aavistusta, ainakaan aikaisemmin ollut, että mistä se vesi oikein tulee. [...]. Henkilökunnan keskuudessa [...taas...] on selvää, että varsinkin ammattiyhdistykset toimii tällaisissa asioissa hyvin aktiivisesti. Kyllä ne enimmäkseen vastaan ovat. Tässä toisessa vaiheessahan oli rationaalinen neuvottelukunta, jossa oli henkilöstöneuvottelijat mukana. Me käytiin esimerkiksi tutustumassa Espoon Sähköön, se oli osakeyhtiö. [Henkilöstön edustajat] sai kysellä, että mikä henkilökunnan asema siellä on.⁹⁸

Esityksessä riitti kovasti täsmennettävää ja niinpä erilaisia neuvotteluja käytiin ututteraan. Kaikissa asioissa yhteisymmärrys ei löytynyt helposti. Esimerkiksi ”Kolmisopimuskuntien raakaveden hankintaa, vesijohtoveden valmistusta ja syöttöjohtojen kunnossapitoa koskevien sopimusten uusiminen” – niminen muistio, joka laadittiin 26.10.1990, paljastaa jännitteitä. Pääperiaatteena mainittiin sopimus pohjaisen yhteistyön kohdassa, että kukin kunta hoitaisi itsenäisesti alueellaan vesi- ja viemäri laitostoiminnan. Muistiossa kerrotaan, että tähän kohtaan ”Lindberg haluaisi maininnan siitä, että Espoo luopuu vaiheittain Bodomin ja Dämmanin vedenpuhdistuslaitosten käytöstä.” Espoon vesilaitoksen edustajan Sipin (Espoon Veden johtaja 1995-2003) mukaan se taas on ”Espoon asia, josta voidaan sopimusta tehtäessä kylläkin neuvotella, mutta jota ei tarvitse mainita tässä kohdassa.”⁹⁹

Kolmisopimustoimikunnan esitys 9.1.1991 - Pääkaupunkiseudun vesi- ja viemäri laitos Oy

Kolmisopimustoimikunta palasi vuoden 1988 esitykseensä 9.1.1991. Toimikunta totesi, että asiasta on käyty useita neuvotteluja mm. apulaiskaupunginjohtajatasolla ja että neuvotteluissa oli tullut esille uusia selvitystä vaativia asioita. Siitä syystä kolmisopimustoimikunta täsmensi 9.1.1991 vuonna 1988 tekemäänsä ehdotusta. Aikakin alkoi käydä vähiin, sillä vanha yhteistoimintasopimus oli päättymässä vuoden 1993 lopussa. Ehdotus osoitettiin tällä kertaa myös Kauniaisen kaupunginhallitukselle.¹⁰⁰

98 Lindberg 24.4.2008.

99 Vesi- ja viemäri laitostoiminnan yhteistyön kehittäminen pääkaupunkiseudulla III+, toimitusjohtaja Tsubarin keräämä materiaali 14.8.1991, Kolmisopimuskuntien raakaveden hankintaa, vesijohtoveden valmistusta ja syöttöjohtojen kunnossapitoa koskevien sopimusten uusiminen” -muistio, luonnos 2, 26.10.1990.

100 Kolmisopimustoimikunnan esitys 9.1.1991.

Kolmisopimustoimikunnan mukaan osakeyhtiömuotoinen yhteistoiminta olisi Espoolle ja Vantaalle edullisempaa ja Helsingille hieman kalliimpaa kuin sopimus pohjainen yhteistyö. Jatkossa kuitenkin yhteistyön hyödyt olisivat osakeyhtiömuodossa suuremmat kaikille ja lisäksi se mahdollistaisi rationaalisemman toiminnan, kun kuntarajat eivät olisi toiminnan esteinä. Alkuperäiseen suunnitelmaan oli nyt otettu mukaan Kauniainen, sillä se oli mukana muussakin PK-seudun yhteistyössä, muun muassa YTV:n jäsenkuntana sekä sopimussuhteessa Espooseen vesi- ja viemäriulaitostoiminnassa.¹⁰¹

Pääperiaatteena kolmisopimustoimikunnan ehdotuksessa oli, että osakeyhtiö hoitaisi vesihuollon osakekuntiansa alueella, mutta verkostojen rakentamisesta kuntien alueilla vastaisi ja rahoittaisi kukin kunta. Kunta luovuttaisi valmiin verkoston edelleen vuokralle ja yhtiön hoidettavaksi. Kolmisopimustoimikunta esitti edelleen, että yhtiö vastaisi eri alueiden välisistä päävesijohdoista ja kokoomaviemäreistä, jotka olisivat yhtiön omaisuutta. Myös muut mahdolliset yhtiön investoinnit jäisivät yhtiön suoraan hallintaan. Yhtiö sitoutuisi kuntien kaavoitus- ja rakennusohjelmien mukaisesti rakentamaan päävesijohdot ja viemärit, mutta erikoistapauksissa myös osakaskunta voisi omalla kustannuksellaan rakentaa päävesijohtoja ja viemäreitä, jotka yhtiö liittäisi pääverkostoihin.¹⁰²

Esityksen mukaan kukin kunta päättäisi itse oman alueensa vesi- ja jätevesimaksuista. Yhtiön osakemäärästä todettiin, että: *”Koska yhtiön tulot määräytyvät laskutettujen vesi- ja jätevesimäärien mukaan, tulisi osakkeiden jakautua osakaskuntien kesken niiden alueelta laskutettujen vesi- ja jätevesimäärien suhteessa.”* Hallituspaikat esitys jakaisi seuraavasti: Helsinki neljä, Espoo kaksi ja Vantaa kaksi. Puheenjohtaja valittaisiin Helsingin edustajista.¹⁰³

Osakeyhtiön perustamiseen liittyviä vielä selvitettävänä asioina mainittiin tonttivesijohtoihin ja – viemäriin liittyvät kuntakohtaisten erilaisten määräysten yhdenmukaistaminen sekä jätevesien typenpoistovaatimusten aiheuttamat kustannukset.

Henkilöstön edut tuli esityksen mukaan turvata ja henkilöstön edustajalle varata paikka yhtiön hallituksessa läsnäolo- ja puheoikeudella. Yrityksen nimeksi ehdotettiin Pääkaupunkiseudun vesi ja viemäri Oy.¹⁰⁴

Rainer Lindbergin mukaan asiasta kokoustettiin usein ja hän kuvailee tätä vaihetta seuraavasti:

101 Kolmisopimustoimikunnan esitys 9.1.1991.

102 Kolmisopimustoimikunnan esitys 9.1.1991.

103 Kolmisopimustoimikunnan esitys 9.1.1991.

104 Kolmisopimustoimikunnan esitys 9.1.1991.

1994 tuli siitä, että [...edellinen] sopimus päättyi -93 lopussa. [...] Kyllä siinä laskettiin, että jotain rationalisointihyötyä tulisi tästä yhdistämisestä. [...]olin tämän työryhmän sihteerinä, mikä teki esityksen [...].Itse asiassa aika useinkin [kokoonnuttiin] siinä vaiheessa, kun tämä oli kuumimmillaan tämä asia, kerran kuussa suurin piirtein, [...] YTV:stäkin oli edustaja. Siinä oli myös mukana nämä tekniset apulaiskaupunginjohtajat koko ajan.¹⁰⁵

Asian valmistelu eteni esiintyneestä vastustuksesta huolimatta hiljalleen. Huhtikuussa vuonna 1991 asia päättyi taas otsikoihin, kun *Helsingin Sanomat* Kaupunki-palstallaan 29.4.1991 kertoi otsikolla *Kuluttajille pieni hyöty vesilaitosten fuusioinnista* seuraavasti:

Helsingin, Espoon ja Vantaan vesi- ja viemärlaitosten sekä YTV:n edustajista koottu toimikunta on jättänyt kaupunginhallituksille esityksen, jonka mukaan pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitostoimintaa hoitamaan perustettaisiin kunnallinen osakeyhtiö. Tarkoitus on säästää hallintokuluissa kun päällekkäisiä toimintoja yhdistetään.

Osakeyhtiön toivotaan aloittavan toimintansa vuoden 1994 alusta, jolloin vanha kuntien välinen vesijohtoveden valmistusta, myyntiä ja vesijohtojen rakentamista koskeva sopimus päättyy. Osakeyhtiömallin on laskettu tulevan kokonaisuudessaan 14 miljoonaa vuodessa edullisemmaksi kuin sopimus pohjaisen yhteistoiminnan. Vesimaksuissa säästö ei paljon tunnu. Helsingin vesi- ja viemärlaitoksen toimitusjohtaja Jorma Tsubari sanoo, että tariffeissa voidaan säästää arviolta 30 penniä kuutiolta. Inflaation vuoksi vaikutus ei ehkä näy vesimaksujen alennuksena, vaan ”korotustarpeen siirtämisenä”. Helsingissä vesi- ja jätevesimaksu on tällä hetkellä 8,50 markkaa kuutiolta, josta puhdasvesimaksua on 3,60 markkaa ja jätevesimaksua 4,90 markkaa. Yhtiöittämisen vaikutus, 30 penniä, on 8,50 markasta vaivaiset 3,5 prosenttia.

Vesi- ja viemärlaitosten henkilömäärä supistuu puolestaan kuudenneksen. Kun kaupunkien laitoksissa on nyt yhteensä noin 900 työntekijää, osakeyhtiön palvelukseen heitä siirtyy enää 750. ”Toiminnat hoituvat pienemmällä porukalla, se on suuruuden ekonomian etu”, Tsubari sanoo. Hänen mukaansa kaikki siirtyvät osakeyhtiön palvelukseen vanhoina työntekijöinä. ”Väki vähenee eläkkeelle jäämisen kautta.”

Helsingin vesi- ja viemärlaitoksen kanta fuusioon on myönteinen, vaikka on täysin epäselvää kuinka paljon mittavat kokonaissäästöt aiheuttavat säästöjä Helsingille, vai aiheuttavatko ollenkaan. Laskelmien mukaan sopimus pohjainen yhteistoiminta olisi Helsingille jopa 3,6 miljoonaa markkaa edullisempi kuin osakeyhtiö. Muille kunnille osakeyhtiöstä olisi kiistatonta hyötyä. Espoon on laskettu hyötyvän 7,4 miljoonaa vuodessa, Vantaan 9,6 miljoonaa ja Kauniainenkin miljoonan verran.

Tsubari näkee asian niin, että ”kun kuntarajat eivät enää olisi toiminnan esteenä, on myös mitä ilmeisimmin Helsingin osalta saavutettavissa suurempia hyötyjä osakeyhtiöllä kuin sopimus pohjaisella yhteistyöllä.” Näillä hän tarkoittaa mm. sitä, että vedenjakelussa voitaisiin muodostaa edullisempia painepiirejä, jolloin jakelustannukset alenisivat. Myös laskutus- ja päivystysjärjestelyt voitaisiin yhdistää.

Hän haluaa muistuttaa siitä, että kun Helsingin vesi- ja viemärlaitos perustettiin vuonna 1984, ennakoitiin siitä saatava hyöty noin viidesosaksi siitä, millaiseksi hyöty loppujen lopuksi muodostui. Pääkaupunkiseudun Vesi Osakeyhtiön perustamisasia on nyt lausunnoilla. Tsubari on esitellyt Helsingin vesi- ja viemärlaitoksen kannan yleisten töiden lautakunnalle, jossa asia on pöydällä. Päätökset tehdään seudun kaupunginvaltuustoissa lausuntokierroksen jälkeen. Tsubari toivoo, että päätös syntyisi mahdollisimman pian, jotta valmistelu aikaa jäisi riittävästi ennen kuin osakeyhtiö aloitaisi 1994.

Osakeyhtiölle tulee yhteinen pääkonttori, mutta toimintapisteitä jää kaupunkiin hoitamaan asiakaspalvelua ja verkostojen kunnossapitoa. Hallituksen paikkajaoista on vielä viimeinen viilauksen tekemättä. Valmistelutoimikunta ehdotti, että Helsinki saisi 8 paikkaa neljä ja Espoo ja Vantaa kumpikin 2. Hallituksen puheenjohtaja olisi Helsingistä.¹⁰⁶

Esitys kaatuu – uusi kolmisopimus

Espeen kaupunginhallitus käsitteli kokouksessaan 28.5.1991 kolmisopimus-toimikunnan ehdotusta ja päätti, että esitystä on tarkennettava erityisesti sopimus pohjaisen yhteistyön jatkamisen osalta. Se myös ilmoitti, että vertailuun oli otettava mukaan mahdollisuus yhtiöittää vesi- ja viemärlaitokset kunnittain siten, että kuntien omistamat vesiyhtiöt sopimusteitse jär-

jestävät tarvittavan yhteistyön. Kaupunginhallitus määräsi myös Espoossa nimitetyn työryhmän tutkimaan mahdollisuudet yhtiöittää vesihuolto Espoon Sähkö Oy:n mallin mukaisesti. Se määräsi tämän työryhmän tekemään kustannuslaskelmat talousveden tuottamiseksi Päijänne-tunnelin vedestä ”joko olemassa olevalla ja saneerattavalla tai kokonaan uudella talousveden tuotantolaitoksella”.¹⁰⁷

Espoon kaupungininsinööri Martti Tieaho pyysi kirjeessään 11.6.1991 Helsingin apulaiskaupunginjohtajalle Carl Johan Adolfssonille, että käynnistettäisiin neuvottelut sopimus pohjaisen yhteistyön jatkamisesta.¹⁰⁸

Entä miten muistelevat hanketta aikalaiset, vesilaitosten palveluksessa olleet vesihuollon pitkän linjan ammattilaiset? Tieahon mukaan aloite yhdistymiseen tuli Helsingistä. Henkilöstöryhmien vastustus oli voimakasta, kun pelättiin mm. työpaikkojen menettämistä.¹⁰⁹ Myös muut haastatellut henkilöt kertovat, että suunnitelmaa vastustettiin etenkin vesilaitosten henkilöstössä sekä Espoossa että Vantaalla. Myös ammattiyhdistykset vastustivat hanketta.

Vuoden 1991 ehdotus, jonka takarajana oli vuosi 1994, kaatui Espoon kaupunginhallituksessa. Lindberg kertoo asiasta:

Se kaatui siihen, että Espoon kaupunginhallitus päätti, että tähän ei lähdetä. Siinä oli tilanne, että nämä muut jäi odottamaan Espoota, koska tiedettiin, että Espoo on se vaikein. Ja ehkä huokasivat sitten helpotuksesta. Espoo asetti sisäisen työryhmän ja työryhmä ei kannattanut jatkoa. Työryhmä ilmoitti, että näitä selvityksiä on täsmennettävä ja niitä ”tarkennetaan erityisesti sopimus pohjajyhteistyön jatkamisen osalta”. Tieahohan tässä oli vastaan koko hommaa. Espoon kaupungin lopullinen päätös oli hyvin lyhyt ja ytimekäs: tyyliin ”tätä yhteistyötä jatketaan sopimus pohjalta”. Tämä tapahtui loppuvuodesta -91 ja lopullinen päätös tuli marraskuun lopussa.¹¹⁰

Hanke kaatui vuonna 1991 lähinnä Espoon vastustukseen, mutta Vantaalakin oli runsaasti vastustusta sitä kohtaan. Espoon Veden osalta silloinen toimitusjohtaja Pentti Sipi kertoo tilanteesta näin:

Yhdistäminen on ollut historiassa useassa vaiheessa esillä, Helsinki on aina silloin tällöin kysynyt, että lyödäänkö hynttyyt yhteen. Siitä oli viimeisimpiä elkeitä ihan tuossa -90-luvun lopulla,

107 Espoon kaupunki, tekninen virasto, kaupungininsinööri Martti Tieahon kirje Helsingin kaupungin apulaiskaupunginjohtajalle 11.6.1991.

108 Ibid.

109 Tieaho 22.5.2008.

110 Lindberg 24.4.2008.

kun Helsingin apulaiskaupunginjohtaja Meinander kutsui meidät Helsingin kaupungintalolle neuvotteluun, eikä tiedettykään mikä on aihe kun mentiin sinne Vantaan Pertti Heinosen kanssa. Aihe oli se, että esitettiin taas hynttyiden yhteen laittamista kun sieltä poistuttiin niin kumpikaan ei nähty mikä se varsinainen hyöty olisi ollut, kun kummassakin oli siirrytty liikelaitokseen. Kun ajattelee Espootakin, asiakaskanta on 200000 ihmistä ja periaatteessa isot vedenhankinta-asiat oli kunnossa niin ei siinä nähty mitä siinä olisi voitu voittaa. Päinvastoin oli Espoossa pelko että kun Helsinki lähti rakentamaan keskuspuhdistamoja että Espoo ja Vantaa joutuvat siihen maksumiehiksi mukaan.

*Helsinki esitti hyödyksi lähinnä sen että voitaisiin henkilömääriä pienentää. Ne jäivät loppujen lopuksi hyvin vähäisiksi, tietysti las-
kutuksessa ja hallinnollisissa hommissa olisi voitu saada muutamia ihmisiä pois, mutta kun verkostot ovat niin laajat kuin ne on tässä kolmen kaupungin alueella, niin ei voitu ajatella että Vantaalta tai Helsingistä tulee mies tänne korjaamaan vuotoa kun se ei tiedä yhtään mitään tästä verkosta.*

Olihan sellainenkin vaihe että meidät piti yhdistää Espoon Sähköön. Siinä oli takana yksi hyvin tuntemani poliitikko, joka kävi Ruotsissa ja siellä oli jossakin tehty sellainen osakeyhtiö, jossa oli sekä sähkö että vesi. Mutta homman nimi oli se että siellä ei ollut Sähkö eikä Vesi oy:tä vaan siellä oli tekninen sektori jossa ne olivat omina osastoinaan niin kuin teknisessä virastossa ja sitten ne pantiin yhdessä oy:ksi. Me käytiin Juha Valtakarin ja Tuija Rädyn kanssa useaan otteeseen Espoon Sähkössä ja kyllä siinä päädyttiin siihen että synergiaedut ovat aika vähäiset.¹¹¹

Vantaalla henkilöstö vastusti liitosajatuksia. Eero Hosio kertoo tästä 1990-luvun alun ajasta seuraavasti:

Yhdessä vaiheessa oli kinkkinen kysymys. Nykyinen kaupunginjohtaja Paaajanen meinas väkisin myyä meidät Helsinkiin. Meillä tuli kovia neuvotteluja jo Helsingin poikien kanssa. Paaajanen pelotteli, meitä että kun sopimus loppuu niin pannaan hanat kiinni. Jos me ei liitytä niin vantaalaiset ei saa vettä. Se oli sillo täällä kaupungininsinöörinä tämä Paaajanen. Sittenhän se lähti YIT:lle Helsinkiin.¹¹² [1990-luvun alku] Sillo sitä neuvoteltiin. Meillä oli piti Virtolan kujalla palaveri. Se on nyt niin, että Helsinki panee kiinni

111 Sipi 31.3.2006.

112 Hosio 2.10.2006.

ku loppuu sopimus. Pikkasen kun oon ilkkurinen niin sanoin sille että: ”Kuulepas nyt Juhani, eiköhän se ole parempi, että menet kertomaan tämmösiä juttuja noille, jotka ei tiedä näistä asioista mitään. Semmosta kaupunkia ei Suomen maassa ole joka panee toiselta vedet kiinni.” Koska me ollaan yhteisessä sopimuksessa kiinni ja prosentuaalisesti mukana. Me sovittiin Helsingin poikien kanssa kun me neuvoteltiin, että ne ei lähe kesälomalle – sähkölaitoksenhan ne myi välissä – ennen kuin ne näkevät tämän ratkaisun. Jos tällänen tulee. Sehän kumoutu sitten. Sähkölaitoksella oli työntekijöitä joutunu pois ja jotkut joutunu toisarvoisiin töihin vaikka olivat ammatti-ihmisiä omalla alallaan.¹¹³

Ammattiyhdistys oli aktiivinen tässä asiassa, kertoo Hosio:

Olin kahdeksan vuotta viemäripuolen luottamusmiehenä. Jouduin olemaan puhemiehenä näissä tämmösissä asioissa. Hanttihan me pistettiin. Sieltä ei olisi tullut enää mitään rahaa Vantaan kaupungille sen jälkeen kun ne yhtyy. Sehän oli selvä tapaus. Sehän saa kuitenkin suuria rahoja sosiaalilukulle täältä. Eihän täällä monta firmaa ole kaupungilla jotka antaa niin paljon rahaa kuin vesilaitos. Se on iso raha mitä tänä vuonnaki annettiin sosiaalilukulle.¹¹⁴

Samalla laitoksella työskennellyt Eerik Juhani Räsänen kertoo yhdistymishankkeesta näin:

Yhdistymishommeli oli Helsingin ja Espoon kanssa aika pitkällä. Helsinki painoi päälle ja Vantaakin – silloinen kaupunginjohtaja – vai oliko suunnittelupäällikkönä – Paajanen oli hyvin lämpimästi samaa mieltä. Honkohan oli – eläkkeelle jäävä apulaiskaupunginjohtaja – hän oli virastopäällikkönä täällä – hyvin lämpimästi sitä mieltä. Täällähän se olis ymmärtääkseni mennä läpi. Espoo nousi takajaloilleen. Se kaatu siihen Espooseen.¹¹⁵

Esko Vahanen Vantaalta muistelee myös vastustaneensa yhdistymishanketta:

Perustan puheeni tähän Päijänne-tunneliin, Vantaa on siinä osakkaana, Kerava on siinä osakkaana – muistaakseni Järvenpääkin. Kyllä jonkin näköinen yhdistyminen tulee – onko se sitten siinä vaiheessa kun nämä kaupungitkin yhdistyy – vai ennemmin tai myö-

113 Hosio 2.10.2006.

114 Hosio 2.10.2006.

115 Räsänen 10.10.2006.

*hemmin – kyllä se siihen viittaa. Suurista yksiköistä puhutaan joka paikassa. Tietysti sekin täytyy muistaa että jossain se raja on siinäkin. Kun töissä olin niin vastustin henkeen ja vereen, mutta nyt voin sanoa näin että kyllä kai se yksi totuus on että se saattaisi jossain vaiheessa olla järkeväkin. Kun vesi jo ostetaan Helsingistä – en muista prosentteja, mutta suuria määriä – nämä vedenottamat mitä meillä on niin on tavallaan kriisiaikaa varten. Ja jos semmoinen kriisi tulee niin en tiedä pystyykö niitäkään käyttämään.*¹¹⁶

Vantaalta Matti Suomi kertoi myös joutuneensa asian kanssa tekemisiin:

*Onneksi se kaatui omaan mahdottomuuteensa se koko juttu. Meitähän koitettiin vielä Helsingin Veden kanssa naittaa yhteen väen vängällä yhteen vaiheeseen. Jos oikein muistan niin Elon Raikka oli Helsingin tuntipalkkalaisten pääluottamusmies ja se sanoi että siellä on valtakunnansovittelijan kassakaapissa semmoinen sopimus näiden energialaitosten yhdistämisen osalta, ja että Helsinki ei hetkeen, en muista sitä aikaa, mikä olisi nyt hyvä tietää, kun yhdistämistä taas ajetaan, mikä aikaraja siinä oli ettei Helsinki edes valmistelee mitään yhdistymissuunnitelmia.*¹¹⁷

Vastustukseen liittyi muun muassa huoli siitä, että työpaikat vähenisivät, mutta muitakin syitä vastustukseen oli:

*Varmaan sitäkin. Ja oli tässä se, että vähintäänkin Vantaan pohjoisosista tulisi Helsingin suojavyöhyke, niin sanottua maaseutua vastaan. En tiedä onko tuolla kuinka tosissaan. [...] Mun mielestäni Helsinki pääkaupunkina saa aina kaiken minkä haluaa, kun se vain tarpeeksi haluaa, kohtahan Rovaniemellä, kun tullaan Kilpisjärveltä Rovaniemelle niin siellä lukee Helsinki. Siitä kun ajetaan vähän matkaa niin lukee keskusta 700 kilometriä. Ei tästä voi muuta johtopäätöstä vetää, Rovaniemellä on kohta Helsingin raja.*¹¹⁸

Suomi jatkaa:

*[Yhteistyössä] ei olla kun yhdistymisasiossa oltu Helsingin kanssa ja Espoon vastaavien kanssa tekemisissä sen verran että on jonkinlaista rintamaa tai barrikadia koottu sen mukaan mitä millonki on tarvittu. Tai tuntunu että tarvii.*¹¹⁹

116 Vahanen 10.10.2006.

117 Suomi 12.10.2006.

118 Suomi 12.10.2006.

119 Suomi 12.10.2006.

Tämä työnimeltään Pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitos Oy¹²⁰ ei toteutunut ja näin sopimus pohjaista yhteistyötä jatkettiin. Espoo ja Vantaa lunastivat Helsingiltä tarvitsemansa kapasiteettisuudet Helsingin vedenkäsittelylaitoksista. Espoon osuus oli 17 ja Vantaan 16 prosenttia. Helsinki asetti vedentoimituskatoksi Espooseen tuhat litraa sekunnissa. Yhteisen vedenhankinnan varajärjestelminä olivat Vantaanjoen ja Hiidenveden vedenhankintajärjestelmät. Sopimuksen tultua voimaan Espoo ja Vantaa osallistuivat osuuksiensa mukaisesti Helsingin vedenkäsittelylaitosten, Silvolan altaan sekä varajärjestelmien uudis- ja saneerausinvestointeihin. Espoo maksoi lunastushintansa eli 67 miljoonaa markkaa kolmessa yhtä suuressa erässä vuosina 1994 – 1996.¹²¹

Myös Kauniainen ja Espoo uusivat vuodelta 1975 peräisin olleen vesisopimuksensa vuonna 1993. Lehti uutisen mukaan Espoo sitoutui toimittamaan Kauniaisille vettä laitospumppuna erikoistariffilla.

Vuonna 1994 Espoossa mielenkiintoinen suunnitelma selvitettävänä. Kaupunginvaltuusto oli talousarviokäsittelyn yhteydessä edellyttänyt suunnitelmat kahdesta vaihtoehdosta:

1. *piti valmistella suunnitelma yhteistyössä Espoon Sähkö Oy:n kanssa vesi- ja viemärlaitoksen toimintojen ja vesi- ja viemäriverkon suunnittelun siirtämisestä Espoon Sähkö Oy:n tehtäväksi*
2. *vaihtoehtoisesti olisi tutkittava vesi- ja viemärintilalaitoksen yhtiöittämistä omana osakeyhtiönään – jälleen kerran.*

Käytännössä ensimmäinen vaihtoehto olisi tarkoittanut toimimista Espoon Sähkö Oy:n liiketoimintayksikkönä tai Espoon Sähkö Oy:n tytäryhtiönä. Viemärisuunnittelun siirto Espoon Sähkö Oy:lle olisi ollut kuitenkin jo topografisten syiden takia hankalaa, koska katu- ja viemärisuunnittelu liittyvät oleellisesti yhteen.¹²²

Martti Merra (Espoon kaupunginvaltuutettu, valtuuston neuvottelukunnan puheenjohtaja) muistaa asiasta käydyt keskustelut ja toteaa marraskuussa 2008, että synergiaetuja ei juuri löytynyt.¹²³

Kahden hyvin erilaisen toimialan synnystä saatavat synergiaedut jäävät yleensä hyvin pieneksi ja toimialojen yhteensovitus on hyvin vaikeaa. Tunnettuja epäonnistuneita eri toimialojen fuusioita löytyy runsaasti myös muualta Suomesta. Eräs tapaus suuren fuusion epäonnistumisesta on Imatran Voiman ja

120 HS 5.10.1991.

121 Länsiväylä 26.9.1993.

122 Rätty 1994.

123 Merra 28.11.2008.

Nesteen fuusio Fortumiksi vuonna 1997 valtio-omistajan tahdosta. Fuusio purkautui käytännössä vuonna 2005, kun Neste Oil aloitti irtautumisen jälkeen itsenäisenä pörssiyhtiönä. Suomessa energiayhtiön ja vesilaitoksen yhdistyminen on toteutettu Jyväskylässä, jossa Jyväskylän Veden kaikki toiminnot siirtyvät 1.1.2006 kaupassa Jyväskylän Energialle ja sen tytäryhtiöön JE-Urakointiin. Selvää tutkimuksen perusteella kuitenkin on, että veden hinta ja sijoitetulle pääomalle vaadittu tuotto kaupungille tuloutettavaksi on noussut huomattavasti fuusion jälkeen. Selvää on myös se, että tällainen fuusio ei toteutunut hallinnon läpinäkyvyyden periaatteiden mukaisesti.¹²⁴ Nyt nähdyn ja tutkitun perusteella voidaan kyseistä fuusiota pitää varoittavana esimerkkinä. Jää nähtäväksi, löytyykö tulevaisuudessa fuusiosta hyviäkin puolia. Nyt, vuonna 2011, näyttää siltä, että ennen fuusiota hyvin profiloitunut ja näkyvä Jyväskylän Vesi on sulautunut täysin näkymättömäksi osaksi Jyväskylän Energiaa.

Kunnallislain uudistaminen 1990-luvulla toi tullessaan uuden käsitteen, kunnallinen liikelaitos. Vuoden 1995 alusta Espoon vesi- ja viemärlaitos aloitti itsenäisenä kunnallisena liikelaitoksena, jonka kirjanpito hoidettiin kaupungin kirjanpidosta erillisenä liikekirjanpitona. Samalla vesi- ja viemärlaitoksen johtokunta irrotettiin teknisestä lautakunnasta suoraan kaupunginhallituksen alaisuuteen. Muutosvyhtiä ruvettiin purkamaan teknisen keskuksen kanssa sopimalla ostettavista palveluista ja niiden hinnoista.¹²⁵ Tällöin myös pitkäaikaista vedenhankinnan yhteistyötä uutisoitiin lokakuussa 1995 *Helsingin Sanomissa* otsikolla *Juomavesi- yhteistyö jatkunut 30 vuotta* seuraavasti:

Helsinki, Espoo ja Vantaa ryhtyivät 30 vuotta sitten yhteistyöhön juomaveden hankinnassa. Tuolloin solmittiin kolmikuntasopimus, johon vesilaitosten yhteistoiminta pohjautuu. Eräiden muiden Uudenmaan kuntien kanssa perustettiin vuonna 1972 Pääkaupunkiseudun Vesi Oy. Yhtiön raakavesitunneli Päijänteeltä Helsinkiin valmistui 1982. 1970-luvulla sopimus laajeni. Veden myynti Helsingin Pitkälän puhdistuslaitokselta alkoi Espoon ja Vantaan verkkoihin. Helsingin laitoksilla käynnistyi yhteishankkeena otsointi, ja kolmisopimus kuntien yhteinen vedensyöttöjohto rakennettiin Pitkälän seudulta Konalaan.

Viime vuonna tuli voimaan yhteistyösopimus, jonka mukaan Espoo ja Vantaa ovat lunastaneet osuudet Helsingin vedenpuhdistuksesta. Tämä on luonut pääkaupungin vesilaitoksen mukaan edellytykset keskittää vesijohtoveden valmistus Helsingin puhdistuslaitoksille.

124 Vinnari & Näsi 2008; Vinnari 2008.

125 Rätty 1994.

Yhteistoimintaa hoitaa kaupunkien ja YTV:n kolmisopimusneuvottelukunta, joka piti juhlakokouksen tasavuosien merkeissä.¹²⁶

Nämä muutokset on nähtävissä laajemman kunnallishallinnon reformin ja uuden julkisjohtamisen eli New Public Management (NPM) ajatuksia. NPM on korostanut ajatusta pienentää julkisen sektorin kokoa sekä ottaa julkisessa organisaatiossa käyttöön yksityissektorin johtamisperiaatteita ja – käytäntöjä.¹²⁷

Ylikunnallinen vesihuollon yhtiö tai vesilaitosten yhdistäminen ei ollut julkisuudessa esillä useampaan vuoteen. Vasta 7.5.1998 *Helsingin Sanomissa* oli mielenkiintoinen uutinen otsikolla *Helsinki ja Vantaa pyrkivät yhteistyöhön vesijohtoverkon huollossa - Helsinki ja Vantaa suunnittelevat yhteistyön tiivistämistä vesi- ja viemäriverkkojen huoltotöissä:*

Vantaan teknisen toimen johtaja Seppo Heinänen sanoo, että yhteistyötä voitaisiin tehdä mm. käytönvalvonnassa, pumppaamojen huollossa ja varallaolossa. Erityisesti kyseeseen tulisivat kaupunkien rajoilla olevat pumppaamot. ”Siellä rajat olisi järkevää unohtaa”, sanoo Heinänen, jonka mukaan aloite yhteistyömahdollisuuksien selvittämiseksi tuli Vantaalta.

Ensimmäinen kosketus oli viime vuoden lopulla. Toistaiseksi on liikkuttu periaatteellisella tasolla, mutta lähiaikoina on tarkoitus selvittää, kuinka yhteistyö käytännössä toteutettaisiin. Mitään uutta yhtiötä tai muuta sellaista ei Heinäsen mukaan kuitenkaan olla perustamassa. Suunnitelmista on Heinäsen mukaan tarkoitus ”lähiaikoina” informoida myös henkilökuntaa.

Kunta-alan ammattiliiton Helsingin yhteistyöjärjestö KTV antoi eilen julkilausuman, jossa paheksuttiin ”jo joulukuussa käynnistettyä” Helsingin Veden ja Vantaan vesi- ja viemärilaitoksen yhtiöittämissuunnitelmaa. Järjestön puheenjohtajan Ari Lehtisen mukaan henkilökunta olisi pitänyt ottaa jo hankkeen valmisteluvaiheessa mukaan. Koska näin ei - yhteistoimintasopimuksen vastaisesti - ole toimittu, järjestö valmistelee oikeudellisia toimia sopimuksen rikkomisesta.

Helsingin Veden palveluyksikön johtaja Esko Hevonoja vakuuttaa Heinäsen tavoin, ettei koko laitosten yhtiöittämistä ole suunnitteil-

126 Helsingin Sanomat, Kaupunki, 9.10.1995.
127 Vinnari 2008.

la. Sellainen hanke olisi Hevonojan mukaan poliittisesti niin mittava, ettei sitä Helsingin Vedessä voitaisi valmistellakaan.¹²⁸

Rainer Lindberg yhtyy Hevonojan käsitykseen eli yhdistämis- ja yhtiöittämissuunnitelmaa ei tässä vaiheessa ollut eli kyseessä oli ns. uutisankka. Yhdistämissuunnitelmia alettiin laatia uudelleen vasta 2000-luvulla:

Tämä on jonkunlainen uutisankka siinä mielessä, että ei tätä esitetty ainakaan vakavassa mielessä. Ja olisihan se outoa ollutkin, koska just oli sopimus tehty.¹²⁹

Suunnitelmissa 1980-luvun lopussa ja 1990-luvun alussa ollut koko pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärilaitostoimintaa hoitava kunnallinen osakeyhtiö ei toteutunut. Hanke ei kuitenkaan unohtunut. Moni hallinnollinen muutos uuden julkisjohtamisen periaatteiden mukaisesti toteutettiinkin 1990-luvun alussa. Varhaisempien yhdistymishankkeiden ja –esitysten takana olivat kuntien omat motivaatiot, jotka eivät kuitenkaan riittäneet toteuttamaan yhdistymistä. Kuntien omien motivaatioiden lisäksi 2000-luvun hankkeessa tuli yhdistymistä ajamaan myös sektorin ulkopuolisia tekijöitä, etenkin valtion Paras-hanke. Myös poliittinen tahto PK-seudun vesihuollon yhdistämiseksi näyttää olevan kovempi kuin 1980- ja 1990-luvuilla. Yhdistymishanketta alettiin jälleen valmistella vuonna 2006.

---

128 Helsingin Sanomat, Kaupunki 7.5.1998, Erkki Aulio.

129 Lindberg 24.4.2008.

2. Case Hämeenlinna

Erilaisia kunnallisia yhteistyöhankkeita ja ylikunnallista yhteistyötä on Suomessa ollut jo useita vuosikymmeniä. Ensimmäinen alueellinen vesihuolto-yhtiö Paavolan Vesi Oy perustettiin Siikajokilaaksoon vuonna 1965. Tämä historia on kuitenkin jäänyt monelta huomaamatta. Alussa se palveli kahta kuntaa mutta myöhemmin vain yhtä kuntaliitoksen jälkeen. Seuraava alueellinen, ylikunnallinen vesihuolto-yhtiö Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy eli lyhyemmin HS-Vesi perustettiin vuonna 2001. Vesihuollon ratkaisut usein ennakkoivat – ja tasoittavat osaltaan tietä – kuntarakenteen muutoksia. Näin kävi Hämeenlinnan seudullakin, kun vuoden 2009 alussa Hämeenlinnan kaupunkiin liitettiin Hauho, Kalvola, Lammi, Renko ja Tuulos. Kuntien valtuustot tekivät asiasta päätökset 26. marraskuuta 2007. Hämeenlinnan suunnasta mukaan kuntaliitokseen toivottiin myös Hattulaa ja Janakkalaa, mutta molemmat päättivät jäädä liitoksen ulkopuolelle. Miten tällaisiin suuriin muutoksiin päädyttiin Hämeenlinnan seudulla?

2.1. Tausta

Vuonna 1998 laadittiin Hämeen ympäristökeskuksen johdolla seudullinen vesihuollon kehittämisohjelma vuoteen 2010 asti. Kehittämisohjelman perusteella havaittiin seuraavia yhteisen vesihuollon etuja:

- seudullinen pohjavesijärjestelmä olisi toimintavarmempi,
- yhteistä toimintainfrastruktuuria järjestettäessä saavutettaisiin organisoinnissa säästöjä,
- monipuolista asiantuntemusta pystyttäisiin tarjoamaan myös pienille kunnille,
- päätöksenteko helpottuisi.¹³⁰

Kehittämisohjelma kattoi Hämeenlinnan, Hattulan, Rengon ja Kalvolan alueet ja sen tarkoituksena oli kartoittaa kyseisissä kunnissa olevat pohjavesilähteet sekä tutkia, millä tavoin kehittämällä vesijohtoverkostoa yli kuntarajojen voitaisiin parantaa erillisten vesilaitosten toimintavarmuutta. Projekti ei tähännyt seudullisen vesiyhtiön perustamiseen, mutta se kokosi kuntien tekniset johtajat pohtimaan yhteisiä vesihuollon ongelmia. Kaupungininsinööri Jouko Kettunen kertoo tästä asiasta seuraavasti:

Olen korostanut, että keskinäinen luottamus täytyy olla, ja sitä täytyy olla rakennettu pitkään. Täytyy olla olemassa ajatus, että Hämeenlinnan kaupunkiin voi luottaa, sen kanssa voidaan lähteä tekemään jotakin. Kun rakennettiin prosessia, jossa yhteisesti koottiin asioita, niin vaikka naapurikuntien tekniset johtajat luottivat minuun etten ainakaan kohtuuttomasti vedä kotiinpäin, niin ihan tarkoituksella otettiin työryhmään mukaan Ympäristökeskuksen edustaja sekä Hämeen Liiton edustaja. Sen takia, että ne on puolueettomia ja isompaa kokonaisuutta katsovia. Niiltä voi aina kysyä, että mitä mieltä olet sorsiiko tällainen ratkaisu meidän kuntaa.

Keskeinen asia oli myös kysymys siitä, miten määriteltäisiin vesilaitosten ja verkostojen hinnat. Toki hinnoittelu olisi osattu tehdä omana työnä, mutta hommaan palkattiin yhteisesti konsultti. Laskelmista olisi voinut kinata paljonkin, koska kaikista kohteista ei ollut kustannusarvioita ja kuntien kirjanpidot olivat erilaiset ja käytännöt kirjavia. Suuri ongelma oli ylipäänsä tietää mitä kaikkea oli olemassa. Asia varmistettiin niin, että kauppakirjassa sanottiin, että kaupassa ostetaan kaikki kunnassa olevat verkostot ja laitteistot. Ajatus oli, että jos vielä jälkeempäin löytyi jotain lisää, niin se oli myös ostettu.¹³¹

Käytännössä Hämeenlinnan seudun pohjavesivarat löytyvät harjumuodostumista, jotka eivät noudata kuntarajoja. Seutukunnallisessa ratkaisussa ne saatiin kaikkien käyttöön. Yksittäiset vedenottamot ovat alttiita ympäristöriskeille, jolloin seudullinen verkosto sisältää toimintavalmiin varajärjestelmän. Pohjavesivarojen yhteisen hyödyntämisen lisäksi yhtiöllä oli myös muita selviä etuja vanhaan, ”joka kunta hoitaa omansa”-asetelmaan nähden:

- Jokainen vesilaitos tarvitsee oman hallintonsa, laskutus- ja asiakastietojärjestelmänsä, päivystys- ja varallaolojärjestelmänsä, varikkonsa, mittarikorjaamonsa yms. toimintainfrastruktuurin, josta seudullisessa yhtiössä selvittää yhdellä organisaatiolla.
- Pienten kuntien vesilaitoksissa ei ole mahdollista ylläpitää monipuolista asiantuntemusta. Lisäksi 1990-luvun lamavuodet olivat syöneet organisaatiot ohuiksi.
- Suurella yksiköllä on enemmän voimavaroja viedä läpi tärkeitä verkosto- ja laitosprojekteja, jotka varsinkin pienissä kunnissa tahtoivat lykkääntyä vuodesta toiseen. Yhteisen vesiyhtiön vuotuisiksi investoinneiksi arvioitiin noin 15 miljoonaa markkaa (2,5 miljoonaa euroa).

Sellaiseen summaan on helposti sovittavissa puolen miljoonan markan työ, joka saattaisi pienelle kunnalle olla suuri ponnistus.¹³²

Kettunen toteaa, että esille nousseet yhteiset edut olivat ennen muuta vesihuollon luotettavuuteen ja tekniseen hallintaan liittyviä, eivät taloudellisia tai henkilöstön rationalisointiin tähtääviä, vaikka näitäkin hyötyjä olisi varmasti löytynyt. Kehitysprojekteissa pyritään usein yksipuolisesti kustannusten pienentämiseen ja henkilöstön vähennyksiin, jolloin hanke saa henkilöstön silmissä negatiivisen maineen. Kettunen jatkaa:

Seudullisen vesihuollon kehitysohjelman tuloksista ja varsinkin siinä sivussa käydyistä keskusteluista ja havainnoista innostuneina päätimme selvittää, olisiko yhteistyön syventämiselle todellisia mahdollisuuksia. Perustimme työryhmän kehitysohjelmassa mukana olleiden kuntien teknisistä johtajista ja asetimme tavoitteeksi laatia luettelon siitä, minkälaisin ehdoin kukin meistä uskoisi oman kuntansa ja henkilöstönsä lähtevän mukaan seudulliseen ratkaisuun.¹³³

Näistä lähtökohdista syntyi peräti seitsemäntoista kohdan ohjelma, jonka keskeisiä periaatteita olivat:

- Perustetaan osakeyhtiö, joka ottaa vastuulleen osakaskuntiansa kaikki vesihuoltotehtävät ja velvoitteet. Osakeyhtiö tuntui luonteelta ratkaisulta, sillä vesihuolto on kokonaan vedenkuluttajien kustantamaa liiketoimintaa. Kuntien omistussuhteet yhtiössä ovat selkeät ja päätöksenteko joustavaa. Omistajille voidaan taata myös kohtuullinen tuotto.
- Kunnat sijoittavat yhtiöön omistamansa verkostot ja laitokset. Niiden arvo määritellään yhtäläisellä tavalla ja tästä tulee kunkin osuus yhtiössä. Pidettiin tärkeänä, että yhtiö omistaa tuotantovälineensä ja kehittää niitä.
- Yhtiön hallitus päättää maksuista ja liittymisehdoista. Kun yhtiöllä on taloudellinen vastuu koko toiminnasta, pitää sillä olla myös sen edellyttämä päätösvalta. Hallituksen kokoonpanosta sovitaan erikseen osakassopimuksessa.
- Yhtiö rahoittaa toimintansa ja investointinsa tulorahoituksella. Poikkeuksellisen suuriin investointeihin yhtiö ottaa lainaa, jonka omistajakunnat takaavat. Yhtiö ei saa olla omistajilleen taloudellinen rasite.

132 <http://www.mvtt.fi/Vesitalous/arkisto/2002/042002/joukokett.pdf>; Kettunen J. 22.8.2008.
133 <http://www.mvtt.fi/Vesitalous/arkisto/2002/042002/joukokett.pdf>.

- Yhtiö sitoutuu kehittämään vesihuoltoa yhdessä osakaskuntiansa kanssa. Lisäksi yhtiöllä 1pitää olla ohjelma vanhojen verkostojen uusimisesta ja haja- asutusalueiden vesihuollon kehittamisestä.
- Kunnissa oleva vesilaitoshenkilökunta siirretään yhtiön palvelukseen vanhoina työntekijöinä entisin palvelussuhde-eduin. Yhtiön perustamisen tarkoituksena ei ole kenenkään työsuhde-etujen huonontaminen.
- Yhtiöön ovat tervetulleita muutkin Hämeenlinnan seudun kunnat samoin ehdoin.¹³⁴

Tästä käynnistyi prosessi, jossa lähinnä mukana olevien kuntien teknisistä johtajista koottu kehitysryhmä teki ohjelman alueellisen vesihuoltolaitoksen pääperiaatteista. Seudullisen vesihuoltoyhtiön perustamisen valmistelua osapuolten hyväksymien periaatteiden pohjalta jatkettiin työryhmässä, johon kuuluivat:¹³⁵

- Hämeenlinnan kaupungista: kaupungininsinööri Jouko Kettunen, vesilaitoksen päällikkö Heikki Heino ja jätevesilaitoksen päällikkö Tapani Sulin
- Hattulan kunnasta: tekninen johtaja Arto Vuorijärvi ja suunnitteluinsinööri Pentti Kujansuu
- Kalvolan kunnasta: tekninen johtaja Antero Aho
- Rengon kunnasta: rakennustarkastaja Kalevi Väinölä
- Hauhon kunnasta: tekninen johtaja Rauno Lepistö
- Tuuloksen kunnasta: rakennustarkastaja-rakennusmestari Juhani Nieminen
- Hämeen ympäristökeskuksesta: vesihuoltopäällikkö Paavo Pääatalo
- Hämeen liitosta: suunnitteluinsinööri Heikki Pusa.

Lisäksi kokoontui seurantaryhmä, johon kuuluivat Hämeenlinnan, Hattulan ja Kalvolan vesihuollon henkilöstön valitsevat edustajat. Työryhmä kuuli myös osakkaaksi tulevien kuntien kunnanjohtajia, Kuntien eläkevakuutusta, työntekijäjärjestöjä ja muita asiantuntijoita sekä järjesti henkilöstölle tiedotustilaisuuksia.¹³⁶

Keskeisenä tavoitteena oli perustaa osakeyhtiömallinen vesihuoltolaitos, johon osakaskunnat sijoittaisivat omistamansa verkostot ja laitokset. Yhtiön hallitus päättäisi maksut ja liittymisehdot ja yhtiön toiminta ja investoinnit

134 Järvenpää 2009, 14.

135 Kalvolan kunta. Tekn. Itk Kokouspöytäkirja 22.11.2000. 51/1 §.

136 Kalvolan kunta. Tekn. Itk Kokouspöytäkirja 22.11.2000. 51/1 §.

rahoitettaisiin pääsääntöisesti tuloilla. Lisäksi sitouduttaisiin kaikkien osakuntien vesihuollon kehittämiseen, henkilökunta siirrettäisiin uuden yhtiön palvelukseen ja myös mahdolliset muut liittymisestä kiinnostuneet seudun kunnat olisivat tervetulleita mukaan yhtiöön. Valmista malliesimerkkiä sekä puhdas- että jätevedet kattavasta alueellisesta, yhtiömuotoisesta laitoksesta ei ollut, mutta jotain kokemuksia oli sentään hyödynnettävissä. Kokemuksia oli mm. yhtiötetystä Hämeen energialaitoksesta, Lahdessa oli toteutettu yhden kunnan kattava osakeyhtiö, osuuskunnista muodostunut Paavolan Vesi Oy ja puhdasvesipuolella toiminut Ydin Hämeen vesihuolto-yhtiö. Perustamisvuonna 2001 mukaan lähti koko vesihuollon osalta Hämeenlinnan lisäksi Kalvolan, Rengon ja Hattulan kunnat. Lisäksi Hauho ja Tuulos tulivat mukaan jäteveden osalta heti alusta alkaen. Neljä vuotta myöhemmin HS-Veden toiminta laajeni Lammin kunnan liittyttyä yhtiöön 1.9.2005 alkaen. Samassa yhteydessä HS-Vesi hankki omistukseensa kaikki Lammilla, Tuuloksessa ja Hauholla puhdasvesitoimintaa hoitavan Ydin-Hämeen Vesihuolto Oy:n osakkeet. Ulkopuolelle päätti jäädä 16 000 asukkaan Janakkala. Käytännössä siitä lähtien yhtiö on hoitanut Janakkalaa lukuun ottamatta kaikkien Hämeenlinnan seudun kuntien vesihuollonpalvelut.¹³⁷

2.2. Yhteistyön taustalla jätevesiyhteistyö

Vesihuollon järjestämisestä seudullisesti oli Hämeenlinnan ja naapurikuntien teknisten johtajien kesken keskusteltu aina tavattaessa ja mietitty mahdollisuuksia kehittää yhteistyötä. Pohjana näille keskusteluille oli jo vuosikymmenien saatossa toteutunut yhteistyö jätevesien käsittelyssä. Hattulan kunta oli jo 1960-luvulla valinnut ratkaisukseen Hämeenlinnan kanssa yhteisen jäteveden puhdistuksen. Rengon kunta liittyi 1990-luvun alussa Hämeenlinnan jäteveden puhdistamon asiakkaaksi ja pian sen jälkeen tulivat Hauhon ja Tuuloksen kunnat samalla tavoin asiakkaiksi. Puhtaan veden puolella investoinnit ovat olleet hyvien ja kaikkiin seudun kuntiin ulottuvien pohjavesilähteiden vuoksi pienempiä eikä vastaavaa yhteistyötä ole syntynyt.¹³⁸

Ympäristökeskus on tukenut ajatusta, että päästäisiin isompiin kokonaisuuksiin [jätevedenpuhdistuksessa], ovat nähneet, että pienpuhdistamot toimivat hyvin ailahtelevasti. Heidän tukemanaan ensin Rengosta tehtiin pitkä siirtoviemäri ja sen jälkeen myöhemmin Hauho ja Tuulos liittyivät järjestelmään. Tällöin otettiin jo huomioon, että Lammikin voisi liittyä. Ja saman tien, kun kerran

137 Järvenpää 2009, 8.

138 <http://www.mvtt.fi/Vesitalous/arkisto/2002/042002/joukokett.pdf>.

*kaivinkoneen kanssa liikuttiin, niin pistettiin vesijohtokin maahan kun se ei paljon maksanut.*¹³⁹

Kuten todettu, sysäys yhteisen yhtiön perustamiseen tuli yhteisestä vesihuoltoselvityksestä ja kuntien teknisten johtajien tapaamisista. Kettunen jatkaa, että kuntien rajat ovat vesihuollossa yllättävän jyrkkiä:

Kuntien tekniset johtajat tapasivat monta kertaa näissä asioissa, tultiin keskenämme ajatukseen, että mitäs jos meillä olisikin yhteinen vesiyhtiö, päästäisiin eroon kaikista rajoista johtuvista ongelmista. Kuntien rajat ovat käsittämättömän jyrkkiä.

Prosessi ensimmäisistä ajatuksista ja neuvotteluista osakeyhtiön perustamiseen vei aikaa. Periaatepäätös tehtiin Hämeenlinnan kaupunginhallituksessa 20.3.2000 ja sitä edelsi 29.2.2000 teknisessä lautakunnassa vesiyhtiön perustaminen. Perustamispäätöksen on tehnyt 13.12.2000 Hämeenlinnan kaupunginvaltuusto. Perustamisasiakirjat on päivätty 9.5.2001 ja 1.9.2001 yhtiö aloitti toimintansa. Ajatuksena oli, että otetaan mukaan muitakin alueella toimivia vesilaitoksia, esimerkiksi Puolustusvoimien Parolan vesilaitos ja Lepaan puutarhaoppilaitoksen vesilaitos. Liittymisajatuksesta huolimatta käytännössä Puolustusvoimat ja Lepaa jäivät perustettavan yhtiön ulkopuolelle, koska ne eivät olleet kuntia.¹⁴⁰

Pohja yhtiölle rakennettiin jätevesipuolen yhteistyöllä, mutta aiemmin ei ollut ajatusta näin isosta alueellisesta yhtiöstä. Erilaisia alueellisia yhteistoimintamuotoja on useita. Ennen osakeyhtiön perustamisratkaisua pohdittiin myös keskuskunta-, kuntayhtymä-, tukkuvesi ja operointiyhtymämalleja. Keskuskuntamallissa keskuskunta eli Hämeenlinna olisi ostanut kaikkien mukaan tulevien kuntien vesihuoltolaitosten omaisuudet. Myös tukkuvuotoinen toimintamalli oli esillä, mutta se jäi aika alkuvaiheessa pois keskusteluista. Ajateltiin, että yhtiöllä täytyy säilyttää intressi kehittää laitoksia.¹⁴¹ Uusi yhtiömalli kiinnosti kovasti myös muualla Suomessa. Hämeenlinnan apulaiskaupunginjohtaja Juha Isosuo¹⁴² kertoo, että yhtiön perustamisvaiheessa kierrettiin ratkaisusta kertomassa monella paikkakunnalla:

Yhtiön perustaminen oli erinomainen seudullinen ratkaisu ja esimerkki monille muille seuduille. Toiminnan alkuvaiheessa kiersimme aika monessa kaupungissa kertomassa yhtiöstä – ja vastaavasti isännöimme aikaa montaa vierailua. Taloudellisten seikkojen li-

139 Kettunen 22.8.2008.

140 Kettunen 22.8.2008.

141 Kettunen 22.8.2008; Järvenpää 2009, 14.

142 Juha Isosuo (synt.22.7.1957), apulaiskaupunginjohtaja, varatuomari Hämeenlinnan kaupungin palveluksessa vuodesta 1982 (asuntosiihteeri-lakimies, teknisen viraston hallintopäällikkö, kaupunginlakimies, toimialajohtaja, apulaiskaupunginjohtaja).

säksi korostin silloin ja myös tänään sitä, että näin toimien voimme varmistaa ammattitaitoisen vesihuollon, sillä pienissä vesilaitoksissa ei ole resursseja eikä edes riittävää osaamista. Merkittävä kysymys on ollut myös vesihuollon varmistaminen, sillä yhden vedenottamon varassa oleva kunta on hyvin suurissa ongelmissa, jos vedenottamalla jotain tapahtuu.¹⁴³

2.3. Yhteistyön muodoksi osakeyhtiö

Osakeyhtiömalli valittiin, koska sen todettiin olevan valmis ja yksinkertainen liiketalousmalli, josta oli olemassa paljon kokemusta. Myös selkeiden omistussuhteiden, joustavan päätöksen teon ja kohtuullisen tuoton takaamisen omistajille katsottiin olevan etuja osakeyhtiömallissa. Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:tä perustettaessa pidettiin myös tärkeänä, että verkostojen ja laitosten omistus on siellä, missä käyttäjäkin, jotta saneeraukset pystyttäisiin takaamaan. Tilanne, jossa käyttäjä ja omistus on eriytetty, olisi syntynyt esimerkiksi keskuskunta- ja operointiyhtymämalleissa.¹⁴⁴

Teoriassa muitakin toimintamalleja kuin osakeyhtiö siis ajateltiin, esimerkiksi että myytäisiin verkostot pois, mutta nämä ajatukset käytiin läpi teoreettisella tasolla. Kettunen kiteyttää:

Ymmärrettiin ettei sitä kannata poliitikoille ehdottaa, kyllä ne putket sen verran rakkaita on.¹⁴⁵

Vesihuolto tarvitsee toimiakseen pääomaa. Kettunen toteaa, että rahan puutteessa tärkeäkin investointi on voitu säästösyistä lykkääntyä:

Vesilaitostoiminta on pääomaintensiivistä, merkittävä osa veden hinnasta on pääomakustannusta. Se jo kertoo, ettei kannata tehdä pienissä yksiköissä tätä toimintaa. Täytyy olla iso yksikkö, jotta se pystyy tekemään investointeja. Sehän oli selkeä kuntien vesihuollon kehityksen jarru jos siellä oli markka-aikana joku 500 000 markan investointi joka olisi pitänyt tehdä, sitä vaan lykättiin ja lykättiin.¹⁴⁶

Osuuskuntien rooliakin pohdittiin tällöin. Kettunen kertoo tästä asiasta seuraavasti:

Meidän ajatus oli se, että olisi jopa suositeltavaa saada niitä aikaiseksi. Se olisi kuntalaisten aktiivisuutta ja mukana olemista asiois-

143 Isosuo 14.6.2010.

144 Järvenpää 2009, 14.

145 Kettunen 22.8.2008.

146 Kettunen 22.8.2008.

sa. Se me tietenkin ymmärrettiin, että osaamista siellä ei varmaan ole, rahaa voi vielä löytyä mutta ei osaamista. Idea oli, että vesiyhtiö voisi olla myös avuksi näissä, sillä tavalla, että he voisivat ostaa vesiyhtiöltä osuuskunnan operoinnin, vaikka ihan talousoperointiakin myöten, niin se hoituisi hyvin. Ideana oli, että tämä olisi myös tietopankkina, koska ihan joka paikkaan ei vesiyhtiön kannata lähteä. Ne kustannukset ovat niin korkeat, että ihmiset ehkä mieluummin panostavat itse.

Samalla on pyritty sellaiseen ajatteluun, että kun näitä osuuskuntia autettaisiin, niin sisällytettäisiin sopimuksiin myös sellainen ehto, että sitten joskus myöhemmin kun kunnan tai yhtiön vesihuolto ulottuu niille alueille, niin kunta saa veloituksesta omistukseensa sen verkoston osan, mutta samalla myös vastuun sen ylläpidosta ja hoidosta. Se siirtyy osaksi yhtiön verkostoa. Minusta on tärkeää, että ihmiset ymmärtävät ettei ole olemassa itseisarvona valtiota tai kuntaa vaan se olemme me.¹⁴⁷

Työryhmän työskentelyyn osallistui teknisten johtajien lisäksi Hämeen ympäristökeskuksen ja Hämeen liiton edustajat. Tällä oli suuri merkitys, sillä he ulkopuolisina asiantuntijoina toivat luottamusta keskusteluihin, jotka muutoin olisivat saattaneet ajautua epäluuloisiin umpikujiin. Lista perustettavan vesihuoltoyhtiön periaatteista vietiin päätettäväksi ensin teknisiin lautakuntiin ja sen jälkeen kunnanhallitukseen. Päätökset syntyivät ongelmitta talvella 2000 ja sen jälkeen voitiin aloittaa varsinainen valmistelutyö. Tässä vaiheessa heräsivät myös työryhmän ulkopuolella olleet naapurikunnat. Hauhon ja Tuuloksen kunnanhallitukset hyväksyivät laaditun periaatelistan keväällä 2000 ja päättivät tulla mukaan jätevesilaitostensa osalta. Lammi jäi vielä miettimään asiaa. Janakkala olisi halunnut yhtiön perustamisen yhteydessä vaihtaa vesilaitosomaisuutensa ainakin osittain rahaksi velan sijaan, mutta muut kunnat eivät tähän suostuneet.¹⁴⁸

Kuten todettua kuntien välinen yhteistyö on ollut vilkasta jo useita vuosikymmeniä. Viemäriveri ja puhdas vesi on virrannut kuntien välillä jo kauan ennen HS-Veden perustamista. Esimerkiksi Hattulan viemäriverdet on johdettu Hämeenlinnan Paroisten puhdistamolle jo vuodesta 1974 alkaen.

2.4 Ydin-Hämeen Vesihuolto Oy

Tuuloksen, Hauhon ja Lammin kunnat perustivat vuoden 1999 lopulla Ydin-Hämeen Vesihuolto Oy:n, joka aloitti toimia vuoden 2000 alussa. Tämä yhtiö hoiti kolmen kunnan puhdasvesiasiat ja jätevesihuollon hoitaminen jäi kullekin kunnalle itselleen. Yhtiötä perustettaessa oli kunnilla ajatuksena siirtää välivaiheen jälkeen myös jätevesiasiat Ydin-Hämeen vesihuoltoyhtiölle. Tuuloksen ja Lammin kunnat esittivät, että jätevesiasiat siirrettäisiin Ydin-Hämeen vesihuolto Oy:lle jo vuoden 2001 aikana. Hauhon valtuusto päätti 18.9.2000, että Hauhon kunta ryhtyy perustettavan HS-Veden osakkaaksi. Tuuloksen kunta päätti myös osallistua HS-Veden meneillään oleviin valmisteluihin, jotta saattoi tehdä tarvittavat päätökset jätevesiasioiden siirtämiseksi HS-Vedelle. Tuuloksen kunnan valtuusto päätti liittymisestä HS-Veteen jätevesien osalta 18.1.2001.¹⁴⁹ Hauhon kunnanvaltuuston 11.12.2000 tekemän päätöksen mukaan Hauhon kunta liittyi osakkaaksi HS-Veteen viemäri- ja puhdistuslaitosten osalta.¹⁵⁰ Hauholta yhtiölle siirtyivät verkostot, pumppaamot, jätevedenpuhdistamo ja jätevedenpuhdistamon huoltorakennus.¹⁵¹

Neuvottelut liitoksista sujuivat sopuisasti, toteaa Juhani Nieminen, rakennusmestari Tuulokselta:

*Kyllä meillä oli tasapuolinen neuvottelu. Kyllä siinä neuvoteltiin asiat, niin päätökset tuli yksimielisesti.*¹⁵²

Hankalampia kysymyksiä ei Niemisen mukaan juuri noussut esille:

*Ei niitten oikein ollut, kun meillä oli silloin konsultti, joka kunnan ja kaupungin osalta arvioinnit. Kun siinä oli iät ja pituudet, putkikoot ja muut. Ne on samalla systeemillä tehty, niin ei siinä ollut erilaisia arvoja tullut silloin.*¹⁵³

2.5. Yhtiön toiminta käynnistyy

Jouko Kettunen kertoo, että uusi yhtiö toi kaikki vesihuollon kustannukset selvästi näkyviksi:

Talous oli yllätys sillä tavalla, että tällaisessa kunnan mallissa on aika paljon erilaisia toimia ja kustannuksia, jotka hoituvat keskuks-hallinnon kautta, eivätkä tule koskaan näkyviin liikelaitoksessa eikä niistä kukaan mitään tiedä. Mutta sitten kun se on osakeyhtiö, niin

149 Tuuloksen kunta. KH 10.10.2000 §203; KH 9.1.2001 §35; Valt. 18.1.2001 §24.

150 Hauhon kunta. Tekninen Itk 15.8.2001 §42; KH 20.8.2001 § 196.

151 Hauhon kunta. KH 20.8.2001. Liite.

152 Nieminen 24.3.2010.

153 Nieminen 24.3.2010.

*talous on niin itsenäinen, että löytyy monenlaisia asioita. Minäkin olin mielestäni valtavan huolellinen kun mietin, että mitä kaikkia kustannuksia tällaisessa aloittavassa firmassa on olemassa, niin silti oli 200 000 euroa vuositasolla sellaisia kuluja, joista ei ollut harmainta aavistustakaan, että tällaisiakin kuluja on olemassa. Ne oli asioita jotka liittyivät jollakin tavoin henkilöstöhallintoon, vakuutusasioihin, henkilöstön yleiskoulutukseen liittyviä kysymyksiä, jotka normaalisti hoituu keskushallinnon toimesta.*¹⁵⁴

Henkilökunnan mukanaolo yhtiötä suunniteltaessa oli ensiarvoisen tärkeää. Jo periaatteita laadittaessa kyseltiin vesilaitoshenkilökunnan mielipiteitä. Silloin todettiin, että henkilökunta on pääsääntöisesti mukana hankkeessa, jos työpaikat ja palvelussuhde-edut voidaan turvata. Vaikka rationalisointihyödyt ovat aina esillä organisaatioita yhdistettäessä, HS-Veden suunnittelussa päätettiin, että tämän projektin tarkoituksena ei ole huonontaa kenenkään työsuhdetta. Hyödyt tuli saada muulla tavoin. Henkilökunta oli joka tapauksessa varsin iäkstä ja eläkkeelle jäämisten muodossa olisi odotettavissa suuria muutoksia lähivuosina. Kun valmistelutyö periaatepäätösten jälkeen käynnistettiin, perustettiin heti henkilökunnan seurantaryhmä, johon kuuluivat työntekijöiden ja työnjohdon edustajat kaikista mukaan tulevista kunnista. Seurantaryhmän velvollisuuksiin kuului kertoa työpaikkojen näkemyksistä ja vastaavasti työpaikoilla projektin edistymisestä. Seurantaryhmän asiantuntemuksesta oli myös paljon hyötyä, kun pohdittiin yhtiön ja osakaskuntien keskinäistä työnjakoa suunnittelussa ja rakentamisessa.¹⁵⁵

Erittäin tärkeäksi osoittautui myös sopimus henkilöstön asemasta. Sen laadinta aloitettiin heti periaatepäätöksen jälkeen ja sen hionta kesti aina yhtiön toiminnan käynnistymiseen asti. Valmistelutyön keskeisin asiakirja oli osakassopimus eli perustamiskirja. Sen laadinta osoittautui Kettusen mukaan yllättävän helpoksi, kun periaatepäätöksessä oli jo aiemmin lyöty lukkoon huolella mietityt seitsemäntoista periaatetta. Osakassopimuksen vaikein kohta oli sopiminen yhtiön hallituspaikoista. Hämeenlinnan osuus yhtiöstä oli sovittujen periaatteiden mukaisesti 75 prosenttia. Naapurikunnat kuitenkin vaativat, että heillä tulee olla hallituksessa edustaja jokaisesta kunnasta. Tähän myös Hämeenlinna suostui. Yhtiöjärjestyksen laatiminen osakassopimuksen jälkeen oli sitten jo rutiinia.¹⁵⁶

Suurin selvitystyö oli osakaskuntien vesihuolto-omaisuudessa. Kuntien kirjanpitoarvoja ei voitu vertailla keskenään. Päätettiin tehdä yhtäläisin perustein nykyarvoihin perustuvat laskelmat kaikista osakaskunnista. Tehtävään

154 Kettunen 22.8.2008.

155 <http://www.mvtt.fi/Vesitalous/arkisto/2002/042002/joukokett.pdf>.

156 Ibid.

valittiin konsultti puolueettomaksi arvioitsijaksi. Työ oli melkoinen, sillä verkostotiedot olivat monilta osin puutteelliset. Varsinkin ikätiedot olivat epävarmoja. Erityisesti verkostojen poistoaikaa pohdittiin monipuolisesti ennen kuin päädyttiin 50 vuoden tasapoistoon. Se on liiketoiminnassa pitkä poistoaika, mutta toisaalta vastaa varsin hyvin todellista verkoston käyttöikä. Yhteinen vesilaitosomaisuus oli 550 miljoonaa markkaa, valtaosa verkostoissa. Tällä oli suuri merkitys, kun myöhemmin mietittiin, miten yhtiön taloudellinen tulos rakennetaan ja miten verosuunnittelu tehdään.¹⁵⁷

Ennen kuin yhtiön perustamispäätös tehtiin, muodostettiin kattava käsitys yhtiön ja kuntien yhteistyön muodoista sekä työnjaosta verkostosuunnittelussa ja rakentamisessa. Laadittiin jopa alustavat luonnokset kirjallisiksi yhteistyösopimuksiksi sekä kirjalliset periaatteet kiinteistöjen liittämistä vesihuoltoverkkoon haja-asutusalueilla. Näiden selvitysten pohjalta tehtiin kunnanvaltuustoissa talvella 2001 lopulliset päätökset osakeyhtiön perustamisesta ja siihen osakkaaksi liittymisestä. Ennen päätöksiä asiasta käytiin vilkasta keskustelua. Keskusteluista oli paljon hyötyä yhtiön perustamisvaiheessa, sillä tällä tavoin tuli testattua hankkeen mahdollisesti heikot kohdat. Kaikissa kunnanvaltuustoissa äänestettiin ja Kalvolassa päätös syntyi valtuustossa vasta kolmannella kerralla.¹⁵⁸

Yhtiö perustettiin toukokuussa 2001 yhteensä 50 000 markan minimipääomalla ja ensimmäiseen hallitukseen valittiin osakaskuntien kunnanjohtajat. Haluttiin, että hallituksessa on paljon käytännön tietotaitoa toiminnan aloittamiseen liittyvissä kysymyksissä. Perustamispäätöksen jälkeen olikin vielä yllättävän paljon ratkaistavia käytännön ongelmia, ennen kuin vesiyhtiö saattoi aloittaa toimintansa. Tärkein ja vaativin tehtävä oli muodostaa yhtiölle pitkälle tulevaisuuteen tähtäävä kestävä taloudellinen perusta. Yhtiön arvioitu liikevaihto oli 48 miljoonaa markkaa ja toimintakulut tästä noin 45 prosenttia. Katetuotolla piti kattaa poistot, joiden olisi hyvä olla vuotuisten keskimääräisten investointien kanssa samaa suuruusluokkaa. Vesiyhtiöstä ei haluttu osinkoja maksavaa yhtiötä. Osakassopimuksen mukaisesti omistus yhtiössä määräytyy kuntien vesilaitosomaisuuden nykyarvojen suhteessa. Huolellisten laskelmien jälkeen päätettiin nostaa yhtiön osakepääoma 24 prosenttiin vesilaitosomaisuuden määrästä.¹⁵⁹

Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n osakassopimuksessa todetaan, että yhtiöön voisi myöhemmin liittyä tehdyn osakassopimuksen periaatteiden mukaisesti osakkaaksi muitakin Hämeenlinnan seudun kuntia tai yhtiöön voitaisiin

---

157 lbid.

158 lbid.

159 <http://www.mvtt.fi/Vesitalous/arkisto/2002/042002/joukokett.pdf>.

fuusioida seudulla olevien kuntien yhtiöitä. Ovet jätettiin auki ehdolla, että mahdollisen liittäjän tuli myös hyväksyä tehdyn sopimuksen periaatteet.¹⁶⁰

Taulukko: Yhtiön osakepääoma jakautui yhtiön perustamisvaiheessa. Jokainen osake yhtiössä tuotti samat oikeudet ja velvoitteet. Yhden osakkeen nimellisarvo oli 10 000 mk. (Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n osakassopimus)

	Prosenttia (%)	Mmk	osaketta
Hämeenlinnan kaupunki	75	90,0	9 000
Hattulan kunta	11	13,2	1 320
Kalvolan kunta	6	7,2	720
Rengon kunta	2,5	3,0	300
Hauhon kunta	2,5	3,0	300
Tuuloksen kunta	3	3,6	360
Yhteensä	100	120,0	12 000

Vesilaitosomaisuus myytiin yhtiölle niin, että yhtiö maksoi heti 24 prosenttia kauppahinnasta, lopun jäädessä velaksi. Vaikka summat olivat suuria, raha ei tässä tapauksessa liikkunut. Kun velalle laskettiin neljä prosenttia vuotuista korkoa, se vastasi melko tarkkaan samaa summaa kuin mitä kunnat olivat aiemmin saaneet tuottoa vesilaitoksistaan. Investointien tavoitteena pidettiin 15 miljoonan markan vuositasoa, mikä sopi hyvin myös poistoihin. Vesilaitosomaisuuden myynti yhtiölle ei ollut kuitenkaan aivan ongelmaton juttu. Kiinteistökaupassa joudutaan maksamaan varainsiirtoveroa neljä prosenttia, joten nyt jouduttiin määrittelemään että mikä on vesihuollossa kiinteistö. Vesilaitosomaisuus luetteloiitiin ja jaettiin yhdessä verottajan kanssa rakennuksiin, maa- ja vesirakenteisiin, itsenäisiin koneisiin ja laitteisiin sekä rakennuksissa oleviin koneisiin ja laitteisiin. Muun muassa verkostot ja pumppaamot laskettiin kuuluvaksi itsenäisiin koneisiin ja laitteisiin.¹⁶¹

Verottaja antoi tästä selvityksestä sitovan ennakkopäätöksen, jossa todettiin rakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden olevan kaupassa varainsiirtoveron alaista omaisuutta, muiden ollessa siitä vapaata. Verottaja antoi muutenkin neuvoja ja ohjeita verosuunnitteluun. Varainsiirtoverolliset kiinteistöt päätettiin jättää kuntien omistukseen ja niiden käytöstä tehtiin vuokrasopimukset. Myös arvonlisävero teetti jonkin verran töitä. Liiketoiminnan luovutuksen yhteydessä, mistä tässä oli selvästi kysymys, joutuivat arvonlisäveropalautukset hyödykseen saaneet kunnat maksamaan ne takaisin valtiolle viimeiseltä

160 Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n osakassopimus.

161 <http://www.mvtt.fi/Vesitalous/arkisto/2002/042002/joukokett.pdf>.

viideltä vuodelta tehdyistä investoinneista. Vaikka summa oli suuri, tässä tapauksessa 17 miljoonaa markkaa, ei tästä aiheutunut mitään ongelmaa, sillä yhtiö sai saman summan valtiolta takaisin.¹⁶²

Hallinnollisia järjestelyjä ja ”rakkaita” putkia

Arkipäivän toiminnassa päätettiin olla heti muuttamatta mitään, mikä voisi toimia entisellään. Tällä haluttiin välttää tarpeettomia riskejä. Organisaation sekä keskeiset toiminnot päätettiin rakentaa Hämeenlinnan vesilaitoksen pohjalta. Muista kunnista tulevat henkilöt täydensivät sitä. Periaatepäätöksissä oli sovittu yhtiön toimitusjohtajan valitsemisesta julkisella haulla.¹⁶³

Ensimmäiseen vajaan toimintavuoteen 2001 mahtui runsaasti erilaisia hallinnollisia järjestelyjä ja sopimusten laadintaa ja solmimista yhtiön käynnistymiseen liittyen. Muista tapahtumista mainittakoon marraskuussa tehty päätös liittyä Vesi- ja viemärlaitosyhdistykseen. Myös taloudelliset järjestelyt vaativat pohdintaa vielä yhtiön alkumetreillä.

Jo alun perin osattiin varautua siihen, että yhtiö tuottaisi aluksi tappiota, mutta yllätyksiä tuli mm. sen vuoksi että kunnat olivat aiemmin omissa kirjapidoissaan käsitelleet vesihuoltoa kirjavasti. Vuonna 2003 HS-Vesi pyysi kunnilta korkoprosentin laskemista 4 prosentista 2,2 prosenttiin koko lainakauden eli vuoden 2011 loppuun asti. Samoin yhtiö pyysi kuntia laskemaan kiinteästä omaisuudesta maksettavat vuokrat 2,2 prosentin tasolle. Jos taloutta olisi korjattu pelkästään asiakkailta perityillä maksuilla, olisi korotukset olleet tuntuvia.¹⁶⁴ Koron laskut onnistuivat.

Haja-asutusalueiden kaavoitus on tuonut haasteita kertoo Kettunen:

Uusi asia, jota ei osattu arvioida on haja-asutuskysymys. Kunnilla on ollut suuri innostus kaavoittaa asutus- ja teollisuusalueita. Ja varsinkin maalaiskunnissa niitä on kaavoitettu sinne missä on maata, eivätkä ne välttämättä sijoitu mitenkään olemassa olevan verkoston piiriin. Uusi Hämeenlinna ei taatusti tule tekemään sellaista toimintaa.¹⁶⁵

Myös politiikkaa oli mukana yhtiötä muodostettaessa kertoo Kettunen:

Poliitikoille putket ovat äärimmäisen rakkaita, se ei ollut helppoa mihinkään suuntaan. Kyllä Hämeenlinnassakin siitä keskusteltiin. Vastustus lähti yleensä ihan tunteisiin liittyvistä kysymyksistä. Täy-

162 Ibid.

163 Ibid.

164 Hämeen Sanomat 23.9.2003.

165 Kettunen 22.8.2008.

*tyy muistaa, että päätökset tehdään viime kädessä tunteella, sitten niitä saatetaan jälkikäteen yrittää perustella järjellä.*¹⁶⁶

Asiakastietojärjestelmät olivat erilaisia eri kunnissa ja ne piti yhtenäistää. Taksoista oli sovittu osakassopimuksessa, että niihin ei kosketa vuoteen ja sen jälkeen ne harmonisoidaan. Vesimaksujen perinnästä sovittiin, että 31.8.2001 asti tulot kuuluvat kunnille ja 1.9.2001 alkaen yhtiölle. Vesimittareita ei luetu, vaan laskutus siirtyi yhtiölle kulutusarvioinnin perusteella. Taloushallintoa ei yhtiöön perustettu. Alussa yhtiöllä ei ollut markkaakaan rahaa, joten kaupungilta anottiin viiden miljoonan markan kassalaina juoksevia menoja varten siihen asti, kunnes tulorahoitus alkaa kattaa toiminnan. Asiakkaille laadittiin tiedote, joka lähetettiin jokaiseen kotitalouteen ja jossa kerrottiin tapahtuvasta muutoksesta ja uusista yhteystiedoista. Tuntui, että kun yhtiö aloitti 1.9.2001 toimintansa, sitä ei tainnut juuri kukaan huomata.¹⁶⁷

Seudullisen vesiyhtiön syntyminen oli hyvän yhteistyön ja monien onnistuneiden ratkaisujen summa ja toisaalta taas yksikin umpikuja olisi riittänyt tyrmäämään koko hankkeen. Keskeiset syntyä edesauttaneet tekijät olivat:

- Yhteisen vesihuollon edut olivat teknisten organisaatioiden ja taloudellisten mahdollisuuksien supistuessa nousseet niin merkittäviksi, että ne ylittivät vanhat käsitykset kuntien itsenäisyydestä, joka pohjautui kaiken tekemiseen itse.
- Henkilöstön asema ja osallistuminen turvattiin hankkeessa alusta pitäen.
- Yhtiön talous suunniteltiin niin, että kunnat saavat entiseen verrattavan tuoton yhtiöstä ja yhtiöllä on silti kyky tarvittaviin investointeihin sekä kyky vastata velvoitteistaan.
- Päätös yhtiön perustamisesta tehtiin kahdessa vaiheessa, ensin periaatepäätös ja sitten perustamispäätös, jolloin poliittisille keskusteluille ja kuntien välisen luottamuksen rakentamiselle jäi riittävästi aikaa.
- Mitään kuntaa ei millään tavoin painostettu osallistumaan yhtiöön. Kaikki olivat mukana omasta halustaan ja niille, jotka eivät vielä olleet valmiita osallistumaan, haluttiin varata mahdollisuus tulla mukaan myöhemmin.¹⁶⁸

Hämeenlinnan seudun kuntien Hattulan, Hauhon, Hämeenlinnan, Kalvolan, Rengon ja Tuuloksen yhdessä perustaman vesihuolto-yhtiön osakassopimus eli perustamiskirja allekirjoitettiin 9.5.2001, sen mukaisesti em. kuntien ve-

166 Kettunen 22.8.2008.

167 <http://www.mvtt.fi/Vesitalous/arkisto/2002/042002/joukokett.pdf>.

168 <http://www.mvtt.fi/Vesitalous/arkisto/2002/042002/joukokett.pdf>.

silaitostoiminta siirtyi yhtiölle 1.9.2001 alkaen ja kuntien palveluksessa ollut vesilaitoshenkilökunta siirtyi yhtiön palvelukseen samalla hetkellä. Henkilöt siirtyivät yhtiölle vanhoina työntekijöinä ja heidän etuudet säilyivät. Kunnalliset virat muuttuivat normaaleiksi työsuhteiksi. Seudullinen toiminta haluttiin organisoida järkevästi, joten joitain muutoksia osan henkilökunnan työtehtäviin ja toimipisteisiin oli mahdollista. Ketään yhtiöön vanhana työntekijänä tulevaa henkilöä ei irtisanottu yhtiön perustamisesta suoraa tai välillisesti johtuvista syistä. Myöskään irtisanomisia tai lomautuksia, tuotannollisista tai taloudellisista syistä, vastaan työntekijöille luvattiin viiden vuoden suoja-aika.¹⁶⁹

Yhtiön palveluksessa oli aloitusvaiheessa 50 vesihuollon ammattilaista. Ensimmäisen kuukauden ajan yhtiön toimitusjohtajana toimi Hämeenlinnan kaupungininsinööri Jouko Kettunen. Lokakuun alusta toimitusjohtajaksi tuli julkisen haun jälkeen DI Timo Heinonen. Henkilökunnan määrä yhtiön toiminta-aikana on vaihdellut hyvin vähän, esimerkiksi vuoden 2010 alussa töissä oli 47 henkeä.

Yhtiöllä oli sen toiminnan käynnistyessä peräti kahdeksan pohjavedenottoa, ja yli 200 jäte- ja sadevedenpumppaamo. Jätevedenpuhdistamoja uudella HS-Vedelle siirtyi Hattulasta, Hauholta, Hämeenlinnasta ja Kalvolasta. Rengolla ei ollut omaa puhdistamo.¹⁷⁰ Vesijohtoverkosta yhtiöllä oli vuoden 2003 lopussa 553 kilometriä ja viemäriverkosta 956 kilometriä, vettä myytiin 3670000 kuutiometriä. Uudet liitokset vuonna 2005 lisäsivät osaltaan verkostoja ja laitosten määrää. Alkuvuodesta 2010 yhtiöllä oli vesijohtoverkosta jo yli 830 kilometriä ja viemäriverkosta noin 700 sekä sadevesiverkosta 300 kilometriä. Yhteensä verkostoja oli siis jo yli 1800 kilometriä. Vettä myytiin edellisen toimintavuoden aikana noin 4020 000 kuutiometriä ja käytössä oli 12 vedenkäsittelylaitosta.¹⁷¹

HS-Veden toimitusjohtaja Timo Heinonen kuvaili kokemuksia yhtiön toiminnasta vajaan kahden vuoden kuluttua Vesitalous-lehdessä seuraavasti. Vesihuolto-omaisuuden arvot arvioitiin yhtiötä perustettaessa kaikkien kuntien osalta samoin perustein. Tämän jälkeen yhtiön omaksi pääomaksi siirrettiin noin 24 prosenttia tästä omaisuusarvosta. Loppuosan eli noin 64 miljoonaa euroa vastaavan omaisuuden yhtiö osti kunnilta velaksi. Tulonsa Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy eli HS-Vesi hankkii laskuttamalla vesihuoltopalveluista loppuasiakkaita. Henkilökunta siirrettiin osakaskunnista vanhoina työntekijöinä. Yhtiön perustettaessa sovittiin, että yhtiön osakkaat laskuttavat asiakkaansa loppuun asti, eli tilannetta 31.8.2001 vastaavaan veden-

169 Kalvolan kunta. Kunnanhallitus. Ptk. 20.8.2001. Pykälä 223 ja Khall:n liite nro 117/2001.
 170 Suunnittelukeskus Oy 2000.
 171 HSV VK 2003-2009.

käyttöön. Laskutus pohjaa ei siis ollut lainkaan ennen kyseisen 2001 vuoden loppua. Lisähaastetta toi se, että toiminta aloitettiin tyhjällä kassalla. Siksi lyhytaikainen lainoitus oli välttämätöntä. Mallista oli asiakassuhteisiin nähden se etu, että kunnille jäi perittäväksi vanhat saatavat ja uusi yhtiö aloitti puhtaalta pöydältä.¹⁷²

Osakaskuntien kesken sovittiin, että kunkin kunnan alueella toiminnan käynnistämisen jälkeen voimassa on yhden vuoden ajan vanhat tariffit. Käytössä oli aluksi siis useita tariffeja, ja yhtenäiseen hinnastoon siirryttiin 1.9.2002, jolloin kaikki maksut ja liittymismaksun määräytymisperusteet yhdenmuokaistettiin. Hämeenlinnan kaupungin vesihuoltolaitos ei ollut perinyt liittymismaksua lainkaan, joten kaupungin alueelle tuli kokonaan uusi maksu. Maksut määräytyivät siten, että Hämeenlinnan kaupungin jätevesimaksu (1,30 €/m³) osoittautui tasoltaan oikeaksi jäteveden käyttömaksuksi, ja vesimaksuksi laskettiin 0,90 €/m³. Uusi hinnoittelu ei aiheuttanut käyttömaksujen osalta juurikaan palautetta, mutta voimakkaita reaktioita alueen haja-asutuksen piirissä herätti uutena maksuna Hämeenlinnassa ja koko alueella tarkistettu sako- ja umpikaivolietteiden vastaanottomaksu. Laskutus ja asiakaspalvelu irrotettiin kuntaorganisaatioista ja siirrettiin yhtiölle. Asiakaspalvelu toimii hyvin, vaikka paikallisuudesta, johon etenkin maalaiskunnissa oli totuttu, on jouduttu jonkin verran tinkimään.¹⁷³

HS-Vesi investoi vesihuoltoon osakaskuntien maankäyttösuunnittelun mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa kaava-alueilla tapahtuvaa vesihuollon rakentamista yhdessä kuntien katuverkkoon suuntaamien investointien kanssa. Yhteistyö kuntiin kaavoitusvaiheessa onkin tärkeä osa HS-Veden pitkän aikavälin investointitalouden turvaamista. Alierakentamisen kustannusten jyvittämisestä (katurakenne, kaivantotyöt, pinnoitteet) on sovittu periaatteellisella tasolla mitä tulee uudisrakennuskohteisiin ja saneerauskohteisiin. Mallia voidaan soveltaa joustavasti vaikkapa silloin, kun koko aluerakennuskohte annetaan ulkopuoliselle urakoitsijalle. Kehitettävää Heinonen näki mallissa mm. saneeraustöiden pintarakenteiden kustannusjyvitysten osalta. Palovesijärjestelmän osalta on sovittu, että HS-Vesi laskuttaa täysimääräisesti kunnilta palovesijärjestelmien rakentamisen ja kunnossapidon kustannukset, mutta ongelmaksi on tullut kuntien pelastusyksikköjen laimea kiinnostus paloposteihin. Hän kertoo, että saattaa käydä niin, että lähivuosina suurin osa paloposteista luokitellaan uudelleen huuhteluposteiksi, jolloin niiden kunnossapitoluokka muuttuu ja kustannukset alenevat. Tästä asiasta

172 <http://www.mvtt.fi/Vesitalous/arkisto/2003/042003/timohein.pdf>.

173 Ibid.

käydään lopullinen keskustelu, kun aluepelastuslaitoksen organisaatio on toiminnassa.¹⁷⁴

Heinonen kertoo, että HS-Vesi laati toiminta-alueiden suhteen yhdenmukaiset määrittelysäännöt, joissa lähdettiin nykyisten verkostojen vaikutuspiireistä. Yhtiön perustamisvaiheessa osakassopimuksessa ei huomioitu mitenkään toiminta-alueiden kattavuuksia. Yhtiön tulevaisuuden ja investointitalouden kannalta tärkeää, että yhdenmukaisesti tehdyt esitykset hyväksytään mahdollisimman muuttamattomina. Ajatus on, että kuntakohtainen vesihuollon kehittämistyö antaa eväitä toiminta-alueidenkin mahdolliselle tarkastelulle. HS-Vesi teettää – kuntien rahoittamana – kehittämissuunnitelmat yhdenmukaisin perustein kunkin kunnan alueelle, ja kunnat sitten käsittelevät ne ja tekevät lopulliset päätökset kehittämissuunnitelmista päätöksentekotapansa mukaisesti. Yhteydenpitoa tarvitaan myös kaupungin ja kuntien luottamuselinten suuntaan, mikä tarkoittaa käytännössä määräaikaista informaatiotilaisuuksia kuntien hallituksille ja teknisille lautakunnille.¹⁷⁵

Haja-asutusalueiden vesihuollon kehittämiseen on toistaiseksi ollut niukalti voimavaroja, vaikka varsinkin maalaiskunnissa haja-asutuksen vesihuollon kehittämiseen asetettiin yhtiötä perustettaessa toiveita ja odotuksia, joiden kaikkien ei voida katsoa edes kuuluvan vesihuoltolaitokselle. Nyt onkin haettu malleja lähinnä yhteisrahoituksesta, jossa pääosa haja-asutuksen vesihuollon investoinneista rahoittavat asukkaat, eikä mikään estä kuntiakaan osallistumasta alueellaan tapahtuvaan asukasrahoitteiseen vesihuollon tukemiseen. Näin kunnilla on edelleen käsissään tämäkin instrumentti alueensa vesihuollon kehittämiseksi.¹⁷⁶

Entä miten varmistetaan kaupungin maansuunnittelun ja itsenäisen vesihuolto-yhtiön välillä riittävä yhteistyö? Kettunen kertoo tästä asiasta ja muistakin haasteista vuonna 2008 näin:

Idea, että miten se varmistettaisiin oli, että vesiyhtiössä on insinööri, joka vastaa verkostojen yleissuunnittelusta ja kehittämisestä. Hän on kaikissa kaavakouksissa mukana. Ei se ihan niin helposti ole mennyt kuin mitä kuviteltiin, kyllä siinä on vaikeuksia ollut. Vaikeudet on ollut siinä, että vesihuollon suunnitteluinsinööri ei oikeasti ehdi riittävästi paneutua eikä varsinkaan tekemään yleissuunnittelua. Siinä täytyy oikeasti perehtyä piirustuksiin ja korkeuskäyriin ja kaavallisiin ehdotuksiin ja neuvotella kaavasunnittelijan kanssa. Se vaatii aika paljon aikaa ja työtä. Yhtiö on täyttänyt tilannetta

174 <http://www.mvtt.fi/Vesitalous/arkisto/2003/042003/timohein.pdf>.

175 Ibid.

176 Ibid.

*sillä, että ovat palkanneet konsulttia siihen. Kaupungilla meillä on nyt se ongelma, että meillä on yksi kaveri joka pystyy vesihuollon yleissuunnittelua tekemään mutta hän ei kerkiä niihin töihin. Meillä oli aikaisemmin toinen, joka oli ekspertti näissä asioissa ja joka käytännössä teki sen työn vesiyhtiölle, mutta hän jäi eläkkeelle. Nyt on käytetty konsulttia, ei se työ ole ollut yhtä notkeaa.*¹⁷⁷

Saneeraustarve on etenkin vanhoissa kaupungeissa suuri ja näin voi olla myös nuoremmissa kaupungeissa, sillä 1950–60-luvulla tehdyt verkostot ovat niitä kaikkein huonoimpia. Ennen sotia tehtiin yllättävän hyviä verkostoja. Myös nykyisin tehtävä verkosto on hyvää. Kettusen mukaan tekniikan nopea kehitys tuo mahdollisuuksia, mutta jos vesilaitokset jäävät pieniksi, niin ne tulevat auttamatta jäämään jälkeen juuri tekniikassa. Pienten laitosten ongelma on se, että niissä riskien toteutumiskertoimet ovat ihan toista luokkaa kuin isoissa. Mitä suurempi yhtiö, sen helpompi sinne on saada hyviä osaajia töihin, se tarjoaa mielenkiintoisemman työpaikan ja antaa parempaa tulosta. Ylipäänsä yhtiömuotoinen organisaatio kiinnostaa ihan eri tavalla ihmisiä työpaikkana kuin vanhat kunnan työpaikat.¹⁷⁸

Hallituspaikat

Yhtiön hallituksen kokoonpanosta sovittiin jo osakassopimuksessa, jossa varmistettiin kaikille kunnille edustaja. Hallitukseen valittiin yhdeksän varsinaista jäsentä ja heille kullekin henkilökohtainen varajäsen. Hämeenlinnan kaupunki nimesi neljä varsinaista jäsentä ja heidän varajäsenensä. Hattula, Kalvola, Renko, Hauho ja Tuulos nimesivät kukin yhden jäsenen ja heidän varajäsenensä. Näin naapurikunnilla oli hallituksessa enemmistö. Hallituksen puheenjohtajaksi sovittiin valittavaksi joku neljästä Hämeenlinnan kaupungin ehdottamasta varsinaisesta jäsenestä.¹⁷⁹ Tämä oli tietoinen valinta, jolla haluttiin viestiä aitoa yhteistyön tekemistä ja välttää kaikki vaikutelmat siitä, että Hämeenlinna pyrki sanelemaan asioita. Tämä tavoite on myös onnistunut haastattelujen ja muun materiaalin perusteella hyvin.

Heinonen arvioi, että hallituksen työskentely on ollut yksituumaista ja mutkatonta. Varsinaista hallituksen ja toimitusjohtajan välistä vuorovaikutusta säätelevää toiminta- tai johtosääntöä ei ole toistaiseksi laadittu, vaan pyrkimys on ollut aitoon tiedotukseen, avoimuuteen ja vuorovaikutukseen. HS-Vesi ostaa alueen kuntien tavoin taloushallinnon palvelut seudulliselta yhtiöltä, joka aloitti toimintansa vuoden 2003 alussa. Myös muita seudullisia palveluita pyritään käyttämään tarpeen ja tilanteen mukaisesti, jolloin oma hallinto

177 Kettunen 22.8.2008.

178 Kettunen 22.8.2008.

179 Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n osakassopimus 9.5.2001.

ja organisaatio voidaan pitää kohtuullisen vaatimattomana. On tietenkin tar-
koin harkittava, mitä avaintoimintoja on syytä pitää omassa organisaatiossa
ja mitä voidaan hankkia ulkoisin palveluin.¹⁸⁰

Toimitusjohtaja Heinonen arvioi, että yhtiön toiminnan järjestäminen on
osoittautunut perustamisvaiheessa tehtyjä arvioita kalliimmaksi. Osaltaan
tähän on vaikuttanut se, että osakeyhtiöpohjainen malli on selkeästi paljasta-
nut vesihuollon todelliset kustannukset, kun kaikki toimintaan liittyvä ulkoi-
nen palvelu – vaikka se tulisi osakaskunniltakin – on saanut markkinahinnan
ja sopimus pohjan. Toisaalta avoin talous ja selkeät sopimussuhteet kump-
paneihin antavat mahdollisuuden etsiä säästökohteita toiminnan järjestämi-
sessä. Mielenkiintoista on ollut kuntarajojen poistumisen vaikutus investoin-
titalouteen: esimerkiksi Hauhon jätevedenpuhdistamon alasajo ja jätevesien
siirtäminen 16 kilometriä pitkää siirtoviemäriä pitkin edelleen Hämeenlin-
nan Paroille puhdistettavaksi, muuttui puhdistamon pakolliseen saneera-
ukseen verrattuna kannattavaksi investoinniksi. Syynä oli se, että jäteveden
puhdistus ja johtaminen yhtiön Hämeenlinnan kaupungin alueen verkkoa
pitkin muodostaa nykyisellään ainoastaan sisäisiä kustannuksia, eikä lasku-
tusta kuntarajalla enää ollut. Yhtiöllä on raskas tase, yli 84 miljoonaa euroa,
ja vieraan pääoman, 64 miljoonaa euroa, korkokomennot ja kiinteän omaisuuden
vuokrat syövät suuren osan yhtiön tulorahoituksesta (29 %). Ensimmäisen
täyden toimintavuoden 2002 tulos oli 1,018 miljoonaa euroa tappiollinen,
ja taloussuunnitelman mukaan tappiota jouduttiin tekemään noin vuosiin
2006–07 asti. Korkomenoista jouduttiin neuvottelemaan lainat myöntänei-
den osakaskuntien kanssa, koska korkotaakkaan täytyi hakea helpotusta. Toi-
nen vaihtoehto olisi ollut tarkistaa hinnoittelua asiakkaiden suuntaan. Tilan-
ne ymmärrettiin osakaskunnissa ja korkoa saatiin laskettua kestäväälle tasolle.
Raskaasta taseesta saattaa olla myös etuja: pitkällä aikavälillä poistopohja
antaa mahdollisuuden pakolliseen verkostojen ja laitosten saneerukseen ja
uusinvestointeihin. Poistosuunnitelmaa laadittaessa päädyttiin omaisuuslaj-
jeittaiseen tasapoistoon, jossa vanha kunnilta ostettu omaisuus on omana
luokkana, ja sitä poistetaan keskimääräisen iän mukaisella tasapoistolla
yhtenä omaisuuslajeittain eriteltynä massana.¹⁸¹

Heinonen totesi vuonna 2003 tekniikan haltuunoton kunnilta yhtiölle tapah-
tuneen pitkälti ”lennosta”. Kuuden eri kunnan alueelta siirtyneen vesihuol-
to-omaisuuden taso ja rakentamisperiaatteet erosivat ja eroavat toisistaan.
Tämä on tuottanut runsaasti päänvaivaa verkostojen kunnosta ja uudisraken-
tamisesta vastaavalle henkilökunnalle. Karttamateriaalit ja tiedot verkostojen
sijainnista ja ominaisuuksista olivat erittäin vaihtelevat, materiaalit ja käyte-

180 <http://www.mvtt.fi/Vesitalous/arkisto/2003/042003/timohein.pdf>.
181 *ibid.*

tyt liittostyyppit olivat kirjavia, kaivojen sijoitukset ja jopa liittämiskohdatkin vaihtelevat kunnittain. Laitosten suhteen on päästy ja päästään yhtenäiseen tasoon nopeammin, ja joitain laitosyksiköjä saneerattiin välittömästi veden laadun turvaamiseksi. Pahoilta vaikeuksilta onneksi vältyttiin. Kohtuullisen pitkät etäisyydet aiheuttavat kehittämispaineita tonttijohtojen asennusjärjestelyille.¹⁸²

Vaikka tekniikan kirjavuus aiheutti alkuvaiheessa jatkuvia keskusteluja teknisen henkilökunnan keskuudessa, oli kuitenkin nähtävissä tilanteen nopea selkiytyminen ja sitä kautta vesihuollon tilan oleellinen kohentuminen koko seutukunnan alueella, mikä oli eräs keskeinen tavoite yhtiötä perustettaessa. Kokemukset olivat rohkaisevia. Alueellinen vesihuolto osakeyhtiömallilla järjestettynä on perusteiltaan hyvä ja toimiva, eikä siitä sisältäpäin ole löydettävissä oleellisia rakenteellisia heikkouksia. Suhteet asiakkaisiin ovat normaalit, eikä asiakaskuntaa kiinnosta se, että hoitaako heidän vesihuoltoaan alueellinen yhtiö vai kunnallinen vesihuoltolaitos, kunhan hinnat ovat kohtuulliset ja palvelut toimivat. Suhteet omistajiin, eli osakaskuntiin, ovat tärkeitä. Oleellista on varmistaa mm. sellainen kuntakohtainen maankäytön suunnittelumalli, jossa vesihuollon kustannukset vakavasti otetaan huomioon, eikä yhtiön taloutta rasiteta toiminnoilla, jotka eivät vesihuoltolaitokselle kuulu.¹⁸³

Heinosen mukaan mallia kohtaan on osoitettu runsaasti kiinnostusta. Hän mukaansa ongelmana tuntui olevan usein kovin tarkka alkuvaiheen arviointi siitä, mikä kunnista mitäkin hyötyy ja mikä jotain mahdollisesti häviää, ja näin joudutaan päätöksenteossa ongelmiin. Lisäksi keskuskuntien vesihuoltolaitoksissa usein nähdään toiminnan laajentaminen maalaiskuntiin sekä taloudellisena, että toiminnallisena taakkana. Myös pienemmissä kunnissa on erilaisia uhkakuvia sen suhteen, että päätöksenteko siirtyy kunnasta toisaalle. Hämeenlinnan seudulla ollaan kuitenkin seutuyhteistyön edelläkävijöitä muillakin alueilla, ja kokemukset myös seudullisesta vesihuoltoyhteistyöstä ovat olleet rohkaisevia. Tuskin Venäjän tsaarikaan olisi aikoinaan päättänyt rakentaa rautatietä Helsingistä Hämeenlinnaan, jos strategisten tavoitteiden sijaan olisi ajateltu yksinomaan hankkeen alkuvuosien taloudellista kannattavuutta.¹⁸⁴

182 <http://www.mvtt.fi/Vesitalous/arkisto/2003/042003/timohein.pdf>.

183 Ibid.

184 Ibid.

2.6. Kehittämispallo omistajakunnille

Kolmantena toimintavuonna vuonna 2003 vesiyhtiö myi vettä noin 3,7 miljoonaan kuutiometriä vuodessa, laskutettavia asiakkaita oli noin 11 000, uusia liittymiä tuli yhteensä 340 kappaletta, vedenottoa oli yhdeksän, jätevesilaitoksia kolme, vesijohtoverkosta 550 kilometriä, jätevesiverkosta 750 kilometriä ja investointeja tehtiin 2,3–2,4 miljoonalla eurolla.¹⁸⁵

Vuonna 2003 valmistuivat HS-Vesi Oy:n laatimat toiminta-alueelleen vesihuollon kuntakohtaiset kehityssuunnitelmat. Suunnitelmassa kartoitettiin vesihuollon tulevaisuuden tarpeita ja myös toiveita. Taustalla oli vesihuoltolaki ja haja-asutusalueiden vuoden 2004 alusta voimaan tullut jätevesiasetus, joka velvoittaa yksittäiset kiinteistöt laittamaan jätevesiasiansa kuntoon. Konsulttina oli Paavo Ristola Oy ja yhteistyössä olivat mukana HS-Veden omistajakunnat, Hämeen ympäristökeskus ja kansanterveystyön kuntayhtymän ympäristöosasto. Suunnitelmassa oli määriteltyinä ne alueet, jotka tulisivat keskitetyn vesihuollon piiriin jollain aikataululla. Periaatteena oli, että vesi- ja viemäri asennettaisiin samaan kaivantoon. Yksinään julkisin tai vesiyhtiön voimavaroin ei jokaista suunnitelmaa toteuteta ja asioiden etene- miseen vaikuttavat esim. kylien asukasmäärät, pohjavesiolot, veden laatu ja tietysti raha.¹⁸⁶

2.7. Ydin-Hämeen Vesihuolto Oy sulautetaan HS-Veteen

Vuonna 2005 Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy:n toiminta laajeni Lammin kunnan liittyttyä yhtiön osakkaaksi 1.9.2005 alkaen. Sopimuksen myötä yhtiö hankki haltuunsa Lammin kunnan viemärlaitosomaisuuden ja kunta sai edustuksen yhtiön hallituksessa. Samassa yhteydessä Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy hankki omistukseensa kaikki Lammilla, Tuuloksessa ja Hauholla puhdasvesitoimintaa hoitavan Ydin-Hämeen Vesihuolto Oy:n osakkeet. Yhtiöt fuusioitiin vuoden 2006 huhtikuun loppuun mennessä, jonka jälkeen yhtiön toiminta kattoi Janakkalaa lukuun ottamatta kaikki Hämeenlinnan seudun kunnat. Käytännössä Lammin kunnan mukaantulo yhtiön toimintaan edellytti lukuisia järjestelyitä ja esimerkiksi tukikohdan perustamista alueelle.

Neuvottelut Ydin-Hämeen puhdasvesiyhtiön kanssa aloitettiin asenteiden tarkastelulla. Kettunen kertoo:

Kun kävimme ensimmäisiä neuvotteluja Ydin-Hämeen ostamisesta Lammilla, asetelma oli sellainen, että kun pöydän ääreen tultiin, niin poliittiset päättäjät kysyivät, että mitä te maksatte meidän ve-

185 Hämeen sanomat 26.11.2003.

186 Hämeen sanomat 26.11.2003.

*silaitoksesta. Minä sanoin, että nyt te olette ymmärtäneet ihan väärin neuvottelun lähtökohdan, ei me olla tultu mitään ostamaan, me ollaan tultu kysymään, että tuletteko mukaan. Olennaista on, että tämä olisi yhteinen, ei mikään Hämeenlinnan juttu.*¹⁸⁷

Apulaiskaupunginjohtaja Juha Isosuo toteaa, että yhtiön toiminta käynnistyi hyvin omaisuuden siirtoja myöten. Yhtiön kannalta velkamäärä omistajilleen on varsin suuri, mutta ratkaisu on omistajille osoittautunut järkeväksi. Myös yhtiön on hyötynyt vakaasta tilanteesta. Suuri ponnistus oli Ydin- Hämeen Vesihuolto Oy:n fuusioiminen ja samalla kertaa Lammin viemärilaitoksen liittäminen. Tämän ratkaisun jälkeen seudun silloiset kunnat Janakkalaa lukuun ottamatta tulivat tasaveroisesti yhtiön omistajiksi.¹⁸⁸

Hallituspaikkajako muuttui niin, että Hämeenlinnan kaupunki nimesi kolme varsinaista jäsentä ja heidän varajäsenensä. Hattula, Kalvola, Renko, Hauho, Tuulos ja Lammi nimeävät kukin yhden jäsenen ja tämän varajäsenen. Lammin kunta sai hallituspaikan Lammin viemärilaitoksen kaupan toteutumisen jälkeen.¹⁸⁹

Samanaikaisesti Lammin kunnan liittyessä yhtiön osakkaaksi HS-Vesi osti kokonaisuudessaan Ydin-Hämeen vesihuolto Oy:n (YHV) osakekannan. YHV toimi aluksi tytäryhtiönä. Osakassopimuksen mukaan yhtiön hallitus päättää kaikissa kunnissa perittävien vesimaksujen suuruudesta ja ne ovat pääsääntöisesti samansuuruiset joka kunnassa. Tytäryhtiön taksojen ei tarvinnut olla samat kuin yhtiön taksojen.¹⁹⁰

2.8. Kuntaliitos 2009

Vesihuolto on monesti ennakoanut tulevia alueliitoksia. Niin myös Hämeenlinnan seudulla: 1.1.2009 Hauho, Hämeenlinna, Kalvola, Lammi, Renko ja Tuulos liittyivät kuntaliitoksen kautta yhteen yhdeksi kaupungiksi, jonka nimeksi tuli Hämeenlinna. Kaupungin maa-alue kasvoi yli 10-kertaiseksi ja asukasluku oli 1.1.2009 noin 66 000. Uusi Hämeenlinna on väkiluvultaan Suomen 11. suurin kaupunki.

Useammassa liittyvässä kunnassa valtuustot hyväksyivät kuntaliitoksen 26.11.2007 yksimielisesti, mutta sekä Lammilla että Hauholla asiasta äänestettiin. Kalvolassa liitettiin yksimieliseen päätökseen yksi eriävä mielipide. Lammin valtuuston äänestys oli tasaisin, vaikka siinäkin oli lopulta viiden

187 Kettunen 22.8.2008.

188 Isosuo 14.6.2010.

189 Hämeenlinnan seudun Vesi Oy:n osakassopimus 22.4.2005.

190 Hämeenlinnan seudun Vesi Oy:n osakassopimus 22.4.2005.

äänen ero. Lammi oli kuitenkin lähellä jäädä pois kuntaliitoksesta, sillä 13.11. Lammin kunnanhallituksessa ennen valtuuston äänestystä äänet menivät tasan 3-3 ja hyväksymisen ratkaisi suurkuntaa kannattaneen puheenjohtajan ääni. Äänestys olisi Lammilla päätynyt toisin, mikäli yksi hallituksen jäsenistä olisi ehtinyt kokoukseen ajoissa. Hämeenlinna toivoi mukaan myös kahta muuta seutukunnan kuntaa Hattulaa ja Janakkalaa, mutta molemmat päättivät jäädä liitoksen ulkopuolelle. Koska Hämeenlinnan ja Kalvolan välissä oleva Hattula päätti jäädä liitoksen ulkopuolelle, Kalvolalla ei ollut yhteistä rajaa minkään muun kuntaliitoksessa mukana olevan kunnan kanssa. Valtioneuvosto päätti 19. kesäkuuta 2008 pakkoliittää noin 27 neliökilometrin alueen Hattulasta Hämeenlinnaan 1.1.2009 alkaen, korostaen samalla ettei asialla ole ennakkotapauksen merkitystä. Toisaalta samaan aikaan 1.1.2009 pakkoliitettiin valtioneuvoston päätöksellä ja Korkeimman hallinto-oikeuden hyväksymänä myös Sipoosta alue Helsinkiin ja Enonkoskesta alue Savonlinnaan.

2000-luvulle tultaessa oli ominaista, että kuntien tehtäväkenttä laajeni eivätkä pienet kunnat voineet palkata jokaiseen erityistehtävään työntekijää erikseen. Näin syntyi aito tarve kuntien väliselle yhteistyölle, joka Hämeenlinnan seudulla konkretisoitui Hämeenlinnan ja 7 seudun muun kunnan yhdessä tekemiseksi. Ensimmäinen seudun kuntien yhteistyöasiakirja hyväksyttiin 1998. Seutuyhteistyöstä tehtiin sopimus 2001, jolla lähdettiin mukaan sisäasiainministeriön käynnistämään kokeiluun. Kysymyksessä oli tuolloin kuntien vapaaehtoinen liittouma, jossa tavoitteena oli seudun kuntien yhteinen menestys. Alussa erityisinä kohteina olivat sosiaali- ja terveystoimen palvelut, sähköinen asiointi ja sähköiset palvelut.

Muutamassa vuodessa syntyi seudullinen hankintojen kilpailuttamisyksikkö, lomituspalvelujen seudullinen malli, yhteiset elinkeino- ja yrityspalvelut, kansalaisopisto, ATK-palvelut, aluearkkitehtitoiminta ja yhteiset kehittämissankkeet. Myös palo- ja pelastustoimi koottiin valtioneuvoston päätöksellä Kanta-Hämeen maakunnan alueen kattavaksi toiminnaksi.

Sisäasiainministeriö päätti keväällä 2005 kunta- ja palvelurakennemuudistuksesta, jossa asetettiin tavoitteeksi selvittää seuraavaan kevääseen mennessä uusia ratkaisuja riittävän vahvan rakenteellisen ja taloudellisen perustan saamiseksi kuntien vastuulla olevien palvelujen järjestämiseksi ja tuottamiseksi. Kuntalaisten kannalta pidettiin tärkeänä palvelujen saatavuus, oikea-aikaisuus ja hinta. Kuntien kannalta elämä yhdessä alkoi konkretisoitua. Eduskunnan alkuvuodesta 2007 antama puitelaki käynnisti kunta- ja palvelurakenteen sekä kuntajaon muutoksen selvitystyöt. Näin käynnistettiin Suomen kunnallishallinnon suurin uudistus sitten 1800-luvun puolenvälin, Paras-hanke.

3. PARAS-hanke käynnistää pk-seudun vesilaitosten yhdistämisen

Paras-hanketta voidaan pitää alkuna prosessille, jonka seurauksena pääkaupunkiseudun vesilaitokset yhdistyivät yhdeksi organisaatioksi 1.1.2010. Pääkaupunkiseudulla Paras-hanke tarkoitti käytännössä sitä, että perustettiin 14 eri työryhmää miettimään kaupunkien yhteistyötä. Hankkeessa oli sikäli poliittista painetta, että pääkaupunkiseudun odotettiin näyttävän konkreettista mallia myös muille kunnille. Yksi pääkaupunkiseudun työryhmä keskittyi vesihuoltoon. Tämä vesihuoltoon keskittynyt VVR ryhmä sai työnsä valmiiksi 23.11.2007.

Kunta- ja palvelurakennemuutos eli ns. Paras-hanke asetettiin toukokuussa 2005. Puitelaki tuli voimaan 23. helmikuuta 2007 ja on voimassa vuoden 2012 loppuun asti. Kunta- ja palvelurakennemuutos on suurin kunnallishallinnon ja -palveluiden uudistus maamme historiassa. Kunnat toteuttavat uudistuksen yhteistyössä valtion kanssa. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa kunta- ja palvelurakennetta, edistää uusia palvelujen tuotantotapoja ja organisointia, uudistaa kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmiä sekä tarkistaa kuntien ja valtion välistä tehtäväjakoja siten, että kuntien vastuulla olevien palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen sekä kuntien kehittämiseen on vahva rakenteellinen ja taloudellinen perusta tulevina vuosikymmeninä.¹⁹¹

Espoon Veden johtajana Paras-hankkeen alkuaikoina toiminut Jukka Piekkari kertoo, että vesilaitosten yhdistämishanke tuli hänellä yllätyksenä:

Kesken Espoon Veden johtoryhmän kokouksen – se oli helmikuuta 2006 – silloinen johtokunnan puheenjohtaja Jouni Mykkänen soitti minulle ja ihmetteli, että oli kaupunginhallituksen kokouksesta edellisenä iltana kuullut, että keskustellaan vesilaitosten yhdistämisestä. Hän oli vähän hämillään siitä, että hänelle ei ollut kerrottu asiasta mitään. Se oli ensimmäinen kerta, kun itsekin asiasta kuulin. Kesken johtoryhmän kokouksen menin käytävälle keskustelemaan hänen kanssaan asiasta. Ja sieltä sitten palasin johtoryhmään kertomaan, että tällaisia mietitään.¹⁹²

191 http://www.vm.fi/vm/fi/05_hankkeet/025_paras/index.jsp, luettu 2.10.2008;
http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/03_muut_asiakirjat/20080820PARASK/esite_su.pdf, luettu 2.10.2008.

192 Piekkari 2.2.2011.

Piekkari jatkaa:

Tämä oli hanke, josta meillä ainakin syntyi vaikutelma, että nyt ollaan tosissaan tämän yhdistämisasian kanssa ja ollaan aidosti selvittämässä erilaisia vaihtoehtoja ja niiden etuja ja haittoja. Ajateltiin, että selvitetään vaihtoehtoja ja valitaan niistä paras toteutettavaksi. Eli näytti olevan poliittinen tahtotila yhdistää vesilaitokset jo silloin olemassa. Myös vesilaitosten johdossa vaikutti eräänlaisen kypsymisen tapahtuneen yhdistymisasiaan. Se ei ollut enää sellaista narun työntämistä eteenpäin.

Koskaan en saanut ihan tyhjentävää vastausta siihen kuka tai ketkä olivat yhdistämisaloitteen takana. Mitään nimiä en koskaan saanut siitä kuka oli ehdottanut ja mitä. Mutta selvästi asia jo alkuvaiheessa näytti liittyvän PARAS-hankkeeseen.¹⁹³

Rainer Lindberg kertoo, että valtion toivomuksesta valtakunnalliseen Paras-hankkeeseen liittyen vesilaitosten yhdistymishanketta alettiin valmistella vuonna 2006:

Tähän liittyy Paras-hankkeeseen. Kuntaministeri Manninen pani alkuun, että joko pitää kuntia yhdistää tai ainakin yhteistyötä tehostaa nykyisestäään. Ja valtiolta heitti tänne pääkaupunkiseudullekin, että jotain pitäisi tehdä. Siinähan perustettiin peräti 14 eri työryhmää selvittämään mahdollisia yhteistyön kehittämisehdotuksia 2006 keväällä. Silloin valtuustot pitivät yhteiskokouksen ja perustettiin pääkaupunkiseudun neuvottelukunta, jossa oli johtavat poliitikot ja kaupunginjohtajat näistä kunnista. Tosiaan 14 eri työryhmää oli ja yksi niistä oli tämä vesi- ja viemärlaitostointimintojen yhdistäminen. Olin siinäkin sihteerinä.

Tässä oli lähtökohta vähän erilainen kuin aikaisemmin, koska tässä paine tuli ulkopuolelta. Se tuli valtiolta ja nämä kaupunginjohtajat siihen enemmän tai vähemmän sitoutuivat. Aiemmin kyse oli lähinnä kuntien yhteistyön intresseistä.¹⁹⁴

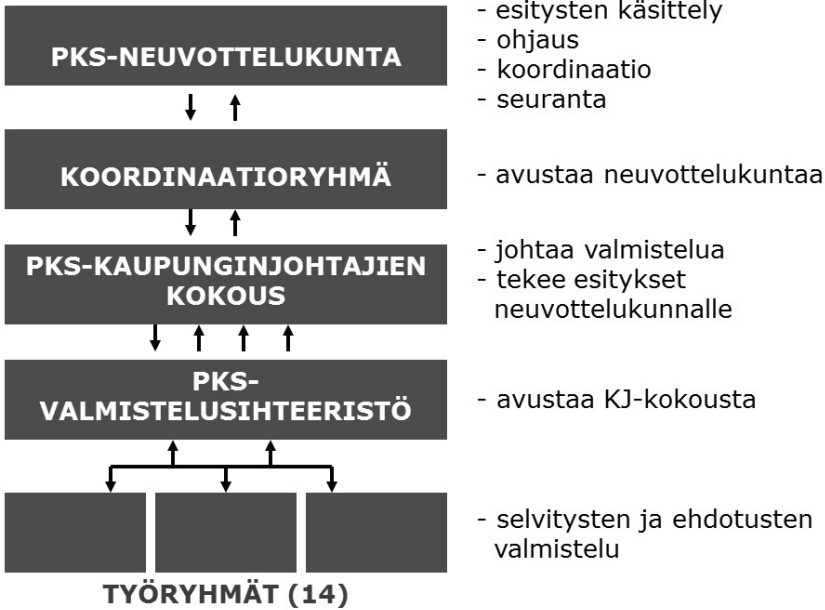
Kuntien palvelurakennemuutokseen liittyen pääkaupunkiseudun kaupunginvaltuustot hyväksyivät 22.5.2006 kaupunkien yhteistyösopimuksen, jolla kaupungit sitoutuivat käynnistämään yhteistyössä useita toiminnan ja hallinnon parantamiseen tähtääviä hankkeita. Samalla tehtäväksi tuli mm. selvittää vesi- ja viemärlaitostointiminnan yhdistämisen mahdollisuudet.¹⁹⁵

193 Piekkari 2.2.2011.

194 Lindberg 24.4.2008.

195 Helsingin kaupunki. Kaupunginhallitus. Esityslista 2008. Vesilaitosten organisointi_kh 14.10.2008.

PKS:n linjausten jatkovalmistelu

Kuva: Pääkaupunkiseudun yhteistyösopimus - Jatkovalmistelun tausta ja tavoitteet. Esitys. Pajunen J. PKS-käynnistysseminaari 23.8.2006.

Kaupunginjohtajien kokous nimesi 9.6.2006 yhteistyösopimuksen toimeenpanon valmisteluun työryhmät ja niiden puheenjohtajat. Työryhmiä pyydettiin laatimaan ja toimittamaan työsuunnitelmansa kaupunginjohtajien kokoukselle 18.8.2006 mennessä. Kaupunginjohtajien kokous järjesti työryhmien jäsenille käynnistys-seminaarin 23.8.2006 klo 12.30 -17.00 Helsingin kaupungintalolla. Seminaariin kutsuttiin mukaan myös henkilöstön edustajat.¹⁹⁶

Seminaarissa työryhmät esittelivät työsuunnitelmansa ja samoin käsiteltiin yhteistyösopimuksen jatkovalmisteluprosessiin liittyviä kysymyksiä. Käytännössä pk-seudulla perustettiin 14 eri työryhmää pohtimaan yhteistyön mahdollisuuksia. Vesi- ja viemärlaitosryhmä oli yksi niistä. Tämä ns. VVR-ryhmä antoi vesilaitosten yhdistymisselvityksen marraskuussa 2007.

196

Ohjeet työryhmille pääkaupunkiseudun yhteistyösopimuksen mukaisten yhteistyöhankkeiden valmisteluun. Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien kokous 13.6.2006.

Pääkaupunkiseudun Yhteistyösopimuksen mukaiset yhteistyöhankkeet ja asetetut työryhmät olivat seuraavat:¹⁹⁷

1. SEUDULLISEN YHTEISTYÖN JA OMISTAJAOHJAUKSEN KEHITTÄMINEN
  - Työryhmä 1: Seutuyhteistyöryhmä
  - Työryhmä 2: Omistajaohjaustyöryhmä
2. KILPAILUKYKYHANKKEET
  - Työryhmä 3: Elinkeinoryhmä
  - Työryhmä 4: Työvoimaryhmä
3. MAANKÄYTÖN, ASUMISEN JA LIIKENTEEN KEHITTÄMINEN
  - Työryhmä 5: MAL-ryhmä
  - Työryhmä 6: Asuntorakennuttamisen ryhmä
4. JOUKKOLIIKENTEEN JÄRJESTÄMINEN
  - Työryhmä 7: Joukkoliikenneryhmä
5. SOSIAALI- JA TERVEYDENHUOLTO
  - Työryhmä 8: Soster-ryhmä
6. KOULUTUSPOLIITTISET TOIMENPITEET JA OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN
  - Työryhmä 9: Koulutusryhmä
7. PALVELUTUOTANNON TEHOSTAMINEN TEKNISESSÄ TOIMESSA
  - Työryhmä 10: Vesi- ja viemärilaitosryhmä**
  - Työryhmä 11: Teknisen toimen ryhmä
8. PALVELUYHTEISTYÖ
  - Työryhmä 12: Hankintatyöryhmä
  - Työryhmä 13: Tietohallintoryhmä
  - Työryhmä 14: Ruotsinkielisten palvelujen ryhmä

3.1. VVR-ryhmä

VVR-työryhmän kokoonpano oli seuraava:

- Puheenjohtaja: vt. toimitusjohtaja Esko Tiainen / Helsinki (28.2.2007 asti)
- toimitusjohtaja Jukka Piekkari / Helsinki (1.3.2007 alkaen)
- Varapuheenjohtaja: toimitusjohtaja Pertti Heinonen Vantaa

• Jäsenet:

- kaupunginkamreeri Seppo Olli / Helsinki
 toimialajohtaja Olavi Louko / Espoo
 toimitusjohtaja Jukka Piekkari / Espoo (29.10.2006 asti)
 kaupungininsinööri Martti Tieaho / Espoo (30.10.2006-31.5.2007)
 toimitusjohtaja Osmo Seppälä / Espoo (1.6.2007 alkaen)
 kaupungininsinööri Urpo Vainio / Vantaa
 yhdyskuntatoimenjohtaja Marianna Harju / Kauniainen
- Sihteeri: projektipäällikkö Rainer Lindberg / Helsingin Vesi
  - Muu sihteeristö
- kehittämispäällikkö Tuija Rätty / Espoon Vesi
 talouspäällikkö Kirsti Mäkinen / Vantaan Vesi

VVR ryhmä pyysi huhtikuussa 2007 tarjousta asiantuntijaselvityksestä, joka koski neljää eri yhteistyömallien arviointia ja analyysiä. Kustakin yksittäisestä mallista oli tehtävä tarkastelu, jossa taloudellisia tekijöitä, voitonjakoon liittyviä seikkoja ja verovaikutuksia arvioitiin ja lisäksi otettiin kantaa siirtyvän liiketoiminnan ja omaisuuden arvonnääritykseen (= alustava laskelma uuden organisaation aloittavasta taseesta).¹⁹⁸

Toimeksianto sisälsi suoritettuna asiantuntijaselvityksen perusteella myös konsultin oman perustellun näkemyksen mikä neljästä vaihtoehdoista tai työn aikana havaittu jokin muu yhdistämisvaihtoehto olisi taloudellisesti, verotuksellisesti ja omistajatuloutuksen kannalta toteuttamiskelpoisin yhdistämistapa. Myös viimeksi mainitusta vaihtoehdosta oli tehtävä analyysi verotuksen ja voitonjaon osalta.¹⁹⁹

Neljä käsiteltävää vaihtoehtoa olivat:²⁰⁰

A: Yhteinen osakeyhtiö, joka hoitaisi koko vesi- ja viemärlaitostoiminnan ko. kaupunkien alueella.

B: Yhteinen liikelaitoskuntayhtymä, joka hoitaisi koko vesi- ja viemärlaitostoiminnan ko. kaupunkien alueella.

C: Yhteinen operointiyhtiö, joka hoitaisi vesi- ja viemärlaitosten käyttötoiminnot ko. kaupunkien alueella. Nykyiset vesi- ja viemärlaitokset toimisivat ko. palvelujen tilaajina yhtiöltä. Laskutus asiakkailta säilyisi nykyisillä vesi- ja viemärlaitoksilla.

198 Tarjouspyyntö. Talouspalvelut. 5.4.2007.

199 Ibid.

200 Ibid.

D: Yhteinen osakeyhtiö, joka hoitaisi vesi- ja viemärlaitostoiminnan ko. kaupunkien alueella kuitenkin niin, että kunnat omistaisivat vesi-johto- ja viemäriverkostot alueillaan ja vastaisivat niihin kohdistuvista investoinnista sekä vuokraisivat verkostot yhtiölle operoitaviksi.

Tarjouspyynnön mukaan työ pyrittiin aloittamaan toukokuun puolivälissä ja sen tuli olla valmis viimeistään 15.6.2007.

VVR-työryhmä oli 13.11.2007 mennessä kokoontunut 13 + 1 kertaa, 1 tp työseminaari, lisäksi oli toiminut alatyöryhmiä ja valmisteltu mm. SWOT –analyysit ja talousselvitys.²⁰¹

VVR-ryhmän toimesta oli:²⁰²

- Laadittu PKS vesi- ja viemärlaitosalan nykyisen toiminnan peruskartoitus sekä sopimusohjaisen yhteistoiminnan kuvaus
- Laadittu laitosten keskeisten tunnuslukujen vertailu
- Muodostettu organisaatiomallivaihtoehtoja (4 kpl)
- Selvitetty vaihtoehtoihin liittyvät hyödyt ja haitat
- Laadittu konsulttityönä talousselvitys (vaihtoehtojen talous, verokysymykset, juridiikka yms.)
- Selvitetty tariffien yhtenäistämismahdollisuudet (MMM: kanta)
- Tunnistettu toimintojen yhtenäistämiseen liittyvät keskeiset haasteet
- Marraskuussa 2007 luonnosteltiin yhteistä kannanottoa

Työryhmä päätyi työn loppuvaiheessa vertailemaan tarkemmin kehitettyä sopimusyhteistyötä ja toimintojen yhdistymistä osakeyhtiömallin tai liikelaitoskuntayhtymämallin pohjalta. Marraskuussa 2007 keskustelua käytiin vielä lähinnä seuraavista kysymyksistä:²⁰³

- Yhteiseen organisaatioon siirtymisen tavoiteaikataulu
- Kaupungeille suoritettavien tuloutusten yhtenäistämismahdollisuudet
- Tariffien yhtenäistämismahdollisuudet uuden organisaation aloit- taessa
- Yhteisen organisaation osakas-/yhtymäsopimukseen tulevat kes- keiset asiat

201 PKS -yhteistyöhankeiden koordinaatioryhmä 17.12.2007. Vesi- ja viemäri-
laitostyöryhmän (TR 10) loppuraportti. (PKS Seurantaryhmän kokous 13.11.2007).

202 Ibid.

203 Ibid.

Kaupunginjohtajien teemakokous loppuraportista työryhmän puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan kanssa oli sovittu 13.12.2007 sekä loppuraportin käsittely PKS -koordinaatioryhmässä olisi 17.12.2007.²⁰⁴

Riippumatta vesihuoltolaitosten yhteistyön organisoinnin mallista tai uuden yksikön juridisesta statuksesta, kaikissa ratkaisuyhdistelmissä olisi vielä kyettävä löytämään toimintamalli seuraavissa keskeisissä linjauksissa:²⁰⁵

1. Yhteisen vesilaitoksen suhde kuntien rakennuttajaorganisaatioihin
2. Investointeja koskeva päätöksenteko
3. Nykyisten verkostojen ulkopuolella olevien alueiden vesihuollon turvaaminen
4. Hulevesiä koskeva vastuiden rajaus
5. Tukipalveluiden ostot kaupunkien organisaatioilta
6. Maankäyttösopimusmallien käyttö (Espoo ja Vantaa)
7. Viranomaisnäkemys järjestelyssä tehtävästä uusien lakien tulkinnasta
8. Omaisuuden ja liiketoiminnan arvonmääritykset

3.2. VVR-ryhmän mietintö: eri vaihtoehtojen arviointia ja pääkaupunkiseudun vesihuollon visio

Paras hankkeen tuloksena valmistui VVR-työryhmän esitys 23.11.2007, jonka mukaan valmistelua jatkettaisiin ensisijaisesti osakeyhtiö- ja liikelaitoskuntayhtymämallien pohjalta. VVR työryhmä oli toiminut kevästä 2006.

Pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitostoimintojen yhdistämiselvitys – työryhmän kannanotto, joka valmistui 23.11.2007, tarkasteli viittä eri vaihtoehtoa yhdistää vesihuolto PK-seudulla. Nämä vaihtoehdot olivat:

- kehitetty sopimusyhteistyö,
- osakeyhtiö,
- liikelaitoskuntayhtymä,
- operointiyhtiö, asiakassuhteet laitoksilla ja
- osakeyhtiö, verkostot vuokralla kunnilta.

Virkamiestyöryhmässä, joka antoi esityksensä marraskuussa 2007, mukana ollut Vantaan kaupungininsinööri Urpo Vainio, totesi lokakuussa 2008 virkamiesryhmän päätyneen liikelaitoskuntayhtymään mm. pienemmän vero-

204 PKS -yhteistyöhankkeiden koordinaatioryhmä 17.12.2007. Vesi- ja viemärlaitostyöryhmän (TR 10) loppuraportti. (PKS Seurantaryhmän kokous 31.11.2007).

205 Ibid.

riskin vuoksi verrattuna esimerkiksi osakeyhtiöön.²⁰⁶ Työryhmä kirjoitti auki yhteisen tavoitteen:

*kaupunkien yhteisenä tavoitteena on seudun kansainvälisen kilpailukyvyyn ja asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen turvaamalla myös toimiva ja laadukas vesihuoltojärjestelmä koko pääkaupunkiseudulla. Vesihuoltoratkaisun tulee olla myös toiminnallisesti ja taloudellisesti tehokas kokonaisuus, joka tuottaa myös tulevaisuudessa kilpailukykyiset vesihuoltopalvelut koko pääkaupunkiseudulla.*²⁰⁷

Kiteytetty pääkaupunkiseudun vesihuollon visio määriteltiin kannanotossa seuraavasti:

*Pääkaupunkiseudulla on yhteinen, hyvin toimiva ja tehokas vesihuolto-organisaatio, joka tuottaa laadukkaita vesihuoltopalveluita seudun asiakkaiden tarpeita vastaavasti. Organisaatio vastaa seudullisen vesihuoltokokonaisuuden kehittämisestä tasapuolisesti toteuttaen joustavasti kaupunkien yhteistä maankäyttösuunnitelmaa.*²⁰⁸

Yhteisesti kirjoitetun osion lisäksi loppuraportissa oli erikseen Helsingin kannanotto sekä yhteinen kannanotto Espoolta, Vantaalta ja Kauniaisilta. Aikataulullisesti Helsingin kannanotossa haluttiin, että kukin kaupunki tekisi tarvittavat päätökset yhteiseen organisaatioon siirtymisestä niin, että toiminta voitaisiin aloittaa pian, jo vuoden 2009 alusta. Espoon, Vantaan ja Kauniaisten kannanotto ei ottanut kantaa aikatauluun, vaan yhdistymisen selvittämistä ja valmistelua tuli jatkaa osakeyhtiö- ja liikelaitoskuntamallien pohjalta. Helsinki jatkaisi yhdistymisvalmisteluja näiden samojen vaihtoehtojen pohjalta.²⁰⁹

Loppuraportin liitteessä ”Helsingin perusteluasiakirja” todetaan omistajan ja sisäisen toiminnan näkökulmasta, että vesihuolto on hyvin pitkälle tuotantotoimintaa, myös verkostotoimintojen osalta. Kun yhteiset vesihuoltorakenteet ovat pääkaupunkiseudulla jo olemassa, hallitaan niitä tehokkaimmin yhteisen organisaation kautta. Yhdistäminen tuo kustannussäästöjä mm. resurssien tarkoituksenmukaisen käyttämisen ja jakamisen kautta sekä hankintojen ja henkilöstöhallinnon osalta. Yhdistämällä organisaatiot kilpailu osaa-

206 Vainio 27.10.2008.

207 PKS yhteistoiminnan kehittäminen. Työryhmä 10: Vesi- ja viemärilaitosryhmä Loppuraportti 23.11.2007.

208 Ibid.

209 Ibid.

ELÄKKEELLE JÄÄMISTEN VAIKUTUS PÄÄKAUPUNKISEUDUN VESIHUOLTOLAISTOSEN HENKILÖSTÖÖN V. 2007-2011								
			Helsinki	Espoo	Vantaa	Kauniainen	Yhteensä	Muutos %
Vakin. henkilöstön nykyinen määrä			295	175	76	4	550	
Eläkkeelle jää vuosina 2007-2011			65	21	13	1	100	-18
Henkilöstö ilman uusrekrytointeja v.2012			230	154	63	3	450	

Kuva: Eläkkeelle jäämisen vaikutus pääkaupunkiseudun vesihuoltolaitosten henkilöstöön vuosina 2007-2011. (PKS -yhteistyöhankkeiden seurantarayhmä. Kokous 3/2007. 29.3.2007. Esitys. Vesi- ja viemärlaitostoimintojen yhdistämiselvitys. Jukka Piekkari, toimitusjohtaja. Helsingin Vesi.)

vasta työvoimasta poistuu ja osaamisen kohdentaminen organisaation sisällä tulee helpommaksi.

Samassa kohtaa listattiin yhteisen organisaation tuomat edut seuraavasti:

- Yhteinen organisaatio keskittää kokonaisvastuun pääkaupunkiseudun vesihuollosta selkeästi yhdelle organisaatiolle,
- luo edellytykset seudun laajuisen asiantuntijaorganisaation ylläpitämiselle,
- luo edellytykset toiminnan tehostamiselle ja kustannussäästöille suuruuden ekonomian ja synergioiden ansiosta, mm.
  - poistamalla hallinnon päällekkäiset toiminnot
  - optimoimalla tuotantotoimintoja (säästöt investoinneissa)
  - yhtenäistämällä toimintatapoja, kuten esim. päivystyskäytännöt,
- vastaa parhaiten kiristyvään kilpailuun osaavasta työvoimasta.

Uutena motivaationa varhaisempiin yhdistymishankkeisiin *Helsingin perusteluasiakirjassa* nostettiin esille henkilökunnan eläköityminen: ”Parhailaan käynnissä olevan eläköitymisiinkin ansiosta järjestelyn toteuttamiseen on avautunut poikkeuksellisen hyvä tilaisuus, jota ei tulisi menettää.”

Käytännössä eläkkeelle siirtyisi vuosina 2007-2011 yhteensä sata henkilöä pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitoksilta.²¹⁰

Helsingin perusteluasiakirjassa nostetaan esimerkkeinä toteutettuja ja suunnitteilla olevia yhdistymishankkeita. **Myönteisinä kokemuksina mainitaan Hämeenlinnan ja Kotkan sekä Tukholman kunnan alueet.** Käynnissä olevista päätetyistä yhdistymishankkeista mainitaan Malmön ja Lundin vesihuoltolaitosten yhdistymisestä vuoden 2008 alussa. Lisäksi todetaan, että Suomen valtion viranomaiset tukevat tämänsuuntaista kehitystä ja pääkaupunkiseudun tulisi toimia tässä esimerkin näyttäjänä muulle Suomelle. Helsinki kommentoi myös, että:

Laitosten yhdistyminen olisi yksinkertaisinta vesihuollon toiminnan tehostamista pääkaupunkiseudulla, koska se poistaisi laitosten välisen nykyisen sopimusvyöhykän, joka ei itsessään lisää kustannuslaatusuhdetta.

Vesihuoltolain uudistus tuo toimialalle monia haasteita, joiden toteuttaminen onnistuu parhaiten yhteisellä organisaatiolla. Vesihuoltolain yhtenä tarkoituksena on nimenomaan lisätä alueellista yhteistyötä.

Laitosten toimintatavoissa ja – kustannuksissa on eroavuuksia, joiden selvittely voidaan haluttaessa käynnistää yhteistyönä jo ennen yhdistymisen toteutumista.

Toimintojen yhdistämisestä saatavat hyödyt kohdentuisivat ensisijaisesti Espoole, Vantaalle ja Kauniaisille. Hyödyt Helsingille eivät ole yhtä merkittäviä.

Selvitettäviä asioita, joita yhteisen organisaation perustamiseen liittyen olivat Helsingin lausunnossa:

Henkilöstön asemaan liittyvät asiat sen siirtyessä yhteiseen organisaatioon vanhoina työntekijöinä (henkilöstösopimus).

Kaupunkien kolmansien osapuolien (muut kunnat, vesihuoltolaitokset, kuntayhtymät sekä Pääkaupunkiseudun Vesi Oy) kanssa tekemien vesihuoltoa koskevien sopimusten siirtäminen yhteiselle organisaatiolle.

Espoon, Vantaan ja Kauniaisten lista näistä selvitettävistä asioista oli huomattavasti pidempi. Niiden näkemys toimintojen yhdistämisestä nostaa esille asiakkaan ja asukkaan näkökulmaa:

Asiakkaan ja kuntalaisen tärkeimmät odotukset vesihuoltolaitokselta ovat laadukkaat ja luotettavat tuotteet, toimintavarmuus ja edulliset hinnat. Yhteisellä organisaatiolla on tässä suhteessa etunsa mm. isomman mittakaavan ja yhteistuotannon muodossa. Yhteinen organisaatio voi panostaa erillisiä laitoksia enemmän mm. asiakasviestinnän kehittämiseen. Toisaalta kentällä tapahtuva ”asiakaspalvelutoiminta” edellyttää läheisyysperiaatetta ja hyvää paikallistuntemusta, joka toteutuu parhaiten nykyisissä itsenäisissä vesihuoltolaitoksissa.²¹¹

PKS-työryhmän 10 (Vesi- ja viemärlaitosryhmä, VVR) helsinkiläiset edustajat totesivat, että nyt laadittujen selvitysten ja vuosikymmeniä jatkuneesta pääkaupunkiseudun vesihuoltoyhteistyöstä saatujen kokemusten perusteella voidaan välittömästi tehdä päätös Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten vesi- ja viemärlaitostoimintojen yhdistämiseksi vuoden 2009 alusta lukien. Yhteisen organisaation perustamista koskevan päätöksenteon jälkeen valmistelua jatketaan osakeyhtiö- ja liikelaitoskuntayhtymämallien pohjalta niitä jatkovalmistelussa tarkentaen ja valitsemalla näistä malleista toiminnallisesti ja taloudellisesti tehokkain yhdistämisen toteutusratkaisu. Yhdistämiseen liittyvänä keskeisenä asiana oleva tariffien yhtenäistäminen tulee tehdä organisaation perustamista seuraavan kolmen vuoden mittaisen siirtymäjakson aikana.²¹²

Myös Espoon, Vantaan ja Kauniaisten edustajat kannattivat pääkaupunkiseudun vesihuollon yhteistyön edelleen kehittämistä ja esittivät, että vesi- ja viemärlaitostoimintojen yhdistämisen selvittämistä ja valmistelua jatketaan ensisijaisesti osakeyhtiö- ja liikelaitoskuntayhtymämallien pohjalta. Yhteiseen organisaatioon siirtymisen keskeiset edellytykset kirjattiin raportin liitteeseen. Nämä asiat oli heidän mukaansa sovittava sitovasti ennen kuin voidaan tehdä päätöstä yhteisen organisaation perustamisesta. Arvio jatkovalmisteluun tarvittavasta ajasta toimenpiteineen on noin 3-5 vuotta.²¹³

VVR –työryhmän yhdistymisselvitystä myös uutisoitiin julkisuudessa lehdistötiedotteen 23.11.2007 pohjalta.

Yhteenvetona VVR-ryhmän selvityksestä voitiin todeta, että Helsingin kantanotossa yhteinen organisaatio voisi olla joko osakeyhtiö tai liikelaitoskuntayhtymä. Tarvittavat lisäselvitykset ja valinta näiden mallien välillä tulisi tehdä sen jälkeen kun kaikki neljä kaupunkia ovat tehneet päätöksen yhteisen organisaation perustamisesta. Vesihuoltotariffien yhtenäistäminen voitaisiin

---

211 Ibid.

212 Ibid.

213 Ibid.

tehdä organisaation perustamista seuraavan kolmen vuoden siirtymäjaksan aikana.²¹⁴

Espoo, Vantaa ja Kauniainen kannattivat pääkaupunkiseudun vesihuollon yhteistyön edelleen kehittämistä. Loppuraportissa he esittävät, että vesi- ja viemärlaitostointojen yhdistämisen selvittämistä ja valmistelua jatketaan ensisijaisesti osakeyhtiö- ja liikelaitoskuntayhtymämallien pohjalta. Näiden kolmen kaupungin edustajat kirjasivat loppuraporttiin monia ehtoja, joista tulisi sopia sitovasti ennen kuin päätöstä yhteisen organisaation perustamisesta voidaan tehdä, muun muassa tariffit halutaan yhtenäistettäväksi jo ennen yhteisen organisaation perustamista.²¹⁵

3.3. Investointistrategia

Vuonna 2007 alkoi pääkaupunkiseudun vesilaitosten yhteisen investointistrategian suunnittelu Jukka Piekkarin toimesta. Tämä prosessi osoittautui myöhemmin erittäin tärkeäksi ja eräänlaiseksi pilotiksi vesilaitosten yhdistymisprosessissa. Työ käynnistyi konkreettisesti vuoden 2008 alussa.

Prosessissa käytettiin työtapana osallistuvaa keskustelua ns. istuntomenettelyä, jossa konsultti valmisteli istuntoja varten perustellun esityksensä, joiden perusteella asiaa käsiteltiin istunnoissa ja muodostettiin mahdollisimman yksimielinen päätös. Työmuotona se oli raskaampi kuin moni muu, mutta se tutustutti ihmiset toisiinsa hyvin. Käytännössä sovittaviin asioihin etsittiin ratkaisu aina pöydän ääressä ja yhteinen näkemys asiasta lyötiin lukkoon kaikkien asiaankuuluvien ihmisten läsnä ollessa. Kaikilla oli puhevalta ja -oikeus.²¹⁶

Pääkaupunkiseudun uuden seudullisen vesihuolto-organisaation investointiohjelma ja -strategia laadittiin yhteistyössä Espoon Veden, Helsingin Veden, Kauniaisten kaupungin ja Vantaan Veden kesken. Konsulttina hankkeessa oli Pöyry Environment Oy.²¹⁷

Projektiryhmään kuuluivat:²¹⁸

- Myllyvirta Ilari, puheenjohtaja, Helsingin Vesi
- Heinonen Pertti, toimitusjohtaja, Vantaan Vesi
- Piekkari Jukka, toimitusjohtaja, Helsingin Vesi
- Seppälä Osmo, toimitusjohtaja, Espoon Vesi
- Vornanen Hannu, Kauniaisten kaupunki

214 Ibid.

215 Ibid.

216 Piekkari 13.5.2011; Pöyry 2008.

217 Pöyry 2008.

218 Ibid.

Työhön osallistui myös Sipoon kunnan edustajana Veikko Raiskila, tekninen johtaja. Lisäksi työhön on osallistunut kunkin osa-alueen asiantuntijoita kustakin vesihuoltolaitoksesta.

Pöyry Environment Oy:stä projektiin ovat osallistuneet

- Härmä Ville
- Ikkänen Matti
- Kuivamäki Reijo
- Renko Terhi

Lisäksi työhön on osallistunut eri osa-alueiden asiantuntijoita

Työ alkoi huhtikuussa 2008 ja projektiryhmällä oli istuntoja viikoittain yhteensä 17 kappaletta. Käytännössä istuntoja oli yhteensä yli 60 tuntia. Investointistrategia valmistui syyskuussa 2008.²¹⁹

Työn tuloksena valmistui mittava investointiohjelma vuosille 2010–2019. Investointistrategian 10 vuoden investointiohjelma on lähes n. 280 MEUR suurempi kuin vesihuoltolaitosten vuoden 2007 investointitason perustella laskettu investointitaso:²²⁰

Investointitason kasvun syyt ovat:

- Lisääntyvä asuntotuotanto aiheuttaa n. 100 MEUR investoinnit koko seutukunnalle (sisältää Lounais-Sipoon liitosalueen 24 MEUR)*
- Saneeraustason nosto tarvetta vastaavasti aiheuttaa 80 MEUR lisäinvestoinnin*
- Ensimmäiselle vuosikymmenelle painottuvat laitosinvestoinnit aiheuttavat n. 70 MEUR investointipiikin, joka on suurempi kuin laitosinvestoinnit seuraavalla 30-vuotisjaksolla keskimäärin*
- Vesihuoltojärjestelmän investointien lisäksi tarvitaan kiinteistöinvestointeja joiden arvioitu määrä on n. 30 MEUR*

Laitosten yhdistyminen ei lisännyt investointitarpeita, vaan syinä ovat voimakas yhdyskuntien kasvu, lisääntyvä saneeraustarve ja turvallisuuden ja palvelutason säilyttämisen tarve.²²¹

---

219 Pöyry 2008.

220 Ibid.

221 Ibid.

	2009										2010										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3						
ASIA	SOPIMUKSET										ASIAKIRJAT			2009			2010				
1.2)	P	Y	O	H	L	K	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1	2	3
Päätöksenteko:																					
Peraatepäätökset laitosten yhdistämisestä ja jatkokehityksestä																					
Valinta osakeyhtiön ja liikelaitoskuntayhtymän välillä																					
Perustamispaatos (sopimusten hyväksyminen)																					
Yhteisen organisaation toiminnan käynnistäminen																					
Omistukseen ja talouteen liittyvät asiat:																					
Anonnamääritykset	1																				
> pääomarakenteen määrittely		0	0																		
> hallintojärjestelyt ja päätöksenteon voimasuhteet	2.3	0	0																		
Investointitapoiden tasmentaminen	4,10																				
Taloussuunnitelman ja -mallin laadinta																					
Taloussuunnitelman ja -mallin laadinta																					
> tariffirakenteen suunnittelu (tariffien yhtenäistämissuunnitelma)	5																				
> tulouudsten yhtenäistämissuunnitelma	4																				
> tuottilaskelmat																					
> käyttökustannusten eroavaisuudet	g																				
Toimintaan liittyvät asiat:																					
PKS-alueen kattavan veshuollon kehittämissuunnitelman laadinta	11																				
> seudullinen selvitys ja suunnitelma veshuollon toimintavarmuuden parantamiseksi	h																				
> investointija koskevat periaatteet ja päätöksenteko	9																				
> huiveista koskevat vastuut ja tehtäväjako	12																				
Yhtiön ja kaupungin muiden organisaatioiden välisen yhteistyön määrittäminen	7,f																				
> yhteistyön periaatteet (varsinainen toiminta ja hallinto)	7,13																				
> verkostojen sijoittamista koskevat periaatteet katur- yms. julkisille alueille	8																				
Nykyisten sopimusten siirto yhtiölle																					
> osakkaiden välisten sopimusten purkaminen																					
> kolmannia osapuolia koskevien sopimusten uudelleen määrittely	b																				
Tieto- yms. järjestelmien yhteensovittaminen	c																				
> asiakas-, taloushallinto-, henkilöstö-, verkotteto- yms. järjestelmät																					
Päivystys- ja viitykäytäntöjen yhtenäistäminen	15, i																				
Organisaation ja johtamisjärjestelmän yksityiskohtainen suunnittelu																					
Viestintäsuunnitelman laadinta																					
Henkilöstöön liittyvät asiat:																					
Henkilöstön siirtymistä koskevien periaatteiden määrittely	14																				
Henkilöstösuuoksien yms. määrittely	a																				
Osaamis- ja koulutustarpeiden määrittely	d, e																				
Yhtiön yhtymän perustamistoimet:																					
> sopimusten laatiminen																					
P = Perustamis sopimus																					
Y = Yhtiö-/yhtymäjärjestys																					
O = Osakas-/yhtymäsopimus																					
H = Henkilöstösopimus																					
L = Liiketoimintasuunnitelma																					
K = veshuoltoain tarkoitama veshuollon kehittämssuunnitelma																					

Kuva: Piekkari, Roadmap 12.5.2007)

1) Numerot viittaavat Vesi- ja viemärihallintoyhtymän loppuraportin 23.11.2007 liiteen 2 kohdassa 5, esitettyyn asialuetteloon raportin mukaisessa järjestyksessä.
2) Kirjaimet viittaavat Vesi- ja viemärihallintoyhtymän loppuraportin 23.11.2007 liiteen 2 kohdassa 6, esitettyyn asialuetteloon raportin mukaisessa järjestyksessä.

3.4. Vesilaitosten yhdistämisen työsuunnitelma

Työsuunnitelmat olivat erittäin tärkeässä roolissa yhdistymisprosessissa. Ne ohjasivat prosessia ja pitivät sitä hallinnassa sekä aikataulujen että sisällön suhteen. Työsuunnitelmat eri vaiheissa laadittiin Jukka Piekkarin johdolla. Ensimmäinen työsuunnitelma tehtiin keväällä 2007. Seuraava työsuunnitelma valmistui noin vuotta myöhemmin. Näistä keskeisistä dokumenteista kerrotaan tarkemmin seuraavissa luvuissa.

4. Pääkaupunkiseudun vesihuollon visio murskataan: VVR-työryhmän esitys sivuutetaan

VVR-ryhmän jälkeen tapahtumat etenivät yllättävällä tavalla. Ryhmän tekemä työ käytännössä sivuutettiin ja pöydälle nostettiin ajatus laittaa vesilaitokset YTV:n alle. YTV oli jäämässä työttömäksi organisaatioksi, koska liikennejärjestelyt haluttiin ottaa siltä pois. VVR työryhmän jälkeen PKS koordinaatioryhmä hyväksyi kaupunginjohtajien esittämän YTV-suunnitelman 12.2.2008. Tämän jälkeen voitiin siirtää asia päätöksentekoon kaupunkien hallitukseen. Maaliskuussa 2008 perustettiin PKS-ympäristöpalvelut-työryhmä, joka alkoi valmistella vesilaitosten yhdistämistä: Ryhmän ensimmäinen tehtävä oli tehdä työsuunnitelma 15.5.2008 mennessä. Työsuunnitelma ei siis perustunut VVR työryhmän tulokseen, vaan kaupunginjohtajien esittämään ja pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan hyväksymään YTV:n alle vaihtoehtoon.

VVR-ryhmän jälkeen vesilaitosten yhdistämisvalmistelua jatkettiin. Vielä 5.12.2007 päivätyssä ehdotuksessa, joka pohjautui Vesihuoltoryhmän (TR 10) raporttiin 23.11.2007 ja koordinaatioryhmän kokoukseen 3.12.2007 lähdettiin siitä, että valmistelua jatketaan osakeyhtiö- ja liikelaitoskuntayhtymämallien pohjalta.²²² Suunta kuitenkin muuttui ja reilu kuukausi tämän jälkeen Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien kokouksen 16.1.2008 paperissa oli tiin menossa YTV:n alle: ”Pääkaupunkiseudun kaupunkien nykyiset vesi- ja viemärlaitostoiminnot yhdistetään nykyisen YTV:n pohjalta toimivaan organisaatioon, johon liitetään myös YTV:n nykyiset jätehuolto-, ilmanlaadun tarkkailu- ja vastaavat tehtävät.”²²³

222 PKS-Vesi Jatkovalmistelu. Pääkaupunkiseudun vesihuollon yhdistäminen ja organisointi. 5.12.2007.

223 NKKR esityslista1.08.liite2. Pääkaupunkiseudun kaupunginjohtajien kokous 16.1.2008.

4.1. Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan koordinaatioryhmä ehdotti tyystin erilaista ratkaisua mitä marraskuun 2007 työryhmä oli esittänyt

Tammikuussa 2008 tilanne muuttui täysin, kun **pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan koordinaatioryhmä** ehdotti tyystin erilaista ratkaisua mitä marraskuun 2007 työryhmä oli esittänyt. Tämä koordinaatioryhmä ehdotti jatkovalmistelun pohjaksi ratkaisumallia seudun joukkoliikenteen suunnittelu- ja tilaajatoimintojen sekä vesi- ja viemärlaitostoimintojen järjestämiseksi tulevaisuudessa seudulliselta pohjalta. Ennen varsinaisen valmistelun käynnistymistä ehdotus käsiteltäisiin **pääkaupunkiseudun neuvottelukunnassa** sekä kunkin kaupungin **kaupunginhallituksessa**.²²⁴

Koordinaatioryhmän mukaan pääkaupunkiseudun kaupunkien vesi- ja viemärlaitostoiminnat yhdistettäisiin YTV:n organisaatioon. Ennen yhdistämistä koskevaa ratkaisua valmistellaan ”yhtymäsopimus”, joka käsitellään samassa yhteydessä.²²⁵

Mikä tämä koordinaatioryhmä oli ja miksi vesilaitosten vuosia tekemä valmistelutyö vedettiin vessanpöntöstä viemäriin?

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan toimintakertomus vuodelta 2008 kertoo, että vuoden 2008 aikana neuvottelukunnan toiminnassa painottuivat erityisesti seudun joukkoliikenteen ja vesihuollon kehittäminen, metropoli-alueen kilpailukykystrategian valmistelu sekä pääkaupunkiseudun yhteistyön arviointi ja uuden yhteistyösopimuksen valmistelu. Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta kokoontui vuoden 2008 aikana neljä kertaa: 12.2., 20.5., 30.9., ja 25.11.2008.

Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan puheenjohtajana toimi Helsingin kaupungin hallituksen puheenjohtaja Suvi Rihtniemi ja varapuheenjohtajina Espoon kaupunginhallituksen puheenjohtaja Jukka Mäkelä sekä Vantaa kaupunginhallituksen puheenjohtaja Markku J. Jääskeläinen. Neuvottelukunnan työvaliokuntaan toimikaudella 2005–2008 kuuluivat neuvottelukunnan puheenjohtajiston lisäksi Rakel Hiltunen ja Otto Lehtipuu.

Neuvottelukuntaa avusti koordinaatioryhmä, johon neuvottelukunta oli vuoden 2008 alussa nimennyt 11 edustajaa vuoden loppuun saakka. Koordinaatioryhmän kokoonpano oli seuraava:

224 Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan koordinaatioryhmän lehdistötiedote 18.1.2008. http://www.hel2.fi/Helsinginseutu/Pks/el260509/PKS_260509_asia2liite1.pdf.
225 Ibid.

Puheenjohtaja Suvi Rihtniemi, Helsinki,
 jäsenet:
 Jukka Mäkelä Espoo
 Tapani Mäkinen Vantaa
 Rakel Hiltunen Helsinki
 Otto Lehtipuu Helsinki
 Markku Sistonen Espoo
 Sirpa Pajunen Vantaa
 Edward Andersson Kauniainen
 Outi Ojala Helsinki
 Markku J. Jääskeläinen Vantaa
 Raimo Inkinen Espoo

Neuvottelukuntaan asiat valmisteltiin kaupunginjohtajien kokousten kautta. Kaupunginjohtajien apuna valmistelussa oli alaisensa organisaatioiden lisäksi pääkaupunkiseudun valmistelusihteeristö. Apulaiskaupunginjohtajat ja toimialajohtajat huolehtivat toimialojensa asioiden valmistelusta.²²⁶

Mielenkiintoisena anekdoottina kerrottakoon, että kahdesta YTV –ratkaisua esittäneestä koordinaatioryhmän jäsenestä tuli myöhemmin organisaatiopäätöksen myötä 2010 syntyneiden uusien kuntayhtymien johtajia.

4.2. Metropolipolitiikkaa?

Tämä yhden Suomen historian suurimman yritysjärjestelyn kohtalosta päätäneessä elimessä ei siis ollut mukana ensimmäistäkään järjestelyn kohteena olevan toimialan edustajaa tai asiantuntijaa. Tätä raporttia varten haastatelluista henkilöistä useat nostivat esille oma-aloitteisesti, että vesihuollon ratkaisun takana oli metropolipolitiikka, ei vesihuollon paras.

Näin neuvottelukunnan toimintakertomus vuodelta 2008 kertoo otsikolla Metropolialueen kilpailukykystrategia:

”Neuvottelukunta hyväksyi 25.11.2008 omalta osaltaan metropolialueen kilpailukykystrategian painopisteet ja kehittämislinjaukset. Kilpailukykystrategiassa määritellään metropolialueen kansainvälisen kilpailukyvyyn kannalta tärkeät kehittämisen painopisteet ja kehittämislinjaukset. Painopisteiksi valittiin huipputason koulutuksen ja osaamisen vahvistaminen, hyvän elämänlaadun sekä viihtyisän ja turvallisen elinympäristön rakentaminen, käyttäjälähtöisten

innovaatioympäristöjen vahvistaminen ja julkisten hankintojen kehittäminen sekä metropolialueen kansainvälistyminen ja kytkeytyminen globaaleihin verkostoihin. Strategiassa keskitytään syventämään erityisesti kaupunkien roolia metropolialueen kilpailukyvyyn vahvistamisessa. Strategia luo perustan valtion ja metropolialueen kuntien sopimusperusteiselle yhteistyölle metropolipolitiikan kärkihankkeena.”²²⁷

Helsingin Veden johtoryhmän seminaari 28.1.2008

Helsingin Veden johtoryhmän seminaari, joka pidettiin 28.1.2008 kello 12.00 – 16.00 Vesikossa, lähti pohtimaan tulevaisuutta YTV:n pohjalta. Seminaarin tarkoituksena oli:²²⁸

- ”Pohtia YTV-mallin soveltuvuutta pääkaupunkiseudun vesihuollon toteuttamiseksi*
- Tuottaa tavoite vesihuollon toteuttamiseksi siinä toimintaympäristössä ja niillä tiedoilla, jotka tällä hetkellä tiedämme*
- Tuottaa aineistoa ja toimintasuunnitelma parhaan mahdollisen tuloksen (vision) aikaansaamiseksi käytössä olevien tietojen perusteella”*

Seminaarin papereissa todetaan, että vesihuoltolaitos osana YTV:tä oli kaupunginjohtajien ehdotus.²²⁹

Koordinaatioryhmän esittämä ratkaisumalli käsiteltiin 12.2.2008 pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan kokouksessa, ja sen jälkeen se meni seudun kaupunkien kaupunginhallitusten käsittelyyn, jotka päättivät asian valmistelun käynnistämisestä. Järjestelyjen toteuttaminen edellytti uutta lainsäädäntöä. Toimenpide-ehdotukset käsiteltäisiin kaupungeissa yhteistoiminnassa henkilöstöä edustavien järjestöjen kanssa. **”Erityisesti panostetaan hyvään muutoksen hallintaan.”** [lihavointi kirjoittajan]²³⁰

Etupäässä tunnetuista kunnallispoliitikoista muodostetun koordinaatioryhmän esittämä ratkaisumalli oli seuraava:

Pääkaupunkiseudun kaupunkien nykyiset vesi- ja viemärilaitostoiminnot yhdistetään nykyisen YTV:n pohjalta toimivaan organisaatioon, johon liitetään myös nykyiset YTV:n jätehuolto-, ilmanlaadun tarkkailu- ym. tehtävät (työnimi Ympäristöpalvelut). Toimenpide-ehdotukset viedään viiveettä kunkin kaupungin asian-

227 Ibid.

228 080128_JORY_seminaari. 25.1.2008. Powerpoint esitys.

229 080128_JORY_seminaari. 25.1.2008. Powerpoint esitys.

230 Pääkaupunkiseudun vesihuolto. Koordinaatioryhmän ehdotus 18.1.2008.

*omaisten toimielinten käsiteltäväksi, minkä jälkeen kaupunginjoh-
tajat käynnistävät jatkovalmistelun. Uudelleenjärjestelyt tehdään
viiveettä, tavoiteaikataulu on 1.1.2010.*²³¹

Vesilaitosten vuosien mittaista valmistelutyötä ei tässä ratkaisussa huomioitu mitenkään. Tämän päätöksen yhteydessä vesilaitoksilta ja niiden asiantuntijoilta ”mielipidettä ei kysytty missään vaiheessa, pikemminkin sanottiin, että mielipiteitä ei nyt kaivatakaan.”²³²

Päätettiin, että YTV vastaisi edellä mainittuihin tehtäviin liittyvistä viranomaistoiminnoista ja ympäristönhuoltoon liittyvästä palvelutuotannosta. Järjestely edellytti YTV-lain muutosta. Jäsenkuntia olisivat Helsinki, Espoo, Vantaa ja Kauniainen. Seudun muut kunnat voivat osallistua yhteistyöhön liittymällä ”kuntayhtymän” jäseneksi tai ostopalvelusopimuksen perusteella. Jäsen- ja äänivaltaosuudet jaetaan kuntien asukasluvun mukaisessa suhteessa, Helsinki enintään 50 prosenttia. Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan vesihuollon organisointia koskeneessa päätöksessä 25.2.2008 edellytettiin, että ennen yhdistymistä koskevaa ratkaisua valmistellaan ”yhtymäsopimus”²³³, jossa määritellään mm.:

- omaisuuden arvot yhtenäisin ja realistisin perustein,
- kaupunkien aikaisempien investointien yhteydessä maksamien kapasiteettiosuuksien huomioon ottaminen uuteen organisaatioon siirtyvänä omaisuutena,
- tuloutusten periaatteet siten, että vesihuolto-omaisuuden arvon turvaava saneeraustaso voidaan säilyttää. Tuloutusten perusteena ovat arvonmäärytykset, siirtymäaika, jonka kuluessa vesihuoltotarifit ja – maksut yhtenäistetään (toiminnan alkamisesta kolme vuotta),
- pitkän tähtäyksen investointisuunnitelma.²³⁴

Huomioitavaa on, että VVR-ryhmän laatimat perustelut vesilaitosten yhdistymisen eduista yleistettiin tässä vaiheessa koskemaan kaikkia yhdistymismalleja, myös YTV:tä.²³⁵ Vaikka vesihuollon yhdistymisen edut ovatkin liittymismuodosta riippumatta osittain samoja, niin yleistys voi johtaa vääriin päätelmiin. Jos valittua mallia ei pohdita omana lähtökohtanaan jää valitun mallin haittapuolet useasti huomioimatta ja mainitut edutkin voivat osoitautua vähäisimmiksi kuin alkuperäisessä mallissa. YTV-mallin haittapuolet,

231 Pääkaupunkiseudun vesihuolto. Koordinaatioryhmän ehdotus 18.1.2008.

232 Tämä näkemys tuli esille useissa haastatteluissa.

233 Helsingin kaupunki. Kaupunginhallitus. Esityslista 2008. Vesilaitosten organisointi_kh 14.10.2008.

234 Pääkaupunkiseudun vesihuolto. Koordinaatioryhmän ehdotus 18.1.2008.

235 N.N.

joita oli prosesseissa myös listattuna ei huomioitu saatavilla olevissa keskusteluissa ollenkaan. Esimerkiksi vesilaitosten johtajat kirjasivat YTV-mallin riskejä ja muitakin näkemyksiä asiasta ylös.

YTV-mallin arviointia:²³⁶⁻²³⁷

PÄÄKAUPUNKISEUDUN VESI- JA VIEMÄRILAITOSTOIMINTOJEN YHDISTÄMINEN

Koordinaatioryhmän ehdotus

Kaupunkien nykyiset vesi- ja viemärlaitostoiminnot yhdistetään nykyisen YTV:n pohjalta toimivaan organisaatioon, johon liitetään myös YTV:n nykyiset jätehuolto-, ilmanlaadun tarkkailu- ja vastaavat tehtävät (työnimi Ympäristöpalvelut). YTV vastaisi edellä mainittuihin tehtäviin liittyvistä viranomaistoiminnoista ja ympäristönhuoltoon liittyvästä palvelutuotannosta. Järjestely edellyttää YTV-lain muutosta.

YTV –malliin liittyviä riskejä

Pääkaupunkiseudun yhteinen vesihuolto-organisaatio on vesilaitosasiiantuntijoidenkin mielestä hyvä ja tavoiteltava asia. VVR -työryhmä esitti raportissaan 23.11.2007, että valmistelua jatketaan osakeyhtiö- tai liikelaitoskuntayhtymämallien pohjalta. Koordinaatioryhmän esitys poikkeaa tästä oleellisesti ja sisältää vesilaitosasiiantuntijoiden mielestä riskejä, joihin tulee löytää ratkaisut ennen lopullisten päätösten tekemistä.

- *etääntyminen vesihuoltolain tarkoittamista keskeisistä toimintaperiaatteista*
- *etääntyminen kustannustehokkuuden vaatimuksista - hallinnon päällekkäisyydet*
- *päätöksenteon monimutkaistuminen*
- *päätöksenteon politisoituminen*
- *vesihuollon näkyvyyden heikkeneminen*

Vesihuollon keskeisten toimintaperiaatteiden huomioon ottaminen

- *toiminnan lähtökohtana on **vesihuoltolaki***
- *hankintatoimen osalta vesihuolto kuuluu ns. erityisalojen hankintalain piiriin*
- *vaatimuksena toimintavarmuus (saatavuus ja laatu) ja toiminnan keskeytykseltömyys (24/7/365)*
- *toimintahäiriöihin on reagoitava nopeasti*

Vesihuoltolain keskeisiä periaatteita ovat mm. kustannusten kattamisen periaate, kustannusvastaavuuden periaate ja toiminnan läpinäkyvyys.

236 VVR_vesilaitosjohtajat_näkemyksiä 7.2.2008.
237 VVR_vesilaitosjohtajat_näkemyksiä 4.2.2008.

Pääsääntönä vesihuoltolaissa on, että vesihuoltolaitosten investoinnit ja kustannukset katetaan maksuilla (18 §:n 1 momentti). Volyymipohjaiset käyttömaksut ovat pakollisia, muut maksut vapaaehtoisia.

Kustannusten kattamisen periaatteen lisäksi maksujen sääntelyn tavoitteen on, että maksut vastaavat mahdollisimman hyvin vesihuollon todellisia kustannuksia. Tämä niin sanottu kustannusvastaavuuden periaate on tarkoitettu turvaamaan vesihuoltolaitoksen taloudelliset toimintaedellytykset. Siihen liittyy myös säännös, jonka mukaan maksuihin saa sisältyä enintään kohtuullinen tuotto pääomalle. Muun toiminnan subventointi kerättävillä maksuilla ei ole sallittua. Tähän liittyy vaatimus maksujen perusteiden läpinäkyvyydestä. Jotta maksujen muodostumista voidaan valvoa, on kunnallisen vesihuoltolaitoksen kirjanpito eriytettävä kunnan kirjanpidossa. Vesihuoltolaitosten on myös tiedotettava riittävästi siitä, miten vesihuollosta perittävät maksut muodostuvat.

Vesihuollon edellytetään toimivan toimintavarmasti ja keskeytyksettä 24/7/36. Laissa on määritelty ns. virheen –käsite (27 § 1 mom.), mikä viittaa sekä palveluiden laatuun että niiden keskeytyksettömyyteen. Vesihuoltolaitos on velvollinen korvaamaan virheen aiheuttaman vahingon. Nämä erityisvaatimukset edellyttävät vesihuoltolaitokselta erityistä joustavuutta ja kykyä reagoida nopeasti toimintahäiriöihin. Tähän liittyy myös se, että vesihuoltotoimintaan liittyvät hankintoja säätelee ns. erityisalojen hankintalaki.

Erityisesti liikelaitos- ja osakeyhtiömuotoisesti organisoitujen laitosten on todettu vastaavan hyvin edellä kuvatun kaltaisiin odotuksiin, mistä syystä myös YTV –malliin pohjautuva toiminta tulisi järjestää itsenäisesti järjestetyn liikelaitosmallin pohjalta.

Muiden riskien huomioon ottaminen

Hallinto:

YTV:llä on suhteellisen raskas, noin 50 henkilön hallinto. Nykyisillä vesilaitoksilla on oma hallintonsa, joka on riittävä yhteiselle organisaatiolle. YTV:n hallinto ei saa muodostua rasisitteeksi vesilaitostoiminnalle.

Päätöksenteko:

Sijoitettaessa vesihuolto YTV:n organisaatioon yhdessä jätehuollon ja seutupalveluiden kanssa muodostuu yksi uusi organisaatiotaso (yhteistyöjohtaja tai vastaava), jota vesilaitostoiminnalla itsenäisenä toimiessaan ei olisi. Nykyisenkaltaisessa YTV:ssä esim. hankintarajat ovat huomattavasti alhaisemmat kuin vesilaitoksilla ja yhteistyöjohtajan, hallituksen ja seutukokouksen päätettäväksi viedään suhteellisen pieniäkin asioita. Sujuva

vesilaitostoiminta edellyttää, että operatiivinen päätösvalta on delegoitu vesilaitostoiminnasta vastaavalle johdolle.

Politiikka:

Vesilaitostoiminta on vesihuoltolailla säädeltyä yhteiskunnan välittämättömyyspalvelua, jota harjoitetaan pääomavaltaisen teknisen infrastruktuurin avulla. Kunta päättää toiminta-alueesta, jolla vesilaitoksen on toisaalta tarjottava palveluita ja asiakkaan on puolestaan liityttävä tarjottaviin palveluihin. Toiminta-alueita koskevan päätöksenteon perusteista on säädetty laissa suhteellisen yksiselitteisesti. Hinnoittelussa on noudatettava kustannusvastaavuuden periaatetta. Myös tuloutuksia säätelee vesihuoltolaki. Poliittisia kysymyksiä on siten todellisuudessa vähän ja ne liittyvät lähinnä vesihuollon kehittämissuunnitelmien hyväksyntään.

Vesihuollon näkyvyys:

Liikelaitoksina toimivilla vesilaitoksilla on nykyisin hyvä imago ja ne mielletään selvästi omiksi liiketaloudellisin perustein toimiviksi organisaatioiksi asukkaiden keskuudessa. Yhteisessä organisaatiossa, jossa on myös jätehuolto ja ns. seutupalvelut (ilmanlaatu ja tilastopalvelut) tämä mielikuva saattaa hämärtyä.

Vesihuollon toteutustapoja Suomessa

Kunnallisia vesihuoltolaitoksia on viimeisen vuosikymmenen aikana muutettu kunnallisiksi liikelaitoksiksi tai kuntien omistamiksi osakeyhtiöiksi. Muutoksilla on pyritty tehostamaan ja parantamaan vesihuoltolaitosten toimintaa ja hallintoa vuonna 2000 voimaan astuneen vesihuoltolain hengen mukaisesti. Talouden ja hallinnon eriyttäminen kuntien hallinnosta on tähännynt vesihuoltolaitosten muuttamiseen entistä enemmän liiketaloudellisin periaattein toimiviksi itsenäisiksi yksiköiksi. Käytännössä kaikki merkittävät vesihuoltolaitokset toimivat tällä hetkellä joko kunnallisina liikelaitoksina tai osakeyhtiöinä.

Tammikuussa 2008 annettu koordinaatioryhmän malli poikkesi täysin virkamiesryhmän pitkään ja hartaasti valmistelemasta mallista. Rainer Lindberg kertoo asiasta seuraavasti:

Virkamiesryhmä esitti, siitä oltiin yksimielisiä, että yhdistyminen on järkevää ja se on myös mahdollista tietyin edellytyksin. Työ vaatii tietysti lisäselvityksiä, mutta ero oli tosiaan, mikä tähän [vvr ryhmän raportti] on kirjoitettukin, että Helsinki oli heti valmis yhdistymiseen tai kuitenkin niin pian kuin käytännössä mahdollista. Mutta nämä muut halusi lisäselvityksiä vielä tehdä, mitä ensinnäkin pidin huonona siinä mielessä, että siinä oli vähän semmoinen vaara, että se hanke hautautuu ja raukeaa. Tehdään selvitys-

tä selvityksen perään [...]. Ja kyllähän se oli se paine tietysti tuolta kaupunginjohtajien taholtakin, että tässä pitää nopeasti jotain nyt tehdä.

Tämä ratkaisu, mihin tässä päädyttiin, niin se oli meille tietysti hyvin yllättävä, koska työryhmä esitti vaihtoehtoisena joko osakeyhtiön tai uudenmuotoista liikelaitoskuntayhtymää. Joko tai. Niiden pohjalta jatkettaisiin tätä prosessia. Mutta tässä oli seudullinen liikenne yhtenä työryhmänä myöskin, tai ehkä semmoisena asiana, mihin oli tosiaan paineita vielä enemmän ja jossa näkökulmat oli hyvin erilaiset.

Pääkaupunkiseudun joukkoliikenne [...] siinä on ollut kaksi toimijaa. Helsingin kaupungin liikennelaitos on tilannut Helsingin sisäisen liikenteen ja YTV kuntien välisen seutuliikenteen ja näiden muiden kuntien sisäisen. Eli on ollut tavallaan kaksi organisaatiota ja kysymys oli nyt, miten tämä koko homma lyötäs yhteen. Ja se tuntui tietysti olevan hyvin vaikeata. Molemmat piti omat näkökantansa. Tässä ilmeisesti päädyttiin jonkinlaiseen kompromissiin siinä liikennepuolella niin, että tavallaan ne omaisuusmassat ei siirrykään sinne, vaan se on vaan tämä tila ja toiminto. Se otetaan sieltä YTV:stä pois ja perustetaan liikelaitos. Sinne jää vain jätehuolto. Mitäs sitten? Pannaan tämä vesihuolto sinne tilalle. Tämmöinen ratkaisu, joka tuntuu aika oudolta.

Nyt on näkökantoja, että tarvitaanko YTV:tä ollenkaan, koska se hän on aikanaan perustettu erillislailla joskus -60-luvun lopulla. Mutta se johtui siitä, että silloin ei ollut olemassa tällaisia liikelaitoskuntayhtymiä. Ja kun YTV ei sitä paitsi oo ollut puhdas liikelaitos, vaan se toimii osittain verovaroilla ja se on sekalainen järjestelmä. Mutta nyt jos liikenne otetaan sieltä pois ja syntyy tämmöinen hieno kuvio. Niin miksi tässä enää YTV:tä tarvitaan, koska tämänhän on ihan puhdasta liikelaitostointia, myös jätehuolto on semmoista, joka kattaa kustannuksensa maksuillaan. YTV:hän on tavattoman byrokraattinen. Siellähän on seutukokous, sitten on YTV:n hallitus, sitten näillä pitäisi vielä kaikilla olla omansa. Että siinä mielessä tämmöinen kevyempi vaihtoehto olisi toivottavampi.²³⁸

Entä mistä idea yhdistää toiminnot YTV:n alle tuli? Lindberg kertoo:

Luulen, että siinä ei hirveästi edes mietitty koko asiaa. [...] Meidän kaupunginjohtaja Pajunen, kun häneltä tätä kysyttiin, niin hän sanoi, että ”siinä oli vähän semmoinen tilanne, että hänkään ei sitä pidä kovin hyvänä, mutta se tuli näiltä muilta”. Että ilmeisesti siinä haluttiin jonkunlaista varmuutta [...]. Ehkä YTV koetaan tämmöiseksi turvalliseksi byrokraattiseksi toimijaksi, missä poliitikoilla on kovasti sananvaltaa. Jos perustetaan liikelaitos, jossa on vaan johtokunta, siinä voi olla muitakin kun poliitikkoja jopa johtokunnassa - ja kai nykyisin pitääkin olla.²³⁹

Espoon Veden toimitusjohtaja Osmo Seppälä kertoo YTV-mallin mukaan tulosta helmikuussa 2009:

Marraskuun lopussa 2007 kun VVR-työryhmä jätti loppuraporttinsa kaupunkien johtajille, niin sen jälkeen joulukuussa 2007, loppuraportin suosituksista poikkeavasti, Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan koordinaatioryhmä ensin 18.1.2008 ja sen jälkeen varsinainen Pääkaupunkiseudun neuvottelukunta 12.2.2008 hyväksyivät kaupunginjohtajien tekemän ratkaisuehdotuksen jatkovalmistelun pohjaksi.

PKS-elimien hyväksymä ratkaisuehdotus oli siis virkamiestyöryhmän ehdotuksista poikkeava siltä osin, että sen sijaan että vain vesihuoltolaitokset yhdistettäisiin joko liikelaitoskuntayhtymä- tai osakeyhtiömallin mukaisesti, niin vesilaitokset yhdistettäisiin nykyisen YTV:n pohjalta toimivaan kuntayhtymän muotoiseen organisaatioon eli yhdistettäisiin vesihuolto jätehuollon, seutu- ja ympäristötiedon kanssa samaan kokonaisuuteen. Tämä ratkaisu liittyi myös joukkoliikenteeseen sillä tavoin, että kun joukkoliikenteen suunnittelu- ja tilaajatoiminnot tällä hetkellä kuuluu YTV:lle, niin ne siirrettäisiin sieltä yhdessä Helsingin kaupungin liikennelaitoksen vastaavien kanssa uuteen kuntayhtymään. Näin syntynyt aukko liikenteen osalta paikattaisiin sitten vesilaitoksilla. Tämä tuli vesilaitoksille ja virkamiehille hieman yllätyksenä koska tällaista vaihtoehtoa ei vakavasti ollut virkamiestyöryhmässä tutkittu. Sitä oli sivuttu ja todettu että sitä oli aikaisemmissa vaiheissa -80- ja 90-luvuilla mietitty ja todettu huonoksi vaihtoehdoksi. Nyt se nostettiin yllättäen kaupunginjohtajien taholta ykkösvaihtoehdoksi ja suositelluksi ratkaisumalliksi.²⁴⁰

239 Lindberg 24.4.2008.

240 Seppälä 12.2.2009.

Helmikuussa 2008 *Helsingin Sanomat* uutisoi näistä asioista pääkirjoituksessaan otsikolla ”*Helsinkiiläiset vesiyhteistyön maksajia*” seuraavasti:

Pääkaupunkiseudun vesihuollossa otetaan ensi vuoden alussa historiallinen askel, kun Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten vesi- ja viemärlaitostoiminnot yhdistetään. Yhteistyö ei ole sinänsä uutta. Jo 26 vuotta sitten kunnat perustivat vedenhankintaa varten Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:n.

Vesihuolto oli yksi niistä 14:stä pääkaupunkiseudun yhteistyösopimuksen hankkeesta, joita viime vuonna selvitettiin. Edellisen kerran yhteisen vesi- ja viemärialan osakeyhtiön perustamista pohdittiin 1990-luvun alussa, mutta yritys kaatui. Laitosten välistä yhteistyötä kuitenkin pystyttiin syventämään Helsingin, Espoon ja Vantaan välisellä kolmikantasopimuksella 1994.

Yhdistämistä perustellaan sillä, että nykyiseen toimintamalliin liittyvät yhteistyön kehittämismallit on jo ammennettu tyhjiin. Seutukunnan kehittymisen kannalta yhteistä organisaatiota pidetään perusteltuna. Espoon, Vantaan ja Kauniaisten näkökulmasta toimintojen yhdistäminen toki kannattaa, mutta Helsinki ei fuusiosta juuri hyödy.

Helsinkiiläiset voivat perustellusti kysyä, miksi yhteistyö laskee muiden vedenkäyttö- ja perusmaksuja mutta nostaa Helsingin maksuja. Niin käy, kun hintoja sovitetaan yhteen.

Yhdistymisestä laaditun raportin mukaan henkilöstökulujen kustannussäästöt jäävät vähäisiksi viime vuosina toteutettujen toimintojen tehostamisen ja henkilöstökehityksen vuoksi. Laitosten nykyinen yhteiskäyttö on jo tuonut valtaosan niistä eduista, joita yleensä suurista laitoksista saadaan.

Helsingissä kuitenkin uskotaan, että kolmen vuoden siirtymäaikaana löytyy vielä lisää tehokkuutta, joka laskee kustannustasoa entisestään. On periaatteessa kannatettavaa keskittää pääkaupunkiseudun vesihuolto yhdelle organisaatiolle, mutta se ei saa tapahtua pelkästään helsinkiiläisten kustannuksella.²⁴¹

Kyseessä on *Helsingin Sanomien* virallinen kanta asiaan, sillä pääkirjoituksissa määritellään lehden virallinen linja. *Helsingin Sanomat* näki helsinkiiläiset pääkaupunkiseudun yhteistyön maksajina. Ulkopuolisesta tarkkailijasta tämä

oli valtakunnan suurimmalta sanomalehdeiltä varsin erikoinen kannanotto keskeneräiseen ja eräin osin herkkäänkin asiaan.

Yhdistymishankkeen tavoiteaikataulu on varsin nopea. Uuden organisaation tulisi olla toiminnassa jo 1.1.2010. Rainer Lindberg kertoo:

*Ryhmän ensimmäinen tehtävä on tehdä työsuunnitelma 15.5.[2008] mennessä ja siinähan se varmaan katsoo, onko se realistista tämmöisessä aikataulussa toteuttaa. [...] Ei tässä mun mielestä loppujen lopuksi pitäisi olla mitään niin suurta asiaa, että tätä ei ehdittäisi puolessatoista vuodessa toteuttaa.*²⁴²

Lindberg kuvailee uusimman yhdistymishankkeen hyötyjä seuraavasti:

Onhan tässä ihan kiistattomia etujakin. Kuntarajathan on keino-tekoiset ainakin vesihuollon kannalta. Tilanne on nyt se, että vettä myydään yli rajan, mutta niitä pisteitä ei oo kovin monta. Se on vähän outo juttu vesihuollon varmuuden kannalta. Jos nämä verkostot olis yhdessä useammasta kohdasta, niin silloinhan se ois paljon varmempaa, että jos yks pääjohto pettää tuonne Vantaalle, niin ei heti tulisi ongelmia.

*Toinen etu on se, että kun nämä suuret ikäluokat jää eläkkeelle, niin tässä uhkaa työvoimapula vesihuoltoalalla. Niin tällä sitä ehkä helpotetaan [...] tässä jää noin sata henkeä eläkkeelle tästä porukasta, niin saadaanko edes kaikkia palkattua. Niin ehkä ei oo tarpeenkaan, jos yhdistetään näitä voimia. Toisaalta se voi olla houkuttavampi työpaikka jatkossa, kun on isompi organisaatio. Ettei nämä laitokset kilpaile työvoimasta keskenään, mitä nyt tapahtuu, ostetaan toisilta. Ja poistuuhan tästä sisäinen byrokratia, laskutus ja nämä sopimukset. Kyllä siellä on konkreettista hyötyäkin.*²⁴³

4.3. Vesilaitosten organisaatiosuunnittelu

Virallisia päätöksiä odottaessa vesilaitoksilla alettiin jo varautua yhdistymiseen yhdeksi vesilaitokseksi. Nähtiin, että yhdistämisessä ollaan nyt tosissaan liikkeellä ja vesilaitoksien etuna on olla asiaan valmiina. Espoossa ja Vantaalla aluksi vastustettiin yhdistymistä, mutta yhteisissä neuvotteluissa kevättalvel- la ja keväällä 2008 saavutettiin yhteisymmärrys siitä, että koska yhdistyminen varsin todennäköisesti kuitenkin tulee, olisi parempi yhdessä ajaa parasta

242 Lindberg 24.4.2008.

243 Lindberg 24.4.2008.

mahdollista lopputulosta sen sijaan, että neuvottelupöytään käytäisiin sektorin ulkopuolisten neuvottelijoiden kanssa erimielisinä.

Näin muisteltiin myöhemmin näitä neuvotteluja:

”Sitten keskusteltiin asiat halki ja poikki ja mietittiin skenaarioita, että mitä tässä tulee käymään. Todettiin, että kyllä meidän on pakko kuitenkin lähteä neljän vesihuoltolaitoksen yhteistuumiin toimimaan. Muuten meidät laitetaan lattianrakoon jokainen erikseen, vain yhdessä me selvittäämme tästä. Ja löydettiin toisemme. Se oli tavallaan käännekohta sille, että vesihuoltolaitokset hyväksyi tilanteen ja lähti selkeästi valmistautumaan siihen, ensin vesilaitosten yhdistämiseen ja sitten neljän vesihuoltolaitoksen yhdistämiseen YTV:hen. Tehtiin vesihuoltotoimintojen yhtenäistämisen kannalta hyvin perusteelliset suunnitelmat ja lähetettiin systemaattisesti niitä toteuttamaan.”²⁴⁴

Yksimielisyyden saavuttamisen takana oli vesilaitosten yhteinen etu. Vesilaitosten avainhenkilöiden neuvottelussa 23.5.2008 saavutettiin läpimurto, jolloin oivallettiin, että *”Helsinki ei aio syödä pienempiään, vaan ajetaan yhteistä etua sektorin ulkopuolisten voimien kanssa neuvoteltaessa”*.²⁴⁵

Kun asiasta oli tehty virallinen päätös, niin Pajunen määräsi Helsingin Vedden valmistelemaan tarvittavat toimenpiteet eli työsuunnitelmat ja organisoitavat. Osoittautui tärkeäksi, että asioita oli valmisteltu jo ennakkoon. Työ määrättiin ”resurssisyistä” aina Helsingin Vedelle, vaikka ei heille asiaan varsinaisesti resurssia oltu annettu. Aluksi työ oli ”harvojen herkkua”, mutta henkilökunta otettiin laajalti mukaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.²⁴⁶

Vesilaitoksen organisaatiosuunnittelu käynnistyi tammikuussa 2008. Helsingin Vesi edisti asiaa ns. Päijänne-seminaarissa kesällä 2008. Käytännössä organisaation pää rakenne hahmoteltiin valmiiksi, mietittiin osastot ja työryhmät, mutta tiukasti vältettiin ottamasta kantaa henkilövalintoihin. Ideana oli, että työraamit lyötiin lukkoon, mutta työryhmät saivat itse organisoitua miettimään miten asiat käytännössä hoidettaisiin. Organisaatiosuunnittelun ensivaihe saatiinkin jo valmiiksi kevään 2008 aikana.²⁴⁷

---

244 N.N.

245 N.N.

246 Piekkari 26.9.2011.

247 Piekkari 26.9.2011.

4.4. PKS-ympäristöpalvelut-työryhmä

Maaliskuussa 2008 perustettiin PKS-ympäristöpalvelut-työryhmä, joka alkoi valmistella vesilaitosten yhdistämistä. Kaupunginjohtajien kokous nimesi 26.3.2008 ympäristöpalvelut-työryhmän laatimaan ensi vaiheessa ehdotuksen yksityiskohtaiseksi työsuunnitelmaksi aikatauluineen jatkovalmistelun toteuttamiseksi.

Työryhmän jäsenet

Urpo Vainio, puheenjohtaja, Vantaa
 Pekka Sauri, varapuheenjohtaja, Helsinki
 Seppo Olli, Helsinki
 Olavi Louko, Espoo
 Timo Kuismin, Espoo
 Martti Lipponen, Vantaa
 Marianna Harju, Kauniainen

Pysyvät asiantuntijat

Jukka Piekkari, Helsinki
 Osmo Seppälä, Espoo
 Pertti Heinonen, Vantaa
 Matti Hilli, YTV

Sihteeristö

Kirsti Mäkinen, sihteeri, Vantaa
 Matti Malinen, Helsinki
 Olli Isotalo, Espoo
 Olli Rautkari, YTV

Kaupunginjohtajien kokous tarkensi kokouksessaan 29.4.2008, että vesi- ja viemärilaitostoiminnot liitetään nykyiseen YTV:hen ja että vesihuolto-omaisuuden omistus siirretään uuteen organisaatioon.²⁴⁸

Osmo Seppälä kertoo:

Neljän kaupungin kaupunginhallitukset sitten osaltaan käsittelivät ratkaisuehdotusta ja päättivät jatkovalmistelusta helmikuun lopulla ja maaliskuun alussa. Sen jälkeen perustettiin maaliskuun lopulla valmisteluryhmä, joka käytti nimeä PKS-ympäristöpalvelut-työryhmä. Siihen nimettiin kaupunkien johtavaa teknistä viranhaltijaporukkaa lähinnä apulaiskaupunginjohtajatasolta. Eri kaupungeista oli 1-2 henkilöä virallisia kaupunkien edustajia, Kauniaisista yksi ja muista kaksi. Sen ohella pysyviä asiantunti-

*joita kolmen vesilaitoksen johtajat ja YTV:n vt-yhteistyöjohtaja eli hallintojohtaja, ja sen lisäksi pysyvä sihteeristö, johon tuli edustajat Helsingin, Espoon ja Vantaan kaupungeista ja myöhemmin täydennettiin vielä YTV:n edustajalla. Tämä työryhmä sai tehtäväkseen laatia yhdistymisen valmistelusta työsuunnitelman ja organisoida sen valmistelun siten että syksyyn mennessä saataisiin yhdistymisen periaatteet ja päätöksentekoa valmistelevat asiat ja niiden sopimukset tehdyksi.*²⁴⁹

Etenkin YTV-malli ja henkilöstön saanti ratkaisun taakse saattoivat osoittautua haasteelliseksi. Julkisten ja hyvinvointialojen liiton (JHL) pääluottamusmies Antti Eronen Helsingin Vedestä kirjoitti *Länsiväylään* 28.5.2008 otsikolla ”Herätys vesilaitosten asiakkaita” hyvin kriittisesti hankkeesta yleensä ja erityisesti YTV-mallista. Hän kirjoittaa:

Kun asiaa ajattelee vesihuollon ammattilaisen näkökulmasta, niin ei löydy ensimmäistäkään syytä, miksi tukisin YTV-mallista ratkaisua. Jos esitetty YTV-mallinen ratkaisu tullaan hyväksymään, niin muistakaa, että siitä luopuminen tai muuttaminen toisenlaiseksi on päätösten synnyttyä erittäin vaikeaa, jollei mahdotonta. On aika herätä kamppailuun vesihuollon puolesta.

Eronen korostaa myös, että YTV-mallissa vesihuollon yhteyteen organisaatiossa liitettäisiin sellaisia kustannuksia, jotka eivät kuulu vesihuoltolaissa määriteltäviin vesimaksuperusteisiin. Näitä vesihuoltoon kuulumattomia toimintoja ovat nyt yhdistettäväksi suunnitellut jätehuolto ja ilmastotutkimus.

Mauri Kekkonen, Espoon kaupungin työsuojeluvalltuutettu ja 40 vuotta vesilaitoksen palveluksessa ollut henkilö toteaa, että YTV olisi eri vaihtoehdoista se kaikista huonoin. Hallinto lisääntyisi rajusti, eikä synergia etuja ole nähtävissä. Nykymuotoinen yhteistyömalli olisi paras ja sitä voisi edelleen kehittää: ”Eihän latukonekaan käänny kunnan rajalla, kyllä se ajaa koko latulenkkin kerralla kuntoon.” Käytännössä YTV-malli tuo mukanaan paljon työtä mm. työsuopimusmallien yhdenmukaistamisessa. Prosessi ei ole kivuton.²⁵⁰

Espoon Veden verkostoyksikön toimintovastaava Jari Kallio tuli taloon vuonna 1982. Hän kertoi lokakuussa 2008, että henkilökunta vastusti yhdistämistä 1980-luvun lopulla. Koko yhdistymisajatus tuntui tulevan vesilaitoksen henkilökunnalle yllätyksenä, salassa valmisteltuna. Hanketta vastustettiin henkilökunnan keskuudessa läpi koko organisaation aina johtajaa myöten. Uudesta

249 Seppälä 12.2.2009.

250 Kekkonen 7.10.2008.

yhdistämisajatuksesta 2000-luvulla on kerrottu henkilökunnalle avoimemmin. Asia tuli esille Paras-hankkeen myötä. Uusia perusteluja yhdistymiselle ei ole esitetty.²⁵¹

Pääkaupunkiseudun vesilaitosten vapaaehtoista yhteistyötä pohtivassa strategiaryhmässä mukana oleva Espoon Veden verkostopäällikkö Pentti Janhunen toteaa Espoon, Vantaan ja Helsingin vesilaitosten välillä olevan paljon eroja. Käytännöt vaihtelevat runsaastikin, eivätkä atk-järjestelmät ole yhtenäiset. Vesilaitoksilla ei ole myöskään totuttu nopeisiin muutoksiin vaan tietynlaista ”vanhoillisuutta” on olemassa. Kaupunkien investointi tarpeet ovat erilaiset ja kaupunkien verkostojen investoinnin tarvekartoituksen loppusumma on suuri. Yhteisen organisaation vahvuutena olisivat isot resurssit ja niiden ta-saus. Esimerkiksi Helsingin vahva viestintäresurssi tulisi yhteiseen käyttöön. Tietenkin työmäärä yhteisellä organisaatiolla myös kasvaisi.²⁵²

Janhusen mukaan nykyisestä yhdistämisaikasta tiedotettiin alussa henkilökunnalle, mutta varsinaisen prosessin aikana tiedotus on ollut niukkaa. Hänen mukaansa huonoin ratkaisu olisi YTV ja yhteisistä organisaatiomalleista paras olisi osakeyhtiömuoto, jonka yhtiöjärjestyksessä olisi kirjattu myyntikielto ulkopuolisille. YTV olisi ehkä vain poliittisesti tarkoituksenmukaisin ratkaisu. Parhaan ja huonoimman mallin välissä olisi kuntayhtymä, joka ei olisi organisaationa yhtä joustava kuin osakeyhtiö. Yhdistäminen ei kuitenkaan ole kivuton prosessi verkostoyksiköidenkään näkökulmasta, koska sa-neerausvelat ja uudisrakentamistarpeet vaihtelevat kaupungeissa. Yhdistämishankkeen yksi markkinointi toteama on ollut, että veden hinnan korotuspaineet vähentyisivät ja toimintavarmuus lisääntyisi. Ratkaistavaksi jää mikä taho päättää esimerkiksi minne yhtiön alueella investoidaan?²⁵³

Janhunen nostaa esille myös mielenkiintoisen mittakaava-asian. Yhdistymisen myötä PK-seudun yhteinen vesilaitos palvelisi yli miljoona suomalaista. Miten yksi iso toimija vaikuttaisi esimerkiksi Vesi- ja viemärlaitosyhdistyksen toimintaan ja miten mielekästä benchmarking vesilaitosten välillä enää olisi.²⁵⁴

4.5. Työsuunnitelma toukokuu 2008

Maaliskuussa 2008 perustettu PKS-ympäristöpalvelut-työryhmä sai Helsingin Vedessä luonnostellun yhdistymistä käsittelevän työsuunnitelman valmiiksi toukokuussa 2008. Osmo Seppälä kertoo:

251 Kallio 14.10.2008.

252 Janhunen 14.10.2008.

253 Janhunen 14.10.2008.

254 Janhunen 14.10.2008.

Työsuunnitelma valmistui niin että se hyväksyttiin 15.5.2008 kaupunginjohtajien kokouksessa. Työsuunnitelma perustui siihen että oli neljä tehtäväkokonaisuutta, joista kaksi ensimmäistä osiota keskittyi päätöksentekoon kaupunkien välistä sopimusta ja periaatepäätöksen valmisteluun ja kaksi muuta olivat konkreettisempia ja pidemmän aikavälin hankekokonaisuuksia, jotka tähtäsivät uuden organisaation toimintojen valmisteluun ja siirtymävaiheen järjestelyihin. Perustettiin lisää työryhmiä, varsinaisia hankkeita valmistelevaan hankeryhmä ja sille alatyöryhmiä. Lisäksi perustettiin muun muassa juridinen ryhmä pohtimaan mm. YTV-lain muuttamistarvetta sekä liikenteen että ympäristöpalveluiden osalta. Sitten perustettiin perustamissopimustyöryhmä, joka pohti kaupunkien väliseen sopimukseen liittyviä asioita ja sopimuksen valmistelua. Sitten oli vielä henkilöstöryhmiä, useitakin, osa oli suoraan kaupunginjohtajien määräämiä, tällainen henkilöstöasioiden ohjaus- ja seurantaryhmä. Sen lisäksi oli ympäristöpalvelut-työryhmä perustanut hankeryhmän alle erillisen henkilöstöasioiden projektiryhmän. Nämä sitten lopulta sovitettiin yhteen, ryhmät tulivat vähän eri kautta ja siinä oli pientä koordinaation puutetta.

Tämä tarkoitti sitä että loppukevästä [2008] alkaen aina lokamarraskuun alkuun saakka eri työryhmät tekivät vauhdilla työtä, ehkä ihan kesälomakuukauden ydintä lukuun ottamatta tehtiin valmistelutyötä sekä ryhmissä että konsulttityönä. Teimme isoja projekteja, mm. vesilaitosten omaisuuden arvonmääritys ja tuloutus -projekti, jossa oli Pricewaterhouse Coopers Oy konsulttina, siinä tehtiin valtavasti työtä. Vesilaitosten omaa valmistelua oli mm. pääkaupunkiseudun vesihuollon kehittämisstrategia, jonka puitteissa tehtiin mm. kaupunkien vesihuollon investointistrategia ja sekä seuraavan kymmenen vuoden että sitä seuraavan 20 vuoden investointiohjelma. Siinä luotiin pohjaa kaupunkien väliselle sopimukselle, siltä osin että minkä verran uusi vesilaitos investoisi ei pelkästään alueelliseen vesihuoltoon, kunnallistekniikkaan, vaan kaikkiin muihin koko seudullisen vesihuollon kehittämisen tarpeisiin.²⁵⁵

Tästä investointistrategiasta muodostui myöhemmin kullannarvoinen paperi, jota edelleen noudatetaan investointien ohjenuorana, jotkut haastateltavat mainitsevat sen nousseen liki Raamatun asemaan.

PKS:n vesihuollon järjestämisen organisointi

Varsinaiset jäsenet

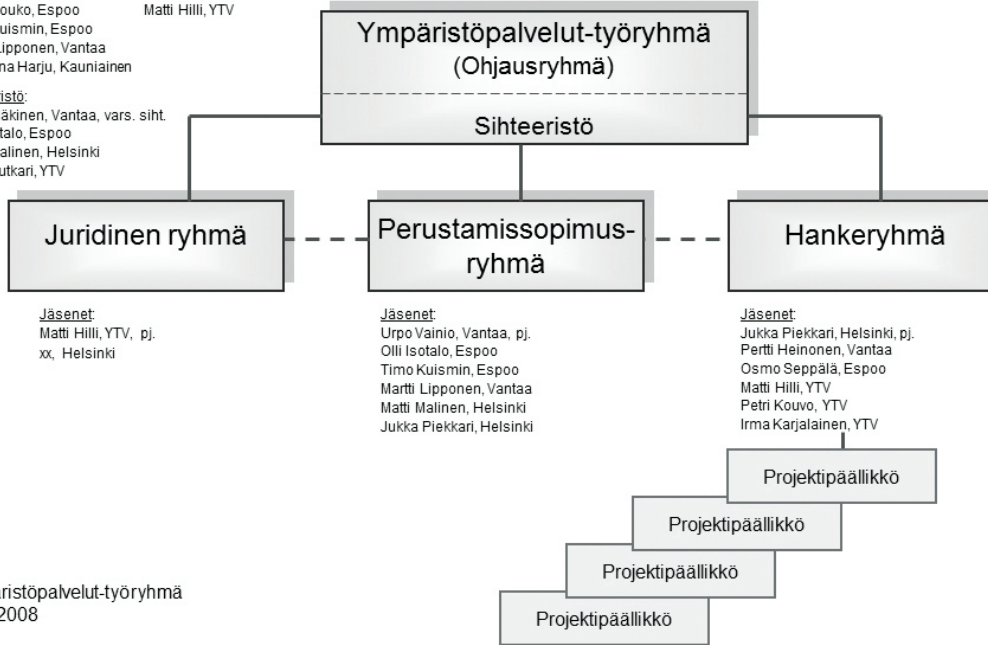
Urpo Vainio, Vantaa, pj.
Pekka Sauri, Helsinki
Seppo Olli, Helsinki
Olavi Louko, Espoo
Timo Kuismin, Espoo
Matti Lipponen, Vantaa
Marianna Harju, Kauniainen

Privatit asiantuntijat

Jukka Piekkari, Helsinki
Osmo Seppälä, Espoo
Pertti Heinonen, Vantaa
Matti Hilli, YTV

Sihteeristö:

Kirsti Mäkinen, Vantaa, vars. siht.
Olli Isotalo, Espoo
Matti Malinen, Helsinki
Olli Rautkari, YTV

Toukokuussa 15. päivänä 2008 valmistunut työsuunnitelma oli jaettu neljään päätehtäväkokonaisuuteen, jotka jakautuivat erikseen lueteltuihin osatehtäviin ja projekteihin:²⁵⁶

- A: Vesihuollon yhdistämisen edellytysten ja periaatteiden täsmentäminen
- B: Uuden organisaation muodostamista valmistelevat toimenpiteet
- C: Toimintojen yhteensovittaminen (Integraatio)
- D: Siirtymäajan valmistelut (Transformaatio)

Työn organisointi

Työsuunnitelman mukaan Ympäristöpalvelut-työryhmä toimi uuden organisaation valmistelun ohjausryhmänä. Organisoitityön käytännön toteu-

tusta varten perustettiin kolme työryhmää, jotka valmistelivat asiat ja raportoivat ympäristöpalvelut-työryhmälle. Työryhmät ja niiden tehtävät olivat seuraavat:²⁵⁷

- Perustamissopimusryhmä täsmentää yhdistymisen periaatteet sekä omistajan ja uuden organisaation väliset toimintamallit.
- Hankeryhmä työstää uuden organisaation muodostamista valmistelevia toimenpiteitä perustamissopimusryhmän määrittelemien periaatteiden mukaisesti sekä suunnittelee uuden organisaation ja toimintatapojen yhtenäistämisen yksityiskohtaisesti.
- Juridinen ryhmä valmistelee hankkeeseen liittyviä juridisia asioita ja voi tehdä valmistelun samanaikaisesti sekä ympäristöpalvelut-työryhmän että joukkoliikennepalvelut-työryhmän osalta.

Työryhmien kokoonpanot olivat:²⁵⁸

Perustamissopimusryhmä:

Puheenjohtaja Urpo Vainio Vantaalta, jäsenet Matti Malinen ja Jukka Piekkari Helsingistä, Olli Isotalo ja Timo Kuismin Espoosta, Martti Lipponen Vantaalta sekä Marianna Harju Kauniaisista, sihteeri Sanna Mantila Vantaalta.²⁵⁹

Hankeryhmä:

Puheenjohtaja Jukka Piekkari Helsingistä, jäsenet Osmo Seppälä Espoosta, Pertti Heinonen Vantaalta sekä Matti Hilli, Irma Karjalainen ja Petri Kouvo YTV:stä, sihteeri Ilari Myllyvirta Helsingistä.²⁶⁰

Juridinen ryhmä:

Matti Hilli YTV, puheenjohtaja ja Helsingin nimeämä lakimies. Käytännössä ryhmässä olivat: puheenjohtaja Matti Hilli YTV:stä, jäsenet Yrjö Judström ja Miikka Pekkarinen Helsingistä, Timo Kuismin Espoosta ja Sanna Mantila Vantaalta.²⁶¹

Siirtymäajan valmistelut tultaisiin työsuunnitelman mukaan tarkentamaan vasta integraatiota tehtäessä. Tarkoituksena olisi varmistaa joustava ja häiriötön siirtymä vanhasta organisaatiosta uuteen. Keskeisenä tehtävänä nähtiin liiketoimintasuunnitelman laatiminen, jossa määritetään mm. uuden muodostettavan organisaation strategia ja tavoitteet sekä niiden toteuttaminen tuloksellisuuden ja talouden näkökulmista. **Siirtymäaika alkoi syksyllä 2009**

257 Ympäristöpalvelut-työryhmä 15.5.2008. Pääkaupunkiseudun vesihuollon järjestäminen. Jatkovalmistelun työsuunnitelma.

258 Ympäristöpalvelut-työryhmä 15.5.2008. Pääkaupunkiseudun vesihuollon järjestäminen. Jatkovalmistelun työsuunnitelma.

259 Ympäristöpalvelut-työryhmä. Loppuraportti. 26.11.2008.

260 Ibid.

261 Ibid.

ja päättyi alustavasti suunnitellun kolmen vuoden mittaisen vesihuollon tariffien yhtenäistämisyksikön päätyttyä vuoden 2012 lopussa.²⁶²

4.6. Toteutus

Hankeryhmä keskittyi työssään aiemmin mainittuihin ”yhtymäsopimusasioihin”, mutta myös muihin päätöksenteon kannalta oleellisiin kysymyksiin. Hankeryhmä laati selvityksiä projektimuotoisesti sekä kaupunkien omana työnä että konsulttitoimeksiantoina. Hankeryhmän alaisuudessa hoidettiin mm. seuraavat projektit ja osaprojektit: vesihuollon yhdistämisen edellytysten ja periaatteiden täsmentäminen, viestintäsuunnitelma, uuden organisaation muodostamista valmistelevat toimenpiteet, lainsäädännön valmistelutyö, arvonmääritykset, vesihuollon tuloutusten määrittäminen, vesihuollon tariffien yhtenäistämisuunnitelma, vesihuollon investointiohjelman luonnos, toimintojen yhteensovittaminen, vesihuollon kehittämisstrategian laadinta, toimintatapojen yhtenäistäminen, yhteistyösopimusten päivittäminen, henkilöstösuunnitelma ja –sopimus, asianhallinta ja arkistointisuunnitelma. Projektityöryhmissä oli edustajat kaikista kaupungeista ja toimintaperiaatteena oli ns. istuntonmenettely, jossa projektipäällikkö tai konsultti oli etukäteen huolellisesti valmistellut kokoukset ja itse kokousten tavoitteena oli ollut keskustellen löytää mahdollisimman hyvä yhteisymmärrys asioista. Hankeryhmän puheenjohtaja raportoi työstä Ympäristöpalvelut –työryhmälle, jonka tehtävänä oli mm. nimetä projektiryhmät ja hyväksyä projektiryhmien laatimat työsuunnitelmat sekä ohjata selvitystöiden edistymistä.²⁶³

Hankeryhmä totesi 14.8.2008, että ”Omaisuuksien arvon, luovutusmenettelyn ja omistajatuloutuksen määrittäminen” tarjoukset on vertailtu ja työn konsultiksi on valittu PriscewaterhouseCoopers Oy.²⁶⁴

Perustamissopimusryhmän tehtävänä oli luonnostella sopimus yhdistymisen periaatteiksi. Juridisen ryhmän tehtävänä oli lähinnä miettiä uuden organisaation muodostamiseen liittyviä lainopillisia asioita.

Myöhemmin elokuussa 2008 PKS-ohjausryhmän kokouksessa (18.8.2008) todettiin, että PKS-ympäristöpalveluiden osalta yhdistämiselvitykset ovat edenneet aikataulussa. Tavoitteena oli ryhmän antaman tiedotteen mukaan, että yhdistämisasiä olisi jokaisen kaupungin valtuuston käsittelyssä vielä

262 Ympäristöpalvelut-työryhmä 15.5.2008. Pääkaupunkiseudun vesihuollon järjestäminen. Jatkovalmistelun työsuunnitelma.

263 Helsingin kaupunki. Kaupunginhallitus. Esityslista 2008. Vesilaitosten organisointi_kh. 14.10.2008, HSY:n arkisto, seuranta 12.10.2008.

264 Hankeryhmä MUISTIO 3/2008. 14.8.2008.

vuoden 2008 puolella. Kokouksessa hyväksyttiin uusien projektiryhmien kokoonpano.²⁶⁵

Lisäksi ohjausryhmä hyväksyi henkilöstöasioiden projektiryhmän esityksen työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta hankkeessa. Henkilöstöasioiden valmistelu keskittyi ennen kaupunginvaltuustojen yhdistymispäätöstä tietojen keruuseen sekä palkkausjärjestelmien, palvelussuhteen ehtojen ja etujen selvitystyöhön. Tietojen kerääminen ja esitysten valmisteltutyö tehtiin henkilöstöasioiden projektiryhmässä, jonka toimintaa ohjasi henkilöstöasioiden ohjaus- ja seurantaryhmä.²⁶⁶

Henkilöstöasioiden ohjaus- ja seurantaryhmän muodostivat kaupunkien henkilöstöjohtajat ja YTV:n hallintojohtaja sekä pääsopijajärjestöjen keskuudetaan nimeämät edustajat. Ohjaus- ja seurantaryhmä käsitteli projektiryhmän tekemät esitykset ja antoi projektiryhmälle tarpeen mukaan toimeksiantoja. Tiedotteen mukaan: *”Henkilöstöasioiden projektiryhmä kokoaa tarvittavia henkilöstö- ja palvelussuhdetietoja ja tekee yhteenvetoja sekä esityksiä henkilöstöasioiden ohjaus- ja seurantaryhmälle.”*²⁶⁷

Siirtomuistiossa ”Henkilöstöasiat” määriteltiin henkilöstön asemasta 21.11.2008 näin:

”Henkilöstön asema

Uudelleenjärjestelyssä on kyse liikkeen luovutuksesta, jolla kaupunkien vesihuoltolaitosten vakituinen henkilökunta siirtyy palvelussuhteen katkeamatta Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta (YTV) muodostettavan uuden organisaation palvelukseen 1.1.2010 lukien. Määräaikaiset palvelussuhteet siirtyvät ja ovat voimassa määräajan päättymiseen saakka, jos määräaikainen palvelussuhde on voimassa liikkeen luovutuksen ajankohtana.

Työ- ja virkatehtävät

*Siirtyvä henkilöstö siirtyy entistä vastaaviin tehtäviinsä ilman hakumenettelyä. Siirtyvät henkilöt täyttävät entistä tehtävänsä vastaavan uuden tehtävän edellyttämät kelpoisuusvaatimukset siirron yhteydessä. Mikäli tehtäviä joudutaan täyttämään uudelleen, käytetään kiinnostuksen osoitusmenettelyä. Kiinnostuksen osoitusmenettelyyn voi osallistua vain muutosalueen henkilökunta.”*²⁶⁸

265 Tiedote 19.8.2008. PKS-ohjausryhmä hyväksyi hankeryhmän esitykset.

266 Tiedote 19.8.2008. PKS-ohjausryhmä hyväksyi hankeryhmän esitykset.

267 Tiedote 19.8.2008. PKS-ohjausryhmä hyväksyi hankeryhmän esitykset.

268 YTV. Siirtomuistio. 21.11.2008. Henkilöstöasiat.

Laaditut keskeiset selvitykset ja niiden tehtäväsällöt ovat:²⁶⁹

- Toimialojen ja toimintojen vaikuttavuusarviot (tavoitteet, synergiat, lisäarvot ja hyödyt), toteutettu seminaarina 26.5.2008
- ”Yhtymäsopimuksen” periaatteiden määrittäminen sekä sopimusluonnoksen laatiminen
- Organisaatorakenteen määrittely (konsulttiselvitys, joka koski YTV:n ylätasoa ja jossa määriteltiin siis uuden YTV:n organisaatiota, tämä ei sisältänyt vesihuolto-organisaation omaa sisäistä järjestäytymistä)
- Viestintäsuunnitelma sekä sisäistä, että ulkoista viestintää varten
- Arvonmääritysten laatiminen pääomaosuuksien ja omistajatuloutusten määrittämiseksi (konsulttiselvitys)
- Lainopilliset selvitykset organisaatorakenteisiin, verotukseen yms. liittyen (konsulttiselvitys)
- Vesihuollon tariffien yhtenäistämissuunnitelman ja kassavirtaennusteiden laatiminen
- Alustavien taloussuunnitelmien ja – laskelmien laatiminen
- Vesihuollon investointistrategian ja investointiohjelmaluonnoksen laatiminen (konsulttiselvitys)
- Yhtenäistettävien toimintatapojen kartoittaminen
- Henkilöstöä koskevan yhteistoimintamenettelyiden selvittäminen sekä työsuhte-etuksien kartoittaminen
- Vesihuoltolaitosten välisten sekä kolmansien osapuolien kanssa laadittujen yhteistyösopimusten ja niiden päivittämistarpeen kartoittaminen

4.7. Keskeiset huomioitavat sopimukset

Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten vesilaitoksilla oli erilaisia yhteistyösopimuksia myös muiden toimijoiden kanssa, jotka tuli huomioida yhdistymisprosessissa. Nämä olivat esillä jo VVR-ryhmän selvityksessä.

Pääkaupunkiseudun Vesi Oy

Raakavedenhankintaan tarvittiin pääkaupunkiseudulla uusia ratkaisuja, joita alettiin pohtia jo 1960-luvulla. Pääkaupunkiseudun kunnat päättivät järjestää vedenhankinnan yhdessä ja perustivat tähän tarkoitukseen Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:n vuonna 1972. Yhtiö rakennutti vedenhankintaa varten raakavesitunnelin Päijänteeltä Helsinkiin. Tunneli valmistui vuonna 1982. Pääkaupunkiseudun Vesi Oy vastaa tunnelin käytöstä ja kunnossapidosta.

Yhtiön osakkeista Helsingillä on 47,08 %, Espoolla 16,31 %, Vantaalla 16,31 % ja Kauniaisilla 0,85 %. Lisäksi yhtiössä on mukana kuusi muuta osakasta.²⁷⁰

Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:n liittämistä muodostettavaan uuteen organisaatioon keskusteltiin elokuussa 2008. Asiasta keskusteltiin juridisessa ryhmässä 12.8.2008, jossa paikalla olivat pj Matti Hilli (YTV), Miiikka Pekkarinen (Helsingin Vesi) ja Susanne Boström (Vantaa) sekä hallintopäällikkö Terhi Wainio-Biese ja lakimies Minna Hyttinen. Saadun selvityksen mukaan todettiin, että 80,5 % yhtiön osakekannasta ja kapasiteettivarauksesta kuuluu neljälle jäsenkunnalle ja 19,5 % vähemmistöosakkaille (Porvoo, Tuusulan seudun vesilaitoskuntayhtymä, Hyvinkää, Altia Oyj, Kirkkonummi ja Nurmijärvi). Porvoo on vuokrannut osaa kapasiteettiosuudestaan Pornaisille ja Mäntsälälle.²⁷¹

Lisäksi todettiin, että ennen kuin yhtiö voitaisiin lakkauttaa ja sen omaisuus ja toiminta siirtää jäsenkuntien omistamalle organisaatiolle, tulisi osakkeet ostaa vähemmistöosakkailta:

Koska kapasiteettivaraukset ovat käytössä ja tarpeen vähemmistöosakkaiden vesihuollon järjestämisessä, niillä ei liene halukkuutta osuuksien myyntiin; lunastusoikeus osakkeisiin taas on toteutettavissa vain kun osake on siirtynyt luovutustoimin osakaspiirin ulkopuolelle. Ostohinta on joka tapauksessa huomattava, vaikka se määriteltäisiin vain osuuden substanssiarvon perusteella. Osakkeiden ostosta on myös julkisyhteisön suoritettava varainsiirtoveroa. Osakkeiden ostoon ei kaupungeilla ole määräraharahvarausta. Yhtiön lakkauttaminen vaatii selvitystilamenettelyn julkisine haasteineen (minimiaiika ½ vuotta). Yhtiön lakkauttamisen yhteydessä on suoritettava piilevää osingonjakoa vastaavat maksamattomat verot. Niiden määrä on huomattava; se saattaa olla jopa useita miljoonia.²⁷²

Ja vaikka kaikki vähemmistöosakkeet olisivat halukkaat myymään osakkeensa substanssiarvon mukaisella hinnalla, vaatisi järjestely aikaa ainakin vuoden ja sitoisi tuntuvasti pääomaa ja siitä olisi taloudellisesti merkittäviä veroseurauksia. Näin ollen yhtiön purkamistoimia ei näistä syistä ole tarkoituksenmukaista toteuttaa.²⁷³

- 270 Juuti & Rajala 2007; Vesi- ja viemärlaitostointojen yhdistämiselvitys. Yhteenveto. Kooste VVR-työryhmän työstä, johtopäätöksistä ja jatkotoimenpiteistä. Kiuru & Rautiainen Oy. 26.10.2007.
- 271 Espoon Veden arkisto, juridisen ryhmän muistio Ympäristöpalvelut -ohjausryhmälle 12.8.2008 kokouksen perusteella.
- 272 Espoon Veden arkisto, juridisen ryhmän muistio Ympäristöpalvelut -ohjausryhmälle 12.8.2008 kokouksen perusteella.
- 273 Ibid.

Ryhmä esittikin, että:

- 1) toimiin yhtiön purkamiseksi ei ryhdytä
- 2) yhtiön hallintoa kevennetään esimerkiksi seuraavin toimenpitein:
  - a) toimitusjohtajan tehtävään nimetään sivutoimisesti jonkun liittyvän vesilaitoksen ja jatkossa ympäristöpalvelut - organisaation palveluksessa oleva henkilö;
  - b) yhtiön palveluksessa oleva henkilökunta siirretään organisaatio-uudistuksen yhteydessä vanhoina työntekijöinä ympäristöpalvelut – organisaatioon;
  - c) yhtiön hallinnolliset tehtävät (kirjanpito, laskutus sekä kassaliikenne) hankitaan omakustannushintaan ostopalveluna ympäristöpalvelut – organisaatiolta ja yhtiön kassavarat liitetään organisaation kassavaroihin; sekä
  - d) tunnelin valvonta, huolto ja ylläpito hankitaan omakustannushintaan ostopalveluna ympäristöpalvelut – organisaatiolta.²⁷⁴

Näin myös myöhemmin kävikin:

”Vuoden 2011 alusta alkaen pääosa Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:n toiminnoista siirtyi sopimusperusteisesti HSY:n vastuulle. Myös yhtiön henkilökunta siirtyi HSY:n palvelukseen 1.1.2011. Jatkossa HSY vastaa pääosin Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:n talous- ja yleishallinnosta ja operoinnista, ylläpitohuolloista, viankorjauksista sekä kunnostustöiden kilpailutuksesta ja tilaamisesta.”²⁷⁵

Päijänne-tunnelin vedenkäyttäjät ovat HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä sekä Hyvinkää, Kirkkonummi, ja Tuusulan Seudun vesilaitoskuntayhtymä, johon kuuluvat Järvenpää, Kerava, Tuusula ja Sipoo. Ajoittain vettä käyttää myös Porvoo. Vedenkäyttöä eivät ole aloittaneet Nurmijärvi eikä Altia Oyj.²⁷⁶

Yhteistoimintasopimus jätevesien puhdistamisesta, Viikinmäki & KUVES

Myös jätevesipuolella oli voimassa sopimuksia, jotka piti yhteistä organisaatiota muodostettaessa huomioida. Sopimus osallistua Helsingin Viikinmäen jätevedenpuhdistamon investointeihin kapasiteettiosuuksien suhteessa oli seuraava:²⁷⁷

274 Ibid.

275 <http://www.psv-hrv.fi/uutiset.phtml?lang=fi>, luettu 20.4.2011.

276 <http://www.psv-hrv.fi/paijanne.phtml?lang=fi>, luettu 20.4.2011.

277 Vesii- ja viemärlaitostointojen yhdistämiselvitys. Yhteenveto. Kooste VVR-työryhmän työstä, johtopäätöksistä ja jatkotoimenpiteistä. Kiuru & Rautiainen Oy. 26.10.2007.

Helsinki	89,7 Mm ³ /v	74,80 %
Vantaa	10,0 Mm ³ /v	8,30 %
KUVES kuntayhtymä*	18,5 Mm ³ /v	15,4 %
Sipoo	1,8 Mm ³ /v	1,5 %

*Tästä Vantaan osuus 6,0 Mm³/v (5,0 %)

Keski-Uudenmaan vesiensuojelun kuntayhtymä KUVES perustettiin vuonna 1976 huolehtimaan jäsenkuntiansa jätevesien johtamisesta Viikinmäen jätevedenpuhdistamolle. Tämä nk. meriviemärijärjestelmä otettiin vaiheittain käyttöön 1970-luvun loppupuolelta lähtien ja kokonaan se oli valmis 1987.²⁷⁸ Jäsenkuntia ovat Kerava, Tuusula, Järvenpää sekä myös Vantaa eräiden alueidensa osalta. KUVES omistaa Viikinmäkeen johtavan viemäritunnelin. Sipoo ei ole KUVESin jäsen, vaikka sen jätevedet johdetaan samaan tunneliin. Jäsenkuntien jätevesien lisäksi tunneliin on vuodesta 2008 lähtien johdettu myös Mäntsälän ja Pornaisten jätevesiä. KUVESin rakenne saattaa muuttua Keski-Uudellamaalla kaavailtujen vesihuoltolaitosten rakennejärjestelyiden yhteydessä vuonna 2009.²⁷⁹

Vantaan kaupungin kautta yhteiseen vesihuolto-organisaatioon tuli myös osuus KUVESista:

”Vantaan kaupunki siirtää YTV:lle Keski-Uudenmaan vesiensuojelun kuntayhtymän (KUVES) jäsenyyteen perustuvat taloudelliset vesihuolto- ja viemärilaitostoimintaan liittyvät oikeudet ja velvoitteet. Siirtyville oikeuksille ja velvoitteille on määriteltävä arvot. KUVESin perussopimuksen 2 §:n mukaan jäsenkunta voi siirtää oikeutensa ja velvoitteensa KUVESin viemärilaitokseen kolmannelle osapuolelle kuitenkin siten, että jäsenkunta vastaa niistä yhteisvastuullisesti kunnan sijaan tulleen yhteisön puolesta. Mikäli Vantaan kaupunki joutuu tämän nojalla vastaamaan KUVESin velvoitteista siirtohetken jälkeen YTV:n sijasta, on Vantaan kaupungilla oikeus periä regressinä YTV:ltä maksamiaan KUVESin velvoitteita.”²⁸⁰

278 Juuti & Rajala 2007.

279 Vesi- ja viemärilaitostoimintojen yhdistämisselvitys. Yhteenveto. Kooste VVR-työryhmän työstä, johtopäätöksistä ja jatkotoimenpiteistä. Kiuru & Rautiainen Oy. 26.10.2007.

280 Sopimusluonnos pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärilaitostoimintojen yhdistämisen periaatteista ja edellytyksistä 17.11.2008. Helsinki. Kv-Liite1_081210.

Muut ennen 1.1.2010 yhdistymistä voimassa olleet sopimukset, jotka kumottiin uuden organisaation myötä

Sopimustilanne ennen yhdistymistä:

Kolmikantasopimus

Espoo ja Vantaa ovat lunastaneet Helsingiltä vedenpuhdistuskapasiteetti-osuudet (Helsinki 66,55 %, Espoo 17,24 % ja Vantaa 16,21 %). Helsinki myy vesijohtovettä Espoolle ja Vantaalle suoraan puhdistuslaitoksilta.²⁸¹

Yhteistoimintasopimukset

Espoon Vedellä on vedentoimitusta koskeva yhteistoimintasopimus sekä Kauniaisten kaupungin että Kirkkonummen kunnan kanssa.²⁸²

Kriisivesisopimus

Helsingillä ja Vantaalla on sopimus Tuusulan seudun vesilaitos kuntayhtymän kanssa vesijohtoveden johtamisesta Vantaalle ja Helsinkiin kriisitilanteissa.²⁸³

Yhteistoimintasopimus jätevesien puhdistamisesta, Suomenoja

Sopimuksia osallistua Espoon Suomenojan jätevedenpuhdistamon investointeihin seuraavin ehdoin:²⁸⁴

	Ehto	Jätevesimäärä 2006	Kapasiteetti-osuus
Espoo	-	25,02 Mm ³ /v	62,80 %
Kauniainen	Väkilukujen suhde + 14 % yleiskustannukset	0,65 Mm ³ /v	1,90 %
Kirkkonummi	Kapasiteettivaraus + 12 % yleiskustannukset	1,87 Mm ³ /v	6,20 %
Vantaa	Kapasiteettivaraus + 12 % yleiskustannukset	5,08 Mm ³ /v	29,00 %
Suvisaariston vesiosuuskunta	Valtuuston päättämä erikoistariffi	0,03 Mm ³ /v	0,10 %

281 Vesi- ja viemärlaitostointojen yhdistämiselvitys. Yhteenveto. Kooste VVR-työryhmän työstä, johtopäätöksistä ja jatkotoimenpiteistä. Kiuru & Rautiainen Oy. 26.10.2007.

282-284 Vesi- ja viemärlaitostointojen yhdistämiselvitys. Yhteenveto. Kooste VVR-työryhmän työstä, johtopäätöksistä ja jatkotoimenpiteistä. Kiuru & Rautiainen Oy. 26.10.2007.

Kauniaisten sopimus koskee pelkkää puhdistamoita. Väkiluvut tarkistetaan viiden vuoden välein.

Kirkkonummen sopimus koskee kokoojaviemärin, jätevedenpuhdistamon ja purkutunnelin investointeja.²⁸⁵

Vantaan sopimus koskee jätevedenpuhdistamoita mitattujen kokonaisjätevesimäärien suhteessa sekä pumppaamojen ja verkostojen osalta arvioitujen prosenttiosuuksien mukaan.²⁸⁶

4.8. Omistajan näkökulma

Espoon kaupungin teknisen toimen kehittämisjohtaja Olli Isotalo nostaa esiin omistajan näkökulman vesihuollon ratkaisussa. Hän toteaa, että vaikka vesihuollon kannalta olisikin perusteltua perustaa yksi iso vesilaitos, niin myös reunaehdot on täytyttävä omistajan kannalta. Seuraavassa vaiheessa katsotaan, täytyvätkö nuo reunaehdot ja valtuustot päättävät asiasta. Välttämättä reunaehdot eivät täyty kaikkien neljän kunnan osalta.²⁸⁷

Ero edellisiin yhdistämishankkeisiin Isotalon mukaan on se, että taustalla ei ole nyt kriisiä [vrt. esimerkiksi 1990-luvun alun lama]. Nyt ei ole kovia taloudellisia tavoitteita. Enemmänkin kysymys on siitä, kuka maksaa isossa yhtiössä kuntien uudisrakentamisen ja saneerauksen kustannuksia. Isotalon mukaan haasteena ovat reunaehdot ja omistajaohjaus. Miten varmistetaan, että vesihuollosta voidaan tulouttaa kunnille voittoa ja miten esim. uudelle alueelle saadaan vesihuolto, kun se kaupungin kannalta olisi järkevää. Yhtiöllehan uusien alueiden investointi ei ole samassa aikataulussa aina järkevää. Kaupungin odotukset ja yhtiön odotukset eivät ole aina samat.²⁸⁸

Myös Vantaan kaupungininsinööri Urpo Vainio nostaa lokakuussa 2008 esille YTV-mallin perushankaluutena nykyisen talouden: YTV tuottaa osakkaille nyt vain menoja, mutta vesilaitokselta odotetaan kussakin kaupungissa tuloja. Vainion mukaan YTV:ssä on osittain kysymys myös siitä, että on olemassa tarve näyttää, että PK-seudun kaupungit pystyvät yhteistyöhön, eivätkä ajatukset jää vain sanahelinäksi. Ero entisiin vesilaitoksien yhdistämishankkeisiin on se, ennen hankkeet olivat vesilaitoslähtöisiä, mutta nyt hankkeessa ollaan liikkeellä ylempien tahojen puolesta. Mielenkiintoista on nähdä, miten joukkoliikennettä varten perustettu organisaatio soveltuu vesihuollon organisointiin?²⁸⁹

285 Ibid.

286 Ibid.

287 Isotalo 27.10.2008.

288 Isotalo 27.10.2008.

289 Vainio 27.10.2008.

Vainion mukaan haasteena on vesihuollon päätösvallan siirto yhteiselle elimelle. Miten verkostot ja kaupunkien maankäyttö huomioidaan uudella laitoksella ja kuinka ne rahoitetaan? Yhdistymishankkeen etuja ovat mm. kaupungeilta vahva näyttö yhteistyöstä, ison laitoksen vahvuudet, yhteisten elinten yhteensovittamistarve vähenee, kaikki puhaltavat samaan hiileen, mahdolliset taloudelliset edut, yksi laitos asiakkaille päin, rekrytointi, kilpailukykyisempi. Riskejä ovat määräämävallan poisto kunnalta, investointien ohjaus ja yhteistyö kadunrakentamisen kanssa.²⁹⁰

4.9. YTV

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta (YTV) on perustettu vuonna 1970 Helsingin, Espoon, Kauniaisten ja Vantaan yhteisten asioiden käsitteilyä ja hoitamista varten. YTV:n rooli oli aluksi lausuntojenantaja, kunnes 1980-luvulla toiminta muuttui, kun liikenne ja jätehuolto tulivat mukaan YTV:hen.²⁹¹ Vuonna 2009 YTV suunnitteli, päätti ja tilasi seudulliset joukkoliikennepalvelut ja huolehti pääkaupunkiseudun jätehuollosta. YTV ylläpiti seututietoja ja tuotti ilman laadun seurantatietoja. YTV oli usean seudullisen selvityshankkeen toteuttaja. Pääosa YTV:n tuloja olivat joukkoliikenteen lipputulot ja jätehuoltomaksut. Jäsenkuntien verovarolla katettiin osa kustannuksista.²⁹²

YTV hallintojohtaja Matti Hilli näkee nykytilanteessa samoja piirteitä ja painetta kun vuonna 1970 YTV:tä perustettaessa. Ilmassa on painetta yhdistää pääkaupunkiseudun kaupungit yhteen. YTV oli silloin ratkaisu asiaan eli kaupunkeja ei yhdistetty vaan ryhdyttiin YTV:n kautta tehostettuun yhteistyöhön. Seutuhankintakomitea 1980-luvun jälkipuoliskolla (vuosina 1986/1987) mietti seudullista hallintomallia. Tuloksena oli raskas malli, joka olisi ollut vain ”veroja keräävä väliporras”. Tässä komitean mietinnössä ei ollut vesihuoltoa mukana. Optimiratkaisuna Hilli näkee kuntamallin, jossa peruspalvelut kuten päivähoido ja peruskoulu tuotetaan lähellä kaupunkilaista ja muut palvelut voitaisiin siirtää ylemmälle, seudulliselle tasolle.²⁹³

Tässä 2000-luvun hankkeessa vesilaitosjohtajat olivat halukkaita jatkamaan selvitystyötä osakeyhtiön pohjalta, mutta tämä malli ei kelvannut poliitikoille. Hillin mukaan taustalla ehkä oli pelko siitä, että vesihuolto siirtyisi liian kauas kunnan omasta kontrollista. **Tammikuun 18. päivänä 2008** kaupunginjohtajat kertoivat Hillille joukkoliikenteen poistamisesta YTV:n alta ja ve-

290 Vainio 27.10.2008.

291 Hilli 28.10.2008.

292 http://www.ytv.fi/NR/rdonlyres/67CAB80F-94F5-4906-9F01-F91E10CA919F/0/Strategia_netti.pdf, tarkistettu 10.3.2009.

293 Hilli 28.10.2008.

sihuollon siirtämisestä YTV:n alle. Asiasta pidettiin tiedotustilaisuus samana päivänä kello 13.00.²⁹⁴

Haasteita esitettyssä vesihuollon YTV-mallissa Hillin mukaan riittää: nyt YTV-malli käyttää omien tulojensa rinnalla kunnilta saatavia osuuksia. Miten malli ja laki muutetaan niin, että vedestä voidaan maksaa kohtuullista tuottoa kaupungeille? Nykyinen YTV-laki ei salli eroamista. Asia tulee esille voimakkaana esimerkiksi jätehuollossa. Jätehuollon ja vesihuollon ero tulee esille siinä, että jätehuollon on perustuttava Hillin mukaan lakiin. Sovitut jätehuollon investoinnit eivät kestäisi tilannetta, jossa joku osapuolista vetäytyisi yhteisestä hankkeesta ja investoinneista esimerkiksi antamalla jätteensä halvemmalla jonnekin muualle. Vesihuolto eroaa jo käytännössä siinä, että kerran rakennettua putkistoa ei noin vain muuteta. Eroaminen yhteistyöstä olisi luontaisestikin siis mahdotonta. Haasteena on myös vedenhinta ja sen määrittäminen, veden hinta ei voi perustua kuntalaisuuteen tai kaupungin-rajoihin.²⁹⁵

YTV-mallia vastustetaan

Iltasanomat uutisoi **7.11.2008** vesilaitosten kriittisestä suhtautumisesta YTV-malliin. IS:n mukaan kaikkien kolmen kaupungin vesilaitosten johtajat vastustivat yhtenä miehenä yhdistämistä. YTV:hen yhdistäminen on huonoin mahdollinen ratkaisu ja sen sijaan vesilaitoksista pitäisi muodostaa yksi kuntayhtymä.²⁹⁶

Näin tämän vaiheen tuntoja kuvaa mukana valmistelussa ollut haastateltava:

*Tosiaanakin silloin vuoden 2007 lopussa VVR- työryhmä teki selvityksiä ja päätyi sille kannalle, että osakeyhtiö tai liikelaitoskuntayhtymämalli vois olla sovelias vesilaitostoimintaan. Työryhmä teki ehdotuksen, että näitä vaihtoehtoja lähdetään selvittämään yhdessä eteenpäin. Näkemys parhaasta tavasta organisoida pääkaupunkiseudun vesihuolto joko osakeyhtiö- tai liikelaitoskuntayhtymämallin pohjalta oli yksimielinen, joskin Espoo asetti jo silloin aika paljon ehtoja jatkoneuvotteluille.*²⁹⁷

Täytyy sanoa, että oli aikamoinen shokki, kun koordinaatioryhmän käsittelystä tuli tammikuussa 2008 se YTV-vaihtoehto, jota ei oltu missään vaiheessa edes otettu vakavasti esille. Asia nähtiin heti poliittisena ratkaisuna, jossa pelissä olivat isommat asiat, kuin pelkästään vesilaitosten yhdistäminen tai vesihuollon etu. Meille

294 Hilli 28.10.2008.

295 Hilli 28.10.2008.

296 IS 7.11.2008.

297 Piekkari 26.9.2011.

*vesilaitosihmisille se tuli kuitenkin shokkina, koska kuvittelimme, että oltiin aidosti hakemassa parasta tapaa organisoida pääkaupunkiseudun vesihuolto. Tilanne ei ollut kovin kannustava jatko-työtä ajatelle, koska näkemyksemme oli sivuutettu täysin.*²⁹⁸

Espoon kaupunginvaltuutettu, palveluliikelaitosten lautakunnan jäsen Liisa Haverinen mielti 2008 vesilaitosyhteistyön huonoja puolia ja uhkia: demokratia kaventuu, kulttuurierot ovat suuria, sekä isomman osapuolen ottama yliote. Yhteistyön hyvät puolet riippuvat Haverisen mukaan katsojasta, esimerkiksi vesihuollon isot investoinnit voidaan tehdä yhdessä.²⁹⁹

Haverinen kertoi marraskuussa 2008, että Paras-hankkeen myötä yhdistämisaatuksia ja nimenomaan vesihuollon yhdistämistä käsiteltiin säännöllisesti vuoden 2006 valtuuston kokouksissa. Asia oli esillä joka kokouksessa tavalla tai toisella. Virkamiesselvitystyön tuloksena päädyttiin liikelaitoskuntayhtymään ja yhdistymistyötä oltiin halukkaita jatkamaan tältä pohjalta. Ylemmältä taholta tullut päätös mennä YTV-ratkaisuun tuntui ”*maton vetäisyltä jalkojen alta*”.³⁰⁰

Pääkaupunkiseudulla on monia asioita, joita on ollut pakko sopia. YTV on Haverisen mukaan kompromissi, jossa sovitaan muitakin asioita. Vesihuoltoon liittyvistä päätöksistä Espoossa on esillä ollut uuden jätevedenpuhdistamon paikka, jota on leimannut paikallispolitikointi ja kotiinpäin veto, selkeä ”*ei minun takapihalleni*” -ajattelu. Paikallispolitikoinnissa olisikin hänen mukaansa päästävä eroon kyläpolitikoinnista. Kuntavaalit näkyivät puheissa mm. näissä jätevedenpuhdistamopaikkakeskusteluissa.³⁰¹

Pekka Vaaran (Espoon kaupunginhallituksen 1. varapuheenjohtaja v. 2008 loppuun asti) mukaan YTV:n rooli muuttuu nyt liikenne-YTVstä ympäristö-YTVksi. -*Jos yhdessä hoidetaan mm. jätehuolto niin miksei voida hoitaa jätevesiäkin*, hän toteaa. Yhdistyminen on poliittinen näyttö yhteistyökyyvystä. Omaisuuden arvon määrittäminen on ollut keskeinen kysymys yhteistä ratkaisua etsittäessä. Yhdistyminen on Espoon kannalta haasteellinen, sillä miten jatkossa turvataan päätöksenteko investoinneissa. Ratkaisuna tähän ongelmaan voisi toimia se, että kaupungit tilaavat omien päätöstensä mukaan työt yhtiöltä. Toinen haaste on vesihuollon rakentamisen sovitun muun infrastruktuurin rakentamiseen, etenkin katujen rakentamiseen.³⁰²

298 Piekkari 26.9.2011.

299 Haverinen 27.11.2008.

300 Haverinen 27.11.2008.

301 Haverinen 27.11.2008.

302 Vaara 27.11.2008.

Vaara jatkaa, että vesihuolto on yksi pieni osa PK-seudulla tehtävästä yhteistyöasioissa. Asiat olisivat vesihuollossa Vaaran mukaan toimineet nykyiselläänkin tavalla. Yhdistymisen etuna on se, että metropolin vesihuoltoa katsotaan kokonaisuutena. Muita pienempiä etuja ovat esimerkiksi verkostojen ylläpidossa saatavat synergiat. Yhteinen vesihuolto ohjaa ja tukee osaltaan yhteistä maankäytön suunnittelua PK-seudulla. Nyt tehtävän yhdistymispäätöksen jälkeen asia siirtyy virkamiesten hoidettavaksi.³⁰³

Martti Merra (Espoon kaupunginvaltuutettu, valtuuston neuvottelukunnan puheenjohtaja) kertoo marraskuussa 2008 törmänneensä yhdistämisajatukseen ensimmäisen kerran 1990-luvun puolessa välissä energiayhtiöiden kautta. Energiayhtiöitä yritettiin yhdistää, ja tarkoitus oli fuusoida Helsingin, Vantaan ja Espoon energiayhtiöt. Yritys kaatui Helsingin vastustukseen, koska he eivät saaneet mielestään riittävää omistusosuutta uudesta yhtiöstä. Tarkoitus oli myös ostaa muita pienempiä energiayhtiöitä, mutta se osoittautui vääräksi lähestymistavaksi ja niin koko yhdistymisajatus kaatui. Espoon Sähkö laitettiin yrityksen jälkeen pörssiin ja myytiin myöhemmin Eonille.³⁰⁴

Merran mukaan vesilaitosten yhdistyminen YTV:n alle lähti liikkeelle siitä, kun joukkoliikenne päätettiin ottaa YTV:stä pois. Joukkoliikenteestä päätettiin tehdä oma uusi erillinen kokonaisuus. Syntyneen aukon tilalle piti saada jotain tai koko YTV olisi pitänyt lopettaa. Suurinta kiistaa vesilaitosten siirtämiseen YTV:n alle aiheuttivat rahakysymykset ja ns. ”normaali muutosvastarinta”. Yhteenmenossa hyvänä puolena Merrakin mainitsee pääkaupunkiseudun alueellisen ajattelun, sillä PK-seutu on iso yhtenäinen alue, jonka vesiasiat voidaan hoitaa kokonaisuutena. Muut edut ovat pienempiä: ehkä saavutetaan taloudellista hyötyä, kuten pitkällä aikavälillä hyötyä isoissa investoinneissa. Lisäksi henkilöstön eläköitymiseen voidaan yhdessä varautua paremmin. Hyvä ja hallinnoltaan huomattavasti kevyempi ratkaisu olisi Merran mukaan kuntayhtymämalli toimivalla omistajaohjauksella.³⁰⁵

Merran mukaan lähitulevaisuudessa tuskin mennään joissain puheissa mainittuun suur-Helsinkiin. Iso metropoli toisi mukanaan omat suurkaupunki-ongelmansa, aluepolitiikka on mm. parempi hoitaa pienemmässä yksikössä. Helsingillä ja Vantaalla on keskenään tiiviimpi ”vanha historia” eli näiden liitos olisikin Merran mukaan jo todennäköisempi. Espoo on ratkaissut monia kysymyksiä omalla tavallaan, hieman erilailla kuin Helsingissä. Miljoonakaupungilla ei olisi myöskään vertailupohjaa enää Suomen muista alueista tai kaupungeista.³⁰⁶

303 Vaara 27.11.2008.

304 Merra 28.11.2008.

305 Merra 28.11.2008.

306 Merra 28.11.2008.

Loppuvuonnistys kohti vesilaitosten yhdistämiseen tähtäävää päätöksentekoa loppuvuodesta 2008 oli hektistä aikaa. Välillä näytti siltä, että sopua ei syntyisi, mutta tiukat neuvottelut toivat lopulta ratkaisun, jonka pohjalta päätöksiä voitiin alkaa tehdä. Seppälä kertoi asiasta helmikuussa 2009:

Kun nämä kaikki selvitykset ja raportit oli saatu tehtyä, niin sitten oltiin menossa päätöksentekoon ja kaupunkien välille tuli vähän riitaa periaatteista, esim. arvonmäärityksen tuloksia ja perusteita ei hyväksytty. Perusteista käytiin kädenvääntöä ja ilkeästi voisi sanoa että koko asiantuntijatyönä tehty työ haluttiin kyseenalaistaa ja haluttiin sopia asiat mutu-pohjalta kaupunkien edustajien kesken niin kuin sitten lopulta osittain tehtiinkin. Esimerkiksi omistus-osuuksia ei haluttu määritellä sen pohjalta kuin mitä arvonmääritysprojektissa saatiin vaan ne haluttiin sopia hieman siitä poikkeavasti. Katsottiin että asiantuntiryhmän arvio vääristää tilannetta. Helsingille olisi työn perusteella tullut hieman suurempi osuus kuin mitä sitten lopulta sovittiin, eli Helsinki antoi omastaan vähän periksi. Lopulta päädyttiin siihen että saatiin sopimuksen edellytykset siihen malliin että asioista ohjausryhmässä sovittiin.

Oli hektistä aikaa marraskuun alkupäivät, välillä näytti vielä siltä että sopua ei synny ja koko ratkaisu kaatuu. Välillä todettiin että ratkaisua ei synny niin että päätöksiä tehdään vuoden 2008 puolella vaan että ne jäävät uusien toimielimien, uusien kaupunginhallitusten ja -valtuustojen käsiteltäväksi. Näin näyttikin kunnes sitten yhtäkkiä yhden viikonlopun puhelin- ja sähköpostineuvottelujen jälkeen ympäristöpalvelut-työryhmän varsinaiset jäsenet pääsivät asiasta sopuun.³⁰⁷

Loppuvuodesta 2008 esitettiin seuraavat perustelut pääkaupunkiseudun yhteiselle vesihuolto-organisaatiolle:³⁰⁸

1. Pääkaupunkiseudun vesihuoltotoiminta on jo vuosikymmenten ajan perustunut vesilaitosten väliseen sopimus pohjaiseen yhteistyöhön, joten lähtökohdat yhteisen organisaation muodostamiselle ovat hyvät. Laitosten yhdistäminen poistaa nykyisen sopimusvyyhden, joka ei itsessään paranna kustannus-laatusuhdetta. Yhteinen organisaatio keskittää kokonaisvastuun pääkaupunkiseudun vesihuollosta selkeästi yhdelle toimijalle ja luo siten hyvät edellytykset seudun laajuisen asiantuntijaorganisaation ylläpitämiselle.

307 Seppälä 12.2.2009.

308 Helsingin kaupunki. Kaupunginhallitus. Esityslista 2008. Vesilaitosten organisointi_kh 14.10.2008.

2. Yhteinen organisaatio tukee hyvin seutukunnan kehittymistä kokonaisuutena. Uuden organisaation käyttöönotolla tavoitellaan seudullista ja pitkäjänteistä vesihuoltoratkaisua, joka ottaa tasapainoisesti huomioon myös kaupunkikohtaiset erityistarpeet. Valittavan organisaatiomallin osalta olennaista on löytää ratkaisu, joka takaa vesi – ja viemärlaitostoiminnoille parhaat kehittämismahdollisuudet vuosikymmeniksi eteenpäin.
3. Asiakkaan ja kuntalaisen tärkeimmät odotukset vesihuoltolaitokselta ovat laadukkaat ja luotettavat tuotteet, toimintavarmuus ja edulliset hinnat. Nämä kaikki saavutetaan parhaiten yhteisen organisaation kautta. Isompi organisaatio takaa mahdollisuudet myös monipuolisempaan ja parempaan asiakaspalveluun kuin nykyinen erillisiin vesihuoltolaitoksiin perustuva malli, koska vesihuoltolaitosten resurssit ja panostukset asiakaspalveluun ja -viestintään ovat erilaiset. Kuntarajojen poistuessa asiakkaiden silmissä, ulkoisten viestintämahdollisuuksien lisääntyessä ja toimintatapojen ja taksojen yhtenäistyessä vesihuoltolaitos tulee lähemmäksi asiakasta.
4. Yhteinen organisaatio tukee parhaiten toimintavarman vesihuoltojärjestelmän toteuttamista pääkaupunkiseudulle, koska asioita tarkastellaan seudullisena kokonaisuutena. Edellytykset tariffien maltilliselle kehitykselle pystytään turvaamaan nykyistä toimintamallia paremmin suuruuden ekonomian, synergiahyötyjen, yhtenäistyvien toimintatapojen (parhaat käytännöt) ja investointien optimaalisen toteutuksen myötä. Yhteinen organisaatio luo edellytykset myös entistä paremman asiakaspalvelun toteuttamiselle.
5. Vesihuolto on hyvin pitkälle tuotantotoimintaa, myös verkostotoimintojen osalta. Kun yhteiset vesihuoltorakenteet ovat pääkaupunkiseudulla ja pääosin olemassa, hallitaan niitä tehokkaimmin yhteisen organisaation kautta. Vesilaitosten yhdistäminen tuo kustannussäästöjä mm. resurssien tarkoituksenmukaisen käyttämisen ja jakamisen kautta sekä hankintojen ja henkilöstöhallinnon osalta. Samalla kilpailu osaavasta työvoimasta poistuu ja osaamisen kohdentaminen organisaation sisällä tulee helpommaksi.

Kaupungeissa päästiin päätöksentekoon joulukuussa 2008. Haastateltavat pohtivat myöhemmin eroavaisuuksia aikaisemmin kariutuneisiin yhdistymishankkeisiin verrattuna:

-Toki oli eroja. Minä en niistä aikaisemmista tiedä, kuin mitä joku on kertonut. En ole lukenut dokumentteja. Ilmeisesti pääkaupunkiseudun vesilaitoksia on yritetty yhdistää. Ilmeisesti energiaa ja

vesihuoltoa on yritetty yhdistää. Tässä oli lähtökohtana PARAS-hankkeessa vesilaitosten yhdistäminen. Ja sitten 2008 kaupunginjohtajat kuitenkin päätti lähteä selvittämään sellaista vaihtoehtoa, jota ei oltu ennen kuultu, jossa vesihuoltolaitokset yhdistetään osaksi YTV:n organisaatiota, josta kuitenkin otetaan pois liikenne.³⁰⁹

- Toki aikaisemmat yhdistämishankkeet nousivat esille, mutta eivät kovin voimakkaina. Aikaisemmin Espoon päättäjät olivat selkeästi olleet yhdistämistä vastaan. Nyt yhdistämiseen suhtauduttiin positiivisemmin, joskin se nähtiin osana kauppaa, jossa yhdistettiin myös pääkaupunkiseudun joukkoliikenne. Lisäksi yhdistämisellä arveltiin vältettävän kaupunkien yhdistämisaikheet.³¹⁰

Entä oliko selkeä taho, joka ajoi vesilaitoksia yhteen?

-Helsinki.³¹¹

-Minä olen ja ymmärtänyt tämän asian niin, että hallituksen PARAS-ohjelma pääkaupunkiseudulle esitti erilaisia yhteistyöhankkeita. Ja yhdeksi yhteistyöhankkeeksi päättäjät näkivät vesihuoltolaitoksen yhdistymisen. Varmaan tähän liittyy monen moisia intressejä sekä Suomen hallituksen että pääkaupunkiseudun kuntien päättäjien osalta. Ja paineetkin voi olla hyvin moninaisia, monesta näkökulmasta riippuu mistä sitä katsoo. Ja varmaan jokainen näistä pääkaupunkiseudun kunnista koki sitä vähän erilaila. Ja jokaisella saattoi olla vähän omanlaisensa tavoitteet, samaa ratkaisua kuitenkin tehtäessä.³¹²

Mihin hanke olisi voinut kaatua?

- En näe mitään mahdollisuutta, että hanke olisi kaatunut. Se jyrättiin läpi, oli lopputulos sitten hyvä tai huono.³¹³

4.10. Kompromissiehdotus lokakuu 2008

Vaikka julkisuudessa vesilaitokset olivat selvästi menossa YTV:n alle, niin pinnan alla kyti ajatus ja toivomus YTV:n lakkauttamisesta. Esimerkiksi tämä lokakuussa 2008 päivätty kompromissiehdotus, joka lähti kuntayhtymämäl- lista, jäi sellaisenaan epäviralliseksi.

"PÄÄKAUPUNKISEUDUN VESIHUOLLON YHDISTÄMINEN JA ORGANISOINTI

KOMPROMISSIEHDOTUS (päiväty 28.10.2008)³¹⁴

Ehdotus perustuu laajoihin selvityksiin ja laskelmiin, joista vallitsee työryhmien jäsenten yksimielisyys.

Organisaatiomalli:

Vesi- ja viemärlaitostointoja sekä YTV:n joukkoliikenteen siirron jälkeen jääviä toimintoja varten perustetaan jäsenkuntien välisellä perussopimuksella kuntalain mukainen kuntayhtymä, johon toiminnat siirretään liiketoimintakaupoilla. Toiminta käynnistyy 1.1.2010.

Ennen kuntayhtymän lopullista muodostamista selvitetään:

Vesihuoltotoimintojen organisoiminen kuntayhtymän liikelaitoksena

YTV:n hallintohenkilöstön tehtävien järjestäminen siten, että ne eivät rasita vesihuoltotoimintoja ja aiheuta taksankorotustarpeita

YTV:n seutu- ja ympäristötiedolle parhaat toimintaedellytykset mahdollistava toimintaympäristö

Jäsenkunnat käyttävät päätösvaltaa kuntayhtymän yhtymäkokouksessa. Kuntayhtymällä on hallitus ja sen alaisuudessa toimiva toimitusjohtaja.

Muut periaatteet:

Avaava tase (luovutettavan omaisuuden arvo) on 1,6 mrd euroa. Omistusosuudet nykykäyttöarvon ja tuottoarvon prosenttiosuuksien keskiarvona (molempien painoarvo 50 %) laskien ovat: Espoo 21,6 %, Helsinki 59,4 %, Kauniainen 0,1 % ja Vantaa 18,9 %.

Äänivaltaosuudet jaetaan kuntien asukasluvun mukaisessa suhteessa, kuitenkin niin, että yhdellä kunnalla ei voi olla yli 50 % äänivallasta.

Liiketoimintakaupan vastikkeeksi kukin kunta antaa 30 % peruspääomaa ja 70 % lainaa yhtenäisin ehdoin.

Taksarakenne yhtenäistetään 5 v siirtymäaikana. Tämän jälkeen 5 v aikana taksarakennetta kehitetään edelleen aiheuttamisperiaatteen suuntaan siten, että tavoitteena on perusmaksujen osuus 30 % perus- ja käyttömaksujen summasta.

Tuloutukset omistajalle (lainan korko, lyhennys, peruspääoman tuotto) suoritetaan ehdotettujen liikelatoudellisten ja markkinalähtöisten periaatteiden mukaisesti siten, että tuloutustaso säilyy kaikkien osalta likimain nykyisen suuruisena.

VAIKUTUKSET JA PERUSTELUT

Organisaatiomallin perustelut:

Kuntayhtymämalli soveltuu hyvin kunnallista liiketoimintaa harjoittavalle organisaatiolle. Malli tarjoaa hyvät edellytykset liiketoiminnan harjoittamiselle ja turvaa omistajan oikeudet. Kuntayhtymä on joustavasti perustettavissa ja tarvittaessa muutettavissa joustavasti jäsenkuntien yhteisin päätöksin ilman lainsäädäntömenettelyä. Malli mahdollistaa tavoiteaikataulun mukaisen etenemisen.

Seutu- ja ympäristötiedon toiminta perustuu kuntaosuuksilla maksettavaan rahoitukseen ja eroaa toiminnaltaan liikelaitosperiaatteella toimivista vesi- ja jätehuollosta. Toiminnan yhdistäminen vesi- ja jätehuoltoon saattaa aiheuttaa sen, että yksikkö ei tule kehittymään samalla tavalla kuin olisi mahdollista tämän tyyppiseen toimintaan erikoistuneessa toisessa ympäristössä.

Vesihuoltolaitoksilla on hallintoon tarvittava henkilökunta. YTV:n hallintohenkilökuntaa (47 henkilöä) ei tarvita vesihuoltotoimintaa varten.

Muiden periaatteiden perustelut:

Uusi kuntayhtymä toimii liiketaloudellisin ja markkinalähtöisin periaattein. Avaava tase (1,6 mrd euroa) edustaa substanssiarvoa, turvaa toimintaedellytykset ja tarjoaa parhaan mahdollisen verosuojan. Omistususuudet edustavat arvonmääritystyöryhmän ”parasta näkemystä” kuntien tasapuolisesta kohtelusta. Esitetyissä omistususuuksissa on otettu huomioon siirtymäajan vaikutukset tuottoarvolaskelmiin.

Ehdotetun mukainen yhtenäistetty taksarakenne edustaa tuottoarvon mukaisia omistususuuksia. Täysin aiheuttamisperiaatteen mukainen taksarakenne puolestaan edustaa nykykäyttöarvon mukaisia omistususuuksia. Ehdotettujen omistususuuksien mukainen taksarakenne on puolessa välissä edellisiä (ks. PWC s. 18 ja 19).

Vantaalla ja Kauniaisissa tuloutustaso säilyy reaalisesti nykytasolla. Espoossa tuloutus kasvaa, koska sen aikaisempi tuloutustaso suhteutettuna tasearvoon on ollut matalampi kuin muilla. Helsingissä tuloutustaso laskee hieman.”

4.11. Ympäristöpalvelut-työryhmän ensimmäisen vaiheen loppuraportti 26.11.2008 - asia päätettäväksi

Työryhmän loppuraportissa 26.11.2008 todetaan, että työryhmä:

”on saanut päätökseen työohjelman ensimmäisen vaiheen. Työryhmä on laatinut päätöksentekoa ja jatkovalmistelua varten sopi-

muksen pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitostointojen yhdistämisen periaatteista ja edellytyksistä. Sopimuksella osapuolina olevat kaupungit sopivat ja määrittelevät vesi- ja viemärlaitostointojen yhdistämisen periaatteet ja edellytykset sekä sen, miten vesi- ja viemärlaitostointinnot yhdistetään nykyisessä YTV:ssä olevien jätehuollon ja seutu- ja ympäristötiedon toimintojen kanssa sekä yhteistoiminnassa sovellettavista periaatteista.”³¹⁵

Hankeryhmän kokous maanantai 26.11.2008 totesi, että jatkovalmistelu on siirretty YTV:n vetovastuulle ja hankeryhmä lakkautti toimintansa. Yleisesti hankeryhmä sai kaikki projektit valmiiksi aikataulujen mukaisesti. Yhteensä valmista raportoitua tulosta syntyi liitteinen lähes tuhat sivua.³¹⁶

Ympäristöpalvelut-työryhmän valmisteluryhmien kokoonpanosta perustamissopimusryhmä, juridinen ryhmä ja hankeryhmä ovat mainittu aiemmin. Näiden lisäksi olivat toimineet myös:³¹⁷

Arvonmääritystyöryhmä: puheenjohtaja Ilari Myllyvirta Helsingistä, jäsenet Johan Holmberg, Matti Malinen ja Jukka Piekkari Helsingistä, Olli Isotalo ja Timo Kuismin Espoosta, Ralf Nordström ja Pirjo van Nues Vantaalta sekä Marianna Harju Kauniaisista.

Investointistrategiatyöryhmä: puheenjohtaja Ilari Myllyvirta Helsingistä, jäsenet Jukka Piekkari Helsingistä, Osmo Seppälä Espoosta, Pertti Heinonen Vantaalta ja Hannu Vornanen Kauniaisista.

Tariffityöryhmä: puheenjohtaja Jussi Pirinen Helsingistä, jäsenet Tuija Loppi-Hakamäki Helsingistä, Tuija Rätty Espoosta ja Kirsti Mäkinen Vantaalta.

Ympäristöpalvelut-työryhmä oli valmistellut seuraavat selvitykset ja asiakirjat:³¹⁸

1. Sopimusluonnos pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitostointojen yhdistämisen periaatteista ja edellytyksistä.
2. Omaisuuksien arvon, luovuttamismenettelyn ja omistajatuloutusten määrittäminen, PricewaterhouseCoopers Oy, 20.10.2008.
3. Vesihuollon investointistrategia ja -ohjelma 2010-2019, Pöyry Environment Oy, 6.10.2008.

315 Ympäristöpalvelut-työryhmä. Loppuraportti. 26.11.2008.

316 Muistio 6, 21.11.2008, Hankeryhmä closing-kokous.

317 HUOM. Nämä olivat hankeryhmän projekteja, ei erillisiä ”työryhmiä”.

Ympäristöpalvelut-työryhmä. Loppuraportti. 26.11.2008.

318 Ibid.

4. PKS-kuntien vesihuoltotariffien yhtenäistäminen ja vaikutukset, tariffityöryhmä 16.10.2008.

Työryhmän loppuraportin mukaan:

”Kaupunginhallitusten hyväksymään ratkaisumalliin pohjautuen valtuustolle esitetään, että Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniainen vesilaitostoiminnot yhdistetään vuoden 2010 alusta yhteiseen organisaatioon nykyisen YTV:n jätehuollon sekä seutu- ja ympäristötiedon toimintojen kanssa.

Kaupunginvaltuustoille on samanaikaisesti tehty erikseen joukkoliikenteen uudelleen organisointia koskeva esitys, jonka mukaisesti YTV:n ja joukkoliikenteen suunnittelu- ja tilaajatoiminnot yhdistetään HKL:n vastaavien toimintojen kanssa ja siirretään perustettavaan kuntayhtymään. Tässä järjestelyssä nykyinen YTV jakautuu joukkoliikennetoimintoihin sekä jätehuollon ja seutu- ja ympäristötiedon toimintoihin. Jakautumisen jälkeen joukkoliikennetoiminnot siirretään uuteen organisaatioon.

Nykyisen YTV:n jätehuollon sekä seutu- ja ympäristötiedon toimintoista muodostetaan pääkaupunkiseudun ympäristöpalveluorganisaatio, johon jäsenkunnat siirtävät liiketoimintakaupalla vesihuollon toiminnot (jäljempänä ”YTV”). Kukin toiminto organisoidaan omaksi tulosalueeksi.”³¹⁹

YTV:n vesihuollon tehtävistä sanotaan, että:

”YTV toimii vesihuoltolaissa tarkoitettuna vesihuoltolaitoksena, joka huolehtii pääkaupunkiseudun vesihuollon järjestämisestä ja kehittämisestä toiminta-alueellaan sen mukaisesti kuin vesihuoltolaissa (119/2001) on säädetty tai sen nojalla määrätty ja miten jäsenkunnissa on päätetty tai sopimuksin sovittu.

YTV:n vesihuollon tehtävät ja vastuut määritellään siten, että ne ovat jäsenkuntien alueilla yhtenevät.

YTV:n toiminnan alkamisajankohtana 1.1.2010 organisaation vesihuolto toimii jäsenkuntien tuolloin voimassa olevien toiminta-aluepäätösten mukaisilla toiminta-alueilla. Kolmen vuoden siirtymäajan kuluessa jäsenkuntien hyväksymät toiminta-alueet yhdistetään siten, että jäsenkuntien kulloinkin alueillaan hyväksymät toiminta-alueet muodostavat yhden yhtenäisen toiminta-alueen.”

Vesi- ja viemärlaitoksien yhdistämisestä laaditun sopimuksen mukaan siir-
tyvästä omaisuudesta ja luovutusmenettelystä ehdotettiin, että:³²⁰

*”jäsenkunnat siirtävät kaiken vesihuolto- ja viemärlaitostoimin-
taansa liittyvän omaisuuden ja osuudet pois lukien maaomaisuus
sekä muu erikseen sovittava omaisuus nykyisen YTV:n pohjalta toi-
mivalle organisaatiolle (”YTV”).*

*Siirrettävä omaisuus käsittää myös kaupunkien omistamat osuudet
Pääkaupunkiseudun Vesi Oy:stä ja Vantaan kaupungin oikeudet ja
velvoitteet Keski-Uudenmaan vesiensuojelun kuntayhtymästä.*

*Lähtökohtana siirrettävää omaisuutta määriteltäessä ja omai-
suuden arvon määrittämisessä on kaikkien osapuolien tasapuolinen
kohtelu. Omaisuuden ja osuuksien sekä oikeuksien ja velvoitteiden
arvot on määritelty yhtenäisin perustein jokaisen jäsenkunnan
vesi- ja viemärlaitostoiminnan osalta. Siirrettävästä omaisuudes-
ta ja siirron ulkopuolelle jäävästä omaisuudesta laaditaan erilli-
nen luettelo.*

*Omaisuuden ja osuuksien sekä oikeuksien ja velvoitteiden arvot on
määritelty tilanteen 31.12.2008 mukaisesti. Siirtyvän omaisuuden
arvo per 31.12.2008 on noin 1 600 milj. euroa. Arvoja tarkistetaan
vuonna 2009 tapahtuvien olennaisten muutosten perusteella.*

*Järjestely toteutetaan liiketoimintakauppana, jossa kaupungit
myyvät YTV:lle vesihuoltoliiketoimintansa. YTV maksaa vastaan-
ottamastaan liiketoiminnasta vastikkeen vastaanottavan yhteisön
peruspääomaosuuksina (noin 30 %) ja kauppahintasaatavana*

*(noin 70 %). Nykyisen YTV:n omaisuuden kohdalla noudatetaan
vuoden 2009 tilinpäätöksen tasearvoja. Kyseisen omaisuuden net-
toarvo 1.10.2008 tilanteessa on noin 20 milj. euroa.”*

Vesihuollon investointien toteuttamisesta ja rahoituksen periaatteista ehdo-
tettiin, että:³²¹

*”YTV on velvollinen kustannuksellaan rakentamaan ja laajenta-
maan vesihuoltoverkostoaan kunkin jäsenkunnan kaava-alueellaan
päättämässä ja asemakaava-alueen ulkopuolella kuntakohtaisen
kehittämissuunnitelman mukaisessa aikataulussa ja laajuudessa.*

320 Sopimus pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitostoimintojen
yhdistämisen periaatteista ja edellytyksistä. Perustelumuistio. 20.11.2008.

321 Sopimus pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitostoimintojen
yhdistämisen periaatteista ja edellytyksistä. Perustelumuistio. 20.11.2008.

YTV toteuttaa kustannuksellaan kaikki toiminta-alueensa uusinvestoinnit ja saneeraukset. YTV rahoittaa investointinsa tulorahoituksella, lainarahoituksella tai peruspääomaa korottamalla.”

4.12. Perussopimus

Perustamissopimusryhmän tehtävänä oli täsmentää yhdistymisen periaatteet sekä omistajan ja uuden organisaation väliset toimintamallit. Perussopimusryhmän työskentely venyi välillä seitsemänkin tunnin pituiseksi keskusteluksi. Tästä sopimuksesta, joka koski pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitostojen yhdistämisen periaatteita ja edellytyksiä, muodostui myöhemmin, kuntayhtymän käynnistyttyä ohjekirja, jota haastateltavien mukaan ”*tavataan nyt HSY:n aikaan kuin raamattua*”.

Sopimus sisälsi mm. toimivan ja onnistuneen vesihuollon kannalta merkittävät linjaukset, kuten investoinnit:

” 15 YTV:n vesihuollon investointien toteuttamisen ja rahoituksen periaatteet

YTV:n vesihuollon kehittämisen ja investointien toteutuksen suunnittelujärjestelmä on kuvattu tämän sopimuksen liitteessä 1. Jäsenkuntien kesken sekä YTV:ssä noudatetaan tämän sopimuksen ja sen liitteen 1 mukaisia vesihuollon kehittämisen ja investointiohjelmien laatimisen periaatteita.

YTV on velvollinen kustannuksellaan rakentamaan ja laajentamaan vesihuoltoverkostoaan kunkin jäsenkunnan kaava-alueellaan päättämässä ja asemakaava-alueen ulkopuolella kuntakohtaisen kehittämissuunnitelman mukaisessa aikataulussa ja laajuudessa.

YTV toteuttaa kustannuksellaan kaikki toiminta-alueensa uusinvestoinnit ja saneeraukset. YTV rahoittaa investointinsa tulorahoituksella, lainarahoituksella tai peruspääomaa korottamalla. Mikäli jäsenkunta haluaa edellä tässä sopimuksessa mainituista periaatteista poiketen toteuttaa alueellaan vesi-huollon investointeja, jäsenkunta ja YTV sopivat erikseen jäsenkunnan osuudesta investointikustannusten kattamiseen.”³²²

Tämä perussopimuksessa mainittu liite 1 ” Vesihuollon kehittäminen ja investoinnit” on käytännössä Jukka Piekkarin kirjoittama paperi, joka takaa toimivalle vesihuollolle tarpeelliset toimenpiteet tietyin väliajoin. Esimerkik-

si vesihuollon seudullinen investointistrategia tulee päivittää neljän vuoden välein.³²³

”Vesihuollon seudullinen investointistrategia päivitetään neljän (4) vuoden välein yhteistyössä jäsenkuntien ja Pääkaupunkiseudun vesi- ja ympäristöpalvelut -organisaation kanssa siten, että kunkin jäsenkunnan kaavoituksesta, kuntatekniikan suunnittelusta ja toteuttamisesta sekä tarvittaessa ympäristönsuojelusta vastaavat organisaatiot ovat mukana tarvittavassa laajuudessa. Vesihuollon seudullinen investointistrategia muodostaa pohjan jatkettaessa suunnittelua vesihuollon seudulliseksi kehittämissuunnitelmaksi.

Jäsenkuntien on yhteistyössä Pääkaupunkiseudun vesi- ja ympäristöpalvelut -organisaation kanssa laadittava ja pidettävä ajan tasalla kattavaa vesihuollon seudullista kehittämissuunnitelmaa vesihuoltolain 5 §:n periaatteiden mukaisesti. Kukin jäsenkunta tekee vesihuoltolain 5 §:n mukaiset kuntakohtaiset vesihuollon kehittämissuunnitelmat oman kuntansa aluetta koskien.

Vesihuollon seudullinen kehittämissuunnitelma laaditaan yhteisen organisaation toiminnan käynnistyttyä aiemmin laaditun vesihuollon seudullisen investointistrategian ja jäsenkuntakohtaisten vesihuollon kehittämissuunnitelmien pohjalta kymmenen (10) vuoden aikavälille ottaen huomioon organisaation taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset vesihuoltolain periaatteiden mukaisesti. Vesihuollon seudullinen ja kuntakohtaiset kehittämissuunnitelmat päivitetään ja hyväksytetään jäsenkunnissa neljän (4) vuoden välein.

Pääkaupunkiseudun vesi- ja ympäristöpalvelut -organisaation on toteutettava toiminnassaan jäsenkunnan omalla alueellaan hyväksymää vesihuollon kehittämissuunnitelmaa.”³²⁴

Myös esimerkiksi investointiohjelma tulee päivittää kahden vuoden välein:

”Ensimmäinen keskipitkän aikavälin investointiohjelma laaditaan vuosille 2010-2019. Pääkaupunkiseudun vesi- ja ympäristöpalvelut -organisaation perustamistoimenpiteiden yhteydessä laadittu investointiohjelma päivitetään vuoden 2009 syyskuun loppuun mennessä. Jatkossa investointiohjelma päivitetään kahden (2) vuoden välein.”³²⁵

323-325 Luonnos, sopimus pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitostointojen yhdistämisen periaatteista ja edellytyksistä. Liite 1. Vesihuollon kehittäminen ja investoinnit.

**Vesihuoltoa
ajetaan yhteen
kuin käärmettä
pyssyyn**

(Länsiväylä 26.10.2008)

**Espoon Sähkön surkea kauppa
toistuu Espoon Veden kanssa**

(Länsiväylä 14.10.2008)

**Virkamiehet ilmiriidassa vesilaitoksista
pääkaupunkiseudulla**

Helsingin, Espoon ja Vantaan vesilaitoksia yhdistetään
väkisin YTV:hen

(Ilta Sanomat 7.11.2008)

**Sopu laskee veden
hintaa Vantaalla
ja Espoossa, mutta
nostaa Helsingissä**

(Vantaan Sanomat 19.11.2008)

5. Lopullinen päätös

Joulukuun 15. päivänä 2008 Espoon kaupunginvaltuusto yllätti ja jätti Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten vesilaitostoimintojen yhdistämisen pöydälle äänin 37 - 30.³²⁶ Espoon kaupunginvaltuuston puheenjohtaja arvelee *Helsingin Sanomissa* 17.12.2008, että pelko etujen jyräämisestä lykkäsi päätöstä yhdistää vesilaitokset. Hänen mukaansa luottamus Helsinkiin oli erittäin ohutta.³²⁷ *Vartti* kertoo taustalla olevan myös espoolaisten halu itse päättää mahdollisen uuden jätevedenpuhdistamon paikasta.³²⁸

Samaan aikaan Vantaan kaupunginvaltuusto hyväksyi ehdollisena Vantaan vesilaitostoimintojen yhdistämisen Espoon, Helsingin ja Kauniaisten vesilaitostoimintojen kanssa nykyisen YTV:n pohjalta toimivaan yhteiseen organisaatioon. Valtuutettu Markku J. Jääskeläinen kertoi asian käsittelyn kuluessa, että Espoon valtuusto on juuri jättänyt asian pöydälle. Jääskeläisen ponsiesityksen perusteella valtuusto teki hyväksymispäätöksen ehdollisena. Ehto täyttyisi, mikäli sekä vesi- ja viemärlaitostoimintoja että joukkoliikenneorganisaatiota koskevat sopimukset hyväksyttäisiin kaikissa kaupungeissa.³²⁹

Muut kaupungit jäivät siis odottamaan Espoon päätöstä asiassa. Asia tuli käsiteltäväksi Espoon kaupunginvaltuuston ensimmäiseen kokoukseen tammikuussa 2009. Päätös syntyi tällä kertaa, mutta keskustelun ja äänestysten jälkeen. Espoon päätös jättää asia pöydälle oli yllätys myös kaupungin valmistelijoille ja päättäjille. Seppälä kertoo:

Espoo hyväksyi joukkoliikenneyhteistyön ja uuden kuntayhtymän mutta jätti pöydälle vesilaitosratkaisun äänin 37–30. Sitten soppa ja hämmennys olikin täysin valmis, koska päätös pöydälle jättämisestä oli täysi yllätys Espoon valmistelijoille ja jopa päättäjille. Muissa kaupungeissa oltiin hämmentyneitä, että kaatuuko tämä asia nyt tähän ja ainakin tulee valmisteluun viive ja asia mutkistuu. Mutta sitten uusi valtuusto aloitti työnsä ja Espoo päätti yrittää uutta ratkaisua. Ensin järjestettiin asiasta 12.1. epävirallinen infotilaisuus valtuustolle, jossa käytiin läpi asian perusteluja ja sitten viikkoa myöhemmin 19.1. asia vietiin uudelleen pöydältä

326 LV 16.12.2008, http://www.lansivayla.fi/Uutiset/Paivan-Puheenaihe/Valtuuston-paatos-vesilaitoksesta-siirryy_tarkistettu_10.3.2009.

327 HS 17.12.2008.

328 *Vartti* 17.12.2008.

329 <http://www.kuntatekniikka.fi/web/page.aspx?pageid=11085&newsid=20380&page=1>, tarkistettu 10.3.2009.

*valtuuston ratkaistavaksi. Kolmen tunnin keskustelun jälkeen päätettiin melko selvin numeroin 48–19 hyväksyä sopimus.*³³⁰

Espoon valtuusto päätti 19.1.2009 äänin 48 - 19 yhdistää Espoon vesilaitos-toiminnot vuoden 2010 alusta Helsingin, Vantaan ja Kauniaisten vesilaitos-toimintojen kanssa. Vesilaitostoiminnot siirretään nykyiseen YTV:hen, johon jäävät edelleen jätehuollon sekä seutu- ja ympäristötiedon toiminnot. Järjestelyn toteutuminen edellyttää muiden kaupunkien valtuustojen vastaavansiältöisiä päätöksiä sekä YTV-lain muutosta. Päätökseen tehtiin yksimielisesti lisäys, että Espoo päättää jätevedenpuhdistamon sijainnista itsenäisesti. Päätökseen hyväksyttiin myös kolme toivomusta.³³¹

Päätöksen yhdistymisestä teki Espoon kaupungin valtuusto, jonka puheenjohtajaksi vuosiksi 2009–2010 valittiin Jukka Mäkelä (Kok.), valtuuston ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi Jyrki Kasvi (Vihr.) ja valtuuston toiseksi varapuheenjohtajaksi Maria Guzenina-Richardson (SDP). Kaupunginhallituksen puheenjohtajaksi vuosiksi 2009–2010 valittiin Saija Äikäs-Idänpää-Heikkilä (Kok.), ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi Sirpa Hertell (Vihr.) ja toiseksi varapuheenjohtajaksi Markku Sistonen (SDP).³³²

Helsingin Sanomat uutisoi päätöstä, joka sen mukaan syntyi pakkoraossa:

Espoo hyväksyi pakkoraossa vesilaitosten yhdistämisen. Espoon uusi kaupunginvaltuusto pääsi tositoimiin heti ensimmäisessä kokouksessaan maanantaina. Valtuusto hyväksyi Espoon, Helsingin, Vantaan ja Kauniaisten vesilaitoksen yhdistämisen. Päätös syntyi pitkän keskustelun jälkeen äänin 48–19. Yhdistämistä vastustivat lähinnä vasemmiston, kristillisdemokraattien, keskustan, perussuomalaisen ja sitoutumattomien ryhmät. Vanha valtuusto otti asialle aikalisän joulukuussa. Monen kohdalla päätös tuntui syntyneen pakkoraossa. Tämän taustalla on esimerkiksi se, että päättäessään omalta osaltaan vesilaitosten yhdistämisestä joulukuussa Vantaan valtuusto linjasi, että joukkoliikennettä ja vesihuoltoa koskevat sopimukset tulevat voimaan vasta, kun kaikki kaupungit hyväksyvät ne.

Espoon on pakko päättää tästä, koska muuten koko pääkaupunki-seudun yhteistyö loppuu. Päättäjillä on aina oltava oikea vaihtoehto, nyt sitä ei ole. Tämä ei ole järkifuusio, vaan poliittinen päätös”, Rkp:n ryhmänjohtaja Carl Haglund totesi. Samoilla linjoilla oli

330 Seppälä 12.2.2009.

331 <http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;29;37412;37486;101411>, tarkistettu 10.3.2009.

332 Ibid.

moni muukin. ”Tämä on Espoon YYA-sopimus”, Pirjo Kemppi-Virtanen (kok) jatkoi. Monet valtuutetuista väläyttelivät puheissaan myös kokeneensa kiristämistä?. ”Jos ei hyväksytä yhdistämistä, kaikki yhteistyökö loppuu. Rakennetaanko siihen Helsingin muuri?” Seppo Huhta (ps/sit) kummasteli. Painostuksen lisäksi monia huolestutti Espoon veden henkilöstön asema ja se, kuka yhdistämisestä todella hyötyy. Ainakin aluksi espooalaisten vesimaksut laskisivat noin kymmenellä prosentilla. Muiden kaupunkien vedenkäyttäjistä saataisiin maksajia 200 miljoonaa euroa maksavalle vedenpuhdistamolle. ”Ilman yhdistämistä vesilaskuja pitäisi nostaa jopa 25 prosenttia, jotta puhdistamo saataisiin maksettua”, Paula Viljakainen (kok) totesi. Monen mielestä lyhyellä aikavälillä sopimus on edullinen, pitkällä ei. ”Kuinka pitkään joudumme maksamaan Helsingin runkoverkon korjauksesta?” Antero Laukkanen (kd) muistutti. Monia nyppi myös se, että uudesta organisaatiosta tulisi Helsingin vetoinen. ”Tähän liittyy monta inhottavaa asiaa, yksi niistä on Helsingin saama 50 prosentin päätösvalta ja pysyvä puheenjohtajuus”, keskustan Jussi Holma pohti. Valtuustosalin lehtereille oli kerääntynyt kymmeniä asiasta kiinnostuneita. Puheenjohtaja Jukka Mäkelä sai parikin kertaa kieltää yleisön buuaukset ja taputukset. Ennen kokousta Espoon Veden työntekijät jakoivat Haukilahden vesitorinin kuvalla varustettuja vesipulloja. ”Niin, tuon vesi on muuten pullotettu Helsingissä”, kokouksen Ari Konttas naurahti.³³³

Helsinki sai siis uudessa organisaatiossa puolet päätösvallassa ja pysyvän puheenjohtajuuden. Vuonna 1991 tehdyssä ehdotuksessa Helsinki olisi saanut osakepääomasta 66,7 prosenttia ja pysyvän puheenjohtajuuden kuten nyt sekä puolet hallituspaikoista.³³⁴ Hämeenlinnassa vesiyhtiön hallituksen kokoonpanosta sovittiin osakassopimuksessa, jossa varmistettiin kaikille kunnille edustaja. Hallitukseen valittiin yhdeksän varsinaista jäsentä ja heille kullekin henkilökohtainen varajäsen. Hämeenlinnan kaupunki nimesi neljä varsinaista jäsentä ja heidän varajäsenensä. Hattula, Kalvola, Renko, Hauho ja Tuulos nimesivät kukin yhden jäsenen ja heidän varajäsenensä. Näin naapurikunnilla oli hallituksessa enemmistö. Hallituksen puheenjohtajaksi sovittiin valittavaksi joku neljästä Hämeenlinnan kaupungin ehdottamasta varsinaisesta jäsenestä.

333 Helsingin Sanomat, Espoo hyväksyi pakkoraossa vesilaitosten yhdistämisen, 19.1.2009, Päivi Punkka-Hänninen.

334 Kolmisopimustoimikunnan esitys 9.1.1991.

5.1. Asia ratkeaa lopullisesti Espoon valtuuston ratkaisevassa kokouksessa 19.1.2009

Päätösehdotuksessa esitetään, että Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniais-
ten vesilaitostoiminnot yhdistetään siirtämällä ne vuoden 2010 alusta lukien
nykyiseen YTV:hen, johon jäävät edelleen jätehuollon sekä seutu- ja ympä-
ristötiedon toiminnot. Espoon kaupunginvaltuustossa³³⁵ tämä historiallinen
asia eteni seuraavasti.

Ensin valtuutettu Uotila Karhulan kannattamana teki seuraavan toivomus-
ehdotuksen:

*Valtuusto toivoo, että lähtökohtana henkilöstöä koskevissa jatko-
neuvotteluissa olisi, että virka- ja työsuhde-ehdot säilyvät vähin-
tään nykyisellä tasolla ainakin ensimmäiset 5 vuotta.*

Sitten Kemppi-Virtanen Viljakaisen kannattamana teki seuraavan toivomus-
ehdotuksen:

*Valtuusto toivoo, että YTV:n vesihuollon toimialueen tulee kattaa
koko Espoon alue, myös kaavoittamattomat alueet.*

Lisäksi Merra Viljakaisen ym. kannattamana teki seuraavan lisäysehdotuksen
kohdaksi 6:

*Lisäksi valtuusto toteaa, että Espoo päättää jätevedenpuhdistamon
sijainnista itsenäisesti.*

Tämän jälkeen Kankkonen Almqvistin kannattamana teki seuraavan toivo-
musehdotuksen:

*Hyväksyessään sopimuksen Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauni-
aisten vesihuollon yhdistämisestä, valtuusto toivoo kaupunginhal-
lituksen määrätietoisesti toimivan sen puolesta, että kaikki sopija-
puolet kunnioittavat jo tehtyjä yhteistyösopimuksia niin, että niiden
pätevyyttä ei kyseenalaisteta eikä tehdä riippuvaisiksi päätöksistä,
jotka koskevat mahdollisia uusia yhteistyöprojekteja.*

Sitten Byman Juvosen kannattamana ehdotti, että asia jätetään pöydälle. Lo-
pulta pöydällepanosta päätettiin äänestä. Valtuusto päätti hylätä pöydälle-
panoehdotuksen äänin 54–13. Puheenjohtaja totesi, että asian käsittely jat-
kuu. Puheenjohtaja kehotti Bymania pysymään käsiteltävänä olevassa asiassa.
Kun Byman ei puheenjohtajan huomautuksesta huolimatta tätä noudattanut,
puheenjohtaja kielsi Bymania jatkamasta puhettaan ja kehotti häntä poistu-

335 http://www.espoo.fi/asiakirja.asp?path=1;31;37423;37424;37425&id=958E55A729B875D8C22575620037D158&kanta=kunnari\intrakun_e.nsf, tarkistettu 10.3.2009.

maan puhujakorokkeelta. Byman noudatti kehotusta, mutta esitti tähän eri-ävän mielipiteensä. Uotila Karhulan kannattamana esitti, että asia hylätään. Tiainen ehdotti, että yhdistymispöytäkirjaan lisätään kohtuullinen irtisanoutumispykälä ehtona sen hyväksymiselle. Puheenjohtaja esitti valtuuston hyväksyttäväksi selostuksen keskustelun kuluessa tehdyistä ehdotuksista. Selostus hyväksyttiin yksimielisesti. Puheenjohtaja totesi, että Tiaisen ehdotus kannattamattomana raukeaa.

Lopulta puheenjohtaja ehdotti, että äänestyksessä ne, jotka kannattavat kaupunginhallituksen ehdotusta, äänestävät ”jaa” ja ne, jotka kannattavat asian hylkäämistä, äänestävät ”ei”. Valtuusto hyväksyi puheenjohtajan ehdotuksen. Äänestyksessä valtuusto 48 äänellä 19 ääntä vastaan hyväksyi kaupunginhallituksen ehdotuksen. Äänestyslista on pöytäkirjan liitteenä.

Puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Merran lisäsehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi valtuuston hyväksyneen sen.

Puheenjohtaja myös tiedusteli, voidaanko Uotilan toivomusehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi valtuuston hyväksyneen sen. Lisäksi puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Kankkosen toivomusehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi valtuuston hyväksyneen sen. Vielä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko Kemppi-Virtasen toivomusehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi valtuuston hyväksyneen sen.

Näin valtuusto siis päätti, että se:

- hyväksyi, että Espoon vesilaitostoiminnot yhdistetään vuoden 2010 alusta Helsingin, Vantaan ja Kauniaisten vesilaitostointojen kanssa ja että ne siirretään nykyiseen YTV:hen, johon jäävät edelleen jätehuollon sekä seutu- ja ympäristötiedon toiminnot,
- hyväksyi sopimuksen pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitostointojen yhdistämisen periaatteista ja edellytyksistä,
- oikeutti kaupunginhallituksen tekemään sopimukseen vähäisiä muutoksia ja tarkennuksia,
- oikeutti kaupunginhallituksen päättämään Espoon Veden toimintojen ja omaisuuden luovuttamiseen ja yhdistämiseen YTV:hen sekä henkilöstön siirtoon liittyvistä järjestelyistä,
- päätti, että tämän päätöksen täytäntöönpanon edellytyksenä on, että Helsingin, Vantaan ja Kauniaisten kaupunkien valtuustot teke-

vät vastaavansisältöiset päätökset. Järjestelyn toteutuminen edellyttää YTV-lain muutosta

- totesi, että Espoo päättää jätevedenpuhdistamon sijainnista itsenäisesti.

Lisäksi valtuusto hyväksyi seuraavat toivomukset:

- Valtuusto toivoo, että lähtökohtana henkilöstöä koskevissa jatko-neuvotteluissa olisi, että virka- ja työsuhde-ehdot säilyvät vähintään nykyisellä tasolla ainakin ensimmäiset viisi vuotta.

- Valtuusto toivoo, että YTV:n vesihuollon toimialueen tulee kattaa koko Espoon alue, myös kaavoittamattomat alueet.

- Hyväksyessään sopimuksen Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten vesihuollon yhdistämisestä, valtuusto toivoo kaupunginhallituksen määrätietoisesti toimivan sen puolesta, että kaikki sopijapuolet kunnioittavat jo tehtyjä yhteistyösopimuksia niin, että niiden pätevyyttä ei kyseenalaisteta eikä tehdä riippuvaisiksi päätöksistä, jotka koskevat mahdollisia uusia yhteistyöprojekteja.

Byman esitti eriävän mielipiteensä asiaan ja totesi, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä. Lisäksi Laukkanen ja Tallqvist esittivät eriävänä mielipiteenään seuraavaa:

Espoon Veden yhdistämistä Helsingin, Vantaan ja Kauniaisten yhteiseksi vesilaitokseksi yhdistämällä ne YTV:hen ei tule hyväksyä. Esittelytekstin liitteet osoittavat, että hankelaskelmat ovat puutteelliset, eivätkä sisällä investointikohteiden erittelyjä kaupungeittain. Esittelyn laskelmista käy ilmi, että hanke sisältää korkomenoja, jotka ovat suuruudeltaan noin 30 % uuden vesilaitoksen liikevaihdosta. Korot sisältävät kaupungille tuloutettavana osuutena 6 % tuoton pääomasijoituksesta, joka on luonteeltaan espoolaisilta vesimaksuissa perittävää piiloveroa.

Myös valtuutetut Tiainen, Huhta, Juvonen, Savola, Sonkeri, Hiltunen ja Lah-
tinen esittivät eriävän mielipiteensä päätökseen.

Näin päätettiin liitoksesta. Päätös ei ollut yksimielinen, mutta äänestystulos oli selkeä. Huomattava on, että Espoon valtuutetut käytännössä päättivät samalla myös muusta PK-seudun yhteistyöstä. Asiat olivat niputettu niin, että kaikki yhteistyöhankkeet joko toteutuvat tai kaatuvat yhdessä.

6. Toteutuksen suunnittelu, jonka aikana YTV malli muuttui kuntayhtymäksi

Vastuu vesilaitosten yhdistämisen valmistelusta oli siirtynyt kaupungeilta YTV:lle marraskuussa 2008. Seppälä kertoo:

*Marraskuussa [2008] kun ympäristöpalvelut-työryhmä jätti asian päätettäväksi, se myös päätti että kaikkien työryhmien työ päättyy lukuun ottamatta henkilöstöryhmää. Valmisteluvastuu siirtyi yksiselitteisesti kaupungeilta YTV:lle. Joulukuisen pöydällejättämispäätöksen jälkeen ennen Espoon uutta valtuustokäsittelyä asiassa ei tapahtunut mitään koska kaikki odottivat Espoon päätöstä ja YTV ei aloittanut mitään valmisteluja. Eikä oikeastaan käynnistänyt vielä tammikuun valtuuston jälkeenkään vaan vasta nyt, itse asiassa 13.2.[2009], on ensimmäinen YTV:n asiasta järjestämä avausseminaari YTV:n ja vesilaitosten johdon kesken. Valmistelun aloittaminen kesti ajatellusta joulukuun lopusta tammikuun alusta puolitoista kuukautta, sen verran ollaan aikataulusta jäljessä.*³³⁶

YTV aloitti heti Espoon myönteisen päätöksen jälkeen uudelleenorganisoinnin ja valitsi uuden yhteistyöjohtajan puolentoista vuoden odottelun jälkeen:

Ympäristöpalvelut-työryhmä joka jo kertaalleen lakkautettiin, sai uudelleen määräyksen kokoontua 23.1.[2009], varsin pian Espoon päätöksen jälkeen. Kaupunginjohtajat antoivat lisäselvityspyynnön työryhmälle, joka päätti kokoontua. Kuinka ollakaan juuri samana päivänä oli koolle kutsuttu YTV:n seutukokous, jonka pääasiallisenä agendana oli valita YTV:lle uusi yhteistyöjohtaja puolentoista vuoden odottelun jälkeen. Heti kun Espoon päätös oli tehty, YTV aloitti uudelleen organisoitumisen kun aiemmin oli todettu, että YTV:n asiat ovat niin levällään ettei sitä ratkaisua voitu tehdä. Uuden johtajan tehtävänä oli lähteä vetämään tätä valmistelua, mutta hän aloittaa vasta 16.3.[2009] Ohjausryhmän kokouksessa 23.1.2009 päätettiin, että siltä osin kun kyse on vesilaitosten operatiivisesta toiminnasta ja siihen liittyvästä asioiden valmistelusta, vesilaitokset voivat keskenään välittömästi jatkaa valmistelua sillä tavoin että siihen päällekatsojaksi tulee yhteistyöjohtaja kun hän

336

Seppälä 12.2.2009. HUOM: Tässä mainittu avausseminaari oli YTV:n palkkaaman konsulttitoimiston järjestämä. Tilaisuus sai myöhemmin kritiikkiä järjestelyistään ja se todettiin mm. huonosti valmistelluksi. Palautteen mukaan seminaarissa oli ohjelmassa ”lähinnä tarjousmateriaalin toistaminen”. (Kirje ympäristöpalveluiden hankeryhmälle)

*aloittaa. YTV:n vt-yhteistyöjohtaja ei sattumalta ollut mukana ohjausryhmän kokouksessa, koska hän oli seutukokouksessa, vaan mukana oli vain sihteeristön edustaja YTV:stä. Toki vesilaitokset mielellään aloittivat valmistelun heti, kun aikaa oli kulunut ja tiedettiin että aikataulu on tiukka. Valmistelu on käynnistynyt ja jatkunut erilaisissa työryhmissä tammikuun [2009] lopusta lähtien. Eli vesilaitosten osalta valmistelutyö on ohjausryhmän päätöksellä käynnissä.*³³⁷

Kun päätös vesilaitosten yhdistämisestä oli tehty oli toimeksianto seuraava:³³⁸

Tehtävänä on yhdistää Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan vesi- ja viemärlaitostoiminnot nykyisen YTV:n pohjalta toimivaan organisaatioon, johon liitetään myös YTV:n nykyiset jätehuolto-, ilmanlaadun tarkkailu- ja vastaavat tehtävät kaupunginvaltuustojen (Helsinki 10.12.2008, Vantaa ja Kauniainen 15.12.2008, Espoo 19.1.2009) päätösten mukaisesti. Tavoitteena on uuden organisaation aloittaminen 1.1.2010.

Kaupunginjohtajien kokouksen 26.3.2008 nimeämä **ympäristöpalvelut -työryhmä** määräsi 23.1.2009 vesilaitosten toimitusjohtajat päivittämään kaupunginjohtajien 15.5.2008 hyväksymän työsuunnitelman siten, että uusi organisaatio voi aloittaa päätetyn aikataulun mukaisesti. **Toimeksianto rajattiin käsittämään vain vesihuollon tulosityksikön muodostamiseen liittyvien operatiivisten toimenpiteiden valmistelun. YTV:n hallintoon ja synergoiden etsimiseen liittyvien toimenpiteiden valmistelun todettiin kuuluvan YTV:n vetovastuulle.**³³⁹

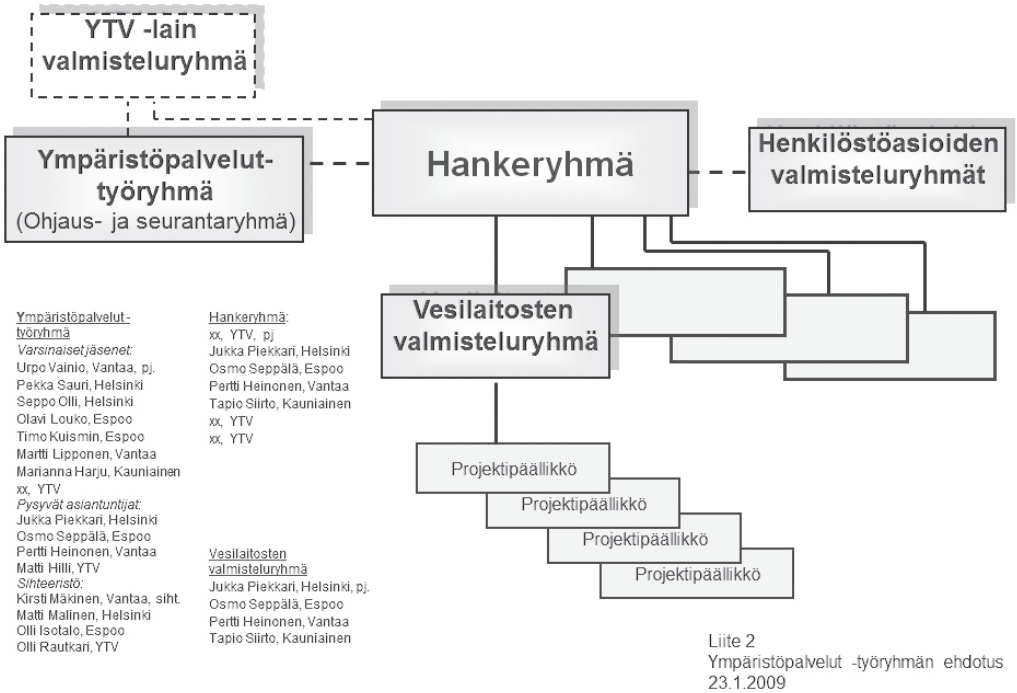
337 Seppälä 12.2.2009.

338 Ympäristöpalvelut -työryhmä. Vesilaitosten valmisteluryhmä. 2.2.2009.

339 Ympäristöpalvelut -työryhmä. Vesilaitosten valmisteluryhmä. 2.2.2009.

Työorganisoimisesta ehdotettiin seuraavaa:³⁴⁰

PKS Ympäristöpalvelut / valmistelun organisointi

Käytännön valmisteluista eräs haastateltava toteaa, että vesihuollon ammatilaisista asiantuntemusta käytettiin teknisissä asioissa:

Käytännössä vesihuollon osuuden valmistelivat vesilaitokset yhdessä. YTV veti lähinnä hallinnollisia projekteja.³⁴¹

Vaikka päätös vesilaitosten yhdistämisestä YTV organisaatioon oli tehty, niin edessä oli asioita, jotka vielä vaikuttivat lopputulokseen. Esimerkiksi lakia valmisteleva työryhmä teki työtä pohjalta, että koko YTV lakkautettaisiin. Tällöin vesilaitokset yhdistyisivätkin jo olemassa olevan kuntalain puitteissa ja muodostaisivat puhtaan vapaaehtoisen kuntayhtymän:

Iso kysymys edelleen on se, että mikä tulee olemaan yhteisömuoto ja sen status sitten kun uusi organisaatio aloittaa. Nyt on valtuustotasoiset päätökset siitä, että YTV-pohjalle tällainen organisaatio kasataan ja kaupunginjohtajien ajatus on että YTV-lakia muute-

340 Valmisteluorganisaatio ehdotus 2.2.2009.

341 N.N.

taan sillä tavoin että joukkoliikenne sieltä pois ja vesihuolto tilalle ja YTV jatkaa lakisääteisenä YTV:nä. Lakityöryhmä, joka asetettiin valtion taholta valmistelemaan YTV-lain muutosta, on kuitenkin valmistelemissa lakiehdotusta, joka lähtee siitä että YTV lakkautetaan. Lakisääteisen YTV:n sijasta perustetaan myöskin ympäristöpalveluille kuntalain mukainen kuntayhtymä, joka olisi pakkokuntayhtymä vain siltä osin että siellä määrättäisiin kaupunkeille yhteistyövelvoite jätehuollon sekä joukkoliikenteen osalta ja todettaisiin, että kuntayhtymällä voi olla myös muita palveluja ja toimintoja. Lain perusteluissa todettaisiin, että kaupungit ovat päättäneet vapaaehtoisesti yhdistää vesihuoltotoimintansa kuntayhtymän puitteissa. [...] valtion lakiasiantuntijat ja lainvalmisteluryhmän johto on sitä mieltä että ei tällaista organisaatiomuotoa voi lailla pakottaa, kun kerran on olemassa kuntalaki ja kuntayhtymät niin ei voida lakisääteisesti yhtä organisaatiota tähän maahan perustaa. Tämähän on siinä mielessä kiusallinen asia, että jos näin käy niin tämähän on juuri se asia josta vesilaitosjohtajat esittivät eriävän mielipiteensä ohjausryhmässä.³⁴²

Seppälän mukaan alun perin lakiluonnoksen piti olla valmiina maaliskuun 2009 aikana, mutta ilmeisesti laki olisi nyt asiallisesti valmis jatkokäsittelyyn maaliskuun vaihteessa, jolloin päätös olisi tehty syksyyn 2009 mennessä. Uusi joukkoliikenneorganisaatio, jonka vuoksi lakia pääasiassa tarvitaan, aloittaisi saman aikataulun mukaisesti 1.1.2010.³⁴³

Tulevaisuus uuden YTV:n tai kuntayhtymän alla oli vesilaitoksille mahdollista, mutta mitenkään välttämätöntä yhdistyminen ei olisi vesihuollon toimivuuden kannalta ollut. Läpikäyty prosessi Seppälän mukaan yhdisti jo sinänsä eri vesilaitoksia toisiinsa, koska tiivis yhteistyö asian tiimoilta tutustutti laitoksia ja niiden henkilökuntaa toisiinsa:

[...] imagolisesti on merkittävää se että oltaisiin perustamassa kokonaan uutta kuntayhtymää, jossa on kolme toimialaa, joista vesihuolto on kaikilla mittareilla mitaten selvästi suurin. Jos vesihuolto tulee kolmantena jo vakiintuneeseen YTV-perheeseen sen vaikutus- ja painoarvo olisi todennäköisesti todellista kokoa pienempi. Se nähtäisiin jätehuolto-organisaationa, johon vesihuolto yhdistettiin. Jos tulisi uusi organisaatio niin kaikki olisivat samalla viivalla. Se nähtäisiin ehkä vesihuolto-organisaationa jolla on myös jätehuoltotoimintoja eikä toisin päin. Toimintavapauksiakin voisi olla enemmän.³⁴⁴

342-344 Seppälä 12.2.2009.

Yhdistämispäätös antoi suuntaviivat, mutta lopullinen muoto oli kevättäl-vellä 2009 kaikille tahoille epäselvä. Paljon oli vielä tehtävää, ennen kuin lo-pullinen organisaatio oli kasassa. Alkoi hektinen työ, sillä uusi organisaatio aloittaisi jo seuraavan vuoden 2010 alussa. Tämä vaihe olikin hyvin raskas valmistelutyön tekijöille.

6.1. Omistajaohjaus 23.2.2009

Pääkaupunkiseudun koordinaatioryhmän 23.2.2009 tekemän päätöksen mukaisesti seudullisen omistajaohjauksen piiriin kuuluvat Helsingin ja Uu-denmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (HUS), Pääkaupunkiseudun yh-teistyövaltuuskunta (YTV), Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL), Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Laurea-ammattikorkeakoulu Oy, Uu-denmaan liitto ja Suomen Kuntaliitto. Lisäksi seudullisen omistajaohjauksen piiriin kuuluu vuoden 2010 alusta toimintansa aloittava Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä (HSY), johon yhdistetään YTV:n jätehuolto ja seutu- ja ympäristötieto sekä Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Van-taan vesilaitokset. Seudullisesti omistajaohjattavien yhteisöjen merkittävät asiat käsitellään koordinaatioryhmässä ennen yhteisöjen toimielinkäsittelyä. Koordinaatioryhmä on tarvittaessa linjannut yhteisöjä koskevia yhteisiä val-misteluohjeita suosituksina kaupunkien konsernijaostoille tai vastaaville, tai suoraan yhteisöille.³⁴⁵

Koordinaatioryhmän pöytäkirja kertoo tästä erittäin merkittävästä asiasta hyvin vähän, ohessa koko pöytäkirja:

”PÄÄKAUPUNKISEUDUN KOORDINAATIORYHMÄ 23.2.2009

Kokousaika 23.2.2009 kello 8.00 – 9.35

Kokouspaikka Helsingin kaupungintalo, aulakabinetti 4

Läsnä

Helsinki Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Suvi Rihtniemi

Kaupunginvaltuuston II varapuheenjohtaja Rakel Hiltunen

Kaupunginhallituksen II varapuheenjohtaja Mari Puoskari

Kaupunginhallituksen jäsen Outi Ojala

Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen

Kaupunginsihteeri Anja Vallittu

Espoo Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Saija Äikäs-Idänpään-Heikkilä

Kaupunginhallituksen I varapuheenjohtaja Sirpa Hertell

Kaupunginhallituksen II varapuheenjohtaja Markku Sistonon (klo

8.15 alkaen)

Kaupunginjohtaja Marketta Kokkonen

Konserniesikunnan johtaja Helena Elkala

*Vantaa Kaupunginhallituksen puheenjohtaja Tapani Mäkinen
 Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Antti Lindtman
 Kaupunginhallituksen II varapuheenjohtaja Petteri Niskanen
 Kaupunginjohtaja Juhani Paajanen
 Kehittämisohtaja Tarja Lumijärvi
 Kauniainen Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja Finn Berg
 Kaupunginjohtaja Torsten Widén
 Puheenjohtaja Suvi Rihtniemi
 Sihteeri Anja Vallittu*

**PÄÄKAUPUNKISEUDUN KOORDINAATIORYHMÄ PÖYTÄKIRJA 2/2009
 23.2.2009**

1

EDELLISEN KOKOUKSEN PÖYTÄKIRJA

Koordinaatioryhmä päätti hyväksyä edellisen 13.2.2009 pidetyn kokouksen pöytäkirjan.

2

PÄÄKAUPUNKISEUDUN KOORDINAATIORYHMÄN VARAPUHEENJOHTAJIEN VALINTA

Koordinaatioryhmä päätti valita koordinaatioryhmän ensimmäiseksi (I) varapuheenjohtajaksi Espoon kaupunginhallituksen 1. varapuheenjohtajan Sirpa Hertellin ja toiseksi (II) varapuheenjohtajaksi Vantaan kaupunginvaltuuston puheenjohtajan Antti Lindtmanin.

3

KOORDINAATIORYHMÄN OMISTAJAOHJAUSTEHTÄVÄT

Koordinaatioryhmä päätti seudullisen omistajaohjauksen piiriin kuuluvista yhteisöistä ehdotuksen mukaisesti.

Samalla koordinaatioryhmä päätti, että sen seuraavassa kokouksessa käsitellään ehdotus seudullisen omistajaohjauksen käytännön toteutuksesta.

4

PARAS-KAUPUNKISEUTUSUUNNITELMAN TOTEUTTAMISEN RAPORTOINTI

Koordinaatioryhmä päätti hyväksyä kaupunkiseutusunnitelman toteuttamisen etenemistä koskevan vastauksen ehdotuksen mukaisesti toimitettavaksi ympäristöministeriöön.

5

PÄÄKAUPUNKISEUDUN YHTEISTYÖN TILANNEKATSAUS

Kokouksessa kuultiin kaupunginjohtaja Marketta Kokkosen katsaus pääkaupunkiseudun yhteistyöhön ja vireillä olevista hankkeista.

Koordinaatioryhmä päätti merkitä tilannekatsauksen tiedoksi.

**PÄÄKAUPUNKISEUDUN KOORDINAATIORYHMÄ PÖYTÄKIRJA 2/2009
 23.2.2009**

6

ALUEHALLINNON UUDISTUSHANKE

Koordinaatioryhmä päätti, että kaupunginjohtajien kokouksen ehdotuksesta käydyn keskustelun pohjalta laaditaan tiedotteen muodossa oleva kannanotto aluehallinnon uudistushankkeeseen.

Liite Koordinaatioryhmän aluehallinnon uudistushanketta koskeva tiedote

24.2.2009

7

MAHDOLLISET MUUT ASIAT

Merkittiin tiedoksi, ettei esille tullut muita asioita.

8

SEURAAVA KOKOLIS JA KEVÄÄN KOKOUSAJAT

Koordinaatioryhmä päätti pitää seuraavan kokouksen perjantaina

20.3.2009 klo 14.00 – 16.00.

Samalla koordinaatioryhmä päätti kevään kokousten ajankohdista seuraavasti:

- perjantaina 3.4.2009 klo 14.00 – 16.00,

- perjantaina 15.5. 2009 klo 14.00 – 16.00.

Lisäksi koordinaatioryhmä pitää seminaariluonteisen kokouksen 2.6. – 3.6.2009.

Anja Vallittu sihteeri.”³⁴⁶

Koordinaatioryhmän kokouksessa 4.5.2009 Helsingin kaupunginjohtaja Jussi Pajunen esitteli ympäristöpalvelujen ohjaus- ja seurantaryhmän työryhmän työn pohjalta laaditun ehdotuksen **uuden kuntayhtymän perussopimukseksi** ja kuultiin Raimo Inkisen katsaus valmistelutilanteesta. Merkittiin tiedoksi kokouksessa pöydälle jaettu muutettu esitys kuntayhtymän perussopimusehdotukseksi. Koordinaatioryhmä päätti hyväksyä omalta osaltaan ehdotuksen Helsingin seudun ympäristöpalvelut kuntayhtymän perussopimukseksi kaupunkikohtaista käsittelyä varten niin, että esille nousseet sopimuskohdat tarkistetaan tarvittaessa kokouksessa käydyn keskustelun pohjalta.³⁴⁷

6.2 Lyhyesti: Toukokuusta 2006 syyskuuhun 2009

Syyskuuhun 2009 yhdistymisasiassa oli käyty läpi seuraavia vaiheita:³⁴⁸

346 http://www.hel2.fi/Helsinginseutu/Kory/muistiot/korymuistio_230209.pdf.

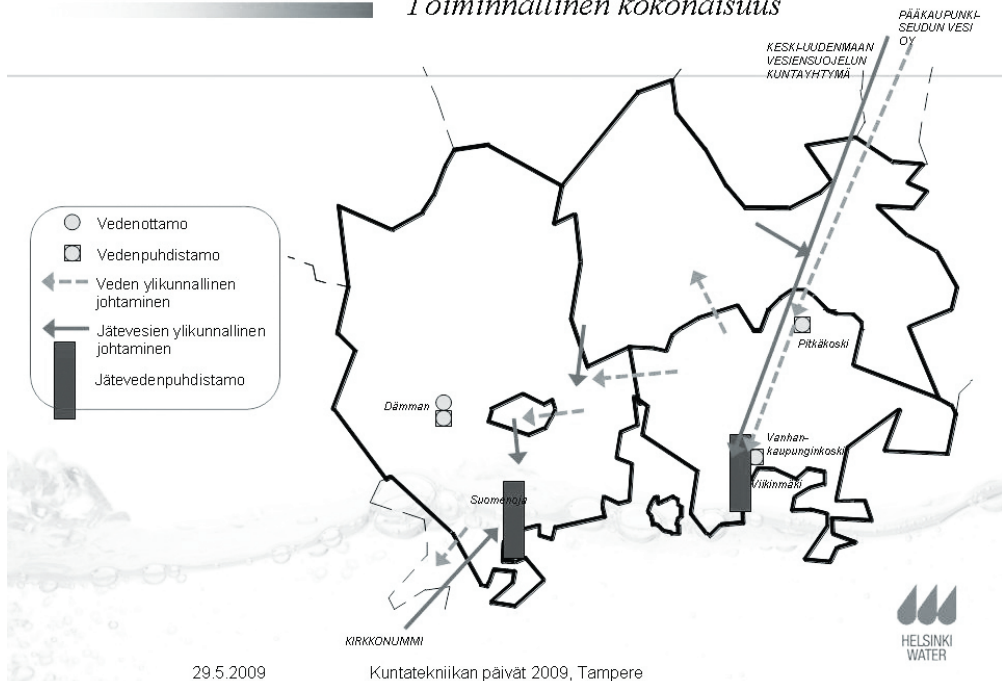
347 http://www.hel2.fi/Helsinginseutu/Kory/muistiot/korymuistio_040509.pdf.

348 Piekkari J. 2009. Pääkaupunkiseudun vesihuolto yhdistyy. Kokemuksia valmisteluprosessista. Esitelmä. Vesilaitosjohdon neuvottelupäivät 2009, Kuusamo. 16.9.2009 & Esitelmä. Kuntatekniikkapäivät. Tampere 29.5.2009.

NYKYTILANTEEN KUVAUS

Toiminnallinen kokonaisuus

Kuva: Tilanne toukokuussa 2009.

Vaihe I: Vesilaitosten yhdistämismahdollisuuksien selvittäminen

Vesi- ja viemärlaitosryhmän (VVR) selvitys 8/2006 -11/2007

PKS yhteistyösopimus 5/2006: selvitetään Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten vesi- ja viemärlaitostoinnin yhdistämisen mahdollisuudet.

Kaupunginjohtajien kokous nimesi ns. VVR –työryhmän, joka aloitti 8/2006 ja sai lopputalouden valmiiksi 23.11.2007

Tarkastellut vaihtoehdot

- VE 0+ Kehitetty sopimusyhteistyö
- VE A Osakeyhtiö
- VE B Liikelaitoskuntayhtymä
- VE C Operointiyhtiö, asiakassuhteet laitoksilla
- VE D Osakeyhtiö, verkostot vuokralla kunnilta

Työryhmä esitti, että valmistelua jatketaan ensisijaisesti osakeyhtiö- ja liikelaitoskuntayhtymämallien pohjalta.

Työryhmä kiteytti vesihuollon vision seuraavasti:

”Pääkaupunkiseudulla on yhteinen, hyvin toimiva ja tehokas vesihuolto-organisaatio, joka tuottaa laadukkaita vesihuoltopalveluita seudun asiakkaiden tarpeita vastaavasti.

Organisaatio vastaa seudullisen vesihuoltokokonaisuuden kehittämisestä tasapuolisesti toteuttaen joustavasti kaupunkien yhteistä maankäyttösuunnitelmaa.”

Välipäätös 2/2008

PKS kaupunginhallitukset (Helsinki 25.2.2008, Espoo, Vantaa ja Kauniainen 3.3.2008): PKS:n vesi- ja viemärilaitos-toiminnot yhdistetään nykyisen YTV:n pohjalta toimivaan organisaatioon, johon liitetään myös nykyiset YTV:n jätehuolto-, ilmanlaadun tarkkailu- ym. tehtävät (työnimi Ympäristöpalvelut).

Jäsen- ja äänivaltaosuudet jaetaan kuntien asukasluvun mukaisessa suhteessa, Helsinki enintään 50 %

Ennen yhdistämistä koskevaa ratkaisua valmistellaan ”yhtymäsopimus”, joka käsitellään samassa yhteydessä. Siinä määritellään mm.

1. omaisuuden arvot yhtenäisin ja realistisin perustein
2. kaupunkien aikaisempien investointien yhteydessä maksamien kapasiteettiosuuksien huomioon ottaminen uuteen organisaatioon siirtyvänä omaisuutena
3. tuloutusten periaatteet siten, että vesihuolto-omaisuuden arvon turvaava saneeraustaso voidaan säilyttää, tuloutusten perusteena ovat arvonmääritykset
4. siirtymäaika, jonka kuluessa vesihuoltotariffit ja – maksut yhtenäistetään (toiminnan alkamisesta kolme vuotta)
5. pitkän tähtäyksen investointisuunnitelma

Vaihe II: Päätöksenteon valmistelu ja päätöksenteko

Ympäristöpalvelut –työryhmän selvitykset 5/2008 – 11/2008

- Työsuunnitelma ja –organisaatio hyväksyttiin 22.5.2008
- Toimintojen (vesihuolto, jätehuolto ja seutu- ja ympäristötieto) vaikuttavuutta ja yhdistymisen edellytyksiä käsitelty seminaari 26.5.2008
- Hankeryhmäryhmän selvitykset:
  - 1.Omaisuuksien arvon, luovutusmenettelyn ja omistajatuloutuksen määrittäminen, valmistui 20.10.2008
  - 2.Vesihuoltotariffien yhtenäistämisuunnitelma, valmistui 16.10.2008
  - 3.Vesihuollon investointistrategia ja –ohjelma, valmistui 6.10.2008

Selvityksiä tukevat projektit :

Voimassaolevien sopimusten kartoittaminen, valmistui 16.10.2008

Muutosviestintä ennen päätöstä, viestintäryhmä

Perustamissopimustyöryhmä laati hankeryhmän selvitysten pohjalta sopimusluonnoksen vesi- ja viemärlaitostointojen yhdistämisen perusteista ja edellytyksistä ohjausryhmässä käsiteltäväksi

Ohjausryhmä ohjasi työn edistymistä ja hyväksyi sekä neuvotteli lopullisen sopimuksen.

- sai ehdotuksen valmiiksi 19.11.2008

Poliittinen päätöksenteko 11/2008 – 1/2009

Päätöksenteko

1. Kaupunkien johtajien käsittely 20.11.2008

2. Pääkaupunkiseudun koordinaatioryhmän käsittely 21.11.2008

3. Pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan käsittely 25.11.2008

4. Kunkin kaupungin hallituksen käsittely

– Espoo, Helsinki ja Vantaa 1.12.2008 sekä Kauniainen 2.12.2008

5. Kunkin kaupungin valtuuston käsittely

– Helsinki 10.12.2008, Espoo, Kauniainen ja Vantaa 15.12.2008

– Espoossa uusi käsittely 19.1.2009

6. YTV:n yhteistyöjohtajan valinta 23.1.2009

Pääkaupunkiseudun vesihuollon yhdistämispäätökset

• Helsinki, Kauniainen ja Vantaa päättivät 10.12.2008 ja Espoo 19.1.2009 että pääkaupunkiseudun vesilaitostoinnot yhdistetään

Päätösten pääasiallinen sisältö

1) Helsingin vesi- ja viemärlaitostoinnot yhdistetään Espoon, Vantaan ja Kauniainen vesi- ja viemärlaitostointojen kanssa nykyisen YTV:n pohjalta toimivaan yhteiseen organisaatioon 1.1.2010 alkaen

2) Yhdistäminen toteutetaan sopimuksessa esitettyjen periaatteiden mukaisesti Sopimus pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitostointojen yhdistämisen periaatteista ja edellytyksistä

3) Kaupunginhallitukset päättävät toimintojen ja omaisuuden luovuttamiseen ja yhdistämiseen ”YTV”:hen sekä henkilöstön siirtoon liittyvistä järjestelyistä.

4) Päätöksen täytäntöönpanon edellytyksenä on, että kaikkien kaupunkien valtuustot tekevät vastaavansisällöiset päätökset.

Sopimuksen sisältö: Organisaation muodostaminen ja jäsenkunnat:

Organisaation muodostaminen

1. Nykyinen YTV jakautuu joukkoliikennetoimintoihin sekä jätehuollon ja seutu- ja ympäristötiedon toimintoihin.

2. Jakautumisen jälkeen joukkoliikenne-toiminnot siirretään uuteen perutettavaan kuntayhtymään.

3. Nykyisen YTV:n jätehuollon sekä seutu- ja ympäristötiedon toiminnoista muodostetaan pääkaupunkiseudun ympäristöpalveluille organisaatio.

4. Jäsenkunnat siirtävät liiketoimintakaupalla vesihuollon toiminnot pääkaupunkiseudun ympäristöpalvelut -organisaatiolle (jäljempänä ”YTV”).

5. Kukin toiminto organisoidaan omaksi tulosalueeksi

Muut toimenpiteet

- Lakien muuttaminen vastaamaan organisaatiomallia ja sopimuksella sovittuja periaatteita tarpeellisin siirtymäsäännöksin

Jäsenkunnat

- Organisaation jäsenkuntia ovat Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupungit

Uudet jäsenkunnat

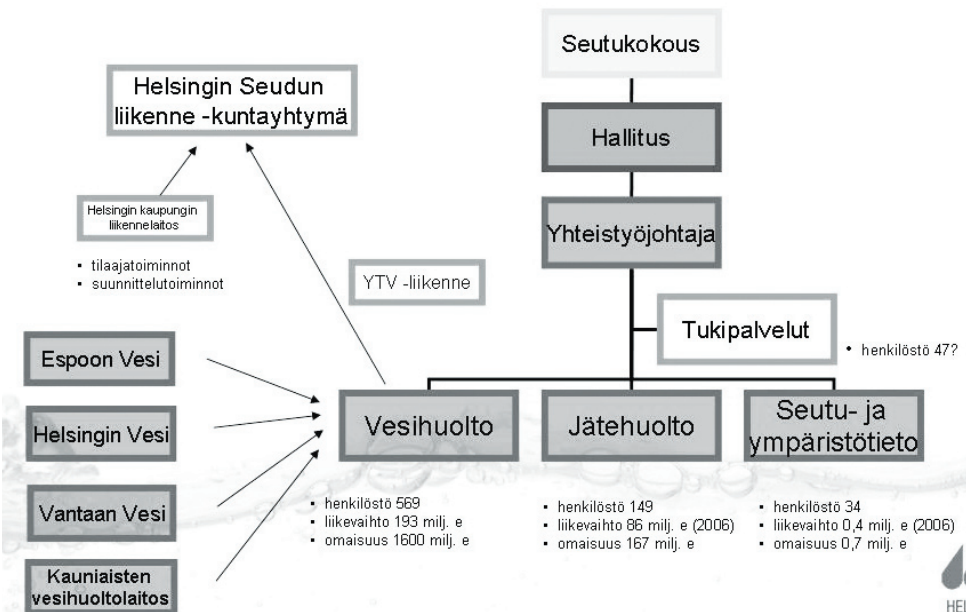
- Organisaation jäseneksi voidaan ottaa Helsingin seudun kunta, joka hyväksyy sopimuksen määräykset ja jonka seutukokous hyväksyy jäseneksi.

Uusien jäsenten yhteistyösopimukset

- YTV voi tehdä yhteistoimintasopimuksia toimialaansa kuuluvien palveluiden järjestämisestä organisaation ulkopuolisten kuntien kanssa

Poliittiseen päätöksentekoon pohjaava ns. YTV-malli olisi toteutuessaan näyttänyt seuraavalta, ks. kuva Vaihe II.

Vaihe II: Poliittinen päätöksenteko YTV –pohjalle rakentuva organisaatiomalli

29.5.2009

Kuntatekniikan päivät 2009, Tampere

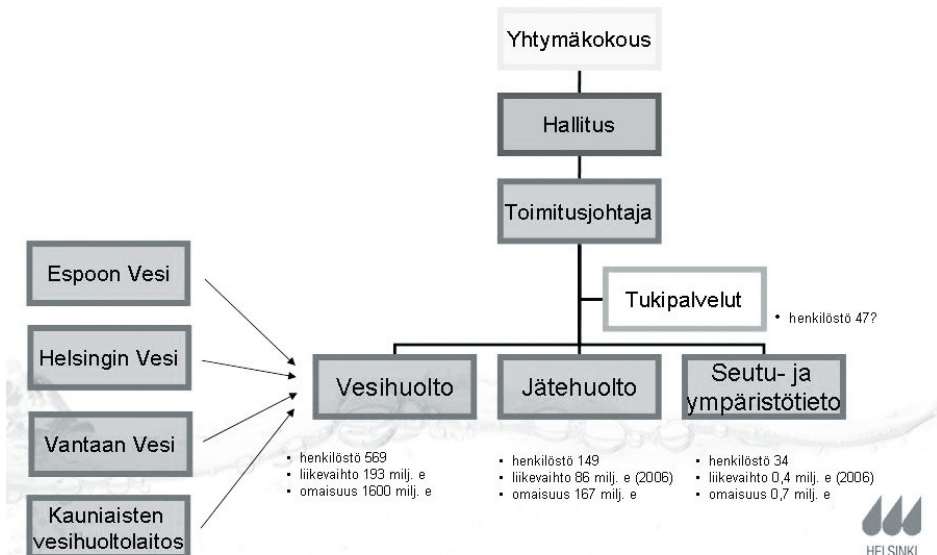
Vaihe III: Lopullinen organisaatoratkaisu

Lakimuutosten valmistelu 12/2008 – 3/2009

- Kuntien, YTV:n, VVM:n ja LVM:n edustajista koottu työryhmä valmisteli lakiesityksen
- Lakiesitys 15.3.2009 pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta:
  - Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan tulee hoitaa jätehuollon järjestämiseen ja joukkoliikenteen suunnitteluun, palveluiden hankintaan sekä taksa- ja lipujärjestelmiin liittyvät tehtävät yhteistoiminnassa
  - mainittuja tehtäviä hoitaa kuntayhtymä
- Lakiesityksen vaikutukset:
  - YTV lakkautetaan
  - Perustetaan kaksi uutta kuntayhtymää
- Helsingin Seudun Liikenne –kuntayhtymä
- ”Pääkaupunkiseudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä
- VVM:n perustelut:
  - lakiin perustuva organisaatio ei tarkoituksenmukainen, koska vesihuollon toimintoilla oleellinen vaikutus kuntien pääomaosuuksiin sekä organisaation hallintoon

Lopullinen malli näytti seuraavalta, ks. Vaihe III -kuva.

Vaihe III: Organisaatoratkaisun ”loppunäytös” ”Pääkaupunkiseudun Ympäristöpalvelut” – Kuntayhtymämalli

Kuntayhtymän perussopimuksen valmistelu ja hyväksyminen 3/2009 – 6/2009

Kuntayhtymän perussopimuksen pääasiallinen sisältö

Nimi:

Helsingin seudun ympäristöpalvelut kuntayhtymä

Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster

Jäsenkunnat:

Helsinki, Espoo, Kauniainen ja Vantaa

Jäseneksi voidaan ottaa Helsingin seudun kunta

Tehtävät:

1. hoitaa jäsenkuntiansa jätelain (1072/1993) mukainen jätehuolto ja siihen liittyvä toiminta;
2. toimia vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettuna vesihuoltolaitoksena, joka huolehtii vesihuollosta toiminta-alueellaan;
3. huolehtia jäsenkuntiansa ilmansuojelun seuranta-, tutkimus- ja suunnittelu- sekä koulutus- ja valistustehtävistä;
4. hoitaa jäsenkuntien sille antamat muut kuntayhtymän toimintaan liittyvät yhteiset tehtävät.

Ääniosuudet yhtymäkokouksessa:

Helsinki 50%, Espoo 27 %, Vantaa 22 %, Kauniainen 1 %

Peruspääoma:

vesihuolto 480.000.000 euroa

jätehuolto ja SYT 25.000.000 euroa

Peruspääoman jakautuminen:

vesihuolto: Helsinki 58,0 %, Espoo 22,3 %, Vantaa 19,4 %, Kauniainen 0,3 %

jätehuolto ja SYT: asukasluvun mukaisessa suhteessa siten, että yhden kunnan osuus ei ole enempää kuin 50 % ja se on vähintään 1 %

Vaihe IV: Helsingin seudun ympäristöpalvelut – kuntayhtymän perustaminen

Ympäristöpalvelut ohjaus- ja seurantaryhmä:

-Vesilaitosten valmisteluryhmän valmisteli vesihuollon tulosityksikön muodostamiseen liittyvät operatiiviset toimenpiteet

-YTV-vetoinen hankeryhmä valmisteli strategioiden luomiseen, hallintoon ja synergioiden etsimiseen sekä organisaation kokonaisratkaisuun liittyvät toimenpiteet

Täytäntöönpanon työsuunnitelma 3/2009 – 12/2009

HSY-kuntayhtymän perustamistoimet

Perustamiskokous 17.6.2009

Hallituksen valinta toimikaudeksi 2009 – 2012, 17.6.2009 (= YTV:ssä toiminut hallitus)

Toimitusjohtajan nimeäminen 17.6.2009

Rekisteröinti yritys- ja yhteisötietojärjestelmään 29.6.2009

Toiminta käynnistyy 1.1.2010

6.3. Fuusio YTV:n kanssa vai kuntayhtymä? YTV laki kumotaan

Tammikuussa 2008 YTV:n lakkauttamisesta puhuttiin julkisuudessa vain vähäisessä määrin ja epävirallisissa yhteyksissä, näin Helsingin Sanomien verkkosivuilla nimimerkillä Sisäpiiristä:

YTV käytännössä lakkautetaan

Sisäpiiristä | 19.1.2008 12:57

HKL ja YTV:n liikenne yhdistetään kokonaan uudeksi organisaatioksi. Jäljelle jäävä YTV jätehuolto yhdistetään vesi- ja viemärlaitosten kanssa kokonaan uudeksi organisaatioksi. Käytännössä YTV lakkautetaan ja tilalle tulee kaksi uutta organisaatiota. Toiminnan kannalta varsin järkevä toimenpide.³⁴⁹

Vesihuollon fuusioiminen YTV:n yhteyteen mainittiin jo YTV:n vuosikerptomuksessa vuonna 2008,³⁵⁰ mutta asia ei ollutkaan vielä lopullisesti selvä. Helsingin joukkoliikennelautakunnan jäsen Mirva Haltia-Holmberg (sdp) kommentoi PK-seudun joukkoliikenneasioita blogissaan 24.10.2008 ja sivusi YTV:n lakkauttamisasiaa jo lokakuussa 2008:

[...] puhun kirjaimellisesti hynttyiden yhteen lyömisestä uuden seudullisen joukkoliikenneorganisaation muodossa. Lienet itsekkin kuullut että sellainen on valmisteilla ja tarkoitus aloittaa 1.1.2010. (Mikäli et, tässä pähkinänkuoressa: YTV lakkautetaan, kaikkien osallistujakuntien kaikki joukkoliikenteen suunnittelu ja tilaus tuodaan yhden katon alle, nykyiset organisaatiot kuten HKL jäävät operaattoreiksi ja kalustoyhtiöiksi). Mitä tulee isojen ja pienten äänimääriin, eikö juuri ”pienemmän” äänimäärän edustajan pitäisi olla huolissaan jos edes iso ei saa ääntään kuuluviin? Ei näytä hyvältä pienellekään, jos valta karkaa kaupunkilaisilta jonnekin ulottumattomiin. Niin pieneltä kuin suurelta.³⁵¹

Kommentti oli aikaansa edellä, sillä vielä tammi-helmikuussa 2009 näytti vahvasti siltä, että vesilaitokset fuusioidaan YTV:n alle ja poliittiset päättäjät tuntuivat pitävän päätöksestä tiukasti kiinni.

Suunta kuitenkin muuttui ja YTV:n lakkauttaminen nousi virallisesti esille julkisuuteen. Kuntien, YTV:n, VVM:n ja LVM:n edustajista koottu työryhmä valmisteli lakiesityksen 15.3.2009 pääkaupunkiseudun kuntien jä-

349 <http://www.hs.fi/keskustelu/post!reply.jspa?messageID=1687080>, tarkistettu 5.5.2009.

350 http://www.ytv.fi/NR/rdonlyres/E3EF9761-EA6E-415A-A3D1-3306AEF6E307/0/Vk2009_eng.pdf, esim.sivu 3, tarkistettu 5.5.2009.

351 <http://haltiaholmberg.blogit.uusisuomi.fi/2008/10/24/helsinkilaiset-haluavat-tekarilipulla-bussiin-miksi-ytv-jarruttaa/>, luettu 6.12.2008.

tehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta. Esityksen mukaan Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan tuli hoitaa jätehuollon järjestämiseen ja joukkoliikenteen suunnitteluun, palveluiden hankintaan sekä taksa- ja lippujärjestelmiin liittyvät tehtävät yhteistoiminnassa. Mainittuja tehtäviä hoitaisi kuntayhtymä. Käytännössä lakiesityksen vaikutukset olisivat että a) YTV lakkautetaan ja b) perustetaan kaksi uutta kuntayhtymää: 1. Helsingin Seudun Liikenne –kuntayhtymä ja 2. Pääkaupunkiseudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä.³⁵²

Lain muutos oli valtion kannanotto muutosprosessiin. Perusteluissa todettiin, että koska vesihuolto oli vesihuoltolailla asetettu kunnan tehtäväksi, niin sitä ei voitu toisella lailla kunnalta pois pakolla ottaa. Tämä olisi ollut ristiiriitaista ja peruslain vastaista. YTV piti siis purkaa ja vesihuoltoyhteistyössä käyttää jo kuntien väliseen yhteistyöhön laadittuja muotoja kuten kuntayhtymää tai liikelaitosta.³⁵³

Huhtikuussa 2009 näytti siltä, että YTV lakkautetaan ja sen jäljelle jäävät osat sulautetaan muihin toimintoihin. Vesihuollosta muodostettaisiin 1.1.2010 lähtien vesilaitosten valmistelutyön pohjalta toimiva uusi kuntayhtymä yhdessä jätehuollon sekä seutu- ja ympäristötiedon kanssa. Liikenne muodostaisi toisen uuden kuntayhtymän. Lakiehdotus, luonnos hallituksen esityksestä jätettiin maaliskuun 2009 puolivälissä. Kaupunkien sisällä valmistelu oli käynnissä maaliskuun huhtikuun 2009 tavoitteena uuden perussopimuksen saaminen valmiiksi huhtikuun aikana. Tavoitteena oli edelleen se, että uusi kuntayhtymä aloittaisi toimintansa 1.1.2010.³⁵⁴

Huhtikuun seitsemäntenä päivänä esitys ”Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskuntaa koskevan lain uudistaminen, 17/2009” toteaa, että työryhmän tehtävänä oli valmistella Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskuntaa (YTV) koskevan lainsäädännön uudistamista.

YTV-laki esitettiin korvattavaksi lailla pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta. Lisäksi työryhmä esitti teknisiä muutoksia muihinkin lakeihin.³⁵⁵

Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupungeille oli esityksen mukaan velvoite hoitaa yhteistoiminnassa jätehuollon järjestäminen ja alueen joukkoliikenteen suunnittelu ja hankinta. Tehtäviä hoidettaisiin kuntayhtymämuodossa ja YTV:n tulisi laatia loppuselvitys omaisuudestaan. Omaisuus siirtyisi

352 Piekkari J. 2009. Pääkaupunkiseudun vesihuolto yhdistyy. Kokemuksia valmisteluprosessista. Esitelmä. Vesilaitosjohdon neuvottelupäivät 2009, Kuusamo. 16.9.2009.

353 N.N.

354 Seppälä 27.3.2009.

355 http://www.vn.fi/vn/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/03_kunnat/20090407Paaekau/name.jsp, tarkistettu 5.5.2009.

kuntayhtymille ja sen jaettaisiin kaupunkien pääomaosuuksiksi kuntayhtymässä siinä suhteessa, kuin ne ovat vastanneet YTV:n varoista ja veloista, jolleivät kunnat toisin sovi. Lakien oli tarkoitus tulla voimaan pääsääntöisesti vuoden 2010 alusta.³⁵⁶

Käytännössä tämä tarkoitti Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnasta annetun lain kumoamista ja säädettäväksi sen sijaan laki pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoja ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta. Työryhmä ehdotti lisäksi muutettavaksi jätelakia ja joukkoliikenteen tarkastusmaksusta annettua lakia. Uudella lailla säädettäisiin pääkaupunkiseudun neljälle kunnalle eli Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupungeille velvoite hoitaa yhteistoiminnassa jätehuollon järjestämiseen sekä alueen joukkoliikenteen suunnitteluun ja palvelujen hankkimiseen liittyvät tehtävät. Tehtäviä hoitaisi kaksi erillistä kuntayhtymää. Esityksessä ei ehdotettu säädettäväksi perustettavien kuntayhtymien hallinnosta tai taloudesta, vaan kunnat voisivat sopia näistä kuntayhtymien perussopimuksessa. Kuntayhtymiin sovellettaisiin, mitä säädetään kuntayhtymästä kuntalain 10 luvussa. Kuntayhtymien jäsenkuntana voisi olla myös muita kuntia ja kuntayhtymille voisi siirtää myös muita tehtäviä kuntayhtymän perussopimuksen mukaisesti.³⁵⁷

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta jatkaisi toimintaansa vuoden 2009 loppuun. YTV:n sen tulisi laatia loppuselvitys omaisuudestaan, varoistaan, veloistaan ja vastuistaan sekä määritellä kummalle kuntayhtymälle nämä siirtyisivät vuoden 2009 loppuun mennessä. Omaisuus, varat, velat ja vastuut jaettaisiin tehtäväsiirron mukaisesti ja ne siirtyisivät lain perusteella kuntayhtymille vuoden 2010 alusta. Omaisuus jaettaisiin Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan pääomaosuuksiksi kuntayhtymässä siinä suhteessa, kun kunnat ovat vastanneet Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan varoista ja veloista, jolleivät kunnat kuntayhtymän perussopimuksessa muuta sovi.³⁵⁸

Vuoden 2009 alussa voimaan tullut **pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyösopimus** kattaa valtuustokauden 2009–2012. Sopimus korvasi vuonna 2004 kaupunginvaltuustojen päätösten pohjalta hyväksytyyn pääkaupunkiseudun yhteistyöasiakirjan ja vuonna 2006 hyväksytyyn pääkaupunkiseudun kaupunkien yhteistyösopimuksen. Uudessa yhteistyösopimuksessa kaupungit sopivat pääkaupunkiseudun neuvottelukunnan ja koordinaatioryhmän toiminnasta. Sopimuksella syvennettiin seudun strategista yhteistyötä ja tiivistettiin yhteistyötä Helsingin seudun ja valtion kanssa sekä kehitettiin omistajaohjausta. Sopimuksen mukaisesti pääkaupunkiseudun koordinaa-

tioryhmä toimii pääkaupunkiseudun merkittävien yhteisten yhteisöjen omistajaohjausryhmänä. Omistajaohjauksen piiriin kuuluvat ohjauksen kannalta merkittävimmät yhteisöt, joissa vähintään kolme suurinta pääkaupunkiseudun kaupunkia ovat mukana.³⁵⁹

YTV:n 40-vuotinen taival päättyi vuoden 2009 lopussa. YTV:n tehtävät siirrettiin kahdelle uudelle kuntayhtymälle: Helsingin seudun liikenne (HSL) ja Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY). Asiaa uutisoitiin muun muassa seuraavasti:

”Tasavallan Presidentti vahvisti tänään perjantaina 6.11.2009 lain pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta.

Laki velvoittaa neljä pääkaupunkiseudun kuntaa jätehuoltoa ja joukkoliikennettä koskevaan yhteistoimintaan ja se tulee voimaan vuoden 2010 alusta lukien. Lain toimeenpano on käynnistetty Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskuntaa (YTV) ja Helsingin kaupungin liikennelaitosta (HKL) koskevalla organisaatiouudistuksella. Helsingin, Espoon, Kauniaisten ja Vantaan omien päätösten perusteella osana organisaatiouudistusta myös pääkaupunkiseudun vesihuoltolaitokset yhdistetään.

Laila säädetään pääkaupunkiseudun neljälle kunnalle, Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupungille, velvoite hoitaa yhteistoiminnassa jätehuolto sekä alueen joukkoliikenteen suunnittelu ja liikennepalvelujen hankkiminen. Tehtävien hoitamista varten kunnat ovat perustaneet kaksi erillistä kuntayhtymää, HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän ja HSL Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän. Laissa ei määrätä kuntayhtymien hallinnosta tai taloudesta vaan kunnat ovat sopineet näistä kuntayhtymien perussopimuksissa.

YTV lakkautetaan uusien kuntayhtymien aloittaessa toimintansa. Laki yhteistoimintavelvoitteesta kumoaa 1974 säädetyn ja kahdesti sen jälkeen uudistetun YTV-lain. YTV:n omaisuus jaetaan uusien kuntayhtymien kesken joulukuussa YTV:n seutukokouksessa ja kuntayhtymien yhtymäkokouksissa hyväksyttävällä jakosopimuksella. Uudet kuntayhtymät vastaavat toimialajakonsa mukaisesti kaikista YTV:n sopimuksista ja muista velvoitteista.”³⁶⁰

6.4. Perustamistoimet

HSY Veden käynnistymisen valmistelu oli vähintäänkin haasteellista, näin eräs haastateltava kuvailee tätä vaihetta:

Vuonna 2008 luotiin olosuhteet, 2009 olisi pitänyt jo valmistella kaikki asiat. [...] tuli henkilöstövalinnat, niin niissä tuli omat kom-mervenkkinsa. Erilaisten järjestelmien valmistelut, niissä oli omat haasteensa niin talouden kuin monissa muissakin IT-järjestelmät oli vähän kesken kaikki. Kun isolla osalla tehtävät vaihtuu, niin minun ymmärrys on, että näissä vesilaitoksissa pääosin se orga-nisaatio pysyi kasassa ja toimi sen takia, että ne kaikki teki niitä töitä, mitä ennenkin ja samalla lailla, kuin ennenkin. Tämä oli se pitävä voima, että tehtiin sitä työtä, mikä tiedettiin ja siten kuten tiedettiin. Ja nyt kun tehtävät vaihtuu, niin enää ei ollutkaan, että minä teen tätä työtä mitä ennenkin siten kuten ennenkin. Helposti voi kuvitella, että siitä tulee sekasortoa, kun ei ole tulosta, johon sen voi sitoa ja joka johtotähtenä voi alkaa kehittää. Ja tämä on ehkä sellainen suurin syy, mitä varten minun analyysin mukaan tällaisissa yhdistymisissä joudutaan ongelmiin, kun ei ole vanhas-sa organisaatioissa huolehdittu siitä, että on prosesseja, prosesseissa tulokset ja vastuualueet kunnossa ja ne kuvattu. Sitten kun niitä vaihdetaan, niin on kuitenkin olemassa se tulos, joka sinun pitää saada aikaiseksi.³⁶¹

Näin toinen haastateltava muistelee tätä vaihetta:

Kun päätökset yhdistymisestä oli tehty, suljin kaiken vanhan ja ikä-vän pois mielestäni. Tämä oli välttämätöntä, jotta selvisin hengissä koko prosessista. Oli aivan turha vaivata ja veivata jo päätettyjä asioita, niille kun ei voinut mitään. Tärkeämpää oli panostaa tule-vaaisuuteen.³⁶²

Esitys YTV-lain korvaavaksi pääkaupunkiseudun kuntien jätehuoltoa ja jouk-koliikennettä koskevasta yhteistoiminnasta annetuksi laiksi valmistui maaliskuussa 2009, ryhdyttiin toimenpiteisiin laissa tarkoitettujen kuntayhtymien perustamiseksi. Kuntayhtymän perussopimus on hyväksytty Helsingin kau-punginvaltuustossa 27.5.2009, Espoon kaupunginvaltuustossa 25.5.2009, Vantaan kaupunginvaltuustossa 15.6.2009 ja Kauniaisten kaupunginvaltuus-tossa 15.6.2009.

---

361 N.N.

362 N.N.

Perustava yhtymäkokous pidettiin 17.6.2009. Kokouksen alussa todettiin kuntayhtymä jäsenkaupunkien päätöksillä perustetuksi. Kokous vahvisti luottamushenkilöpalkkioiden määrätymisperusteet, suoritti vuosiksi 2009–2012 asetettavan tarkastuslautakunnan ja hallituksen vaalin, perusti HSY:n toimitusjohtajan viran sekä päätti hallintoa koskevien väliaikaisten määräysten antamisesta. Hallituksen valinta toimikaudeksi 2009-2012 tehtiin samassa kokouksessa. Samalla nimettiin myös toimitusjohtajaksi Raimo Inkinen. Rekisteröinti yritys- ja yhteisötietojärjestelmään tapahtui 29.6.2009. Toiminta käynnistyi 1.1.2010.³⁶³ Käytännössä 17.6. kokouksessa valittiin YTV:n sen hetkinen hallitus.³⁶⁴

Hallituksen päätöksillä täytettiin toimiala- ja tulosaluejohtajien virat 1.1.2010 alkavaksi virkakaudeksi. Jätehuollon toimialajohtajan virkaan valittiin YTV:n jätehuoltojohtaja Petri Kouvo, seutu- ja ympäristötiedon tulosaluejohtajan virkaan YTV:n tietopalvelujohtaja Irma Karjalainen ja hallintopalvelukeskuksentulosaluejohtajana toimivan hallintojohtajan virkaan YTV:n hallintojohtaja Matti Hilli. Vesihuollon toimialajohtajan virka julistettiin julkisesti haettavaksi ja siihen valittiin Helsingin Veden toimitusjohtaja Jukka Piekkari (tästä lisää alaotsikon *Politiikkaa* alla). Vesihuollon osastonjohtajien virat ja hallintopalvelukeskuksen yksiköiden päälliköiden virat tai toimet sekä controllerin virka täytettiin toimitusjohtajan päätöksillä. Muun henkilöstön sijoittumisesta toimialoille ja tulosalueille tehtiin päätökset joulukuun loppuun mennessä. Sijoittumiseen liittyen koko henkilökunnalle annettiin muutosvalmennuskoulutusta erityisissä henkilöstötyöpajoissa ja esimiehille järjestettiin esimiesiltapäiviä.³⁶⁵

Haastateltava kiteyttää koko HSY Veden syntyprosessin näin:

*-VVR-työryhmä selvitti ja esitti pelkkien vesihuoltolaitosten yhdistämistä osakeyhtiö- tai liikelaitoskuntayhtymä-muodossa. HSY-vaihtoehtoa ei selvitetty vaan se oli puhtaasti poliittinen päätös ja liittyi ilmeisesti YTV-liikenteen siirtymiseen HSL-kuntayhtymään.*³⁶⁶

-VVR-valmistelu oli avointa ja siinä tehtiin paljon selvitystöitä. Pettymys oli suuri, kun valmistelutyön tuloksia ei hyödynnettykään. Sen sijaan siitä poimittiin joitakin irrallisia asioita HSY-vaihtoeht-

363 HSY:n vuosikertomus 2009.

364 HSY:n hallitus toimikaudelle 2009–2012 (www.hsy.fi, 23.3.2010): Hannele Luukkainen (Kok./H,puheenjohtaja),Fredrik Almqvist (SDP/E), Finn Berg (RKP/K), Matti Enroth (Kok./H), Kimmo Helistö (Vihr./H), Markku J. Jääskeläinen (SDP/V), Satu Kouvainen (Kok./H), Erja Kouvo (PS/H), Essi Kuikka (Vihr./H), Kari Kuusisto (Kok./E), Jyrki Lohi (SDP/H) , Kati Pohjanmaa (Kok./E), Kati Tyystjärvi (Vas./V), Jouni Vauhkonen (Vihr./V,varapuheenjohtaja)

365 HSY:n vuosikertomus 2009.

366 N.N.

*don tueksi, vaikka ne eivät liittyneet siihen. HSY-vaihtoehtoa sinänsä ei selvitetty mitenkään ennen päätöksentekoa.*³⁶⁷

Muut haastateltavat ovat samoilla linjoilla:

-Mielestäni Espoo periaatteessa vastusti yhdistymistä, mutta päätös jouduttiin tekemään pakkoraossa, jotta joukkoliikenne saataisiin yhdistettyä. Yhdistämistä vastustettiin, koska pelättiin Helsingin kaupungin dominoivan uudessa organisaatiossa.

*-Muina vaihtoehtoina olivat ainakin kehitetty sopimusyhteistyö, osakeyhtiö, liikelaitoskuntayhtymä ja operointiyhtiö. ”Pahat kielet” kertovat, että kuntayhtymävaihtoehtoon päädyttiin, koska asiaa valmistellut työryhmä ei päässyt asiasta selkeästi yhteisymmärrykseen. Oikeasti en tiedä, miksi nykyiseen ratkaisuun päädyttiin.*³⁶⁸

YTV-vetoinen valmistelu 2009

Vetovastuu siirrettiin marraskuussa 2008 YTV:lle. Miten yhdistyminen käytännössä valmisteltiin ja tehtiin? Entä tuliko muutoksia ja yllätyksiä?

*-Yhdistymistä ryhdyttiin valmistelemaan hitaasti. Tämä johtui varmaan osittain siitä, että YTV:llä ei silloin ollut yhteistyöjohtajaa ja hallintojohtaja hoiti yhteistyöjohtajan tehtävät. Yhteistyöjohtajan valinnan jälkeen vauhti kiihtyi, mutta aikaa oli jäljellä liian vähän. Jouduimme tekemään ratkaisuja, joita ei ehkä olisi tehty, jos aikaa olisi ollut riittävästi, esim. tietojärjestelmäratkaisut ja toimintatavat. asiat ratkaistiin jo tutuksi käyneellä tavalla: ensisijaisesti otettiin YTV:n käytössä ollut malli, vesihuoltotoimialalla käyttöönotettu malli oli yleensä Helsingin Vedessä käytössä ollut malli.*³⁶⁹

Tästä valmisteluprosessin vaiheesta on kuulunut kritiikkiä, että vesihuollon edustajia ei kuunneltu. Mitä mieltä haastateltavat ovat tästä?

-Vesihuollon edustajia ei juuri kuunneltu. Siinä tehtiin yksi oikein perustavaa laatua oleva virhe. Alussa kyllä ihan lupaavasti perustettiin hankeryhmän nimellä oleva ryhmä, johon Ilari Myllyvirta nimettiin asioiden valmistelijaksi. Vesilaitosjohtajat olivat hankeryhmän asiantuntijoina, ja tietysti mukana oli myös YTV:n porukkaa. Puheenjohtajana toimi Raimo Inkinen. YTV oli lisäksi palkannut konsultin koordinoimaan ryhmän työtä. Hankeryhmä perustettiin maaliskuussa [2009]. Työ lähti valitettavasti erittäin kangerrellen käyntiin, kun ei ollut oikeastaan minkäänlaista työsuunnitelmaa. Mutta asioita saatiin kuitenkin jotenkin liikkeelle. Pöytäkirjoista

näkee hyvin, että vesilaitosten edustajien ääntä ei juurikaan siinä keskustelussa kuunneltu, vaan asiat runnottiin väkisin läpi lähinnä puheenjohtajan tahdon mukaisesti. Ja kun vesilaitokset alkoivat lopulta jotenkin saamaan jalansijaa ohjailemaan työn kulkua mielestään oikeaan suuntaan, niin puheenjohtaja päätti yllättäen lakkauttaa koko työryhmän elokuun viimeisenä päivänä [2009]. Lakkauttaminen oli ratkaisu siihen, että ei enää tarvinnut keskustella ja kuunnella erilaisia mielipiteitä.³⁷⁰

YTV:n avausseminaari 13.2.2009

Ensimmäinen YTV-vetoinen valmistelu oli 13.2.2009 järjestetty avausseminaari vesilaitosten johtajille ja YTV:n edustajille. Järjestäjänä konsulttitoimisto Talent Partners. Kokemukset seminaarista olivat ristiriitaisia:

-Seminaarissa edettiin konsulttijohteisesti ja käsiteltiin yhdistämisprosessin työsuunnitelmaa. Seminaarista ei ole jäänyt juuri mitään mieleen. Sinänsä oli mielenkiintoista tutustua uusiin tuleviin työkavereihin.³⁷¹

Hankeryhmä

YTV:n yhteistyöjohtajan päätöksellä 27.1.2009 valittiin Talent Partners Oy muutoskonsulttina avustamaan hallinnon järjestämisestä sekä vastaamaan henkilöstön muutosvalmennuksesta.³⁷²

PKS-ympäristöpalvelut –organisaation perustamista ja muutoksenhallintaa varten perustettiin hankeryhmä, jonka ensimmäinen kokous oli 27.2.2009. Kutsun ensimmäiseen kokoukseen lähetti organisaatiomuutosta varten YTV:n palkkaama konsulttitoimisto Talent Partners Public Consulting Oy, allekirjoittajana Eeva Kuuluvainen.³⁷³ YTV oli valinnut konsultin vesilaitoksia kuulematta ilman minkäänlaista tilaajan työsuunnitelmaa, jossa olisi määritelty työn tavoitteet ja konsultin tehtävät.³⁷⁴ Tämän valtavan tehtäväkentän toteuttamiseksi konsultille annettiin vain noin kolme rivin mittainen tehtävän kuvaus. Usea haastateltava toteaaakin tämän vaiheen ”täydelliseksi fiaskoksi”.

Hankeryhmään kuuluivat:³⁷⁵

Puheenjohtajana yhteistyöjohtaja Raimo Inkinen, YTV

370 N.N.

371 N.N.

372 HSY vuosikertomus 2009.

373 Kutsu ja asialista 27.2.2009.

374 Kirje Ympäristöpalveluiden hankeryhmälle.

375 Työsuunnitelma 2008. Talent Partners Group. Talent Partners Public Consulting Oy.

Sekä jäsenet:

- Pertti Heinonen, toimitusjohtaja Vantaan Vesi
- Matti Hilli, hallintojohtaja, YTV
- Petri Kouvo, jätehuoltojohtaja, YTV
- Irma Karjalainen, tietopalvelujohtaja, YTV
- Jukka Piekkari, toimitusjohtaja, Helsingin Vesi
- Osmo Seppälä, toimitusjohtaja, Espoon Vesi
- Tapio Siirto, kuntatekn. pääll., Kauniainen

Jos hankeryhmään kuulunut henkilö oli estynyt saapumasta paikalle, häntä edusti varahenkilö. Tämän lisäksi hankeryhmän kokouksiin kutsuttiin tarvittavat asiantuntijat tai eri projekteista vastaavia henkilöitä. Myös konsultti-toimisto Talent Partnersista oli edustaja, joka vaihtui hankeryhmän alkumetreillä. Talent Partnersin ehdottama uusi projektipäällikkö Timo Ojala esitteli itsensä hankeryhmän toisessa kokouksessa. Hankeryhmä valitsi hänet uudeksi projektipäälliköksi.³⁷⁶

Hankeryhmän toisessa kokouksessa päätettiin myös, että hankeryhmän koontuu joka toinen viikko YTV:n tiloissa. Kokouksen vakioajankohdaksi sovitettiin parillisten viikkojen keskiviikko.³⁷⁷ Hankeryhmän alku ei ollut lupaava. Konsultin laatimassa työsuunnitelmassa hankkeen lähtökohta ja tavoite oli vielä vesilaitosten yhdistäminen YTV-organisaatioon.³⁷⁸

*Hankkeen lähtökohdat ja tavoitteet*³⁷⁹

-Pääkaupunkiseudun YTV:-alueen kuntien (Espoo, Helsinki, Kauniainen, Vantaa) vesi- ja viemärlaitostoiminnot on tarkoitus yhdistää omana tulosalueenaan YTV:hen jätehuollon ja seutu- ja ympäristötiedon tulosalueiden rinnalle YTV:n organisaation pohjalta perustettavaan uuteen organisaatioon.

-Nykyisen YTV:n pohjalta perustettava uusi ympäristöpalvelut-organisaatio aloittaa toimintansa 1.1.2010.

-Luovuttajakuntien vesi- ja viemärlaitoksissa työskentelevä henkilöstö siirtyy YTV:n palvelukseen liikkeen luovutuksen periaatteiden mukaisesti. Siirtyvän henkilöstön määrä on noin 570.

-Tämän hankkeen tavoitteena on varmistaa YTV:n pohjalta rakennettavan uuden ympäristöpalvelut - organisaation perustamisen ja

376 PKS-Ympäristöpalvelut. Hankeryhmän kokous 4.3.2009. Pöytäkirja 2/2009 5.3.2009.

377 Ibid.

378 Työsuunnitelma 2008. Talent Partners Group. Talent Partners Public Consulting Oy.

379 Työsuunnitelma 2008. Talent Partners Group. Talent Partners Public Consulting Oy.

käynnistymisen, suunnitelmallinen ja ammattimainen johtaminen ja hallinta.

-Lisäksi tavoitteena on YTV:ssä tapahtuvien molempien organisaatiomuutosten kokonaisuuden hallinnannan varmistaminen.

Nämä lähtökohdat ja tavoitteet olivat ristiriidassa YTV:n lakkauttamisen kanssa. Vesilaitosten käsityksen mukaan tehtävänä oli lakkauttaa olemassa olevat vesilaitokset ja YTV ja muodostaa kokonaan uusi organisaatio, joka oli kuntayhtymä. Lakiesitys YTV:n lakkauttamisesta annettiin maaliskuussa 2009.

Mistään pienestä organisaatiouudistuksesta ei todellakaan ollut kysymys. Esimerkiksi vesilaitoksilta siirtyisi lähes 600 henkeä yhdistymisen myötä uuden organisaation alle. Alkuhankaluuksien jälkeen hankeryhmä pääsi työntekoon. Esimerkiksi hankeryhmän kokouksessa 8/2009 tehtiin ”Kuntayhtymän pääarakenteen mukaisten organisaatioprojektien käynnistäminen”. Hanketoimisto esitteli ehdotuksen kuntayhtymän päärakenteen mukaisten organisaatioprojekteista ja niiden koollekutsujista sekä projektien toimeksi-antoluonnoksen.³⁸⁰

Tämän jälkeen päätettiin perustaa seuraavat päärakenteen mukaiset projektit ja niiden koollekutsujat:³⁸¹

Päärakenteen mukainen projekti, Koollekutsuja

1. Kuntayhtymän johtaminen, Raimo Inkinen
2. Vesihuollon toimiala, Jukka Piekkari
3. Jätehuollon toimiala, Petri Kouvo
4. Seutu- ja ympäristö-tiedon toimiala, Irma Karjalainen
5. Hallintopalvelujen tulosalue, Matti Hilli
- Matriisitoiminnot
6. Asiakkuuksien hallinta, Riitta-Liisa Hahtala
7. Tutkimus- ja tuotekehitys, Tommi Fred

Hankeryhmän kokouksessa 12/2009 todettiin, että Harri Lipasti oli aloittanut YTV:n henkilöstöjohtajana 10.8.2009 ja siirtyy HSY –kuntayhtymän henkilöstöjohtajaksi 1.1.2010. Harri Lipasti esitteli itsensä hankeryhmälle ja kertoi alustavia ajatuksia henkilöstöprojektin toteuttamisesta, jota hän tulisi johtamaan. Henkilöstöprojektin sisällöstä ja siinä huomioon otettavista asioista käytiin keskustelu.³⁸²

380 HSY. Hankeryhmän kokous 13.5.2009. pöytäkirja 8/2009 18.5.2009.

381 Ibid.

382 HSY. Hankeryhmän kokous 12.8.2009. Pöytäkirja 12/2009 19.8.2009.

Hankeryhmä kokoontui kaikkiaan 13 kertaa ja 14. kokous oli sovittu keskiviikoksi 9.9.2009.³⁸³ Kokousta ei pidetty, koska HSY:n toimitusjohtaja Raimo Inkinen lopetti hankeryhmän päätöksellään 31.8.2009. Perusteluissa todetaan, että HSY:n organisaatioprojektit olivat päättyneet ja loppuraportti luovutettu. Myös *”Muutosprosessin onnistumisen kannalta on välttämätöntä siirtyä hankeryhmätyöskentelystä johtoryhmätyöskentelyyn, kun kuntayhtymä on perustettu ja sille valittu hallitus ja toimiva johto. HSY:n väliaikainen johtoryhmä käsittelee myös HSY:n hallitukseen menevät asiat.”* Samalla päätöksellä Inkinen asetti HSY:n väliaikaisen johtoryhmän, jonka toimikausi päättyi 31.12.2009. Tämä johtoryhmä korvasi hankeryhmän ja sen tehtävät.³⁸⁴

Väliaikaiseen johtoryhmään kuuluivat: Raimo Inkinen, Matti Hilli, Irma Karjalainen, Petri Kouvo, Pirjo Laitinen, Harri Lipasti, Katriina Palmroth ja sihteerinä Jaana Heidenstrauch. Lisäksi Inkinen kutsui johtoryhmään vesilaitosten johtajat Jukka Piekkarin (Helsinki), Tuija Rädyn (Espoon Veden vt. tj) ja Pertti Heinosen (Vantaa).³⁸⁵

Hanketoimisto ja sen rooli

*-Hanketoimisto valmisteli hankeryhmän käsittelyyn tulevat asiat. Myllyvirta yhdessä konsultin kanssa valmisteli asiat. Ilmeisesti hankeryhmässä vaikutti liian voimakas kaksikko [Myllyvirta ja Piekkari], mistä syystä se sitten lakkautettiin. Työhön oli myös palkattu konsultti, mutta koska sen työtä ei ollut määritelty mitenkään, oli jonkun tartuttava ohjaksiin. Konsultin hankinnan hoiti YTV vuoden 2009 alussa ja tehtävämäärittely oli kolmen rivin mittainen. Siinä lähinnä todettiin, että tehtävänä on avustaa yhdistymisprosessissa. Oli selvää, että tällä työskentelytavalla ei ollut onnistumisen edellytyksiä ainakaan YTV:n näkökulmasta. Niinpä hankeryhmä sitten lakkautettiin elokuun viimeisenä päivänä. Perusteluna oli tarve siirtyä varsinaiseen johtoryhmätyöskentelyyn. Mutta todellinen syy oli varmaankin se, että vesilaitokset olivat saamassa liikaa sananvaltaa.*³⁸⁶

- Inkinen lakkautti hanketoimiston omalla päätöksellään elokuun lopussa 2009. Valmistelu siirtyi johtoryhmän alaisuuteen, jolloin valmisteleva kokoonpano muuttui toisenlaiseksi. Johtoryhmässähän ei sen jälkeen ollut vesilaitosten edustajia muita kuin Jukka Piekkari. Tällä tavalla saatiin vesilaitosten edustajat pois valmis-

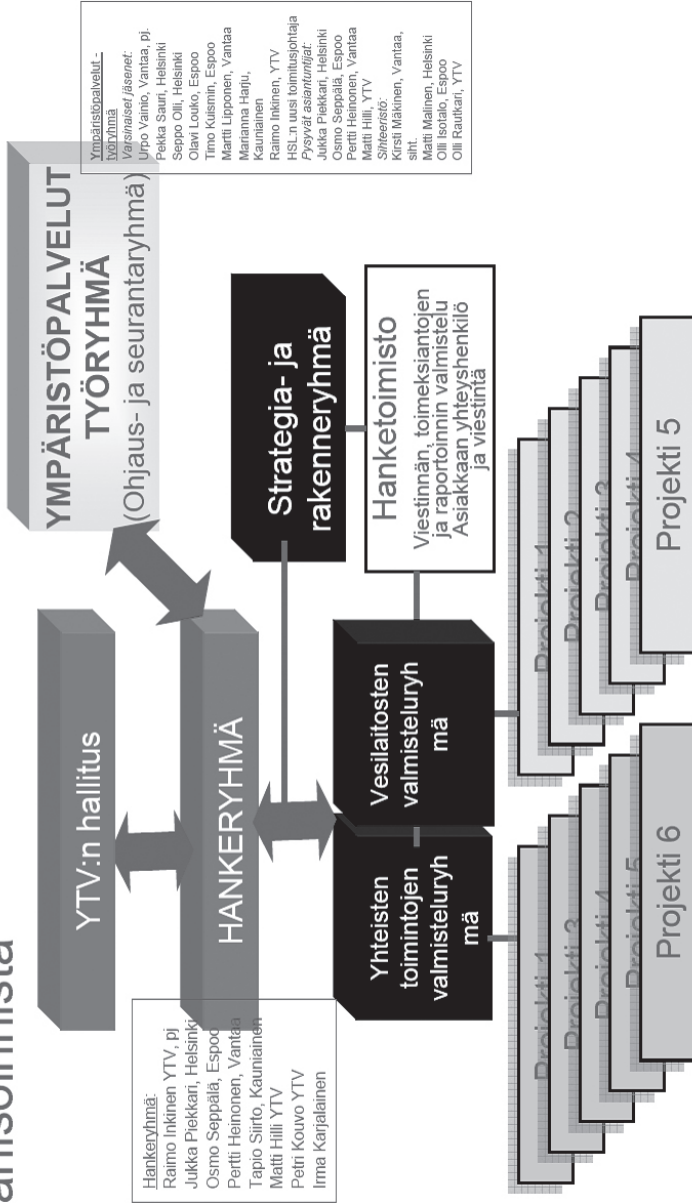
383 HSY Hankeryhmän kokous 26.8.2009. Pöytäkirja 13/2009 27.8.2009.

384 HSY. Yleispäätös. 31.8.2009. Dnro 142/01/010/2009.

385 HSY. Yleispäätös. 31.8.2009. Dnro 142/01/010/2009.

386 N.N.

Ehdotus uuden organisaation perustamistyön organisoinnista

KUVA: Työsuunnitelma 2008. Talent Partners Group. Talent Partners Public Consulting Oy, sivu 15. Kuvassa näkyy YTV painotus: hankeryhmä toimi suunnitelmassa YTV:n hallituksen alla. Ryhmiä suunnitelmassa oli ainakin riittävästi. Yhteisten toimintojen valmisteluryhmän työskentelystä ei ole saatavilla julkisia dokumentteja.

*telutyöstä. Hanketoimiston koko toiminta lakkautettiin, erilaisia projekteja tietysti jäi elämään. Niitä vietiin eteenpäin se loppuvuosi enemmän tai vähemmän sekavassa tilassa.*³⁸⁷

Johtoryhmässä oli vain yksi vesihuollon edustaja:

*-Väliaikaisen johtoryhmän kokoonpano oli suurin piirtein sama kuin nykyisinkin, eli toimitusjohtaja, toimialajohtajat, tulosaluejohtajat sekä henkilöstö- ja viestintäjohtajat. Vesihuollon ainoa edustaja näin tärkeän asian valmistelussa oli siten Helsingin Veden toimitusjohtaja.*³⁸⁸

Vesilaitosten ja vesilaitosten asiantuntijoiden rooli tässä prosessissa:

*-Vuoden 2009 aikana vesilaitosten näkemyksiä ei juurikaan kuunneltu. Prosessi oli lähes puhtaasti YTV-vetoinen.*³⁸⁹

YTV-vetoiseen valmisteluun haastateltavat suhtautuivat hyvin kriittisesti:

*-Kokemukset olivat erittäin traumaattisia, koska asiantuntijanäkemyksiä ei kuunneltu eikä otettu huomioon. Kulttuurierot olivat niin suuria, että yhteistä kieltä ei löytynyt. Työskentely oli äärettömän raskasta ja voimia kuluttavaa. Vesilaitokset ja vesilaitosten edustajat tekivät valtavasti työtä. Oli pakko tehdä, koska projekteja oli hirvittävä määrä ja vuodenloppu lähestyi. Operatiiviset projektit ja asiat olivat onneksi vesilaitosten vastuulla, joten niitä pystyttiin edistämään hallitusti. Vesihuollon näkökulmasta hankalaa oli se, että hallinnon organisointiin ja strategiseen suunnitteluun liittyvät asiat olivat vain YTV:n asioita, eikä niihin todellisuudessa ollut juurikaan mahdollisuutta vaikuttaa.*³⁹⁰

HSY alkoi toimia 1.1.2010. Uuden organisaation luominen oli vaativa prosessi. Näin haastateltavat kertovat tästä vaiheesta:

*-Valmistelu- ja päätösprosessille oli varattu liian vähän aikaa. Valmistelun yhteydessä tuli ehdotuksia ns. puun takaa. Toimialojen ja tulosalueiden välillä oli erimielisyyksiä eikä kaikkia miellyttänyt toimitusjohtajan tapa ratkaista asioita muita kuulematta.*³⁹¹

-Loppuvuosi 2009 oli kaoottinen kaiken kaikkiaan. Ensinnäkin vesilaitosorganisaatio piti saada valmiiksi elokuun loppuun mennessä. Onneksi sitä työtä oli oma-aloitteisesti tehty jo edellisen vuoden

---

387 N.N.

388 N.N.

389 N.N.

390 N.N.

391 N.N.

aikana hyvinkin paljon. Sitten oli hoidettava 500 henkilön nimitysprosessi syksyn aikana, muutoskeskusteluineen, monivaiheisine hakumenettelyineen jne. Samaan aikaan oli käynnissä myös tietojärjestelmien rakentaminen, esim. asiakastietorekisterit ja -järjestelmät oli suunniteltava ja rakennettava uudelleen. Henkilöstöä yritettiin parhaan mukaan pitää ajan tasalla järjestämällä muutostietoa ja erilaisia tiedotustilaisuuksia. Ehkä tärkein ensimmäisen vuoden toimintaa haitannut toteuttamatta jäänyt asia oli taloushallinnon seurantajärjestelmien rakentaminen. Hankeryhmässä vesilaitokset olivat kyllä valmiita vetämään tähän liittyneen projektin, mikä ei kuitenkaan sopinut puheenjohtajalle. Eli täysin sumussa menttiin ensimmäinen vuosi.³⁹²

Samansuuntaiset kokemukset on myös muilla haastatelluilla, esimerkiksi näin muistelee kiinteästi valmisteluissa mukana ollut haastateltu:

-Vesihuollon osalta toiminnan käynnistymistä helpotti, että yhteistyökumppanit olivat tuttuja vuosien takaa. Oli välttämätöntä, että vesihuollon palvelut eivät kärsisi yhdistymisestä. Näin ollen toiminnan sujuvuuteen panostettiin yli kaiken. Vesihuollon toimialalla tapahtui yhdistymisen suurimmat muutokset, jota muiden toimialojen ja tulosalueiden oli vaikea ymmärtää. Henkilöstövalinnat aiheuttivat jonkin verran katkeruutta, joka näkyy vieläkin. Kaikille entisille esimiehille ei riittänyt esimiestehtäviä. Eri vesihuoltolaitosten palveluksessa olleiden henkilöiden tasapuolinen kohtelu on asetettu ajoittain kyseenalaiseksi. Johtoryhmä muodostuu toimialajohtajasta ja osastonjohtajista, käytännössä siis kuusi entisestä Helsingin Vedestä ja yksi entisestä Espoon Vedestä.³⁹³

Jukka Piekkarin mukaan yllätyksiä ei kuitenkaan juuri tullut:

-Siirtyminen uuteen organisaatioon meni yllättävän hyvin, joskin kiirettä piti vuoden vaihteen ympärillä. Varsinaisia yllätyksiä ei kuitenkaan tullut. Talousasiat kuitenkin takkuilivat koko ajan. Hallituksen suunnasta tuli heti kovia paineita tehostaa toimintaa ja saavuttaa synergiahyötyjä. Kun vuoden 2009 lopulla tehtiin talousarvioita, jouduttiin työ tekemään yhdistelemällä vesilaitosten talousarviot. Asioita jouduttiin aika paljon arvailemaan. Hallitusta se ei tyydyttänyt. Haluttiin heti nähdä synergiahyötyjä. Niinpä jouduimme heti alkuvuodesta tekemään talouden sopeutusohjelman, jossa sitten käytiin tarkemmin läpi asioita, joilla synergiaetu-

---

392 N.N.

393 N.N.

*ja voitaisiin saavuttaa. Synergioiden raportointiin kiinnitettiin en-
tistä parempaa huomiota. Vuoden 2010 talousarvio tehtiin ainakin
kolme kertaa uusiksi vuoden kuluessa.*

*-Varsinaisessa toiminnassa siirtyminen uuteen tapahtui tosi hyvin
ja häiriöttä. Siinä ei ollut mitään ongelmia. Siihen tietysti kiinnitet-
tiin erityistä huomiota. Varmistettiin varmistamasta päästyäkin,
että laitokset pyörivät hyvin ja, että vettä tulee ja menee häiriöttä.
Tämä oli jälkeensäkin ajatellen todella hyvin hoidettu asia. Ja
niin tietysti pitääkin olla vesilaitostoiminnassa. Meneillään oleva
organisaatiouudistus ei saisi näkyä asiakkaalle saakka muutoin
kuin nimen ja logon muutoksena.³⁹⁴*

Näin toinen haastateltava muistelee samaa asiaa:

*-Suurin haaste on ehdottomasti ollut saada uusi organisaatio toi-
mivaksi. Rajapinnat osastojen välillä ovat olleet häilyviä ja vas-
tuunjako on ollut epäselvää. Vuoden aikana on tehty koko kuukau-
sipalkkaiselle henkilökunnalle tehtäväkuvaukset ja tehtävien vaati-
vuuden arviointi. Palkkojen harmonisointi on edelleen kesken. Koko
vesihuoltotoimialan varallaolokäytännöistä on vasta nyt päästy
sopimukseen.³⁹⁵*

Pelissäntöjä jäsenkuntien kesken on vielä tarvinnut hioa kertoo Piekkari:

*- Yhteistyön ja pelissäntöjen sopiminen kaupunkien kanssa työllis-
tää erittäin paljon vielä pitkän aikaa. Kyllä myös kuntien toimin-
nassa oli havaittavissa eräänlaista iltalypsyn makua ennen kuin
liiketoimintakauppa sitten lopullisesti hyväksyttiin ja allekirjoitet-
tiin. Se johtui siitä, että kaikista asioista ei ollut vielä yhteisiä pe-
lissäntöjä. Oli erilaisia käytäntöjä, ja kaikki halusivat varmistaa
etunsa. Ajattelutapa oli hyvin pitkälti sellaista, että tämä uusi or-
ganisaatio, ja uusi vesilaitos hoitaa kaiken ja ratkoo kaikki aiem-
matkin ongelmat.*

*-Aika pian onneksi tajuttiin, että on perustettava yhteistyöfoorumi,
jossa on kaikista kunnista mukana riittävät neuvotteluvaltuudet
omaavia henkilöitä. Foorumin tehtävänä on kirjoittaa auki mitä
yhdistymisen periaatesopimuksissa on tarkoitettu. Kun kaupungit
olivat nimenneet edustajansa, lähdettiin liikkeelle siten, että ensin
listattiin valtava määrä ongelmallisilta tuntuneita asioita. Niitä
oli kymmenittäin.*

394 Piekkari 26.9.2011.

395 N.N.

-Sitten laadittiin lista asioista ja laitettiin ne tärkeysjärjestykseen. Sen jälkeen lähdimme systemaattisesti neuvottelemaan ja ratkomaan asioita. Näin sai alkunsa Kuntatekniikan yhteistyöprojekti -nimellä oleva projekti, joka on tehnyt työtä kevästä 2010 lähtien. Työ on lähtenyt hyvin käyntiin ja monista yhteisistä pelisäännöistä on jo pystytty sopimaan. Vesilaitosihmisille oli alusta pitäen itsestään selvyyttä, että sääntöjen on oltava samat kaikille ja niiden täytyy perustua tasapuolisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen. Kaupungit ovat projektin myötä hyvin ymmärtäneet miten tärkeästä asiasta tässä on kysymys.³⁹⁶

Politiikka: Seudullinen luuta lakaisee

Politiikka oli mukana uuden organisaation perustamisessa monellakin tavalla ja tasolla. Myös henkilövalinnat jäivät viime tinkaankin:

-Valinnat tehtiin ylhäältä alas. Päällikkö- ja esimiestoimet pistettiin kiinnostuksen osoittamismenettelyyn, mikä tuntui välttämättömältä. Vesihuollon toimialajohtajan valintamenettelyä pidin hävyttömänä. Jätehuollon toimialajohtajan, seutu- ja ympäristötiedon sekä hallintopalvelutulosyksiköiden johtajista ei edes keskusteltu, vain vesihuollon toimialajohtajan virka pistettiin ulkoiseen hakuun. Perustelut olivat mielestäni ala-arvoiset.³⁹⁷

-Kuntayhtymän johtaja valittiin poliittisin perustein ulkopuolelta. Muu henkilöstö laitosten sisältä. Prosessi ei ollut avointa ja siihen liittyi poliittista peliä, mikä oli ollut vierasta ainakin Helsingin Vedessä.³⁹⁸

-Toimialajohtajan paikka oli ulkoisessa haussa, tätä oli vaikea ymmärtää. Osastonjohtajat ja yksikönpäälliköt valittiin sisäisen haun perusteella. Muut tehtävät, joihin arveltiin olevan useampia sopivia, täytettiin kiinnostuksenosoitusmenettelyllä. Suurin osa jatkoivat entisissä tehtävissään. Henkilövalinnat jäivät viime tippaan. Viimeiset päätökset tehtiin joulukuun 2009 lopussa. Valintaprosessi oli mielestäni riittävän avointa.³⁹⁹

Vesihuollon toimialajohtajan paikka oli muista paikoista poiketen ulkoisessa haussa. Asiaa puitiin lehtien palstoja myöden (esim. HS 8.10.2009 ja 9.10.2009). Helsingin Sanomat käsitteli toimialajohtajan virantäyttöä 8.10.2009 otsikolla *Helsingin Veden toimitusjohtaja valitti kohtelustaan:*

396 Piekkari 26.9.2011.

397 N.N.

398 N.N.

399 N.N.

”Helsingin Veden toimitusjohtaja Jukka Piekkari on tehnyt epäoikeudenmukaiseksi katsomastaan kohtelusta oikaisuvaatimuksen HSY-kuntayhtymän hallitukselle. Kärhämä koskee pääkaupunkiseudun vesihuollon yhdistämistä. Helsingin Sanomien tietojen mukaan Piekkari katsoo, että hänet yritetään hyllyttää tulevasta vesihuollon toimialajohtajan tehtävästä. Hän perustelee näkemystään fuusioiden yhteydessä sovellettavalla liikkeenluovutusperiaatteella.

Sen mukaan uuteen yritykseen siirtyvälle työntekijälle on tarjottava toimenkuvaansa vastaava tai lähes vastaava uusi tehtävä. Helsingin Sanomien tietojen mukaan Piekkari katsoo, että uuden vesihuollon toimialajohtajan tehtävät ovat lähinnä hänen nykyisiä toimitusjohtajan tehtäviään. Uuden vesihuollon toimialajohtajan paikka on kuitenkin pantu ulkoiseen hakuun. Toistaiseksi Piekkarille ei ole tarjottu uusia tehtäviä pääkaupunkiseudun yhdistyvän vesihuollon palveluksesta. Muut Helsingin Veden työntekijät siirtyvät entisinä työntekijöinä uuteen vesihuoltoon vanhoina työntekijöinä.

Helsingin seudun ympäristöpalveluista (HSY) tulee Suomen suurin vesi- ja ympäristöalan toimija. HSY:n toimitusjohtaja Raimo Inkinen perustelee toimialajohtajan ulkoista hakua seudullisuudella. ”Seudullisen organisaation toimialajohtajan tehtävä on vähän erilainen kuin peruskuntien liikelaitosten toimitusjohtajien virat. Siksi olemme päättäneet panna viran hakuun”, hän sanoo. Inkisen mukaan nykyisten vesilaitosten henkilöstö siirtyy uuteen kuntayhtymään vanhoina työntekijöinä. ”Ei ole kysymys siitä, etteikö kokonaisuudessaan henkilöstö siirtyisi. Kysymys on siitä, mitä tehtävät ovat.” Inkisen mukaan asiaan liittyviä päätöksiä tehdään lokamarraskuun kuluessa. Jukka Piekkari valittiin Helsingin Veden toimitusjohtajaksi Espoon Veden vastaavasta virasta kolmisen vuotta sitten. Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen teki lopullisen esityksen vasta pitkän harkinnan jälkeen.”⁴⁰⁰

Pajusella oli tuolloin oma suosikki ehdolla Helsingin Veden toimitusjohtajaksi. Vesilaitosten yhdistymisprosessin erilailla nähnyt Piekkari ei ollut Pajuselle mieleinen vaihtoehto. Tästä Helsingin Veden toimitusjohtajan valinta-asiasta oli runsaasti keskustelua myös lehdistössä. Analogia vuosien 2006 ja 2009 virantäyttöjen suhteen on suuri. Näin HS 7.9.2006 Utisanalyysi-palstalla otsikolla *Helsingin Veden johtajasta syntyi nolo kiista:*

*"Helsingin Veden toimitusjohtajan valinta on ajanut Helsingin no-
loon tilanteeseen. Kaupunginhallitus julisti vesilaitoksen johtajan
viran hakuun viime keväänä. Häätäisesti tehty haku on johtanut
turhaan riitaan, josta kärsii jopa Helsingin kaupungin uskottavuus
työnantajana. Helsingin tekninen lautakunta päätti elokuun puo-
livälissä esittää Helsingin Veden uudeksi johtajaksi Espoon Veden
toimitusjohtajaa Jukka Piekkaria. Päätös tehtiin äänestyksen jäl-
keen numeroin 6-3. Piekkarin kannalla olivat vasemmisto, vihreät
ja Rkp. Vähemmistöön jääneet lautakunnan jäsenet kannattivat
Helsingin Energian strategiajohtajaa Jussi Lehtoa. Helsingin Vesi ja
tekninen lautakunta kuuluvat hallinnollisesti suoraan kaupungin-
johtaja Jussi Pajusen (kok) rooteliin. Pajunen on kuitenkin kieltäy-
tynyt tuomasta Piekkarin nimitysasiaa kaupunginhallituksen kä-
sittelyyn. Pajunen on vedonnut julkisuudessa siihen, että Helsingin,
Espoon ja Vantaan vesilaitosten yhdistämistä tutkitaan paraikaa.
Yhdistymiselle olisi hyvät perusteet, koska laitokset tekevät jo nyt
tiivistä yhteistyötä. Pajusen mukaan yhdistämiskeskustelut ovat
hyvässä vauhdissa. Niinpä nyt ei olisikaan järkevää valita uutta
johtajaa Helsingin omalle vesilaitokselle. Johtajavalinta pitäisi teh-
dä mahdollista yhdistämistä silmällä pitäen. Ongelmana on se,
että vesilaitosten yhdistäminen ei ole vielä lähitulevaisuutta. Asiaa
selvittävä niin kutsuttu vesi- ja viemärilaitostyöryhmä on pitänyt
vasta yhden kokouksen. Työryhmän selvityksen on määrä valmis-
tua vuoden kuluttua syksyllä. Pajusella on toinenkin syy olla esittä-
mättä nimenomaan Piekkaria. Pääkaupunkiseudun kuntien laaja
yhteistyö on juuri käynnistymässä. Pajunen ei tietävästi halua heti
alkuun ärsyttää espoolaisia kaappaamalla Espoon Veden toimi-
tusjohtaja Helsinkiin. Eduskuntavaalien lähestyessä on olemassa
ilmeinen riski, että jotkut espoolaisehdokkaat nostavat profiliaan
ryhtymällä vastustamaan liian likeistä yhteistyötä Helsingin kans-
sa.*

*Helsingin Veden toimitusjohtaja Timo Kulmala erosi viime keväänä
virkarikosepäilyjen vuoksi. Helsingin kaupunginhallitus laitto
toimitusjohtajan viran hakuun huhtikuussa. Päätös uuden toimi-
tusjohtajan hakuprosessin pikaisesta käynnistämisestä näyttääkin
olleen kömmähdyks. Järkevin ratkaisu olisi ollut jatkaa nykyisen vir-
kaa tekevän johtajan Esko Tiaisen toimikautta kunnes vesilaitos-
ten yhdistämishanke olisi saatu selvitettyä. Sen jälkeen olisi haettu
yhdistyväälle vesilaitokselle johtaja puhtaalta pöydältä. Helsingin
johdossa mietitään nyt ankarasti, kuinka selvitä kunnialla kiusal-*

lisesta tilanteesta. Uuden toimitusjohtajan valintaprosessi on niin pitkällä, että sen peruuttaminen olisi Helsingille erittäin noloa. Osa Helsingin päättäjistä on huolissaan kaupungin maineesta työnantajana. Helsingissä on viime vuosina harmiteltu useaan otteeseen sitä, ettei kaupungin korkeimpiin virkoihin ole ollut kovin montaa todella kovan luokan hakijaa. Helsingin Veden toimitusjohtajan valinnasta syntynyt soppa ei varmasti ainakaan helpota pätevien hakijoiden löytämistä kaupungin huippuvirkoihin. Kaupunginjohtaja Pajusen tilannetta vaikeuttaa vielä se, että osa Helsingin sosiaalidemokraateista vaatii ehdottomasti johtajavalinnan tuomista kaupunginhallitukseen. Pajunen joutuukin vastaamaan teoistaan viimeistään ensi maanantain kaupunginhallituksen kokouksessa.”⁴⁰¹

Tilanne ei ratkennut helpolla. Näin HS 5.10.2006 Uutisanalyysi palstalla otsikolla *Pajunen ajaa kiireellä yhteen pääkaupunkiseudun vesilaitoksia:*

”Helsingin Veden toimitusjohtajan nimitys on vedetty yhä tiukempaan poliittiseen umpisolmuun. Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen (kok) ei vieläkään suostu esittämään toimitusjohtajaksi Espoon Veden nykyistä johtajaa Jukka Piekkaria. Nimityskiista syntyi, kun kaupunginhallitus pani toimitusjohtajan viran hakuun keväällä. Uutta johtajaa ryhdyttiin hakemaan samaan aikaan kuin Helsinki, Espoo ja Vantaa ryhtyivät neuvottelemaan vesi- ja viemärlaitostensa yhdistämisestä. Uuden toimitusjohtajan haun käynnistäminen oli kömmähdys Pajuselta, joka ei halua valita Helsingin Vedelle enää johtajaa. Hänen mielestään nimitys on turha, koska pääkaupunkiseudulle ollaan luomassa yhteistä vesilaitosta. Helsingin tekninen lautakunta äänesti elokuussa numeroin 6-3 Piekkarin uudeksi toimitusjohtajaehdokkaaksi. Piekkaria kannattivat vasemmisto, vihreät ja Rkp. Kokoomus ja keskusta olivat Helsingin Energian strategiajohtaja Jussi Lehdon kannalla.

Pajunen ei aluksi suostunut esittelemään Piekkaria toimitusjohtajaksi. Poliittisen paineen vuoksi hän joutui kuitenkin syyskuussa lupaamaan, että toimitusjohtajanimitys tuodaan kaupunginhallituksen käsittelyyn. Monien kummastukseksi vesilaitoksen johtajanimitys ei ollutkaan viime maanantaina kaupunginhallituksen esityslistalla. Sen sijaan kaupunginhallituksen jäsenien pöydälle jaettiin yllättäen lisälista, jossa esitetään pääkaupunkiseudun vesi- ja viemärlaitosten yhdistämisen nopeuttamista. Esityksen avulla Pajunen yrittää kiertää kiusalliseksi käyneen ongelman. Vesilai-

tosten yhdistämistä selvittää pääkaupunkiseudun yhteinen vesi- ja viemärlaitostyöryhmä. Alkuperäisen aikataulun mukaan ryhmän pitäisi antaa selvitys yhdistämisestä joulukuussa 2007. Pajunen väittää, että ”työryhmän työ on edennyt jo tässä vaiheessa konkreettisten yhdistämisvaihtoehtojen arvioimiseen”.

Hän aikoo esittää, että työryhmä nopeuttaisi selvästi aikatauluun ja tekisi työnsä jo tämän vuoden marraskuun loppuun mennessä. Yhdistämiselvityksen valmistuttua voitaisiin päättää Helsingin Veden toimitusjohtajan viran lakkauttamisesta. Tiedot vesi- ja viemärlaitostyöryhmän työn etenemisestä eivät kuitenkaan tue Pajusen väitteitä. Ryhmä on pitänyt vasta kaksi kokousta. Työryhmässä Espoon toisena edustajana olevan Jukka Piekkarin mukaan Pajusen väite työn etenemisestä ei pidä lainkaan paikkaansa. Piekkari arvioi, että vesi- ja viemärlaitosten yhdistämisestä on tehty ”vasta noin puolen tunnin analyysi”. Hänen mukaansa nyt käynnissä oleva soutaminen ja huopaaminen vahingoittaa hyvin alkanutta yhteistyötä. Työryhmän puheenjohtaja Esko Tiainen sanoo, että kokouksissa on lähinnä kartoitettu nykytilannetta ja annettu mietittäväksi erilaisia organisaatiovaihtoehtoja. ”Ei meillä mitään valmista ole tietenkään vielä.” Vesilaitosten yhdistämistä käsitellään kaupunginhallituksessa ensi maanantaina. Silloin pohditaan sitä, onko yhdistämiselvitys ylipäättään mahdollista tehdä kahdessa kuukaudessa vai pitäisikö toimitusjohtaja nimittää selvityksestä huolimatta. Suurista ryhmistä demarit ja vihreät ovat jo ilmoittaneet, että jos uusi toimitusjohtaja valitaan, hänen nimensä on Jukka Piekkari.”⁴⁰²

Asia ratkesi viimein lokakuun lopussa 2006. Näin HS otsikolla *Pajunen esittää Piekkaria Helsingin Veden uudeksi toimitusjohtajaksi*:

”Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen esittää Helsingin Veden uudeksi toimitusjohtajaksi Jukka Piekkaria. Aiemmin Pajunen on suhtautunut Piekkarin nimitykseen haluttomasti. Helsingin Veden toimitusjohtajuudesta on väännetty kättä koko syksy. Espoon Veden toimitusjohtajana toimineen Jukka Piekkarin takana on ollut kaksi kolmesta merkittävästä poliittisesta ryhmittäymästä, sosiaalidemokraatit ja vihreät. Lisäksi häntä ovat tukeneet ruotsalaiset ja vasemmistoliihtolaiset. Pajusen ehdokas on ollut Helsingin Energian strategiajohtaja Jussi-Pekka Lehto. Lehtoa on kokoomuksen ohella tukenut keskusta. Kiusta kärjisty elokuussa, kun tekninen lauta-

kunta valitsi äänestyksen jälkeen ehdokkaakseen Piekkarin äänin 6-3. Lautakunta totesi, että Piekkari on vesihuoltoalan tuntemuksensa ja henkilöstöjohtamiskokemuksensa perusteella sopivin toimitusjohtajaksi.

Piekkarin puolesta äänestivät sosiaalidemokraatit, vihreät, vasemmistoliitto ja ruotsalaiset. Lehto kannattivat kokoomus ja keskustaa. Jussi Pajunen oli kuitenkin haluton esittämään äänestyksessä voittanutta Piekkaria kaupunginvaltuustolle. Eripuran taustalla on pääkaupunkiseudun vesilaitosten fuusiosuunnitelma. Asiaan voimakkaasti sitoutunut Pajunen olisi halunnut toimitusjohtajaksi Helsingin Energian strategiajohtaja Lehdon. Lehto on selkeästi ilmaissut olevansa vesilaitosten fuusion takana. Myöhemmin Pajunen katsoi, ettei Helsingin Vedelle enää tarvitse valita toimitusjohtajaa, koska vesilaitokset kuitenkin kohta yhdistyisivät. Neuvottelut asiasta ovat alkumetreillä, sitovia päätöksiä asiasta ei ole tehty. Jukka Piekkarin nimitystä käsitellään kaupunginvaltuustossa 15. marraskuuta.²⁴⁰³

Vuoden 2006 lopun tilannetta virkanimityksen suhteen ei voi olla vertaamatta 2009 loppuvuoden tilanteeseen. Politiikka, ei hakijan pätevyys, tuntui olevan keskeisessä roolissa ylimpiä virkoja täytettäessä. Näin Helsingin Sanomat kiteytti koko pk-seudun ”elintoimintojen yhdistämisprosessin” 9.10.2009 otsikolla *Seudullinen luuta lakaisee*:

”Pääkaupunkiseudun elintoimintojen yhdistäminen tuottaa todellista tuskaa. Närää ovat aiheuttaneet HKL:n ja YTV:n väliset yhdistämisneuvottelut, joiden päätteeksi uuden liikenneyhtymän (HSL) johtoon istahtivat YTV:n vanhat pomot. Vain yhteen tehtävään valittiin HKL:n edustaja. Häinkin sai paikan, jota ei alun perin hakenut lainkaan. Tunnelmat HKL:n leirissä ovat alamaissa. Käytävillä on itketty, ihmiset ovat olleet suutuksissaan ja hämmentyneitä. Uuden organisaation henkilöstöpsykologian kannalta alku on ollut surullinen. HSL:n väki on kättelyssä jaettu voittajiin ja häviäjiin: lopputuloksena YTV-HKL 6-0. Tällaisten jälkien korjaaminen vie aikaa, mutta sitä eivät vastuulliset tunnu tajuavan, tai sitten he eivät välitä.

Samanlaista osaa aiotaan Helsingin Veden toimitusjohtajalle Jukka Piekkarille. Hän joutuu hakemaan uutta toimialajohtajan virkaa, kun pääkaupunkiseudun vesilaitokset liitetään yhteisen vesi- ja jätehuollosta vastaavan kuntayhtymän (HSY) piiriin. HKL:n hakijoi-

den tavoin hän on törmännyt niin sanottuun liikkeenluovutusperiaatteeseen. Sen mukaan jokaiselle tulee tarjota virkaa vastaava tai lähes vastaava työ.

Luulisi, että se rauhoittaisi tilanteen ja soisi kaikille ansioidensa mukaan. Mutta, mutta. Kun yhtiöistä tehdään useamman kaupungin alueella toimivia kokonaisuuksia "vain" Helsingissä hankittu kokemus on äkkiä osoittautunut liian kapeaksi.

Kuka sitten hallitsee seudullisen mittakaavan? YTV, tietenkin!

Vipuna käytetään nimenomaan seudullisuus-termiä. Tämän abrakadabran avulla ihmiset voi kätevästi jakaa sopiviin ja vähemmän sopiviin ehdokkaisiin.

Sen sijaan, että haettaisiin avoimesti eri vaihtoehtoja johtajan ja päällikönvirkoihin, osa porukasta suljetaan pois "seudullisesti" epäpätevinä. Virallisesti he eivät täytä viran asettamia kriteereitä. Todellisuudessa kysymys on puhtaasta valtapelistä, jonka YTV näyttää voittavan menen tullen.

Toimitusjohtaja Piekkarilla on kokemusta muun muassa Espoon Veden ja Helsingin Veden toimitusjohtajan tehtävistä. HKL:ssä on tehty Euroopan parhaaksi nimettyä joukkoliikennettä. Mutta se seudullinen tuntemus...

Valitettavasti kysymys ei ole hiekkalaatikosta vaan maan tärkeimmistä talousalueesta. Sen keskeisten elintoimintojen vallanjako tapahtuu hyvin, hyvin ontton perustein.²⁰⁴

HSY Hallitus 23.10.2009 kokouksessaan käsitteli mm. HSY:n virkoja. Hallitus päätti kokouksessaan 25.9.2009 § 23 hyväksyä HSY:n virkojen ja toimien täyttömenettelyä koskevat ohjeet ja julistaa vesihuollon toimialajohtajan viran julkisesti haettavaksi muista viroista poiketen. Helsingin Veden toimitusjohtaja Jukka Piekkari teki 5.10.2009 asiasta oikaisuvaatimuksen. Hallitus totesi valituksesta, että: *"Kuntalain 91 §:n mukaan päätöksestä, joka koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa, ei saa tehdä oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta. Kuntalain vakiintuneen tulkinnan mukaan viran haettavaksi julistaminen on katsottava asian valmisteluksi, josta ei erikseen voi hakea muutosta, mutta hakumenettelyn mahdollisiin virheisiin voidaan vedota virantäyttöpäätöksestä valitettaessa. Kuntaliiton lainopilliselta osastolta saadun suullisen lausunnon mukaan sillä, että kyseessä on liikkeenluovutusmenettely, ei ole vaikutusta laintulkinnan soveltamisen kannalta."* Hallitus

päätty jättää Jukka Piekkarin 5.10.2009 tekemän oikaisuvaatimuksen tutkimatta Kuntalain 91 §:n mukaisesti ennenaikaisena.⁴⁰⁵

Oikaisuvaatimuksessaan 5.10.2009 Piekkari totesi mm. että ”*liikkeen luovuuden periaatteiden mukaisesti HSY-kuntayhtymällä on velvollisuus tarjota siirtyville henkilöille HSY:n organisaatiossa olevia vastaavia tai muuten heidän kokemuksensa ja koulutuksensa perusteella sopivia tehtäviä. [...] Tässä tapauksessa vesihuollon toimialajohtajan tehtävä on lähinnä hoitamaani Helsingin Veden toimitusjohtajan tehtävää, siis ”entistä vastaava tehtävä”, ja on myös oman koulutukseni ja kokemukseni perusteella minulle sopiva tehtävä.*” Hän myös totesi, että Helsingin kaupunki, henkilöstöjärjestöt ja HSY-kuntayhtymä olivat erikseen sopineet, että siirtyvä henkilöstö siirtyy tehtäväänsä vastaaviin tehtäviin ilman hakumenettelyä eikä johtajia mitenkään eroteltu tästä sopimuksesta. Näin hakumenettely oli myös YT-menettelyissä hyväksytyjen periaatteiden vastainen.⁴⁰⁶

HSY Veden toimialajohtajan virkaa haki yhdeksän henkilöä. HSY:n hallitus valitsi kokouksessaan 20.11.2009 yksimielisesti vesihuollon toimialajohtajaksi Helsingin Veden toimitusjohtaja Jukka Piekkarin. Tämä mutkikas asia raportoitiin hallituksen pöytäkirjassa seuraavasti:

”HSY Hallitus § 66 Esittelijä Toimitusjohtaja Raimo Inkinen, Valmistelijä Henkilöstöjohtaja Harri Lipasti, p. 050-300 4131

HSY:n hallitus päätti kokouksessaan 25.9.2009 julistaa vesihuollon toimialajohtajan tehtävän julkisesti haettavaksi edellytyksellä, että yhtymäkokous päättää perustaa viran. Hallitus nimesi vesihuollon toimialajohtajan viran täyttämistä varten haastatteluryhmän (tilapäinen toimikunta), johon kuuluivat puheenjohtajana Tatu Rauhamäki sekä jäsenenä Finn Berg, Essi Kuikka ja Jyrki Lohi sekä virkamiesjäsenenä toimitusjohtaja ja henkilöstöjohtaja. Haastatteluryhmä kutsui asiantuntijajäseneksi henkilöstökonsultti Anna-Maija Kajanojan. Yhtymäkokous päätti kokouksessaan 9.10.2009 perustaa vesihuollon toimialajohtajan viran ja määritteli viran kelpoisuusvaatimukset seuraavasti: soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, hyvän käytännön perehtyneisyys kuntatekniikkaan sekä johtamiskokemusta. Lisäksi virkaan valittavalla on kelpoisuusvaatimusten lisäksi oltava johtavalta viranhaltijalta kaksikielisellä virka-alueella (suomi enemmistön kielenä) vaadittava kotimaisten kielten taito sekä sellainen vieraiden kielten taito, jota viran menestyksellinen hoitaminen edellyttää. Kelpoisuusvaatimusten lisäksi

405 HSY Hallitus 23.10.2009.

406 HSY Hallitus 23.10.2009.

haastatteluryhmä määritteli hallituksen 25.9.2009 hyväksymien esimiesten rekrytointi- ja sijoittamismenettelyä koskevien linjausten mukaisesti, että toimialajohtajan valinnassa arvostetaan vahvaa johtamistyön asiantuntemusta ja kokemusta, kokemusta isojen muutosprosessien läpiviennistä, organisaation strategia- ja kehittämistyöstä, vesihuollon toimialasta ja kunnallishallinnosta sekä hyviä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja.

Vesihuollon toimialajohtajan virka oli julkisesti haettavana 9.10.-26.10.2009 klo 15.00. Viran hakuilmoitukset julkaistiin 11.10.2009 Helsingin sanomissa ja Oikotielä, sekä lyhennetty hakuilmoitus samana päivänä Turun sanomissa, Aamulehdessä sekä Kalevassa. Kuntalehdessä ilmoitus julkaistiin 15.10.2009 ja ruotsinkielinen ilmoitus 11.10.2009 HbL:ssä. YTV:n www-sivuilla ilmoitus julkaistiin 9.10.2009. Hakuajan päättymiseen mennessä saapui yhdeksän hakemusta.

Hakijayhteenvedo on liitteenä. Hakijoista [...] eivät täyttäneet kelpoisuusvaatimuksia. Haastatteluryhmä haastatteli ajalla 2. - 6.11.2009 hakijoista [...], Jukka Piekkarin ja [...]. Haastattelut olivat ennen haastattelua toimittaneet vastaukset heille ennakkoon lähetettyihin kysymyksiin. Kaikki haastateltavat osallistuivat lisäksi yhteiseen ryhmätyötehtävään, joka pidettiin 10.11.2009. Paikalla ryhmätyötehtävässä oli haastatteluryhmä, lukuun ottamatta Tatu Rauhamäkeä, ja täydennettynä Matti Hillillä. Haastattelut lähetettiin erilliseen soveltuusarviointiin, jonka perusteella psykologi Markku Väisänen Human competence group HCG Oy:stä antoi soveltuvuus/resurssiarviot.

Haastatteluryhmä kuuli soveltuvuus- ja resurssiarviointien tulokset ja käsitteli valintaa kokouksessaan 13.11.2009. Haastatteluryhmä pitää toisen kokouksen 20.11.2009. Ehdotus (RI) Päätoisehdotus tehdään kokouksessa. Käsittely: Merkittiin, että puheenjohtaja Tatu Rauhamäki kutsui sihteerin Tiina Sarkasuon toimimaan kokouksen loppuajan pöytäkirjanpitäjänä ja kehoitti muita kokouksen osaanottajia, paitsi luottamushenkilöitä, toimitusjohtaja Raimo Inkistä ja henkilöstöjohtaja Harri Lipastia poistumaan kokouksesta.

Toimitusjohtaja Raimo Inkinen esitti, että vesihuollon toimitusjohtajan virkaan valitaan 1.1.2010 lukien Di Jukka Piekkari ja hänen palkkaetunsa vahvistetaan liitteen mukaiseksi.

Päätös: Hallitus päätti valita vesihuollon toimialajohtajan virkaan 1.1.2010 lukien Di Jukka Piekkarin ja vahvistaa hänen palkkansa liitteen mukaiseksi.⁴⁰⁷

Toimialajohtaja johtaa ja kehittää toimialaa sekä on mukana kehittämässä koko HSY:n toimintaa strategiaperustan mukaisesti.

Nimitykset valmiina jouluna 2009

Henkilökuntaa askarruttivat hyvin monet asiat prosessin tässä vaiheessa. Seuraavassa esimerkkinä toimialapalvelut-osaston organisaatioehdotuksen kuulemistilaisuuden keskeiset kysymykset 24.6.2009.⁴⁰⁸

Kysymys/kommentti

Kysymys 1: Miksi on valittu tehtäväpohjainen organisaatiomalli ja minkälainen analyysi valinnan taustalla on ollut?

Kysymys 2: Missä vaiheessa saadaan tietoa siitä, missä oma työpiste sijaitsee ja mitkä ovat työtehtävät ja onko olemassa määräaikaa, jonka puitteissa nämä asiat tulee työntekijälle ilmoittaa?

Kommentti 3 Hyvä, että IT- ja lakimiespalvelut ovat toimialalla, koska alan erityisosaamista tarvitaan.

Kysymys 4: Tuleeko toimipisteissä jatkossa olemaan mikrotukihenkilö?

Kommentti 5: Tärkeintä on määritellä ensin se, mikä on sisäistä IT-palvelua ja mikä ns. yleistä. Mikäli yleinen mikrotuki ostettaisiin esim. ulkoa, olisi se ihan hyvä asia. Tällöin toimialan oma IT-henkilöstö voisi paremmin keskittyä toimialan omien järjestelmien tukemiseen.

Kysymys 6: Onko uudella henkilöstöjohtajalla joku näkemys organisoinnista ja onko henkilöstöhallinnolla rajapintaa hallintopalvelukeskukseen, koska sitä ei mainittu jaetussa raportissa?

Kommentti 7: Helsingin Veden Kiinteistöpalvelut ei ole pelkkä kysymysmerkki vaan siellä on yhteensä 11 henkilöä, 6 huoltomiestä ja 5 sekatyömiestä. Yksikkö tekee läheistä yhteistyötä IT-palveluiden kanssa siten että tietoverkkojen hallinnointi on kuulunut kiinteistöpalveluille (kuuluvat IT:n kanssa myös samaan organisaatioon)

Kommentti 8: Helsingin Vedellä on myös useita yksityisiä vuokralaisia, joiden asioita kiinteistöpalvelut hoitavat.

407 HSY Hallitus § 66 20.11.2009.

408 Toimialapalvelut -osaston organisaatio-ehdotuksen kuulemistilaisuuden keskeiset kysymykset. Espoon Vesi. 24.6.2009. Läsnä oli Espoon Veden, Helsingin Veden ja Vantaan Veden edustajia.

Kommentti 9: Hankintapalvelut tuottaa hankintapalvelut toimialalle keskiteysti. Nyt on esitetty sijaintipaikaksi myös suunnittelua ja rakennuttamista. Neutraalimpi sijoituspaikka hankinnalle olisi toimialapalvelut, koska palveluja tuotetaan koko toimialan tarpeisiin. Henkilöstöä hankinnassa (mukana Hki, Espoo ja Vantaa) on yhteensä 30. Kiinteää yhteistyötä tehdään kiinteistöpalvelujen kanssa. Periaatteessa ei ole väliä missä hankintapalvelut sijaitsee, mutta oma erillinen yksikkö on tarpeen.

Kommentti 10: Kiinteistöpalvelut (isännöinti) toimii myös muualla kuin Ilmalassa (esim. Viikinmäessä) eli toiminta-alue on laaja, siksi säilyminen toimialalla olisi perusteltuakin.

Kysymys 11: Hoidetaanko henkilöstöasioihin liittyvät rutiinit (esim. lomien myöntäminen) toimialoilla?

Kysymys 12: Mitä pitää sisällään lakimies- ja hallinto-ryhmän hallintoasiat?

Kysymys 13: Missä sijaitsee uuden kuntayhtymän puhelinvaihe?

Kommentti 14: Asiaksnäkökulma tulee ottaa huomioon numerointeja ja palvelurinkejä muodostettaessa.

Kommentti 15: Häiriöpuhelinpalvelu (joka on Vantaalla ja Espoossa käytössä) pitää säilyttää.

Kysymys 16: Jatkuuko Vantaan Kiellettiellä asiakaspalvelu?

Kysymys 17: Mistä löytyy kuntayhtymän strategiaperusta ja organisaation pää rakenne?

Kommentti 18: Muutosnettiin on tulossa aineistokansio, josta löytyy jatkossa kaikki dokumentit.

Kysymys 19: Kuinka paljon työntekijöitä tarvitaan kirjanpitoon?

Kysymys 20: Kuinka paljon vesihuollon toiminnoista on siirtymässä hallintopalvelukeskukseen?

Kysymys 21: Miksi ylipäänsä yhdistytään jätehuollon kanssa, kun meillä ei ole mitään tekemistä toistemme kanssa?

Kysymys 22: Säilyykö Aqua ja miten työlaskutus muuttuu?

Kysymys 23: Missä työlaskutus tulee sijaitsemaan?

Kysymys 24: Onko kirjapidon ulkoistamisesta ollut puhetta?

Kysymys 25: Koska tämä toimialat-työryhmä on aloittanut työskentelynsä?

Vastaus

Vastaus 1: Organisaation muodostamisen lähtökohtana on ollut organisaation tarkoitus ja sen tulee tukea työn tekemistä. Tästä syystä valinta on ollut ensisijaisesti tehtäväkohtaisuus, sitten aluekohtaisuus. Alustavat selvitystyöt

(esim. asiakaspalvelut-työryhmässä päädyttiin tehtäväpohjaiseen organisaatioon) on myös olleet tämän esityksen pohjana.

Vastaus 2: Toimialajohtajan nimitys tapahtuu syyskuussa, tämän jälkeen nimitetään vaiheittain keskijohto ja muu henkilöstö. Kaikki nimitykset eivät välttämättä toteudu tämän vuoden aikana, koska aikataulu on niin tiukka. Ilmoitukset mahdollisista muutoksista saatetaan asianosaisten tietoon lain ja säännösten puitteissa heti kun organisaatio on valmis.

Vastaus 4: Strategiatyöryhmässä on määritelty ja linjattu organisaation pää rakenne ja rajapinnat toimialojen ja hallintopalvelukeskuksen välillä. Lähtökohtana on esitetty alustavasti niin, että toimialan operatiiviset palvelut säilyy toimialoilla ja ns. yleis-IT-palvelut sijaitsisivat hallintopalvelukeskuksessa, esim. mikrotuki. IT-palveluilla on käynnissä oma projekti, jossa näitä asioita vielä käsitellään. Se on kuitenkin selvä, että koska toimipisteitä tulee olemaan monia, niin jokaisessa ei voi olla omaa mikrotukihenkilöään.

Vastaus 6: Rajapinta on olemassa, se oli vain jäänyt epähuomiossa esityksestä pois. Tärkeät rajapinnat ja linjaukset luodaan yhdessä toimialapalvelun henkilöstöpalvelujen ja hallintopalvelukeskuksen (uuden henkilöstöjohtajan) kanssa.

Vastaus kommenttiin 7: Tietoverkkojen ylläpito on uudessa organisaatiossa sijoitettu hallintopalvelukeskukseen ja rajapinta suhteessa toimialoihin on ratkaisematta. Hankeryhmä käsittelee organisaatiotyöryhmien väliraportit elokuun alussa, jolloin mahdollinen ratkaisu tähän voitaneen saada.

Vastaus kommenttiin 8: Toimialapalvelut-työryhmä ei ota kantaa siihen, missä kiinteistöpalvelut sijaitsevat uudessa organisaatiossa, mutta kertoo nämä terveiset eteenpäin.

Vastaus 11: hoidetaan

Vastaus 12: Virkamiespäätökset yms. Rajataan toimialoille, asiainhallinnan ylläpito keskitetään hallintopalvelukeskukseen.

Vastaus 13: Puhelinasioiden ja -palveluiden suunnittelussa on oma työryhmänsä, joka työstää myös tätä asiaa. Luultavasti puhelinvaihte tulee olemaan keskitetty ja sen sijainti hallintopalvelukeskus.

Vastaus 16: Ensi vuoden alusta jatkuu varmasti. Kuinka pitkään, niin siitä ei ole tietoa. (Kolmen vuoden siirtymäaika)

Vastaus 17: Muutosnetistä hankeryhmän pöytäkirjan liitteenä.

Vastaus 19: Kirjanpito tulee sijaitsemaan hallintopalvelukeskuksessa ja sen organisointityöryhmä ei ole kokoontunut vielä. Työn käynnistyttyä resurssitkin selviää.

Vastaus 20: Palkanlaskenta- ja kirjanpito tehtävissä oleva henkilöstö. Kiinteistöpalvelut ovat vielä kysymysmerkkinä.

Vastaus 21: Erilaiset mahdollisuudet lisääntyvät. Esim. henkilöstön kannalta siirtyminen toimialalta toiselle mahdollistuu niin halutessaan. Me saame mahdollisuuden oppia toinen toisiltamme. Asiakkaan näkökulmasta vesihuollon ja jätehuollon yhtenäinen palvelukulttuuri on etuna. Vesihuollon yhdistäminen sen sijaan tuo monia etuja esim. markkinoinnissa, viestinnässä. Asiakasetuja saadaan myös, sillä jatkossa asiakas saa samanlaista palvelua riippumatta asuinkunnasta.

Vastaus 22: Aqua tulee säilymään siirtymäkauden ajan eli vuoteen 2013 asti. Työlaskutus tullaan jatkossa tekemään Helsingin tavalla. Palvelumaksuhinnasto on vielä yhtenäistettävä ja tätä varten perustettu työryhmä on perustettu ja työn touhussa.

Vastaus 23: Työlaskutus tulee pysymään alueilla.

Vastaus 24: Ulkoistamisesta ei ole ollut puhetta, korkeintaan perintä on sellainen, joka voidaan ulkoistaa (Vantaalla ja Espoossa on jo ulkoistettu)

Vastaus 25: Työryhmä kokoontui ensimmäistä kertaa 3.6.

Yhdistymisprosessin alkaminen ei aiheuttanut vesilaitoksilta henkilöstön joukkopakoa. Muutoksen yhteydessä ei ilmoitettu väkimäärätavoitteita. Uuden organisaation työtehtävät jaettiin kiinnostuksenosoitusmenettelyllä, jossa kaikki tiettyyn tehtävään halukkuutta osoittaneet henkilöt haastateltiin. Tavoite, jossa myös pysyttiin, oli, että kaikki tiesivät paikkansa uudessa organisaatiossa viimeistään jouluna 2009. Vielä 22.12.2009 oli muutama sijoitus tekemättä, mutta päätökset saatiin ulos 23.12.2009. Tähän mittavaan henkilöstön sijoitustehtävään ei saatu ulkopuoleista ohjeistusta, vaan se tehtiin täysin vesihuollon henkilöiden omana työnä. Toki uudelta henkilöstöjohtajalta saatiin tukea.⁴⁰⁹

Myöhemmin HSY Veden käynnistyttyä on ollut nähtävissä erityisesti asian tuntijoiden pois lähtöä talosta. Haastateltavien mukaan yhdistymisprosessin myöhemmässä tarkastelussa on jätetty huomioimatta, että mm. Helsingin Vedessä tehtiin tietoinen päätös olla rekrytoimatta pois lähtevien henkilöiden tilalle uusia ihmisiä vuonna 2009.

7. HSY Veden käynnistyminen 1.1.2010

Poliittisten päätösten jälkeen HSY vesi käynnistyi 1.1.2010.

Uusi yhdistynyt vesilaitosjätti oli jo 2007 tietojen perusteella Pohjoismaiden suurin alan toimija.

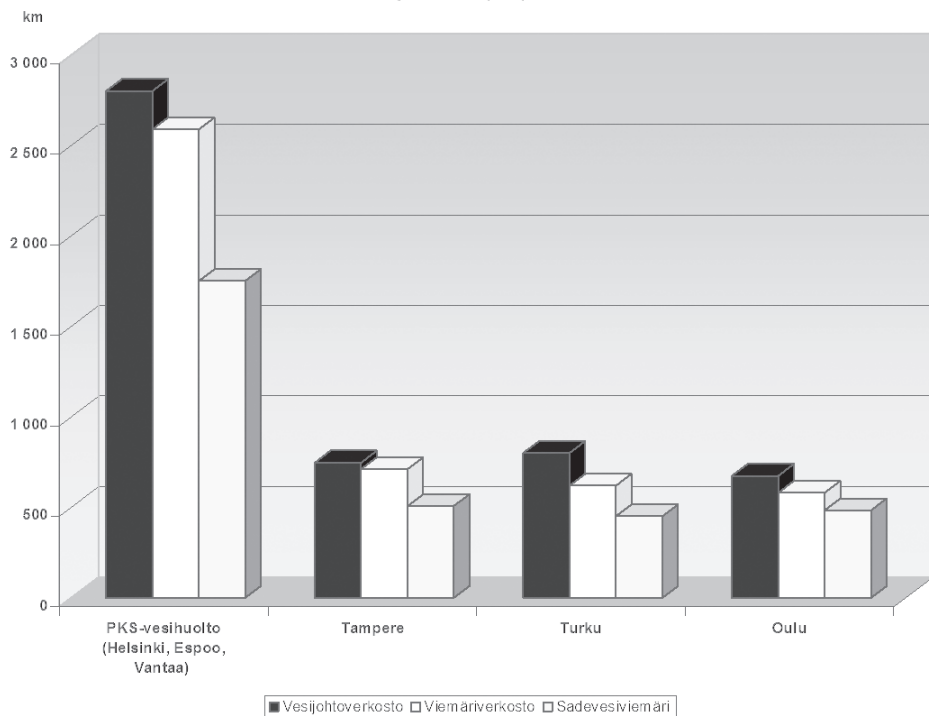
Taulukko: Vertailu pks-vesihuolto / Tukholman vesi (v. 2007 tiedoilla)

Vertailukohte	PKS-Vesihuolto	Stockholm Vatten
Liikevaihto (milj.euroa)	179	131
- kaupungeille tuloutettavien erien osuus	-56	
Liikevaihto ilman tuloutuksia	123	131
Pumpattu vesimäärä (milj.m ³)		
- omalle toiminta-alueelle	89	106
- muille kunnille	1	27
yhteensä	90	133
Verkostoon liittyneiden asukkaiden määrä	985 000	887 000
Johtopituudet (km)		
- vesijohtoverkosto	2 800	2 200
- viemäriverkosto	2 588	1 896
- sadevesiviemärit	1 750	1 202
yhteensä	7 138	5 298
Henkilöstön määrä	564	590

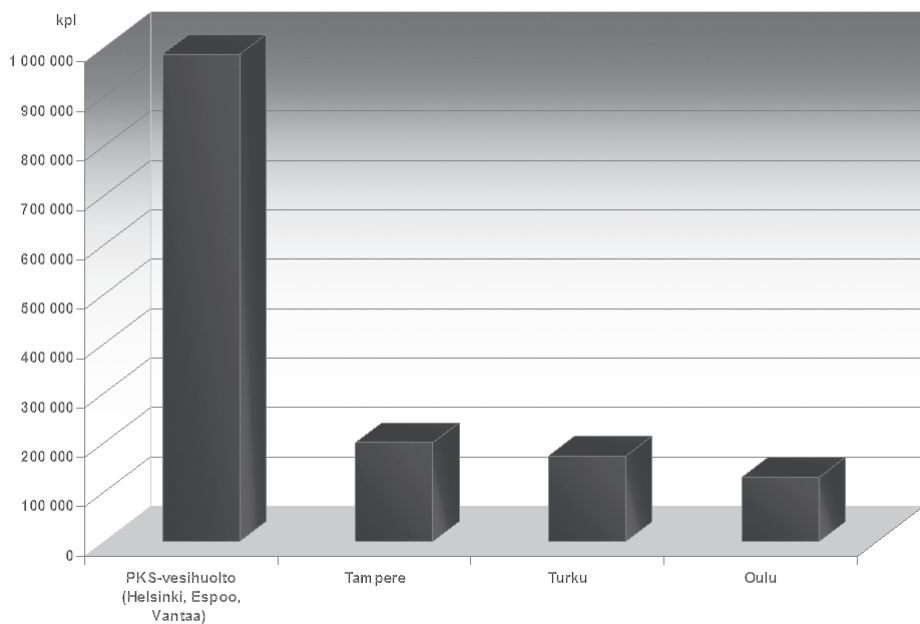
Suomen muihin suuriin vesilaitoksiin verrattuna uusi toimija oli kaikin mitarein jättiläinen, ks. kuvat Johtopituudet, Verkostoon liittyneiden asukkaiden määrä, Pumpattu vesimäärä ja Liikevaihto. Kyseisissä kuvissa verrataan HSY Vettä Tampereen, Turun ja Oulun vesilaitoksiin vuoden 2007 arvojen perusteella.

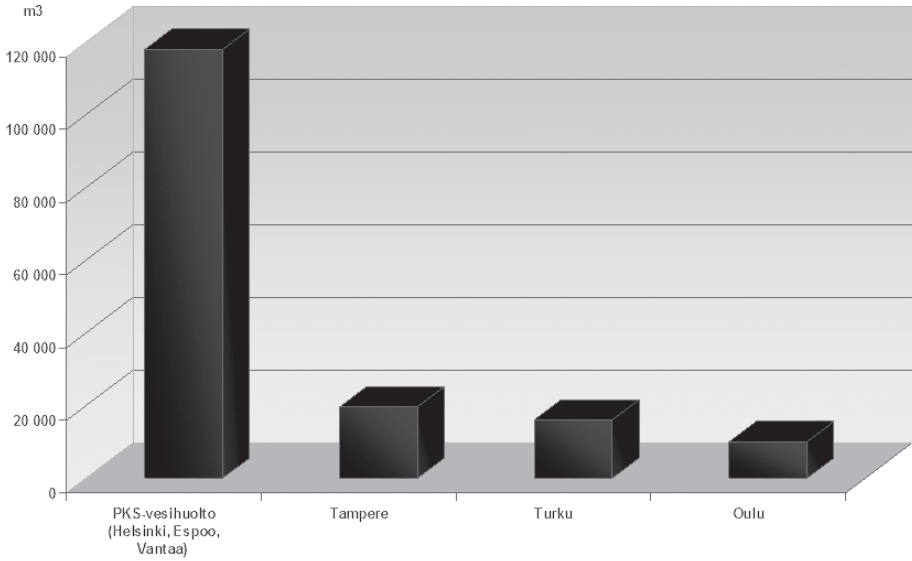

Johtopituudet (km) v. 2007

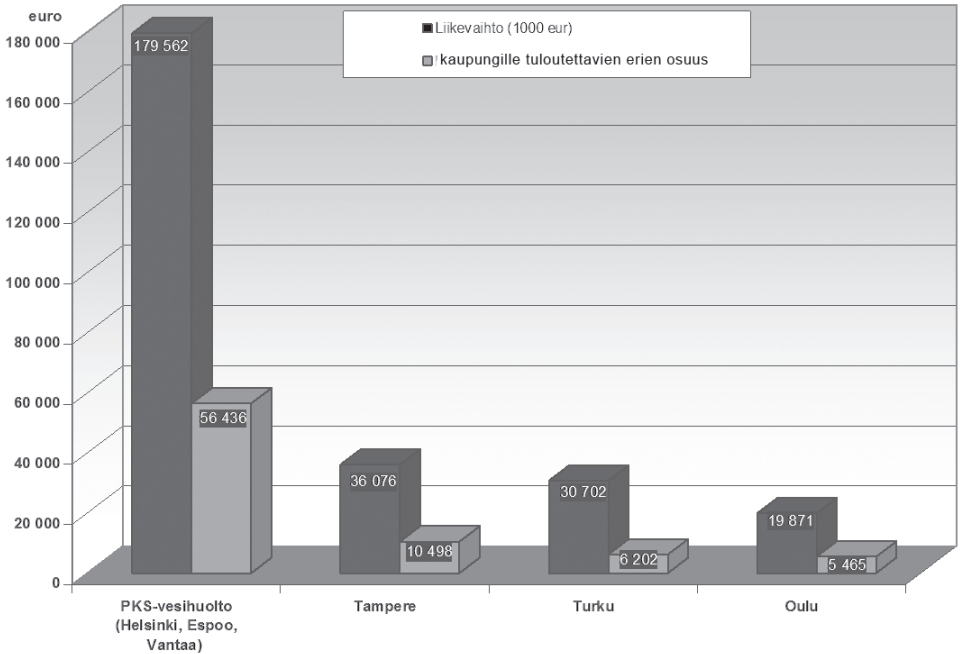

Verkostoon liittyneiden asukkaiden määrä v. 2007

Pumpattu vesimäärä (1000 m³/vuosi 2007)

v. 2007

7.1. Ensimmäisen toimintavuoden kokemukset

Kun yhdistymisestä oli kulunut jo vuosi, oli aika kerätä henkilöstön kokemuksia, havaintoja ja tunteja läpikäydystä raskaasta prosessista. Jukka Piekkari nostaa esille kolme suurta ja tärkeää prosessia.

Ensimmäisenä Piekkari mainitsee investointistrategian luomisen. Tämän myöhemmin erittäin tärkeäksi osoittautuneen investointistrategiaprosessin valmistelu alkoi jo vuonna 2007 ja käynnistyi todenteolla 2008 alusta alkaen. Siinä investointeja alettiin tarkastella ensi kertaa seudullisesti. Tämä oli eräänlainen pilottiprojekti vesilaitosten integrointiajatukselle. Integroinnin toteuttamista kohtaan oli tunnettu kiinnostusta jo noin vuosikymmenen ajan. Menettelytavaksi valittiin tietoisesti osallistuva keskustelu. Useissa istunnoissa muodostettiin näkemys siitä, että haluttiinko edistää vesilaitosten integraatiota vai ei. Keskustelujen tuloksena muodostui näkemys, joka oli vesilaitosten integroimisen edistämistä puoltava. Nämä keskustelut ja niihin liittynyt valmistelutyö osoittautui Jukka Piekkarin mukaan kullan arvoiseksi myöhemmin. Työn tuloksia tarvittiin mm. arvonmääritysprosessissa.⁴¹⁰

Toinen erittäin tärkeä prosessi oli myös tulevan vesilaitosorganisaation suunnittelu, joka käynnistettiin vuoden 2008 alusta. Se oli osallistujien mukaan valtava prosessi, jonka käynnistämiseen ei oikeastaan ollut varsinaisesti mitään mandaattia. Koska edessä häämötti integrointi, oli työ kuitenkin aloitettava, oli mandaattia tai ei tai muutoin työ ei olisi valmistunut ajoissa. Keskeisiä kohtia ja periaatteita käytiin läpi vesilaitosten edustajien kesken muutamissa tilaisuuksissa ja Helsingin Veden osalta Päijänne-seminaarissa kesällä 2008. Varsinainen virallinen valmistelu käynnistyi tammikuussa 2009, mutta jo ennen sitä oli tehty työtä hartiavoimin. Helsingin Veden johto etenkin näki, että näin oli toimittava sillä ”kohta jostain kuitenkin tulee komento valmistelun tekemiseksi”. Näin kävikin myöhemmin kun työ oli jo oma-aloitteisesti viety pitkälle eteenpäin.⁴¹¹

Työtä tekemään valittiin useita eri osa-alueisiin keskittyneitä ryhmiä. Niihin ei valittu virallisia puheenjohtajia tai sihteereitä vaan ne saivat organisoitua parhaaksi katsomallaan tavalla kovaa työtä tekemään. Ketään ei työryhmissä laitettu paremmuusjärjestykseen tai arvoasemiin. Työtä tehtiin tasavertaisesti ja tiiviillä tahdilla istuntomenettelynä maaliskuun 2009 loppuun asti. Toukuussa 2009 tuli jo odotettu virallinen määräys, että elokuussa 2009 pitää olla organisaatio valmiina. Koska työ oli jo loppusuoralla, ei annetusta erittäin tiukasta aikataulusta tullut paniikkia vaan aikataulusta selvittiin hyvin.⁴¹²

410 Piekkari 13.5.2011.

411 Piekkari 13.5.2011.

412 Piekkari 13.5.2011.

Kolmas erittäin tärkeä asia oli työsuunnitelmat ja niiden laadinta. Työsuunnitelmat olivat eri prosesseissa ja vaiheissa avainasemassa laajoja urakoita ohjaamassa. Työsuunnitelmien laadinnasta vastasi Helsingin kaupunginjohtajan määräyksestä Helsingin Veden toimitusjohtaja. Näiden laajojen ja vaativien kokonaisuuksien laatiminen tuli Helsingin Veden osalle ns. resurssi-syistä. Jukka Piekkari kertoo, että katsottiin yleisesti, että muilla vesilaitoksilla ei ollut resursseja käytettävissä tällaiseen mittavaan työhön kuin Helsingin Vedellä. Tosin Helsingin Vedellekään ei tullut mitään ylimääräistä resurssia tätä mittavaa työtä varten vaan se tehtiin oman työn ohella. Työ oli erityisen tärkeää myös siksi, että yhdistämisen periaatteet luotiin työsuunnitelmissa. Näin mittavan asian valmistelu päätöksentekoon ei olisi onnistunut ilman selkeätä kokonaissuunnitelmaa ja sen pilkkomista paremmin hallittaviin osatehtäviin. Vaikeutena tässäkin oli se, että koko työn johtamista ei ollut määrätty kenenkään tehtäväksi.⁴¹³

Yhdistämisen haitat nähtiin mm. näin vuoden kokemuksen jälkeen:

*- Sisäinen byrokratia lisääntyi. YTV:n entisen raskaan hallinnon kustannuksia kohdistuu nyt vesihuollollekin.*⁴¹⁴

*-Synergiaetuja odottelen edelleen. Yhdistyminen on ollut henkisesti raskasta henkilökunnalle, muutoksia on ollut kovin paljon. Uusi organisaatio ei hioudu hetkessä yhteen. Joissakin tehtävissä on ollut isoja resurssiongelmia, mikä on heijastunut palveluun.*⁴¹⁵

*- Yhdistämisen kustannukset lienevät melkoiset, mutta en tiedä, kattavatko edut yhdistymisen kulut. Asiakkaita käy sääliksi, kun hinnat eivät pudonneetkaan, vaan päinvastoin. Ehkä hintoja vuosien jälkeen saadaan alemmas. Näin alkuvaiheessa asiakkaita kohdellaan eri kuntien alueella erilailla, mikä on noloa. Sekavat käytännöt rasittavat myös henkilökuntaa, kun käytäntöjä ei ole yhtenäistetty. Muutosvaiheessa olisi ehkä ollut hyvä olla tilapäishenkilökuntaa, kun normalityöt on tehty aiempaa hitaammin mm. työkalujen (ohjelmien) toimimattomuuden takia ja asiakkaille on jouduttu kertomaan yhdistymisen vaikutuksista. Lisäksi toiminnan yhtenäistämisen suunnittelu on pois asiakaspalvelusta, mikä ruuhkauttaa asiakaspalvelua entisestään. Henkilökunta on oireillut niin paljon, että työterveyshuolto puuttui asiaan.*⁴¹⁶

413 Piekkari 13.5.2011.

414 N.N.

415 N.N.

416 N.N.

*-Haasteet liittyvät nyt enemmän tähän organisaatiokokonaisuuteen. Synergiaetuja on vesihuollon sisällä vaikka kuinka paljon, mutta ei ole oikein löytynyt sitä punaista lankaa mihin tämä organisaatio tähtää ja mikä on tämän olemassaolon tarkoitus. Se on vielä aikalailta hakusessa.*⁴¹⁷

Yhdistymisen etuja vuoden toiminnan jälkeen pohdittiin mm. seuraavasti:

*- Vesilaitosten yhdistäminen poisti keinotekoiset kuntarajat tältä osin ja mahdollistaa päteväen henkilökunnan saamisen, kun laitokset eivät enää kilpaile siitä keskenään.*⁴¹⁸

*- Muutoksen yhteydessä tulee tarkasteltua entisiä toimintatapoja kriittisesti ja uusia parempia toimintamalleja on löydetty. Muutos antaa aina myös mahdollisuuksia.*⁴¹⁹

*- Uskon, että suuruudessa on voimaa, joskin myös lisääntyvää byrokratiaa. Toivon, että pystymme järkevästi käyttämään suuruuden tuomat hyödyt, ja olemaan samalla luomatta toimintaa liikaa rasittavaa byrokratiaa. Lisäksi uskon, että yhdistyminen oli Espoon Veden etu. Espoon Veden omin voimin toiminta ei ollut kovin tehokasta. Vielä en osaa sanoa, onko HSY:n toiminta tehokkaampaa, kun se on niin mammutti-kokoinen. Toistaiseksi olen nähnyt vain, mitä yhdistyminen tulee maksamaan. Järjestelmien yhteensovittaminen ja uusiminen ei ole halpaa. Hinnan alennuksia ei ole näköpiirissä varmasti vuosiin.*⁴²⁰

Muitakin positiivisia puolia löytyy yhdistymisestä:

-Vesihuollolle iso positiivinen asia on, että jo 2008 tehtiin investointistrategia ja pitkäntähtäimen investointisuunnitelmat ja suunnitelmat. Ne on täsmennetty 2009. Ja 2010 ne on käsitelty hallituksessa, ja vesihuollon investointitaso on 30 % noussut tai on suunniteltu nousevan. Se ei tarkoita, että mennään yli tarpeen, vaan ollaan tiukan tarpeen perusteella tutkittu, mikä se investointitaso on. Myös talouden osalta synergioita on saavutettu ihan selkeästi. Vesihuolto ensin teki sellaisen budjetin, jossa vanhojen vesilaitosten budjetit yhdistettiin. Ja sieltä otettiin vähän synergioita pois. Sitten sen jälkeen niitä synergioita vähän lisättiin kuntayhtymän toimesta. Sen jälkeen niitä lisättiin oikein selvästi talouden sopeuttamisen pohjalta. Karsittiin aika paljon. Siitä huolimatta vesihuolto alitti 5

417 N.N.

418 N.N.

419 N.N.

420 N.N.

miljoonalla budjetin. Onko se sitten niin, että kun mitään ei tehdä, niin ei paljon kulukaan? Vai onko se todellisen synergian tulosta? Uskoisin että molempia. Tämä investointien selkeä maali ja siihen pyrkiminen. Mutta kaikki on kesken. Mutta kyllä siinä on selkeätä vahvaa positiivisuutta näkyvissä, jos sen haluaa niin nähdä.⁴²¹

-Positiivista on tietysti itse vesilaitosten yhdistyminen. Se oli iso vuosikymmenien unelma, joka toteutui tämän prosessin myötä. Se oli se iso onnistuminen. Kyllähän ne vesihuollon yhdistämisestä syntyvät edut ja hyödyt ovat itsestään selvät. Viime keväänä tehty synergialista on myöskin osoittanut, että kyllä niitä asioita löytyy.⁴²²

Ensimmäisen toimintavuoden lopussa kuntayhtymän johtaja teki päätöksen, että vesilaitoksen virallinen, käytettävä nimi oli HSY:n vesihuolto. Aiemminkin vesilaitoksen omat nimet ja logot olivat herättäneet uuden organisaation sisällä närää. Nimeä HSY Vesi ei enää saanut käyttöä missään yhteydessä.⁴²³

7.2. VETY ja muut vesihuollon kehityshankkeet

VETY eli Vesihuollon toimialan tulevaisuuden haltuunotto- ja kehittäminen aloitettiin HSY Vesihuollossa Kick-Off-tilaisuudella 23.8.2011. VETY-projektin keskeisin tavoite on vesihuollon integraation tukeminen, joka oli uuden organisaation aloittaessa vasta alkumetreillä. Tarkoituksena on mm. vahvistaa työyhteisöjä ja tukea työnteon peruspilareita. VETY-projekti käsittelee vain vesihuoltotoimialaa. Fuusion jälkeen toimiala on uudessa tilanteessa, mikä edellyttää analysointia, tulevaisuuden suunnittelua ja kehittämistoimenpiteiden käynnistämistä. Työn lähtökohtana ovat kuntayhtymän strategia ja muut yhteiset linjaukset. VETY-projektin erityiskohteena ovat toimialan johtamiseen ja operatiiviseen toimintaan liittyvät asiat.⁴²⁴

HSY:n vesihuoltotoimialalla oli helmikuussa 2011 neljä erillistä toiminta-aluetta. Toiminta-alueina ovat yhdistyneiden vesihuoltolaitosten aikaisemmat toiminta-alueet eli Espoon Veden, Helsingin Veden, Kauniaisten vesihuoltolaitoksen ja Vantaan Veden toiminta-alueet.⁴²⁵ HSY:n vesihuollolle muodostetaan vesihuoltolaissa tarkoitettu yksi yhtenäinen toiminta-alue

---

421 N.N.

422 N.N.

423 Eri haastateltavien mukaan.

424 Piekkari J. 2011. VETY –projektin Kick Off 23.8.2011. Esitelmä; Työohjelma. VETY-projekti osa 1: vesihuollon integraation edistäminen ja osa 2: vesihuollon toiminnan kehittämisuunnitelma. TARJOUSPYYNTÖ 6/11. Dnro 52/05/050/501/2011. Liite 1. (27.2.2011)

425 Työohjelma. VETY-projekti osa 1: vesihuollon integraation edistäminen ja osa 2: vesihuollon toiminnan kehittämisuunnitelma. TARJOUSPYYNTÖ 6/11. Dnro 52/05/050/501/2011. Liite 1. (27.2.2011)

vuoden 2013 alkuun mennessä. Tämä edellyttää vesihuollon toimintatapojen yhtenäistämistä suurimmalta osin ts. integraation toteutusta.⁴²⁶

HSY Vesihuollon organisaation kehitystyö jatkuu. Esimerkiksi tukipalvelut järjestetään uudelleen vuoden 2012 alusta (ICT; asiakirjahallinto, hankinnat, toimitilat, toimistopalvelut, kuljetus- ja varastopalvelut). HSY:n kehittämissyksikkö tullaan perustamaan syksyn 2011 aikana. Lisäksi tehdään tarvittaessa täsmennyksiä osastojen sisäisiin ja väliisiin organisaatiojärjestelyihin (rajapintojen tarkistaminen). Tavoitteena on, että organisaatoratkaisut ovat pääosin valmiina vuoden 2012 alussa.⁴²⁷

VETY-projekti toteutetaan 3/2011 – 12/2011 välisenä aikana. HSY Vesihuollon johdolla ja esimiehillä on keskeinen rooli työn onnistumisessa. Konsulttina on Wiltrain Consulting Oy.⁴²⁸

7.3. Ennakoiko vesihuollon yhdistäminen kaupunkien yhdistämistä?

Hämeenlinnan seudulla vesihuollon yhdistäminen ennakoi muutamaa vuotta myöhemmin seurannutta kuntien yhdistämistä. Aika ajoin myös PK-seudun kaupunkeja esitetään yhdistettäväksi. Viimeisimmät julkisuuteen asti päätyneet selvitykset kaupunkien yhdistymisestä päättyivät tuloksettomina alkuvuodesta 2011. Silloin, 17.1.2011, Vantaan kaupunginhallitus torjui Helsingin ja Vantaan yhdistämisen. Kaupunginjohtaja Juhani Paajasen (sd) esitys, jonka mukaan yhdistämisselvitystä ei käynnistetä, hyväksyttiin äänin 12–5. Hallitus torjui samalla Vantaan kaupunginhallituksen puheenjohtajan Tapani Mäkisen (kok) vastaesityksen. Paajanen perusteli kielteistä kantaansa sillä, että Helsingin ja Vantaan liitoksesta syntyisi noin 800 000 asukkaan jättikunta. Kokoero muihin pääkaupunkiseudun kuntiin vaikeuttaisi pääkaupunkiseudun yhteistyötä. Lisäksi kahden ison kaupungin organisaatioiden yhdistäminen olisi hankalaa. Kaupunginjohtaja myös muistutti, että Vantaa on itsessään vahva työpaikkakaupunki, joka on tehnyt suuria investointeja asukkaiden palvelujen ja elinympäristön parantamiseksi.⁴²⁹

Vantaan kaupunginvaltuusto käsitteli Helsingin ja Vantaan kaupunkien mahdollisen yhdistämisen etuja ja haittoja kaksi viikkoa myöhemmin. Valtuusto

426 Piekkari J. 2011. VETY –projektin Kick Off 23.8.2011. Esitelmä.

427 Piekkari J. 2011. VETY –projektin Kick Off 23.8.2011. Esitelmä.

428 Piekkari J. 2011. VETY –projektin Kick Off 23.8.2011. Esitelmä.; Työohjelma. VETY-projekti osa 1: vesihuollon integraation edistäminen ja osa 2: vesihuollon toiminnan kehittämissuunnitelma. TARJOUSPYYNTÖ 6/11. Dnro 52/05/050/501/2011. Liite 1. (27.2.2011).

429 http://omakaupunki.hs.fi/paakaupunkiseutu/uutiset/vantaan_kaupunginhallitus_torjui_liitoksen_helsinkiin/.

kävi asiasta pitkän ja perusteellisen keskustelun (59 puheenvuoroa), jonka päätteeksi suoritettussa äänestyksessä kaupunginhallituksen esitys voitti äänin 45-22. Kaupunginhallituksen esityksen mukaisesti Vantaan kaupunginvaltuusto päätti:

- a) merkitä tiedoksi Helsingin ja Vantaan kaupunkien mahdollisen yhdistämisen eduista ja haitoista tehdyt liitteenä olevat teemaryhmien loppuraportit ja selvityksen loppuraportin,
- b) todeta, että tehty selvitystyö vastaa sisällöllisesti kaupunginvaltuuston 6.4.2009 § 25 antamaa toimeksiantoa ja 15.6.2009 § 9 hyväksymää toteuttamissuunnitelmaa,
- c) todeta selvitystyö päättyneeksi,
- d) että Vantaa ei käynnistä kuntajakolain mukaista menettelyä Helsingin ja Vantaan kaupunkien yhdistämiseksi, ja
- e) todeta, että pääkaupunkiseudun sopimus pohjaisen yhteistyön pohjana on 15.12.2008 Vantaan valtuustossa hyväksytty yhteistyösopimus 2009-2012.⁴³⁰

Helsingin valtuusto äänesti samana päivänä äänin 69–13 Helsingin ja Vantaan liitosselvityksen puolesta. Helsinkiläiset yrittivät loppuun saakka saada vantaalaiset puolelleen eli kaupunkien yhdistämisen kannalle. Helsinki äänesti lähes neljän tunnin keskustelun jälkeen, Vantaan valtuustokokous venyi yli kahdeksaan tuntiin. Kun kielteinen päätös tuli kello 22 tietämissä, se merkitsi sitä, että liitosselvitystä ei tehdä. Vantaalla kaupunginhallituksen puheenjohtaja Tapani Mäkinen (kok) uskoi, ettei äänestyspäätös ole kovin suuri piste yhteistyöajatuksille. Hänen mukaansa valtuuston päätös ”*merkitsee vain, ettei tämä valtuusto käsittele asiaa enää. Vantaalaisten enemmistö on liitoksen kannalla, mikä on syytä muistaa*”⁴³¹

HS:n TNS-Gallupilla joulukuussa 2010 teettämän selvityksen mukaan 59 prosenttia vantaalaisista kannatti kuntaliitosta. Demarit tukivat kaupunginjohtaja Juhani Paajasen (sd) liitosvastaista kantaa ja kritisoivat myös gallup-tulosta. ”*Liitos on väärä tie kuntalaisen ja seutuyhteistyön kannalta. Käsitteäksemme missään ei ole yksiselitteisesti todettu vantaalaisten mielipidettä kuntien yhdistämisestä*”, sanoi demariryhmän vetäjä Sirkka-Liisa Kähärä.⁴³²

Kysymys seuraavasta askelesta leijuu erityisesti Helsingin valtuutettujen keskuudessa. Keskeinen kysymys on, alkaako hallitus patistaa Helsinkiä ja Vantaata sekä mahdollisesti muita pääkaupunkiseudun kuntia yhteistyöhön. ”*Pakkoliitos ei varmasti ole toimiva keino. Joissain olosuhteissa selvitysmie-*

430 http://www.vantaa.fi/i_perusdokumentti.asp?path=1;2031;82618;142752.

431 http://omakaupunki.hs.fi/paakaupunkiseutu/uutiset/vantaa_antoi_helsingille_rukkaset/.

432 Ibid.

hen- tai naisen nimeämiseen voisi löytyä edellytykset”, pohti työministeri ja vihreiden puheenjohtaja Anni Sinnemäki.⁴³³

”Näinä vuosina, kun liitoksesta on puhuttu, on käynyt yhä selvemmäksi, että vapaaehtoiselta pohjalta nämä rakenteet eivät muutu”, linjasi puolestaan asuntonministeri Jan Vapaavuori (kok).⁴³⁴

Vantaan päätös ei lannistanut Helsingin kaupunginjohtajaa Jussi Pajusta, joka näkyvimmin on ajanut yhdistämistä. Näin Helsingin Sanomat 4.2.2011 otsikolla *Pajunen ei tingi: Liitosselvityksiä jatkettava:*

”Helsingin kaupunginjohtaja Jussi Pajunen (kok) vaatii, että pääkaupunkiseudun ja Helsingin seudun liitosselvityksiä pitää jatkaa. Tai muuten Helsingin ottaa ohraleipä. Pajunen uskoo, että jos Helsingin seudun kunnat eivät löydä itse yhteistä hallintoratkaisua, niin päätöksen tekee niiden puolesta seuraava hallitus: ”Sitä vaihtoehtoa en voi hyväksyä.” Vantaan valtuusto päätti viime maanantaina, että Helsingin ja Vantaan yhdistymisselvitystä ei jatketa. Helsingin valtuusto oli suuren enemmistön turvin selvittämisen kannalla.

Pajunen puhui torstaina Hyvinkäällä järjestetyssä Helsingin kaupunginvaltuuston strategiaseminaarissa. ”Kuntarakenneskustelun on jatkuttava. Siis ei pelkästään meillä vaan valtakunnallisesti. Se on keskeisin, helpoin tapa ratkaista meidän tulevaisuuden haasteemme.”

Hän korosti useaan otteeseen, että kenttä on avoin: nyt on selvitetty vain suppeista osia laajasta kokonaisuudesta. Selvittämättä on esimerkiksi se, mitä tarkoittaisi pääkaupunkiseudun neljän kunnan yhdistäminen yhdeksi kunnaksi. Tai minkälainen olisi kunta, johon kuuluisivat Helsingin, Espoon, Vantaan ja Kauniaisten lisäksi Kerava ja Kirkkonummi. ”Sellainenkin vaihtoehto olisi selkeästi olemassa”, Pajunen vakuutti.⁴³⁵

Vesilaitosten esimerkki näyttäisi tietä tähän suuntaan. Tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että kaupunginjohtaja Pajunen oli hyvin aktiivinen ajaessaan vesilaitosten yhdistymistä vastoin sektorin omaa tahtoa. Edellisessä haastattelussa neljän mainitun kunnan vesilaitokset yhdistettiin nimenomaisesti juuri Pajusen tahdosta 2010 alusta toteutuneella tavalla. Ei tarvitse olla suuriakaan ennustaja nähdäkseen mikä on tavoitteena varsinkin kun se näin selkeästi toimin ja sanoin kerrotaan.

433 Ibid.

434 Ibid.

435 http://omakaupunki.hs.fi/paakaupunkiseutu/uutiset/pajunen_ei_tingi_liitosselvityksia_jatkettava/.

Pajunen toteaa, että metropolin hallinta tulee varmuudella seuraavaan hallitusohjelmaan. Hän jatkaa: ”*Jos meillä olisi pääkaupunkiseudulla neljän kaupungin muodostama kunta, niin silloin olisi yksi verotulo ja yksi sosiaalinen vastuu.*”⁴³⁶

Suuruuden ekonomia ei kuitenkaan aina ole ainoa tie onneen, pienikin kunta voi olla hyvin tehokas. Kunnan koko ei ratkaisekaan onko se toiminnaltaan tehokas, vaan nimenomaan kunnan toimintatapa. Talouselämän uutisen 20.1.2006 mukaan 30 tehokkaimman kunnan joukossa ei ollut yhtään suurta kaupunkia. Kunnallisalan kehittämissäätiön teettämän tutkimuksen mukaan pienet kunnat jyräävät, kun vertailussa otetaan huomioon myös toimintamenoilla aikaan saadut palvelut. Tutkijat Heikki A. Loikkanen ja Ilkka Susiluoto selvittivät kustannustehokkuutta vuosina 1994–2002 ja nostivat kymmenen kärkeen ainoastaan yhden yli 10 000 asukkaan kunnan, Raision. Naantalin naapurissa sijaitseva Merimasku on manner-Suomen tehokkain kunta, kun mittarina käyttää asukasta kohti laskettuja toimintakuluja vuonna 2004.

Suomen suurin kuntayksikkö Helsinki sijoittui tehokkuusvertailuissa häntä-päähän. Se käyttää asukasta kohti 73 prosenttia enemmän rahaa kuin Merimasku.⁴³⁷

Entä miten haastateltavat näkevät vesihuollon yhdistämishankkeen suhteessa pääkaupunkiseudun kuntien yhdistämiseen?

*- En toki tiedä tavoitteita. Minun tietooni ei ole tullut kaupunkien omaa halua, että mitä kukin kaupunki haluaa. Minulla on ymmärrys, että Helsinki näkee, hallitus näkee asian niin, että tarvitaan metropoli Suomeen, joka on Suomen etu. Helsinki näkee, että nämä naapurikunnat kasvaa nopeammin suhteellisesti, kuin Helsinki, jolloin Helsinki menettää suhteellista painoarvoaan. Ja taas Espoo näkee, että se saavuttaa itsenäisenä kuntana suhteellisesti eniten vaikutusvaltaa lisää. Kukaan ei oikein meinaa nähdä pelkästään sitä, että jos me oltaisiin yhdessä, saataisiinko kaikki lisää siihen, mitä saataisi erikseen, vaikka se lisä ei jakaudukaan ihan tasan.*⁴³⁸

- Näyttäisi siltä, että Helsinki toimi yhdistämisen aikaansaamiseksi, jotta tämä [HSY] olisi pilottivaihe kuntien yhdistämiseen. Espoo enemmänkin on tällainen, joka vastusti tätä yhdistymistä – siellä oli laajoja vastustavia piirejä – ja halusi siitä selvän taloudellisen plussan. Ja näki sen kunnan itsenäisenä säilyttämisen elinehtona,

436 HS 4.2.2011 otsikolla Lisää löylyä liitospuheisiin.

437 <http://www.talouselama.fi/uutiset/article160045.ece>.

438 N.N.

*että jotain yhteistyötä täytyy hallitukselle näyttää. Vantaan osalta tilanne on paljon pilvisempi. Siellä ei niin selkeitä suuntaviivoja näissä asioissa. Se näkyi myös näissä kaikissa neuvotteluissa aika selkeästi.*⁴³⁹

Samoilla linjoilla ovat muutkin haastateltavat, näin esimerkiksi eräs tiiviisti prosessissa mukana ollut henkilö tiivistää näkemyksensä:

*Varmastihan ratkaisun perimmäiset tarkoitukset edelleenkin liittyi vahvasti metropolipolitiikkaan. Ja se että esimerkiksi Espoon kaupungin kanta lähteä ajamaan tätä yhdistymistä oli varmasti kaupankäyntiä siitä, että sillä kuviteltiin turvattavan kaupungin itsenäisyys, että sillä vältettiin jatkokeskustelut kuntaliitoksesta. Mutta se että eihän se kuitenkaan heittämällä mennyt läpi se päätös. Espoon valtuustossa äänestettiin ja yllättävän tiukasti. Ja ei Vantaallakaan kuitenkaan valtuustotasolla mitenkään heittämällä mennyt läpi. Kaupunkien virkamiesjohto ajoi aika voimakkaasti jo siinä vaiheessa yhdistymistä ajatellen, että sillä torpedoidaan kuntaliitospuheet. Mutta kuitenkin päättäjät sekä johtokunnissa, lautakunnissa että valtuustossa näkivät yhdistämisen vesihuollon kannalta vähän tarpeettomana ja uhkaavana. Siellä vedettiin Espoon Sähkön myyntiasiat ja muut esille. Siinä oli varmasti poliitikoilla enemmän ennakkoluuloja kuin johtavilla virkamiehillä.*⁴⁴⁰

7.4. Helsinki haluaa yhdistää Helsingin ja Vantaan energiayhtiöt

”Uutena” yhdistymisasiana otsikoihin nousi myös energialaitosten mahdollinen yhdistäminen. Helsingin Sanomat kertoi asiasta 19.4.2011 nettisivuillaan näin:⁴⁴¹

”Helsinki ja Vantaa keskustelevat toukokuussa kaupunkien energiayhtiöiden mahdollisesta yhdistämisestä. Helsingin kaupunginjohtajan Jussi Pajusen mukaan tarkoitus on miettiä, onko yhdistämiselle edellytyksiä. ”Molemmilla on kutakuinkin samanlainen toimintamalli eli sähkön ja lämmön yhteistuotanto”, Pajunen sanoo. ”Vastakysymys on, minkä takia pitäisi toimia erillään, kun yhteisen toimintamallin edut ovat niin selkeitä?”

439 N.N.

440 N.N.

441 <http://uutiset.msn.hs.fi/kaupunki/artikkeli/Helsinki+haluaa+yhdist%C3%A4%C3%A4+Helsingin+ja+Vantaan+energiayhti%C3%B6t/1135265512708>, luettu 20.4.2011.

Vantaan poliittisissa ryhmissä Helsingin Energian ja Vantaan Energian yhdistämiseen on suhtauduttu nihkeästi. Kaupunginhalituksen puheenjohtaja Tapani Mäkinen (kok) huomauttaa, että minkäänlaisia neuvonpitoja ei ole käynnissä: ”Tällä hetkellä ei ole varsinaisesti mitään isoa syytä siihen, miksi yhtiöt pitäisi laittaa yhteen. Mutta totta kai asiaa pitää voida arvioida avoimesti. Jos sovitaan, että asiasta keskustellaan, niin asiasta keskustellaan.”

Viimeksi energiayhtiöiden yhdistämisestä neuvoteltiin vakavasti vuonna 2004. Tuolloin vantaalaiset poliitikot kaatoivat valmiin sopimuksen aivan kalkkiviivoilla.”

8. Yhteenveto

Toteutunut pk-seudun vesilaitosten yhdistyminen vuoden 2010 alussa oli alalla Suomessa ennen näkemätön. Myös organisaatiomuoto oli täysin oman-
sa. HS-Veteen ja Kymen Veteen verrattuna toteutunut organisaatiomuoto vaikuttaa kankeammalta – mitä ilmeisimmin YTV:n vanhat mallit siirtyivät uuteen organisaatioon turhana painolastina. Kaksi pienempää alueellista toimijaa ovat osakeyhtiöitä, mikä mahdollistaa joustavamman toiminnan. Osakeyhtiö oli myös pk-seudulla vesilaitoshenkilökunnan ja yhdistymistä selvittelleiden konsulttien ylivoimainen suosikki.

Kaikin osin 1.1.2010 toteutunut muutos ei toteutunut suunnitelmien mukaan. Esimerkiksi poliitikkojen muodostaman Koordinaatioryhmän esittämässä ratkaisumallissa 12.2.2008 korostettiin, että: ”*Erityisesti panostetaan hyvään muutoksen hallintaan.*”⁴⁴² Lähtökohtaisesti muutoksen hallinta oli jo hankalaa, sillä vuosikausia tehty virkamiesvalmistelu hylättiin täysin tässä valitussa mallissa. Virkamiesvalmistelussa myös kokemus ja tieto varhaisempien yhdistymisyritysten hyvistä ja huonoista puolista oli tiedossa, mutta poliitikkojen virkamiesvalmistelun yli jyränneessä ratkaisussa historian opetuksia tai kokemuksia ei hyödynnetty mitenkään. YTV-malli oli jo aiemmin havaittu vähiten halutuksi ja huonoiten alalle sopivaksi ja osakeyhtiömalli halutuimmaksi. Silti YTV-malli runnottiin läpi poliitikkojen toimesta. Siitä jouduttiin sopimattomana luopumaan ja YTV:stä tulikin kuntayhtymä.

Koordinaatioryhmän toiveista huolimatta ainakaan haastateltu henkilöstö ei ole kokenut muutosta kaikin osin hyvin hallituksi. Pääosin tämä liittyy vesilaitoshenkilökunnan ja –organisaation ulkopuolisiin tekijöihin ja toimijoihin.

Kaikkia tavoitteita ei avoimesti kerrottu vesihuollon henkilöstölle, joten he joutuivat tekemään paljon turhaa valmistelutyötä.

Muutoksen valmistelu aloitettiin vesilaitoksilla oma-aloitteisesti ja ilman suoranaista määräystä tahi valtuutuksia. Tämä mahdollisti yhdistymisen toteutumisen aikataulussa ja oli varsinkin jopa yllättävän hyvin sujuneen käynnistymisen takana. Mikäli suoranaista valmistelumääräystä olisi odotettu etenkin organisaation osalta, olisi varsin todennäköisesti tullut ongelmia aikataulussa pysymisen kanssa. Nyt uuden organisaation käynnistyminen sujui pääosin niin hyvin, että asiakkaat eivät edes muutosta huomanneet. Ammatitaitoinen ja kokenut henkilökunta osaa myös ennakoida tulevia muutoksia.

Entä miltä tulevaisuus näyttää reilu vuosi yhdistymisen jälkeen ja mitkä ovat tulevaisuudenhaasteet? Näin tulevaisuuden näkevät haastateltavat:

-HSY:n sisällä etsitään mahdollisia synergiaetuja vesihuollon ja jätehuollon välillä ja pyritään hyödyntämään niitä.⁴⁴³

-Käytännön puolellahan me olemme jo tehneet isoja asioita. Ne tehtiin oikeastaan jo ennen kuin tämä YTV-asia lähti liikkeelle. Esimerkiksi investointistrategiat ja investointien seututasoinen miettiminen ja valmistelu oli iso, hyvä ja hyödyllinen asia.⁴⁴⁴

-Todennäköisesti muutokset kuntayhtymän sisällä jatkuvat ja synergiaetuja haetaan entistä enemmän. Tukitoimintoja tullaan yhdistämään koko kuntayhtymän osalta ja vesihuoltotoimialalla jää vain substanssiosaaminen.⁴⁴⁵

-Yleisesti ottaen näen pienten vesihuoltolaitosten yhdistämisen isompaan laitokseen järkevänä. Pienet laitokset toimivat pienillä resursseilla ja yhdistäminen isompaan tuo lisää asiantuntemusta ja vahvuutta toimintaan. HSY Veden osalta optimi-ratkaisuna näen vesihuoltotoimialan irrottamisen kuntayhtymästä omaksi organisaatiokseen.⁴⁴⁶

Onko tällaisesta prosessissa opittavissa jotakin ja voidaanko oppeja hyödyntää muualla? Näin eräs haastateltavista summaa tämän asian:

-Kaiken A ja O on yhteishengen rakentaminen ja erilaisten näkemysten kuuntelu ja kunnioittaminen sekä keskustelu. Yhteistyön kehittämisessä poliitikkojen ja asiaa valmistelevien virkamiesten kesken olisi tässä prosessissa ollut toivomisen varaa. Asioiden salaaminen ja poliittiset virkanimitykset katkeroittivat virkamieskuntaa, mikä tulee vaikeuttamaan toimintaa ja yhteistyötä vielä pitkään.⁴⁴⁷

Entä onko yhdyskuntien terveyden ja turvallisuuden kannalta olennaisin palvelu, vesihuolto, edelleen selkeästi profiloitunut ja itsenäinen toimiala kuten ennen liitosta? Kaupunkien vesilaitokset, Espoon Vesi, Helsingin Vesi, Vantaan Vesi ja Kauniaisten vesihuoltolaitos olivat hyvin tunnettuja ja näkyviä toimijoita alueillaan. Reilu vuosi liitoksen jälkeen näyttää siltä, että vesitoimiala ei näy ulospäin samalla tavalla kuin ennen liitosta. Uusi organisaatio tuntuu hämärtävän ja häivyttävän eri toimialoja HSY:n alla. Tämä lienee ainakin osin tarkoituskin, mutta toimialan kannalta kehityssuunta ei ole toivottava.

Jyväskylän seudun aikaisempaa fuusiota tarkasteltaessa vesihuollon osalta aiemmin aktiivinen ja näkyvä vesilaitos on sulautunut ulospäin liki näkymättömäksi osaksi suurempaa kokonaisuutta. Toimialan kannalta tätä esimerkkiä voidaan monin osin pitää varoittavana. Näin kommentoi eräs haastateltava:

Helsingin seudun ympäristöpalvelut on poliittinen organisaatio, jossa ympäristönäkökulma korostuu jo liikaakin. Myös vesihuolto-toiminnassa ympäristönäkökulma on sinänsä tärkeä, tehdäänhän sen parissa joka päivä merkittäviä ympäristötekoja, esimerkkinä jätevesien puhdistus. Mutta jos kaikki alkavat puuhastella pelkästään yleisten ympäristöasioiden parissa, saattaa varsinainen ydintoiminta - turvallisen juomaveden toimittaminen asiakkaille ja jätevesistä huolehtiminen - unohtua. Nyt jo organisaation alkutaipaleella on nähtävissä toiminnan fokuksen hämärtymistä ja identiteetin katoamista. Panostettaessa poliittisesti mielenkiintoisiin kehittämis- ja ympäristöasioihin, ei toimialojen kehittämiseksi jää juurikaan aikaa. Pelkään, että pitkään jatkuessaan tästä voi muodostua jopa vakava riski pääkaupunkiseudun toimivalle ja turvalliselle vesihuoltopalvelulle.⁴⁴⁸

Summa summarum: kaiken julkisen materiaalin ja kerrotun perusteella fuusion taustalla oli metropolipolitiikka eikä vesihuollon kehittämistarpeet. Politikointi oli erityisen näkyvää vesihuollon toimialajohtajan viran täytössä sekä kuntayhtymien ylimmän johdon henkilövalinnoissa. Silti fuusio voi olla myös mahdollisuus ympäristöalan suurimmalle toimijalle Pohjoismaissa mikäli vesihuolto-organisaation valtavaa tieto- ja osaamismäärää voidaan hyödyntää ja kehittää edelleen vakaisissa olosuhteissa ja vesihuoltosektorin hyvää mainetta ja imagoa vaalien.

Vesihuolto on kaikilla mittareilla mitaten ylivoimaisesti suurin HSY:n toimiala. Vesihuollolla tulee olla selkeä rooli jo pelkästään vesihuoltolain perusteella, mutta paitsi lain kirjain niin myös lain hengen tulee toteutua myös jatkossa.

Vesihuoltolain mukaisesti myös vesihuollon tulojen tulee kohdentua yksiselitteisesti ja yksinomaan vesihuollon tarpeisiin. Kaikki tämä edellyttää vahvaa ja itsenäistä vesihuolto-organisaatiota olipa hallinnollinen järjestely mikä hyvänsä.

Mitä prosessista opittiin ja miten voitaisiin parantaa vastaavaa tilannetta?

Seuraavassa taulukossa on kymmenen keskeistä oppia ja keinoja parantaa vastaavassa tilanteessa olevaa prosessia

Lessons to learn Opittua	Way forward Keino parantaa vastaavaa tilannetta
Kukaan ei saanut prosessiin johtajan mandaattia. Helsingin Veden johtaja sai suoria tehtävän antoja Helsingistä, mutta ei johtajalle kuuluvaa valtaa tai mandaattia. Oltiin tilanteessa, jossa kaikki varoivat kaikkia.	Muutosprosessi tarvitsee alusta alkaen koko prosessille johtajan, jolla on kaikki johtajan oikeudet.
Työlle ei asetettu selviä tavoitteita. Kukin taho ajoi omia tavoitteitaan, jolloin syntyi ristiriitoja.	Työlle on asetettava selkeät tavoitteet, joiden toteutuvuus voidaan todeta. Tavoitteet on kerrottava kaikille.
Prosessi ei ollut läpinäkyvä. Toteutuiko yhdistyminen aivan muiden asioiden eteenpäin viemiseksi?	Prosessi toteutetaan läpinäkyvästi. Motivaatiot kerrotaan avoimesti.
Vesilaitosten kehityksen polkuriippuvuus katkaistiin täysin. Prosessissa sivuutettiin vesilaitoksilta virkamiestyönä nousseet yhdistymisvaihtoehdot osakeyhtiömalli sekä kuntayhtymämalli ja valittiin valmistelutyön ulkopuolelta organisoitiin YTV-malli.	Polkuriippuvuus menneen, nykyisen ja tulevan välillä tulee ottaa huomioon.
Syntyneet säästöt eivät ole siirtyneet vesihuollon maksuihin. Vesilain henki ei näy kirkkaana syntyneessä HSY-mallissa.	Kunnioitetaan vesihuoltolain kirjainta ja henkeä.

<p>Toimialana ulkopuolelta ja toimialan ulkoi- sin motivaatioin lähtenyt muutos kaatuu tai toimii väkipakolla (vert. Fortumin synty ja pilkkominen).</p>	<p>Kuunnellaan ja kunnioitetaan toimialan si- säisiä muutostarpeita. Suhtaudutaan kriitti- sesti ulkopuolisiin muutostarpeisiin.</p>
<p>Pitkä ja pitkittynyt prosessi turhautti ja vä- syttyi henkilökunnan johtoportaan putki- mieheen.</p>	<p>Muutokselle asetetaan selkeä aikaraja.</p>
<p>Pelko omistajaohjauksen heikkenemisestä vaikutti organisaation valintaan. Pelko siitä, että kaupunki tai kaupunkilaiset eivät voisi enää vaikuttaa oman alueensa vesihuoltoon ja mahdollisiin investointeihin.</p>	<p>Yhteisten pelisääntöjen luomisessa kuun- nellaan kaikkia osapuolia. Ei vähätellä he- ränneitä kysymyksiä tai pelkoja.</p>
<p>Toimialan sisäinen solidaarisuus ja hyvä henki mahdollisti vaikeista asioista keskus- telun ja sopimisen.</p>	<p>Ymmärretään, että vesihuolto on yhteinen hyvä. Vesilaitoksien ei tarvitse kilpailla toi- siaan vastaan, vaan kaikki toimivat yhteisen hyvän puolesta.</p>
<p>Ympäristösektoria ja ympäristöpalveluita mukaan lukien vesihuolto käytetään poliit- tisena pelinappulana pk-seudun kuntara- kennetta uudistettaessa. Etenkään vesihuol- lon ääntä ei kuulla uuden, massiivisen HSY organisaation sisällä.</p>	<p>Vesihuollossa on kysymys elämästä ja kuol- lemasta. Se ei sovellu poliittiseksi pelinap- pulaksi. Toimialan oma aktiivisuus on paras keino tulla kuulluksi ja kuulemalla vesihuol- toa koko HSY:n merkitys ja arvo nousevat. Kokonaisuudesta muodostuu enemmän kuin osiansa summa keskinäisen kunnioi- tuksen ja yhteistyön kautta.</p>

9. Lähteet

Lyhenteet

EKA	Espoon kaupunginarkisto
HS	Helsingin Sanomat
HSV	Hämeenlinnan Seudun Vesi Oy (HS-Vesi)
HSY	Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
KK	Kunnalliskertomus
KV	Kaupunginvaltuusto
N.N.	nimi tuntematon
PKS	Pääkaupunkiseutu
VK	Vuosikertomus
VL	Vesilaitos

Arkistot

Käytetyt arkistot:

EKA

Espoon Veden arkisto.

Haastateltujen henkilöiden omat arkistot.

HSV arkisto.

HSY arkisto.

Vantaan Veden arkisto.

Eri kaupunkien ja kuntien arkistot mainittu ao. kohdassa.

Tarkempi arkistolähde mainittu ao. kohdassa. Lisäksi:

Pöyry 6.10.2008. Espoon Vesi, Helsingin Vesi, Kauniaisten kaupunki, Vantaan Vesi. Vesihuollon investointistrategia ja -ohjelma 2010-2019.

Räty T. 1994. Vesi- ja viemärlaitos - liikelaitos. Kirjoitelma.

Suunnittelukeskus Oy. 2000. Hämeenlinna, Hattula, Renko, Kalvola, Hauho. Vesihuoltolaitosten omaisuuden arviointi. Loppuraportti. 29.9.2000.

Valtakari J. 1991. Bodom 30 vuotta vesilaitostoimintaa. Raportti 6.3.1991.

Kirjallisuus

Erkola P. (toim.) 1982. Päijänne-tunneli. Pääkaupunkiseudun Vesi. Oy.

Hahto M. 2005. Vesihuollon toimintaympäristön tulevaisuus. Luovien muutosten virrassa. Länsi-Suomen ympäristökeskus, Alueelliset ympäristöjulkaisut 405.

- Herranen T. 2001. Vettä ja elämää. Helsingin vesihuollon historia 1876-2001. Helsingin Vesi.
- Hokkanen K. 1998. Päijänteen vesiensuojelu. Teoksessa: Päijänne: suomalainen suurjärvi, 90-97. Jyväskylän yliopisto. Ympäristötieteet.
- Juhola 1995 teoksessa Salonen, Seppälä & Katko. 2003.
- Juuti P. & Rajala R. 2007b. Virtojen Vantaa. Vantaan Veden historia. Jyväskylä, Vantaan Vesi. <http://tampub.uta.fi/index.php?tiedot=189>.
- Juuti P. & Rajala R. 2008. ”Ei jätevedenpuhdistamaa minun takapihalleni”. Jätevedenpuhdistuksen päätöksenteko, päätäntäprosessit ja julkinen keskustelu Espoossa historiassa, nyt ja tulevaisuudessa. Juvenes Print Oy, Tampere. Also: Tampere University Press, ePublications: <http://tampub.uta.fi/tulos.php?tiedot=254>.
- Juuti, Rajala & Katko. 2003. Aqua Borgoensis. Lähteet kertovat. Källorna berättar. Vesilaitos 1913 - 2003. Porvoon Vesi.
- Juuti, Rajala & Katko 2010. Metropoli ja meri - 100 vuotta jätevedenpuhdistusta Helsingissä. Helsingin seudun ympäristöpalvelut. HSY:n julkaisuja 6/2010
- Järvenpää M. 2009. Alueellisen vesihuoltolaitoksen perustaminen. Teknillinen korkeakoulu Vesihuoltotekniikan julkaisu. Helsinki University of Technology Water and Wastewater Engineering. Espoo 2009, saatavilla osoitteessa: <http://civil.tkk.fi/fi/julkaisut/jarvenpaa.pdf>
- Katko T. 1993. Vesi- ja viemärlaitosten alueellinen yhteistyö. Selvitys. KL. 55s.
- Katko T. 1996. Vettä! - Suomen vesihuollon kehitys kaupungeissa ja maaseudulla. Tampere.
- Katko T.S., Luonsi A.A.O. & Juuti P.S. 2005. ‘Water pollution control and strategies in Finnish pulp and paper industries in the 20th century’, Int. J. Environment and Pollution, Vol. 23, No. 4, pp. 368–387.
- Kurki V. 2010. Vesihuollon ylikunnallinen sopimus pohjainen yhteistyö. Diplomityö. TTY.
- Lehtonen K. & Virtanen T. (toim.). 1999. Veikko Rantala. Monessa Mukana. Teviisi. 10.2.1999. Kunnallinen rakennustoimi 50 vuotta. Muisteluksia ja muistikuvia. Espoon kaupungin Teknisen keskuksen, Espoon Veden ja Varikon tiedotus- ja henkilöstölehti. s. 6-9.
- Nuuja I. & Laamanen K. (toim.) 2003. Mällin matka 30 vuotta puhdistettua vettä, Jyvässeudun puhdistamo 1971 - 2001, Saarijärvi.
- Pietilä, Katko & Kurki 2010. Vesi kuntayhteistyön voiteluaineena. Kunnallissalan kehittämissäätö. Sastamala.
- Pääkaupunkiseudun Vesi Oy. 2006. Päijänne-tunneli. (viitattu 6.2.2006) Saatavissa: <http://www.psv-hrv.fi/paijanne.phtml?lang=fi>.

Ryynänen A. 2005. Tutkimus Vakka-Suomen ja länsivyyöhykkeen vesihuoltoyhteistyön kehittämisestä. Lounais-Suomen ympäristökeskuksen monistesarja. 8/2005.

Salonen L., Seppälä O. & Katko T. 2003. Pohjois-Satakunnan vesihuollon alueellinen kehittäminen. Organisaatioselvitys. Lounais-Suomen Ympäristökeskus. Turku.

Solla E. & Maaranto T. 1992. Päijänne-liike ja Äänekosken sellutehtaan rakentamistaihe. Tapaustutkimus ympäristöliikkeestä ja liikkeenjohdosta. Yrityshallinnon pro gradu-tutkielma, HKKK.

Vinnari E. & Näsi S. 2008. Creative Accrual Accounting in the Public Sector: Milking Water Utilities to Balance Municipal Budgets and Accounts. *Financial Accounting & Management*, 24 (2), May 2008.

Vinnari E. 2008. Public service or Public Investment? An Assessment of the Consequences of New Public Management in the Water Sector. Doctoral dissertation. Tampere, TUT Publications 726.

Vuorinen T. 1960. Bodomin vesilaitos. *Vesitalous* nro 4, 1960. s.4.

Lehdet

Espoon Sanomat 17.11.1967, 3.5.1968, 7.5.1968, 4.5.1971 & 5.5.1972.

Helsingin Sanomat 29.4.1991, 5.10.1991, 9.10.1995, 7.5.1998, 29.2.2008, 17.12.2008, 19.1.2009 & 4.2.2011

Jarmo Huhtanen, HS 7.9.2006 & 5.10.2006.

Juha Salonen HS 22.10.2006, 8.10.2009 & 9.10.2009.

Hämeen Sanomat 23.9.2003 & 26.11.2003.

IS, Ilta Sanomat 7.11.2008.

LV, Länsiväylä 5.3.1989, 24.9.1989, 26.9.1993, 6.4.2003 & 16.12.2008.

Vartti 17.12.2008.

Internet

Internet-lähteet mainittu ao. kohdassa.

Luettu 28.10.2011, ellei muuta mainita.

Haastattelut

Haverinen L. 27.11.2008.

Hilli M. 28.10.2008.

Hosio E. 2.10.2006.

Hämäläinen M. 10.1.2006.

Isosuo J. 14.6.2010.

Isotalo O. 27.10.2008.

Janhunen P. 14.10.2008.

Kallio J. 14.10.2008.

Kekkonen M. 7.10.2008.

Kettunen J. 22.8.2008.

Lindberg R. 24.4.2008.

Merra M. 28.11.2008.

Nieminen J. 24.3.2010.

N.N. Viisi nimettömänä annettua haastattelua 2010-2011.

Piekkari J. 2.2.2011, 13.5.2011 & 26.9.2011.

Räsänen J. 10.10.2006.

Seppälä O. 12.2.2009 & 27.3.2009.

Sipi P. 31.3.2006.

Suomi M. 12.10.2006.

Tieaho M. 22.5.2008.

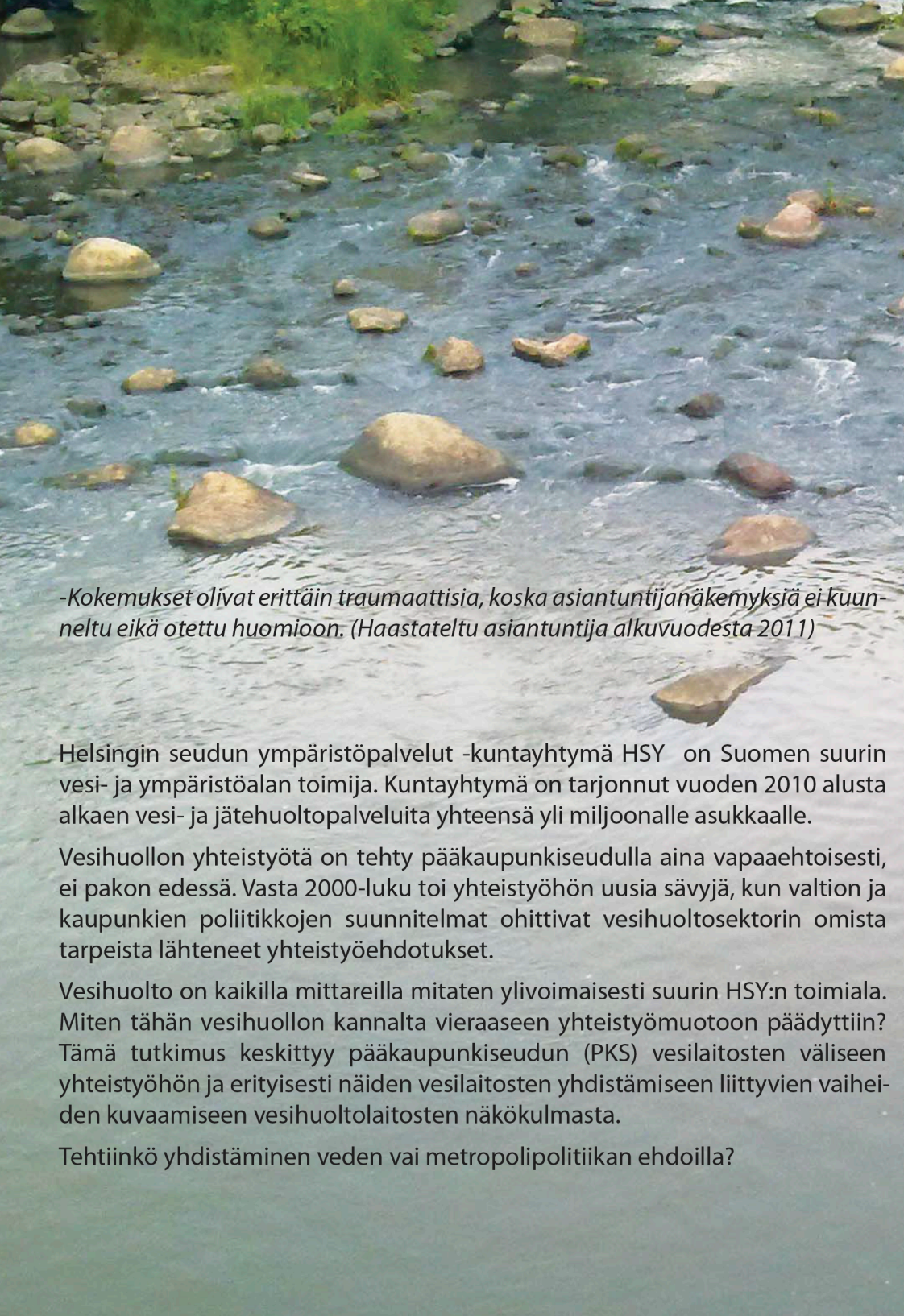
Vaara P. 27.11.2008.

Vahanen E. 10.10.2006.

Vainio U. 27.10.2008.

YKY-projektin haastattelut 2008. Vesihuollon ylikunnallinen yhteistyö (YKY) tutkimusprojekti. Useita haastatteluja.

-Kokemukset olivat erittäin traumaattisia, koska asiantuntijanäkemyksiä ei kuunneltu eikä otettu huomioon. (Haastateltu asiantuntija alkuvuodesta 2011)

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä HSY on Suomen suurin vesi- ja ympäristöalan toimija. Kuntayhtymä on tarjonnut vuoden 2010 alusta alkaen vesi- ja jätehuoltopalveluita yhteensä yli miljoonalle asukkaalle.

Vesihuollon yhteistyötä on tehty pääkaupunkiseudulla aina vapaaehtoisesti, ei pakon edessä. Vasta 2000-luku toi yhteistyöhön uusia sävyjä, kun valtion ja kaupunkien poliitikkojen suunnitelmat ohittivat vesihuoltosektorin omista tarpeista lähteneet yhteistyöehdotukset.

Vesihuolto on kaikilla mittareilla mitaten ylivoimaisesti suurin HSY:n toimiala. Miten tähän vesihuollon kannalta vieraaseen yhteistyömuotoon päädyttiin? Tämä tutkimus keskittyy pääkaupunkiseudun (PKS) vesilaitosten väliseen yhteistyöhön ja erityisesti näiden vesilaitosten yhdistämiseen liittyvien vaiheiden kuvaamiseen vesihuoltolaitosten näkökulmasta.

Tehtiinkö yhdistäminen veden vai metropolipolitiikan ehdoilla?